

Mötesbok: OK Kommunstyrelsens arbetsutskott (2015-12-08)

OK Kommunstyrelsens arbetsutskott

Datum: 2015-12-08

Plats: Kommunsalen

Kommentar:

Dagordning

Öppnande

Beslutsärenden

154 Serviceplan Orsa kommun (Liselotte Hansson Malmsten, 10.30-11.00)	3
155 Avtal Orsa byråd (Liselotte Hansson Malmsten)	15
156 Principöverenskommelse gällande Rovdjurscentrum Grönklitt och Designtorg Trä	19
157 Revidering av reglemente och avtal för gemensamma gymnasienämnden	26
158 Aktieägaravtal Dalhalla Förvaltning	39
159 Start av nytt boende och upphandling av boende för ensamkommande barn (Ann-Therese Albertsson)	49
160 Ny organisation för kommunstyrelsens verksamheter (Lena Nyberg, 14.30 - 17.00)	55

Informationsärenden

VA-plan och resurser 2016(Göran Svensson, NODAVA, 13.00-14.30)	83
Information om flyktingsituationen	84

Delgivningar

Kallelse 2015-12-08	85
SKL cirkulär 15:31 ang. överenskommelse om bestämmelser för traineejobb	87
SKL cirkulär 15:32 ang. prolongering av huvudöverenskommelse om lön och allmänna anställningsvillkor m.m. – HÖK 12 – med Lärarnas Samverkansråd	115
SKL cirkulär 15:33 ang kommunala ansvarsåtaganden för egna hem och småhus i bostadsrättsform	135
Mötesprotokoll IS/IT-nämnden 2015-11-20	139
Protokoll Hjälpmedelsnämnden Dalarna 2015-11-05	150
IEF protokoll styrelsesammanträde 2015-10-16	158
Protokoll från styrelsemötet 2015-10-09 från Dalabanans intressenter	226
Uttalande om att kommunen ingår ett avtal med Visit Dalarna AB utan annonserad upphandling	281

Kommunledningskontoret
Liselott Hansson Malmsten

Kommunstyrelsen

Serviceplan vers 2

Sammanfattning av ärendet

I september 2015 fördes investeringsbidraget i "Stöd till kommersiell service" (förordning 2000:284) över till Landsbygdsprogrammet. Ansökningar om stöd kommer att bedömas och poängsättas utifrån nationella och regionala kriterier. Ett avgörande kriterium är att kommunen, där sökande har sin verksamhet, har en plan för invånarnas tillgång till dagligvaror, drivmedel, paket, betaltjänster apoteksvaror m m. Utan en sådan plan kan inte stöd beviljas.

Inom Dalarnas regionala serviceprogram har Länsstyrelsen Dalarna tillsammans med ett antal kommuner, bl a Orsa och Mora, tagit fram en modell för att visa vad en plan för service bör innehålla.

Orsa kommuns senaste serviceplan upprättades 2010. Utifrån Länsstyrelsens nya förordning för kommersiellt stöd passar det bra att revidera och förändra Serviceplan 2010, vilket föreslås. Ett utkast med förslag till "Serviceplan Orsa kommun 2015 - 2020" bifogas som handling till ärendet.

Beslutsunderlag

- Länsstyrelsens nyhetsbrev "Plan för service på landsbygden – ett villkor för stöd"
- Serviceplan Orsa kommun 2016-2020, se bifogat dokument

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslås besluta

- att "Serviceplan Orsa kommun" med handlingsplan, fastställs

Sändlista

Joakim Larsson
Näringslivschef

§ 155

OK KS 2015/00179-3

Serviceplan Orsa kommun

Beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att fastställa "Serviceplan Orsa kommun 2016-2020" med handlingsplan efter redaktionella ändringar.

Sammanfattning av ärendet

I september 2015 fördes investeringsbidraget i "Stöd till kommersiell service" (förordning 2000:284) över till Landsbygdsprogrammet. Det innebär att ansökningar om stöd kommer att bedömas och poängsättas utifrån nationella och regionala kriterier. Ett avgörande kriterium är att kommunen, där sökande har sin verksamhet, har en plan för invånarnas tillgång till dagligvaror, drivmedel, paket, betaltjänster, apoteksvaror m.m. Utan en sådan plan kan inte stöd beviljas.

Inom Dalarnas regionala serviceprogram har Länsstyrelsen Dalarna tillsammans med ett antal kommuner, bl.a. Orsa och Mora, tagit fram en modell för att visa vad en plan för service bör innehålla.

Orsa kommuns senaste serviceplan upprättades 2010. Utifrån Länsstyrelsens nya förordning för kommersiellt stöd är det därför lämpligt att revidera och förändra den nuvarande serviceplanen.

Beslutsunderlag

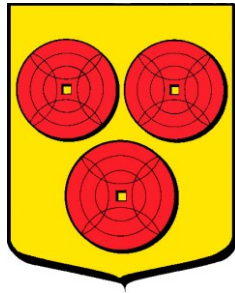
Serviceplan Orsa kommun 2016-2020 med handlingsplan.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att fastställa "Serviceplan Orsa kommun 2016-2020" med handlingsplan.

Sändlista

Kommunstyrelsen

SERVICEPLAN ORSA KOMMUN 2016-2020

Liselott Hansson Malmsten
liselott.hansson@orsa.se

Innehåll

Sammanfattning.....	2
Handlingsplan/aktiviteter för arbetet med serviceplan.....	2
Inledning.....	3
Syfte.....	3
Serviceplan 2016-2020	4
Begrepp och definition	4
Servicepunkt i Orsa.....	4
Kommunalt landsbygdsstöd	5
Problem för dagligvarubutik på landet	5
Avgränsningar.....	5
Övergripande politiska mål för service på landsbygden	5
Andra aktörers roll	5
Serviceplanens framtagande	6
Uppföljning	6
Bilaga Serviceutbud	7
Tabell, beskrivning av serviceutbudet i Orsas byar	8
Serviceutbud på landsbygden	9

Sammanfattning

Orsa kommun är en turistkommun på landsbygden. Rent statistiskt består Orsa tätort av Orsa centrum, Hansjö och byarna söder om Orsa. Invånarnas behov av kommersiell service är relativt väl tillgodosedd, exempelvis möjligheten till betaltjänster, att ta ut kontanter, tanka bilen, lämna och hämta paket. Skattungbyn, Orsas största by, ligger 16 km från tätorten. Här finns en dagligvarubutik med ett relativt stort serviceutbud samt ett tankställe. Noppikoski på Orsa finnmark har ett mindre serviceutbud med matställe, enklare livsmedelsutbud samt tankställe.

I begreppet service ligger förutom kommersiell också kommunal och ideell service. Alla tre är beroende av varandra för att människor ska vilja och kunna bo, leva och driva företag i en landsbygdsort som Orsa. En kommun kan välja att beskriva detta i en serviceplan vilket Orsa kommun nu gör. Samverkan sker med Länsstyrelsen Dalarna. Det beror bl a på att stöd för kommersiell service ändrats så att det nu blir möjligt att ta ett helhetsgrepp kring utveckling av service. Landsbygdsutvecklaren har det övergripande ansvaret för att leda arbetet. Kopplingen till kommunens översiktsplan och näringslivsstrategi ska vara tydlig.

Målsättningen är att landsbygdsutvecklaren en gång per år i dialog träffar respektive byutvecklingsgrupp, Orsa kommuns förvaltningar och företag i Orsa för att följa utvecklingen av service på landsbygden generellt och i Orsa speciellt. Serviceplanen utgör ett verktyg i kommunens planeringsarbete för landsbygdsutveckling kopplat till översiktsplanen. "Serviceplan Orsa kommun" gäller 2016 – 2020.

Handlingsplan/aktiviteter för arbetet med serviceplan

- Orsa kommun beslutar om serviceplanen
- Bland byarna prioriterar Orsa kommun Skattungbyn som prioriterad ort ur service- och försörjningssynpunkt vilken ur befolkningsmässiga och geografiska skäl ska ha ett grundläggande serviceutbud
- Orsa kommun analyserar hur olika kommunala funktioner agerar i förhållande till befintlig service; var handlar hemtjänsten till sina brukare, hur marknadsför Orsa kommun möjligheten till hemsändning av varor genom Skattung Handel ek. för., hur jobbar kommunen med inflyttning?
- Orsa kommun stöttar Skattung Handel ek. för. i arbetet med att upprätthålla och utveckla serviceutbudet, vilket innebär att Skattung Handel ek. för. ska kunna söka pengar för den utvecklingen
- Orter i glesbygd, såsom Noppikoski, som idag har viss service utreds av landsbygdsutvecklare för möjligheten till framtida stöttning
- Aktörer som samverkar för att behålla och utveckla servicen i Orsa erbjuds rådgivning av landsbygdsutvecklare eller näringslivsutvecklare för möjligheten att söka stöd genom Dalälvarnas utvecklingsområde eller Landsbygdsprogrammet.
- Hushåll med rätt till hemsändning ges även fortsättningsvis möjlighet att få varor hemsända. Butiken ska själv kunna avgöra på vilket sätt leverans bör ske; via eget fordon, annat distributionssätt eller att en lösning provas med att kunderna transporteras till och från butiken och handlar själva. Information om hemsändning ska läggas på "orsa.se"
- Orsa kommun ger även fortsättningsvis ersättning med 5 000 kr per by till de byar som tar fram och arbetar aktivt med sin byutvecklingsplan i samverkan med kommunen
- En workshop görs med alla förvaltningschefer, för att öka förståelsen för arbetet service på landsbygden
- Kommunala servicefunktioner ses över för att kunna ingå i serviceutbud

Inledning

Orsa kommun har sedan 2010 en serviceplan som togs fram i samverkan med Länsstyrelsen Dalarna. Planen ska revideras. Det sker även nu i samverkan med Länsstyrelsen Dalarna, som har statens uppdrag att arbeta med service på landsbygden. Arbetet är beskrivet i Dalarnas Regionala serviceprogram 2014-2018. Tillgången till kommersiell service är utgångspunkten för programmet. Det bygger på en statlig förordning "Stöd till kommersiell service" (förordning 2000:284). Stödet skapades ursprungligen för livsmedelsbutiker på landet och tankställen och omfattade stöd till investeringar, stöd för att täcka förluster samt stöd till hemsändning av varor.

I september 2015 fördes investeringsbidraget från "Stöd till kommersiell service" över till Landsbygdsprogrammet. Det innebär att stödet förändras så att det blir möjligt för fler aktörer än lanthandlare att jobba fram servicelösningar och söka medel för den utvecklingen. Den kommun, som den som söker stödet verkar i, ska ha en aktuell serviceplan. Den ska beskriva de prioriteringar som kommunen gör när det gäller servicefrågorna och arbetet med dessa.

Tillgången till livsmedelshandel, fiber, drivmedel, skola, omsorg, hälso- och sjukvård behövs för att vardagslivet ska fungera för människor. Permanent- och fritidsboende i attraktiva boendemiljöer kan ge underlag för lokal service som butiker, skolor och kollektivtrafik. Etablering av olika verksamheter skapar arbetstillfällen och bidrar till en levande landsbygd.

Dagligvarubutiken är viktig för livsmedelsförsörjningen i en bygd samtidigt som den fyller en mycket bredare funktion, som tillgänglig mötesplats för social gemenskap. När orten tappar butiken finns det inte längre någon naturlig träffpunkt för spontana möten mellan människor. Butiken förknippas oftast med ren kommersiell service såsom post- och paketservice, ombud för apoteksvaror, spelombud, ombud för systembolaget samt möjligheter att ta ut kontanter. Försvinner butiken från byn krymper förutsättningarna för den kommersiella servicen, vilket kan påverka människors intresse att bo kvar på orten. Det i sin tur påverkar underlaget för den offentliga servicen såsom förskola, skola och äldreomsorg. Därför är det väsentligt med samordning mellan offentlig, kommersiell och ideell service vilken förutsätter aktivt deltagande från alla parter, inte minst kommunen.

Tillväxtverket har i en studie¹ visat att lanthandlarna skulle vara lönsamma för invånarna även om dessa subventioneras med mellan 10 000-70 000 kr i månaden. Den sociala nyttan ej inräknad. Genom att undersöka kostnader för ökat bilåkande, ökad tidsåtgång, betalningsvilja, tillgänglighetseffekter och minskade inköpspriser kunde nyttan av den lokala butiken beräknas. Därtill kommer service i form av betaltjänster, paket, drivmedel mm som ofta är kopplad till sista butiken på orten. För samhället och kommunen kan det alltså vara en god affär att underlätta driften av lanthandel genom subventioner, samordningslösningar och att arbeta med köpbeteenden. Kommunen bör därför vara öppen för, och aktivt bidra till alternativa och otraditionella lösningar för att behålla den service som är kopplad till butiken på orten. Detta kan ske enskilt eller i samverkan med andra servicegivare.

Syfte

Syftet med Orsa kommuns serviceplan är att skapa en helhetsbild av tillgänglig service på landsbygden och en plan för arbetet med servicefrågorna, för att vidmakthålla en rimlig servicenivå för landsbygdens boende, företagare och besökare i Orsa kommun. Serviceplanen ska vara ett verktyg i kommunens planeringsarbete och ett underlag för Länsstyrelsens prioriteringar avseende hållbar landsbygdsutveckling och de stöd som finns för detta.

¹ Samhällsekonomiska effekter av nedläggning av butiker på landsbygden. Tillväxtverket Rapport 0116

Serviceplan 2016-2020

Orsa centrum är självklar servicepunkt för offentlig och kommersiell service i kommunen enligt formulering i det pågående arbetet med Orsa översiktsplan.

Skattungbyn, med 16 kilometer från Orsa centrum, är prioriterad som serviceort utanför Orsa tätort. Besöksanläggningen Grönklitt står inför en mycket stark expansion, som förväntas innebära ett ökat kommersiellt serviceutbud. Det kan eventuellt komma att kompletteras med någon form av kommunal turistservice.

Noppikoski har tidigare fått stöd av Länsstyrelsen genom förordningen "Stöd till kommersiell service". Länsstyrelsen önskar få veta om Orsa kommun även i framtiden vill peka ut Noppikoski som en serviceort.

Begrepp och definition

Här nedan följer definitioner av fem (5) begrepp som är specifika i arbetet med servicefrågor, begrepp som är kopplade till Länsstyrelsens och Tillväxtverkets inriktningar om stöd.

- 1) **Serviceplanens** fokus ligger på den kommersiella service som är kopplad till sista butiken på orten, kallad lanthandel med dagligvaror, betaltjänster, in – och utlämning av paket, ombud för Apotek och Systembolag
- 2) En **servicepunkt** är en samlingsplats som kan erbjuda olika typer av service. Utöver kommersiell service handlar det om praktisk service från myndigheter, offentlig verksamhet, företag och ideella föreningar. Servicepunkt fungerar som viktig mötesplats i en by och kan inrättas i bygdegårdar eller andra lokaler som är tillgängliga för allmänheten och innehåller ofta café, datoruppkoppling, evenemangsansvar, framförallt sådant som man i respektive by eller ort anser är väsentligt som attraktivt serviceutbud. En servicepunkt kan generera stöd från Länsstyrelsens landsbygdsprogram. Det är också möjligt för en kommun att i samverkan med en servicepunkt komma överens om vissa insatser som ger ersättning enligt av kommunen beslutad tariff. Detta ska då regleras i avtal mellan parterna.
- 3) **Hemsändningsbidrag** lämnas till kommuner som i samarbete med lanthandeln erbjuder hemsändning av dagligvaror såsom livsmedel. Handlaren avgör hur leverans bör ske; via eget fordon, annat distributionssätt eller att kunderna får transport till och från butiken. Att kunden får komma till butiken kan förbättra för handlaren, som kan sälja mer och kunden kan få med sig allt den beställt i butiken. Så som regelverket är utformat i dag får butiken vid hemsändning inte ta med paket, alkohol och mediciner i varukassen.
- 4) **Landsbygdsrackar, Bymacken och tankställe** är begrepp som används när service på landsbygden ska beskrivas. Landsbygdsrackar är de rackar som tidigare rent generellt fanns på landsbygden i de större aktörerna OKQ8:s eller Statoils regi. Dessa är med några undantag nedlagda på landsbygden. Det gav upphov till Bymacken; en sammanslutning av oberoende drivmedelshandlare som samarbetar om marknadsföring, upphandling och erfarenhetsutbyte. I Orsa finns inga aktörer som är anslutna till Bymacken. Tankställe benämner vi det i Skattungbyn och i Noppikoski. I Skattungbyn drivs tankstället av Dalviks Kvarn AB och i Noppikoski av Camp Noppikoski.
- 5) **Glesbygd** är enligt Tillväxtverket och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser områden som har *mer än 45 minuters bilresa till en tätort med över 3000 invånare*.

Servicepunkt i Orsa

För närvarande pågår ingen diskussion i Orsa om att skapa servicepunkter enligt ovan gjorda definition. Orsa kommun bör dock vara öppen för att om samverkan sker mellan flera aktörer för att

utveckla servicen i en by ska ett särskilt förslag om möjligheten att söka stöd från Orsa kommun kunna tas fram av landsbygdsutvecklare och behandlas av Orsa kommunstyrelse.

Kommunalt landsbygdsstöd

Orsa kommuns landsbygdsarbete innefattar samverkansarbete med Orsa byar om byutvecklingsplaner. Byar som tar fram sin plan och arbetar aktivt för utveckling i byn erhåller, efter ansökan, 5 000 kr. Byarna har representation i Orsa byaråd, (motsvarigheten till kommunbygderåd). Orsa kommun samverkar med byarådet kring olika utvecklingsfrågor för Orsas landsbygd.

Orsa kommun samverkar med Orsa stadsnät för fiberutbyggnad i hela Orsa. Utbyggnaden har stark landsbygdsfokus vilket också skapar utrymme för serviceutveckling.

En politiskt prioriterad fråga i Orsa är småskalig livsmedelsproduktion kopplad till lokal konsumtion. Orsa kommun deltog 2012 - 2014 i projektet "Kött till kommunernas kök" med Leader DalÄlvarna som finansiär. I april 2014 startade kommunen ett eget projekt "Kött till Orsa kommuns kök", som uppföljning. Projektet ska utvärderas under 2016.

Problem för dagligvarubutik på landet

Långa avstånd anges av livsmedelsgrossisterna som skäl till att ta ut högre inköpspris av en lanthandel än av livsmedelsbutiker i mer centrala lägen. Högre inköpspris för lanthandeln tvingar innehavaren att ta ut priser som kunderna inte anser fördelaktiga i förhållande till priserna i livsmedelsbutiker i centrala lägen eller på stormarknader. Det blir negativt och lanthandeln tappar kunder. Samtidigt stöder kommunen lanthandeln med hemsändningsbidrag och ibland även med hyressubventioner. Det här är en fråga på riksnivå. Anledningen att ta med beskrivningen i Orsa kommuns serviceplan är att belysa sammanhang som har påverkan på frågorna kring stöd till service på landsbygden.

Avgränsningar

I Serviceplan Orsa kommun tar vi inte upp upphandlingsfrågorna då dessa beskrivs i Orsa kommuns näringslivsstrategi.

Övergripande politiska mål för service på landsbygden

Orsa kommuns övergripande mål med serviceplanen är att skapa hållbara servicelösningar på landsbygden. Lösningarna ska utgå från vad som lokalt anses viktigt för att behålla och utveckla service, t ex i Skattungbyn. Serviceplanen ska också vara ett verktyg i kommunens planeringsarbete för landsbygdsutveckling kopplat till översiktsplanen.

I arbetet med Orsa översiktsplan, som tas för beslut under 2016, beskrivs prioriteringar kring handel enligt följande; *nyetableringar av handel och kommersiell service i första hand placeras i centrala lägen i Orsa tätort och i Skattungbyn, nära den grundläggande servicen. Handel och service som bidrar till ökad tillgänglighet i en by, samt gårdsbutiker och fabriksförsäljning i anslutning till själva produktionen kan placeras även på andra platser.*

Andra aktörers roll

Dalälvarnas utvecklingsområde är den LEADER-strategi för lokal landsbygdsutveckling, som Orsa kommun medfinansierar. LEADER-metoden möjliggör för aktörer på landsbygden att i projekt jobba med olika utvecklingsprojekt. Servicelösningar är ett av flera insatsområden som blir stödbart enligt den framtagna strategin.

Dalarna Coompanion är en rådgivningsverksamhet som finansieras av Dalarnas kommuner. Dalarna Coompanion erbjuder rådgivning till människor som vill starta företag tillsammans, rådgivning till byutvecklingsgrupper som vill göra lokalekonomisk analys samt rådgivning till byutvecklingsgrupper om hur man startar fibernätsförening.

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva är en intresseorganisation för lokala byutvecklingsgrupper på Sveriges landsbygd. Organisationen bistår med kompetensutveckling för arbetet med landsbygdsutveckling och servicefrågor.

Hela Sverige ska leva Dalarnas länsbygderåd är den regionala intresseorganisationen för byutvecklingsgrupper i Dalarna. Den har samma inriktning som den nationella intresseorganisationen. Organisationen har också nära samverkan med kommunernas bygderåd, i Orsas fall, Orsa byråd.

Serviceplanens framtagande

Det är fler aktörer än kommunen och Länsstyrelsen som bidrar till arbetet med service på landsbygden. I arbetet med Orsa kommuns serviceplan har möten och samtal hållits med byutvecklingsgrupper/byföreningar för att få en relevant bild av nuvarande service och vilka prioriteringar man i byarna anser behöver göras i Orsa.

Den lokala företagarföreningen "Företagarna i Orsa" är en viktig samarbetspartner och samtal har förts med dess representanter för att få värdefulla inspel till arbetet med Orsa kommuns serviceplan.

Uppföljning

Serviceplan Orsa kommun 2016-2020 ska följas upp en gång om året i september månad med rapport till kommunstyrelsens arbetsutskott.

Om samverkan sker mellan flera aktörer för att utveckla servicen i Skattungbyn eller om andra byar börjar samverka kring service, ska ett särskilt förslag för möjligheten att söka stöd från Orsa kommun tas fram av landsbygdsutvecklare och då beslutas om av Orsa kommunstyrelse.

Bilaga Serviceutbud

Presentation av butiksorter och basserviceutbud

Skattungbyn ligger nordost om Orsa och är Orsas till invånarantalet största by med 310 invånare. Det är 16 km mellan Orsa och Skattungbyn. I Skattungbyn finns kommersiell service genom en dagligvarubutik, Skattung Handel ek. för. Butiken drivs som ekonomisk förening. Medlemmarna i föreningen bidrar ideellt i verksamheten genom att utföra olika uppdrag, t ex hemsändning av varor. Skattung Handel ek. för. erbjuder förutom dagligvaror olika ombudstjänster. Butiken är ombud för Posten, Apoteket, Systembolaget, Svenska spel samt Bussgods. I "Träffstugan", en lokal intill butiken, har kunder och besökare möjlighet att ta del av lokal turistinformation, information om evenemang, man kan handla kaffe i butiken och slå sig ner i Träffpunkten. Allt detta sköts av butikens personal och de i föreningen som har den uppgiften som sitt ansvar.

På fastigheten, som ägs av det kommunala bostadsbolaget Orsabostäder, finns ett tankställe.

Driften av sköts av Dalviks Kvarn AB. På området finns återvinningsstation samt miljöstation.

Skattung Handel ek. för. anordnar varje vår en plantbyttardag och på hösten en höstmarknad. Kring lanthandeln samlas ett stort engagemang för byn och butiken är en mycket viktig mötesplats för byns invånare och besökare.

Det finns också en bagarstuga i samma fastighet som Skattung handel ek.för. Bagarstugan kan man hyra för att baka i och sälja lokalt bröd.

I Skattungbyn finns kommunal service i form av förskola och fritidshem. Äldreboendet är en form av kommunal service som är utlagd på entreprenad och drivs av företaget Athena Omsorg.

Skattung friskola driver F -6- skola.

I Skattungbyn finns 45 företag registrerade inom byggnadsbranschen, lantbruk, skogsbruk, hälsa, hantverk och kultur. En hemslöjdsbutik drivs säsongvis. Sveriges äldsta Betelkapell finns i byn. Dala Ekoguide marknadsför två företag i Skattungbyn, Anna Berggren och Skattung handel ek. för.

Byutvecklingsföreningen äger de gamla skolhusen så länge man bedriver verksamhet i dem. I dag hyr man ut lägenheterna i fastigheterna. Om föreningen avslutar verksamheterna övergår fastigheterna i kommunal regi.

Stiftelsen Skattung skola äger flera fastigheter i vilka man hyr ut bostäder till folkhögskoleelever vid Skattungekursen – Ekologisk och hållbar livsföring.

Föreningslivet består av idrotts- och kulturföreningar. Skattungbyns midsommarstångskommitté anordnar varje år ett stort midsommarfirande. Det är c:a 2 000 besökare vid evenemanget.

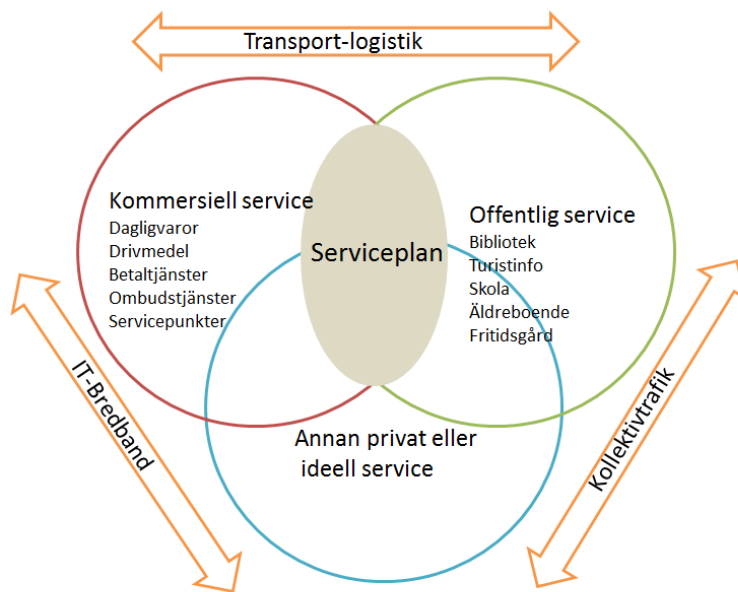
Kommittén är även ansvarig för Valborgs-firandet.

Skattungbyn har ett stort orienteringsområde som nyttjas av IFK Mora OK. Området erbjuder fina möjligheter att hålla stora tävlingar. 2012 hölls EM i orientering här.

Tabell, beskrivning av serviceutbudet i Orsas byar

	Fam-da	Förskol	Fritidshe	LM-skola	H-skola	Bibliotek	Sporthe	Idrottsanl	Dagligvaror	Bystuga	Kommunik	S.Boend	Ä.Boend	Rest/Café	Ätervstn	Drivmed	Övrigt
Bjus	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Björken	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Frysås	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Buss/best	Nej	Nej	Ja	CUS	Nej	Ja *
Grönklitt	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej	Buss/best	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej	Ja *
Hansjö	?	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Ja	Buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Heden	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Holen	?	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Hornberga	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Kallholn	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Kallmora	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Buss/Fiber	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Kvarnberg	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Kårgårde	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Lisselhed	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Lunden	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Mickelvål	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Mässbacken	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Buss	Nej	Nej	Säsong	Nej	Nej	Ja *
Nederberga	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Noppikoski	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	begräns	Nej	Buss	Nej	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja *
Oljonsbyn	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Orsbleck	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Rosentorp									Ja begr								Ja *
Skattungbyn	Nej	Ja	Ja	Friskola	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Buss/Fiber	Nej	Ja	Säsong	Ja	Ja	Ja, se text
Stackmora	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Ja	Buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Stenberg	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Sundbäck	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej	Nej	Buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Tallhed	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Torrvål	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Viborg	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Ja	Buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
Vångsgårde	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	buss	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja *
	* Bjus; Bjus tjärn med badbrygga, skidspår																
	* Björken; Ljotheds fåbod, 7 km från Nederberga bystuga, tjärn med badplats, Ore älv, Inlandsbanan																
	* Frysås; fåbodmiljö, landskapet Spa och restaurang, Fåbodpensionat, stugor, presentbutik																
	* Grönklitt; landskapet, Rovdjurspark, skidanläggning, restauranger, skidbutik, konferensanläggning																
	* Hansjö; bagarstuga i bystugan, fågelskådnng, landskapet, gårdsbutiker Hansjö Mejeri, Solsyran och Hansjö Lanthandel under säsong																
	* Heden; Ore älv, fiske																
	* Holen; fågelskådningsområde,																
	* Holen, Lunden, Kårgårde; Lisselhed och Vångsgårde ordnar gemensamt midsommarfirande																
	*Hornberga kapell, Hamregården, ormgranar																
	* Kallholn; kalkbruk, fångstgropar																
	* Kallmora; gruvorna i Mässbacken																
	* Kvamberg; björnforskning, övernattningsstugor																
	* Kårgårde; geologisk plats																
	* Lisselhed; gravfält, Inlandsbanan																
	* Lunden; stenåldersfynd																
	* Mickelvål; speciell fauna med orkidéer																
	* Mässbacken; gruvområde																
	* Nederberga; Ore älv, speciell fauna																
	* Noppikoski; turistcamp, vildmarksupplevelser																
	* Oljonsbyn; landskapet, utsikten																
	* Orsbleck; bevarad äldre bykaraktär																
	* Rosentorp; turistcamp, badtunna, bageri, café säsong																
	* Skattungbyn; se särskild text ovan																
	* Stackmora; Stackmora Trädgård, Stackmora spa, landskapet																
	* Stenberg; missionshus med speciell arkitektur																
	* Sundbäck; Folkparken Skeer, geologisk punkt som visar meteoritnedslaget i Siljansringen																
	* Tallhed; flygfält för sportflyg, dragrace, sportskytte																
	* Torrvål; gammal skola med speciell arkitektur																
	* Viborg; skidspår, naturen																
	* Vångsgårde: gravfält																

Serviceutbud på landsbygden

Bilden visar exempel på kommersiell, offentlig och ideell service som i någon form kan ingå i ett serviceutbud på landsbygden.

Transport/logistik, IT/bredband och kollektivtrafik är viktig infrastruktur för att kunna upprätthålla ett serviceutbud. Punkten i mitten ska illustrera serviceplanen och möjligheten att kombinera nya och alternativa servicelösningar.

Kommunledningskontoret
Liselott Hansson Malmsten

[Välj Diarie/Enhet i meny]

Avtal Orsa Byaråd

Sammanfattning av ärendet

Orsa Byaråd har sedan 2009 ett uppdragsavtal med Orsa kommun. Avtalet omfattar aktiviteter som Orsa Byaråd ska utföra, dels utifrån överenskommelse med Orsa kommun, dels utifrån beslut i den egna styrelsen. Orsa Byaråd är ett samlande nätverk för Orsas byar. Aktiviteter som ingår i avtalet är bl a att anordna samråd i frågor rörande byagemensamma intressen i Orsa, representera Orsas byar vid Landsbygdsriksdagen, samverka med Orsa kommun om nyttiga LEADER-projekt. Två gånger per år träffar Orsa Byaråd Orsa kommunledning för att stämma av arbetet och diskutera eventuellt nytillkomna idéer eller behov. Avtalet förlängs årligen om inget annat avtalas.

Beslutsunderlag

Uppdragsavtal mellan Orsa kommun och Orsa Byaråd 2015-09-01

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslås besluta att

- Avtalet mellan Orsa kommun och Orsa Byaråd antas
- Orsa Byaråd för enligt avtal genomförda aktiviteter erhåller 10 000 kr genom fakturering Orsa kommun

Sändlista

Ann-Therese Albertsson
Kommunchef

§ 156

OK KS 2015/00258-2

Avtal Orsa Byaråd

Beslut

Arbetsutskottet antar förslaget till avtal mellan Orsa kommun och Orsa Byaråd efter en strykning av ordet nyttiga under rubriken Projekt i framtiden - punkt 2, så att den har följande lydelse: *Samverkan med Orsa kommun om Leader-projekt.*

Arbetsutskottet beslutar också att Orsa Byaråd för enligt avtal genomförda aktiviteter erhåller 10 000 kr/år av Orsa kommun.

Sammanfattning av ärendet

Orsa Byaråd har sedan 2009 ett uppdragsavtal med Orsa kommun. Avtalet omfattar aktiviteter som Orsa Byaråd ska utföra, dels utifrån överenskommelsen med Orsa kommun, dels utifrån beslut i den egna styrelsen. Orsa Byaråd är ett samlande nätverk för Orsas byar.

Aktiviteter som ingår i avtalet är bl.a. att anordna samråd i frågor rörande byagemensamma intressen i Orsa, representera Orsas byar vid Landsbygdsriksdagen, samverka med kommunen om LEADER-projekt.

Två gånger per år träffas Orsa Byaråd och kommunledningen för att stämma av arbetet och diskutera eventuellt nytillkomna idéer eller behov. Avtalet förlängs årligen om inget annat avtalas.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, näringslivs- och utvecklingskontoret, 2015-11-27.

Uppdragsavtal mellan Orsa kommun och Orsa Byaråd, gällande from 2015-09-01.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslås besluta att anta förslag till avtal mellan Orsa kommun och Orsa Byaråd och att Orsa Byaråd för enligt avtal genomförda aktiviteter erhåller 10 000 kr genom fakturering till Orsa kommun.

Sändlista

Näringslivs- och utvecklingskontoret
Orsa Byaråd

Uppdragsavtal mellan Orsa kommun och Orsa Byaråd

Bakgrund

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2009-06-16, § 94 att uppdragsavtal ska slutas med föreningar som kan utföra aktiviteter åt kommunen/kommuninnevånarna. Dessa avtal ska till viss del ersätta kommunens utdelning av föreningsbidrag.

Parter

Orsa kommun (212000-2189), Box 23, 794 21 Orsa

Orsa Byaråd (802421-7807), c/o Nohrin Jernberg, Stänkelgata 20 794 93 Orsa

Avtalsperiod

Avtalet gäller fr o m 20150901.

Avtalet förlängs årligen om inte annat avtalas.

Parternas ansvar

Orsa Byaråd förbinder sig att utföra aktiviteter enligt nedan. Orsa Byaråd erhåller för detta ett aktivitetsstöd enligt punkten nedan, ”ersättning”. Orsa Byaråd ska uppfylla kraven enligt Orsa kommuns policy för stöd till föreningar.

Aktiviteter

- Anordna samråd i frågor rörande gemensamma intressen i Orsa
- Bygga och upprätthålla ett kontaktnät mellan Orsas aktiva byföreningar
- Årligt utbyte av avslutade, pågående och framtida frågor 2 ggr/år med kommunledning
- Byrådet hjälper till att driva aktuella frågor
- Representera i Länsbygderådet Dalarna
- Representera vid Landsbygdsriksdagen
- Fortsatt aktiv dialog med alla byar gällande byutveckling och planer för detta

Projekt i framtiden

- Understödjer byföreningar som vill driva projekt, studiecirklar, föreläsningar m m
- Samverkar med Orsa kommun om nyttiga Leader-projekt

Omfattning

Avtalet gäller ovan angivna aktiviteter.

För det fall avtalade aktiviteter inte genomförs av anordnaren, kan andra liknande aktiviteter som redovisas för kommunstyrelsen gälla för att utbetalning ska ske.

Ändringar

Endera parten äger rätt att aktualisera ändringar av uppdraget om särskilda skäl finns. Förändringar kan endast ske om företrädare för parterna har kommit överens om detta skriftligt samt att ändringarna är godkända av kommunstyrelsen.

Ekonomisk ersättning

10 000 kr/ år utgår för genomförandet av ovanstående aktiviteter, vilket faktureras av Orsa byaråd 1 gg/år.

Redovisning av uppdraget

Genomförda aktiviteter ska redovisas vid de två (2) årliga mötena med Orsa kommunledning. Kommunledningen har representation vid Orsa Byaråds årsmöte då ekonomisk redovisning och verksamhetsbeskrivning redovisas.

Övriga villkor

Om verksamheten inte kan genomföras som planerat på grund av sjukdom eller annan orsak ska huvudman meddelas om orsak samt beräknad tidpunkt för start av fortsatt verksamhet, (gäller ej driftavbrott/störning).

Godkännande

Uppdragsavtalet ska godkännas av kommunstyrelsens arbetsutskott (KS au)

Avtalet är upprättat i två exemplar varav parterna tagit var sitt.

Orsa

Orsa

För Orsa kommun

För Orsa Byaråd

.....

.....

.....
Namnförtydligande

.....
Namnförtydligande

Kommunledningskontoret
Klicka här för att ange text.

Kommunstyrelsen

Förslag till ny principöverenskommelse gällande Rovdjurscentrum

Sammanfattning av ärendet

Stiftelsen Rovdjurscentrum Designtorg trä inrättades 2006/2007 och byggnaden för verksamheten uppfördes som en del av entrén till Rovdjursparken samma år. En principöverenskommelse tecknades 2005-12-14 mellan Orsa Kommun och Orsa Grönklitt AB, nuvarande Grönklittsgruppen AB, som reglerar upplägg och villkor för stiftelsens arbete. Byggnaden Rovdjurscentrum uppfördes av kommunen med statliga medel och EU-bidrag. Den ägs idag av kommunen men står på mark upplåten av Grönklittsgruppen AB. Utbyggnader har gjorts och dessa delar ägs av bolaget. Stiftelsen har personal anställda som jobbar med utställningsverksamheten och samtidigt jobbar personal, anställd av bolaget, i huset i entrén till parken och den intilliggande butiken. Ambitionen är att besökare till anläggningen ska uppfatta Rovdjurscentrum och Rovdjurscentrum som en enhetlig anläggning. Naturvårdsverket bidrar med pengar till stiftelsens arbete och är en viktig finansiär.

Erfarenheterna visar att förändringar behöver göras i relationerna mellan stiftelsen och bolaget eftersom stiftelsen har haft svårt att klara en tillräcklig finansiering. Stiftelsens styrelse arbetar nu med ett upplägg som innebär att bemanningen reduceras till en chef för anläggningen som delas med Rovdjursparken. Förslaget är också att byggnaden överlåtes från kommunen till bolaget för att renodla ägandet av byggnaden i sin helhet. Dialog har förts med Naturvårdsverket för att säkra att förändringarna inte påverkar bidraget till Rovdjurscentrum. Förslag till ny principöverenskommelse som reglerar förändringarna avseende bemanning och byggnaden har upprättats.

Beslutsunderlag

Principöverenskommelse 2005-12-14.

Förslag till ny principöverenskommelse, 2015-11-26.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar godkänna förslaget till ny principöverenskommelse enligt bilaga.

Sändlista

Kommunfullmäktige

Ann-Therese Albertsson
Kommunchef

§ 157

OK KS 2015/00273-2

Principöverenskommelse gällande Rovdjurscentrum Grönklitt Designtorg Trä

Beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att godkänna förslaget till ny principöverenskommelse gällande Stiftelsen Rovdjurscentrum Designtorg Trä och avtal gällande byggnaden för Rovdjurscentrum enligt bilaga.

Sammanfattning av ärendet

Stiftelsen Rovdjurscentrum Designtorg Trä inrättades 2006/2007 och byggnaden för verksamheten uppfördes som en del av entrén till Rovdjursparken samma år. En principöverenskommelse tecknades 2005-12-14 mellan Orsa Kommun och Orsa Grönklitt AB, nuvarande Grönklittsgruppen AB, som reglerar upplägg och villkor för stiftelsens arbete. Byggnaden Rovdjurscentrum uppfördes av kommunen med statliga medel och EU-bidrag. Den ägs idag av kommunen men står på mark upplåten av Grönklittsgruppen AB. Utbyggnader har gjorts och dessa delar ägs av bolaget. Stiftelsen har personal som jobbar med utställningsverksamheten och i entrén till parken och den intilliggande butiken. Ambitionen är att besökare till anläggningen ska uppfatta Rovdjursparken och Rovdjurscentrum som en enhetlig anläggning. Naturvårdsverket bidrar med pengar till stiftelsens arbete och är en viktig finansiär.

Erfarenheterna visar att förändringar behöver göras i relationerna mellan stiftelsen och bolaget eftersom stiftelsen har haft svårt att klara en tillräcklig finansiering. Stiftelsens styrelse arbetar nu med ett upplägg som innebär att bemanningen reduceras till en chef för anläggningen som delas med Rovdjursparken. Förslaget är också att byggnaden överläts från kommunen till bolaget för att renodla ägandet av byggnaden.

Diskussion förs under sammanträdet kring riskfaktorer och alternativ för att säkerställa finansieringen av stiftelsen.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, kommunledningskontoret, 2015-11-30.

Principöverenskommelse vers 4, 2015-12-07.

Avtal byggnad Rovdjurscentrum, 2015-12-07.

Yrkanden

Jan Lovén (C) yrkar att § 7 i avtalet om byggnaden utgår och framför ett påpekande om att även uppmärksamma vikten av Designtorg Trä i principöverenskommelsen.

Ordförande ställer proposition på Jan Lovéns yrkande och finner att arbetsutskottet bifaller detta.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att godkänna förslaget till ny principöverenskommelse enligt bilaga.

Sändlista

Kommunfullmäktige

PRINCIPÖVERENSKOMMELSE/**SAMARBETSAVTAL**

mellan

Orsa kommun org. nr 212000-2189, (Kommunen) och
Grönklittsgruppen AB publ. org. nr 556098-7462, (Bolaget)
avseende Stiftelsen Rovdjurscentrum Grönklitt och Designtorg Trä, org.
nr 802425-5211, (Stiftelsen)

Denna **kombinerade principöverenskommelse och samarbetsavtal, som i fortsättningen benämns ”trepartsavtalet”**, ersätter tidigare principöverenskommelse daterad 2005-12-14 samt eventuella tidigare och senare versioner **av denna. Parterna utgörs enligt ovan av Kommunen och Bolaget samt Stiftelsen.**

Bakgrund

Kommunen och Bolaget har bildat Stiftelsen med syfte att öka intresset bland privatpersoner, organisationer och myndigheter för världens rovdjur, naturen, trä och design samt att ge nämnda grupper goda förutsättningar att inhämta kunskaper om världens rovdjur, naturen, trä och design.

§ 1 Byggnad för entré till Rovdjurspark och Rovdjurscentrum

Under 2016 **ska** Bolaget från Kommunen **förvärva kommunens del av** den byggnad för Rovdjurscentrum och entré till Rovdjursparken som uppfördes 2007. Bolaget **ska genom särskilt avtal förvärva** byggnaden **inklusive inventarier** till ett pris motsvarande planenligt restvärde som per 2016-01-01 är 6 000 000 kr.

Byggnaden ska primärt utgöra entrébyggnad för Rovdjursparken, konferenslokaler samt fungera som en utställningslokal och mötesplats för intressenter kring frågor om rovdjur, natur, trä och design vars syfte är att, neutralt, jobba aktivt med information kring dessa frågor.

§ 2 Fördelning av verksamhet

Bolaget ska stå för den kommersiella och utåtriktade försäljningsverksamheten samt marknadsföringen av Rovdjursparken **och Rovdjurscentrum**. Bolaget **ska** förvalta byggnaden och fungera som hyresvärd till Stiftelsen.

Stiftelsen ska söka bidrag och medel till att arbeta med information, utställningar och mötesplatser för världens rovdjur, naturen, trä och design. Stiftelsen ska producera utställningar och informationsöar på av Bolaget anvisad mark i Rovdjursparken. Informationsöarna ska innehålla fördjupad information om rovdjur, natur och trä och innehållet ska godkännas av Bolaget. Driften av informationsöarna bekostas av Stiftelsen. Stiftelsen ska även skapa program för utbildningar, föreläsningar, kurser mm. samt bygga nätverk och övrigt samarbete med myndigheter, forskning och skolor. Stiftelsen **ska även ta** en aktiv roll vad avser presskontakter och pressbearbetning angående sin verksamhet.

§ 3 Hyra av lokaler

Stiftelsen hyr kontor och utställningslokaler utav Bolaget i den omfattning som Stiftelsen behöver för att fullgöra sitt uppdrag. Lokalhyran ska motsvara Bolagets kostnader för underhåll, drift, ränta och avskrivningar av vid var tid hyrd del av byggnaden. I samband med att köpeavtal ingås mellan Bolaget och Kommunen gällande byggnaden som avses under § 1 ska hyresavtal tecknas mellan Bolaget och Stiftelsen och avtal ska anpassas till de nya förutsättningar som följer denna överenskommelse.

§ 4 Personal

Bolaget och Stiftelsen ska dela med hälften vardera på den faktiska kostnaden för en gemensam chef för Rovdjursparken och Stiftelsen som är anställd till 100 % i Bolaget. Övrig personal som Stiftelsen från gång till annan och i olika projekt är i behov av hyrs in från Bolaget. Personalen ska vara anställd av Bolaget. Bolaget ska fakturera Stiftelsen för den faktiska personalkostnaden. Lagstadgad moms tillkommer på det fakturerade beloppet.

§ 5 Policy avseende rovdjursfrågor

Gemensam ambition och viljeinriktning vid avtalets tecknande avseende framtida samarbete där parterna i samråd ska:

- Utgöra en plats för information och dialog för rovdjursfrågor.
- Sprida och bidra till ökad kunskap om fakta & forskning om världens rovdjur.
- Spegla relationen människa/rovdjur i världen.
- Satsa på kompetensutveckling i rovdjursfrågor.
- Koncentrera verksamheten kring Svenska rovdjur, Tundrans björnar och utrotningshotade rovdjur i världen.
- Ha en hög ambition vad gäller miljö, kvalitet, design och form i såväl verksamhet som anläggningar.
- Jobba med barn, ungdomar och skolor i rovdjursfrågor.
- Verka för nationell och internationell samverkan i rovdjursfrågor.
- Verka för att besökaren ska uppfatta rovdjurscentrum och Rovdjursparken som en enhetlig anläggning.
- Visa på rovdjurens betydelse för den biologiska mångfalden och för rovdjurens värde i ekosystemet.
- Visa på värdet av att skydda skogar och livsmiljöer för rovdjuren och den biologiska mångfalden.

§ 6 Övrigt

Bolaget förbinder sig att aktivt marknadsföra Stiftelsen och dess verksamhet i samband med att man marknadsför Rovdjursparken inom ramen för Bolagets ordinarie marknadsföring.

Parterna ska, som framgår av § 5, verka för att besökaren ska uppfatta Rovdjurscentrum och Rovdjursparken som en enhetlig anläggning. Stiftelsen ska därför tillhandahålla sina tjänster till Bolaget och Bolaget ska tillhandahålla

sina tjänster till Stiftelsen. Båda parter uppbär ersättning enligt vid var tid separata uppgörelser och avtal. Den av Stiftelsen bedrivna verksamheten ska följaktligen ingå som ett naturligt led i den av Bolaget bedrivna djurparksverksamheten. I samband med detta **trepartsavtals** tecknande ska nuvarande avtal mellan Bolaget och Stiftelsen anpassas till de nya förutsättningar som följer denna överenskommelse.

§ 7 Avtalsperiod

Avtalsperioden är **från dag för undertecknande av trepartsavtalet till den 31 december 2025**. **Trepartsavtalet** förlängs därefter med fem (5) år i taget om uppsägning ej skett senast ett år innan avtalstidens utgång.

Detta **trepartsavtal** gäller även vid ägarförändringar.

För att detta **trepartsavtal** ska gälla krävs godkännande av bolagets styrelse och av Orsa kommunfullmäktige. **Om bolagets styrelse och/eller Orsa kommunfullmäktige inte godkänner trepartsavtalet ska eventuella prestationer som part gjort med anledning av trepartsavtalet återgå.**

§ 8 Avtals upphörande i förtid

För de fall part väsentligt bryter mot detta trepartsavtal äger annan part rätt att säga upp trepartsavtalet till omedelbart upphörande.

För de fall någon parts verksamhet genomgår omfattande förändring med verkan att detta trepartsavtal inte är ändamålsenligt att fullfölja äger parten rätt att säga upp avtalet till upphörande i förtid. Uppsägning ska göras av part till medparter två år innan avtalet ska upphöra.

§ 9 Tvister

Tvister med anledning av **detta trepartsavtal** ska avgöras av **allmän domstol (Mora tingsrätt) med svensk lag**.

Orsa den / 201

Bolaget

Kommunen

.....

.....

Mark Baljeu

Mikael Thalin

VD för Bolaget

Kommunstyrelsens ordförande i Kommunen

Vice ordförande för Stiftelsen

Ordförande för Stiftelsen

Ovanstående egenhändiga namnteckningar bevitnas:

.....

.....

AVTAL

Mellan Orsa Kommun, 212000-2189, Box 23, 794 21 Orsa (*Säljaren*) och
Grönklittsgruppen AB (publ.) 556098-7462, Box 133, 794 22 Orsa, (*Köparen*)

har denna dag följande avtal träffats.

1. *Säljaren* överlåter till *Köparen* sin del av byggnaden på fastigheten Orsa Hansjö 135:68 inklusive inventarier.
2. *Köparen* skall till *Säljaren* erlägga en köpeskilling om SEXMILJONER /6 000 000/ kronor.
3. Köpeskillingen erlägges på följande sätt.
 - a. Kontant som handpenning denna dag kronor
 - b. Kontant på tillträdesdagenkronor
4. Tillträde får ske så snart hela köpeskillingen erlagts.
5. Byggnaden överläts i det skick den befinner sig på tillträdesdagen.
6. Det åligger *Köparen* att per tillträdesdagen överta abonnemang på vatten (NODAVA) och el (Fortum). Vidare är det upp till *Köparen* att tillse att byggnaden är försäkrad från tillträdesdagen.
7. I samband med detta avtals tecknande skall separat hyresavtal tecknas mellan Parterna.
8. Genom detta avtals undertecknande är Parterna ense om att Arrendeavtal och Hembudsavtal per den 14 december 2005 upphävs och således ej längre gäller.
9. För detta avtals gällande krävs godkännande av Orsa kommunfullmäktige samt *Köparens* styrelse. För det fall godkännande ej ges annulleras detta avtal och eventuella prestationer återgår.
10. Med förestående avtal förklarar sig parterna på ömse sidor nöjda.

Orsa den / 2015

Orsa den / 2015

.....
Mikael Thalín, för *Säljaren*

.....
Mark Baljeu, för *Köparen*

Säljarens egenhändiga namnteckning bevitnas:

.....

.....

Förslag till revidering av avtal

Avtal mellan Mora, Orsa och Älvdalens kommuner om samverkan i gemensam gymnasienämnd

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1. Bakgrund och syfte**
- 2. Värdkommun**
- 3. Ändamål och omfattning**
- 4. Organisation**
- 5. Ekonomi**
- 6. Övergripande bestämmelser**
- 7. Giltighetstid och uppsägning**

Detta avtal gäller fr.o.m. ~~2014-01-01~~ 2016-01-01 och ersätter det avtal som antogs av kommunfullmäktige i Mora kommun ~~2011-03-21, § 14~~ 2014-01-20, § 8, Orsa kommun ~~2011-03-28, § 12~~ 2014-03-31, § 17 samt Älvdalens kommun ~~2011-03-10, § 25~~ 2013-12-16, § 103.

1. Bakgrund och syfte

Kommunfullmäktige i Mora, Orsa och Älvdalens kommuner antog i mars 2011 samverkansavtal för gemensam gymnasienämnd i Mora avseende gymnasieutbildning i Mora, Orsa och Älvdalens kommuner gällande fr.o.m. 2010-01-01. Syftet med samverkan är att optimera den ekonomiska effektiviteten, säkerställa kompetensförsörjningen och verka för kvalitetsförbättringar med oförändrade medel.

Samverkan med andra kommuner skall vara möjlig.

Den gemensamma gymnasienämnden inrättades 2010-01-01.

2. Värdkommun

Mora kommun är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår i Mora kommuns nämndsorganisation.

3. Ändamål och omfattning

Den gemensamma nämnden ska från och med läsåret 2015/16 ansvara för följande verksamheter i en gemensam organisation:

- Gymnasieutbildning
- Idrottsutbildning

- SFI (som så långt möjligt *är försvarbart för utbildningens kvalitet och ekonomi* ska bedrivas i de kommundelar där eleverna är lokaliserade)
- Vuxenutbildning (ska bedrivas i samtliga samverkande kommuner *under förutsättning att det är försvarbart för utbildningens kvalitet och ekonomi*)
- Gymnasiesärutbildning
- Interkommunal samverkan med andra skolor
- Lokalisering av program
- Interkommunala ersättningar
- Interkommunala kostnader
- Inackordering
- Skolskjutsar
- Uppföljning enligt skollagen och gymnasieförordningen
- ~~Siljansutbildarnas~~ Mora Högskolecentrums verksamhet bestående av kommunalt understödd distansutbildning vid högskolor och universitet, administration av tentamen samt uppdragsutbildning.

Den gemensamma gymnasienämnden svarar också för att inom sitt verksamhetsområde avge de yttranden och lämna de upplysningar som begärs av kommunfullmäktige, kommunstyrelsen eller annan nämnd i någon av de samverkande kommunerna samt att besluta i de frågor som kommunfullmäktige i värdkommunen, i reglementet eller i annan ordning, delegerat till nämnden.

4. Organisation

4.1 Nämnd

Nämnden består av 11 ledamöter och 11 ersättare varav Mora utser 5+5, Orsa 3+3 och Älvdalen 3+3.

Parterna är överens om att posterna som ordförande och vice ordförande ska rotera mellan de samverkande kommunerna per mandatperiod.

Under avtalsperioden fram till och med december 2014 kommer ordföranden från Mora kommun. Ordningssföljden är Mora, Orsa, Älvdalen om inte annat överenskoms i särskild ordning. Till vice ordförande väljs ledamot från den kommun som vid nästkommande mandatperiod avses överta ordförandeskapet.

Fullmäktige i var och en av de samverkande kommunerna ska välja de ledamöter och ersättare som ska representera kommunen i nämnden. Värdkommunen ska välja ordförande, 1:e och 2:e vice ordförande vilket sker efter nominering från den kommun som ska inneha någon av posterna.

Nämnden har rätt att delegera beslutanderätt till utskott, ledamot och ersättare i nämnden samt till en anställd i någon av de samverkande kommunerna.

Nämndens ekonomi- och verksamhetsplanering följer värdkommunens regler. Samråd angående budget och tidsplan ska enligt kommunallagen 8 kap 4 § ske med de övriga samverkande kommunerna.

4.2 Förvaltning

Värdkommunens gymnasieförvaltning svarar för nämndens administrativa service. Gymnasiechefen är direkt underställd kommundirektören i värdkommunen.

5. Ekonomi

Kostnadsfördelning mellan de samverkande kommunerna baseras på faktisk kostnad per elev, fördelat per kommun, beroende på studieform och skolhuvudman. Nettokostnaderna beräknas på följande kategorier:

(kostnader som ingår i de olika kategorierna framgår av tillämpningsanvisningar, antagna av respektive samverkanskommuns kommunstyrelse).

- Gymnasie- och gymnasiesärelver i nämndens egna skolor.
- Gymnasie- och gymnasiesärelver, folkbokförda i någon av nämndens samverkande kommuner, som studerar på skolor med annan huvudman än den gemensamma gymnasienämnden.
- Elever inom vuxenutbildning (gymnasievux, grundvux, särvtux och SFI).
- Elever inom ~~Siljansutbildarna~~ Mora Högskolecentrum.
- Politiska kostnader.

Samtliga övriga kostnader (dvs. de som inte ingår i någon av ovanstående kategorier) samt intäkter i form av interkommunala ersättningar från andra kommuner, fördelas utifrån fördelningsnyckeln ~~befolkning som fyller 15-18 år i respektive kommun året innan budgetåret ifråga. Avstämningsdag är den 1 januari året innan verksamhetsåret ifråga~~ *procentuell andel elever på nationella program, introduktionsprogram respektive gymnasiesärskola.*

Orsa och Älvdalens kommuner ska erlägga driftbidrag enligt budget till värdkommunen. Bidraget ska betalas månadsvis i förskott, den fjärde bankdagen efter kommunalskatteutbetalningsdag eller, om parterna så överenskommer, efter fakturering från värdkommunen.

Det åligger värdkommunen att redovisa och fördela kostnaderna utifrån god redovisningssed.

Överskott/underskott ska vara reglerat senast den 31 maj året efter verksamhetsåret.

5.1 Budget

Värdkommunen ska årligen fastställa årsbudgeten enligt punkt 4 ovan. Budgetförslag för kommande verksamhetsår skall för samråd överlämnas till kommunstyrelsen i Orsa och Älvdalen *före februari månads utgång*. Synpunkter ska vara Mora kommun tillhanda senast den 30 april. Arbetsprocess inför budget, årsredovisning och delårsrapport följer värdkommunens övergripande process. Mora kommun ska fastställa budget för den gemensamma gymnasienämnden senast den 30 juni.

Anmälda lokalbehov ska prövas enligt Mora kommuns lokalförsörjningsstrategi. Värdkommunen ansvarar för finansiering av investeringar utöver fastighetsinvesteringar. Kapitalkostnader som därmed uppstår redovisas och fördelas på samma sätt som övriga driftkostnader.

Budgetering av nettokostnaderna för den gemensamma nämnden ska så långt möjligt ske utifrån den princip som redovisas i punkten 5 ovan.

5.2 Årsredovisning – fördelning av nämndens nettokostnader

Nämndens nettokostnader enligt årsredovisningen skall regleras mellan de samverkande kommunerna fördelat enligt den princip som anges i punkten 5 ovan.

Överskott/underskott baserat på utfall i förhållande till inbetalat kommunbidrag ska vara reglerat senast den 31 maj året efter verksamhetsåret.

6. Övergripande bestämmelser

6.1 Arvoden

Den kommun som ledamot/ersättare representerar ska också betala de arvoden och ersättningar som uppdraget ger rätt till. Arvodering sker utifrån de regler som gäller för politiska uppdrag i respektive

kommun. Vårdkommunen ska välja ordförande, 1:e och 2:e vice ordförande. Arvoden för presidieposterna, liksom övriga arvoden och ersättningar, ska betalas av den kommun som ledamoten representerar. ~~Politiskt samråd om arvodesnivåerna ska ske inför varje ny mandatperiod.~~

6.2 Insyn i förvaltningen

Alla tre kommunerna har rätt till löpande insyn i förvaltning och redovisning som gäller den gemensamma nämndens verksamhet. Insynen kan, om så begärs, ske genom att samtliga parter har åtkomst till den information som finns i ekonomisystemet. Den gemensamma nämnden ska till respektive fullmäktige i de tre kommunerna fortlöpande rapportera hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är.

6.3 Revision och ansvarsfrihet

Nämnden ska granskas av revisorerna i var och en av de samverkande kommunerna. Frågan om ansvarsfrihet för samtliga nämndsledamöter ska prövas av kommunfullmäktige i var och en av de samverkande kommunerna. Det är dock endast den kommun som valt personen i fråga som vid vägrad ansvarsfrihet kan besluta om entledigande från uppdraget.

6.4 Rapportering

Nämnden ska följa Mora kommuns övergripande uppföljningsprocess. Rapporteringen till samverkanskommunerna skall beskriva hur verksamheten och den ekonomiska situationen utvecklas under verksamhetsåret.

6.5 Överläggning med kommunstyrelsernas presidier

~~Nämnden~~ *Kommunstyrelserna i de samverkande kommunerna* ska minst två gånger per år ta initiativ till träff med ~~nämndens presidium.~~ *presidierna från kommunstyrelsen i de samverkande kommunerna.* Dessa träffar ska ske i februari och september månad.

6.6 Arkiv

Vårdkommunen är arkivansvarig för alla handlingar och dokument som framställts i nämnden från och med dess inrättande den 1 januari 2010. Arkivansvar för handlingar från tiden före den 1 januari 2010 kvarliggert på var och en av de samverkande kommunerna. Den gemensamma nämnden ska ha obegränsad tillgång till dessa äldre arkiv.

6.7 Försäkring

Vårdkommunen tecknar och vidmakthåller erforderliga försäkringar för den gemensamma nämndens verksamhet. Vårdkommunen tecknar också elevolycksfallsförsäkringar.

7. Giltighetstid och uppsägning

Detta avtal gäller från och med den 1 januari ~~2014~~ 2016 under förutsättning av godkännande av fullmäktigeförsamlingarna i Mora, Orsa och Älvdalens kommuner. Avtalet gäller tills vidare.

Avtalet kan sägas upp årligen till den 30 juni, med tjugofyra månaders uppsägningstid.

~~Alla tre kommuner har rätt att påkalla omförhandling av avtalet om det inträffar omständighet som väsentligt förändrar förutsättningarna för samverkan.~~

Om förutsättningarna för samarbete enligt detta avtal avsevärt minskar eller på annat sätt påtagligt förändras får avtalet omförhandlas. Begäran om omförhandling får ske per den 30 juni varje år. Begäran ska vara skriftlig och skickas till övriga samverkande kommuner. Nya villkor kan normalt träda i kraft ett år därefter eller vid en tidigare tidpunkt om parterna kommer överens om detta.

2015-09-14

När en ny intressent vill delta i samverkan ska nytt förslag till avtal upprättas av den gemensamma nämnden med anpassning utifrån nya behov och krav. Medlemskommunernas fullmäktige ska anta det nya avtalet innan det blir giltigt och ersätter innevarande avtal.

Twist rörande tolkning och tillämpning av detta avtal ska i första hand avgöras av parterna i samråd. Kan inte enighet uppnås ska tvisten lösas i allmän domstol.

I det fall den gemensamma verksamheten upphör fördelas tillgångar och avvecklingskostnader enligt fördelningsnyckel 60-20-20 (Mora 60 %, Orsa 20 % och Älvdalen 20 %). Tillgångar som respektive kommun ägde vid ingången av den gemensamma nämnden ska i sin helhet tillfalla den kommunen.

Detta avtal har upprättats i tre likalydande exemplar varav parterna tagit var sitt.

Antaget av Mora kommunfullmäktige 2015-xx-xx, § x

Antaget av Orsa kommunfullmäktige 2015-xx-xx, § x

Antaget av Älvdalens kommunfullmäktige 2015-xx-xx, § x

För Mora kommun

För Orsa kommun

För Älvdalens kommun

Anna Hed
Ordf. kommunstyrelsen

Mikael Thalin
Ordf. kommunstyrelsen

Peter Egardt
Ordf. kommunstyrelsen

§ 158

OK KS 2015/00251-3

Revidering av reglemente och avtal för gemensamma gymnasienämnden

Beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att fastställa avtal och reglemente enligt till ärendet hörande handlingar, daterade 2015-09-14, med följande förändringar och tillägg i avtalet:

Punkt 1 (Bakgrund och syfte) orden ”oförändrade medel” stryks.

Punkt 3 (Ändamål och omfattning) kompletteras vad avser skrivningar om SFI och vuxenutbildning med följande text: *En eventuell förändring ska förankras i respektive kommunstyrelse.*

En ny punkt 4.3 tillförs med följande text: *Verksamhetsråd – ett verksamhetsråd ska finnas. Rådet består av tre tjänstemän där vardera samverkanskommun utser en tjänsteman till rådet. Rådet ska i respektive kommun aktivt stödja den gemensamma nämndens arbete med att upprätthålla den gemensamma partsavsikten. Rådet ska träffas regelbundet och bör ske i samband med nämndens sammanträden.*

Sammanfattning av ärendet

I syfte att få likartade reglementen och avtal för samtliga gemensamma nämnder har kommunledningskontoret i Mora, på uppdrag av kommunledningarna i de tre samverkande kommunerna, upprättat förslag till nytt reglemente och avtal. Ändringarna framgår i dokumentet där det som tagits bort, ändrats eller flyttats är överstruket och ny text är kursiv.

Beslutsunderlag

Reviderat avtal och reglemente för gemensam gymnasienämnd, 2015-09-14.

Om gemensamma avtal och reglementen, 2015-12-07.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att fastställa avtal och reglemente enligt till ärendet hörande handlingar, daterade 2015-09-14, med följande förändringar och tillägg i avtalet:

Punkt 1 (Bakgrund och syfte) orden ”oförändrade medel” stryks.

Punkt 3 (Ändamål och omfattning) kompletteras vad avser skrivningar om SFI och vuxenutbildning med följande text: *En eventuell förändring ska förankras i respektive kommunstyrelse.*

En ny punkt 4.3 tillförs med följande text: *Verksamhetsråd – ett verksamhetsråd ska finnas. Rådet består av tre tjänstemän där vardera samverkanskommun utser en*

tjänsteman till rådet. Rådet ska i respektive kommun aktivt stödja den gemensamma nämndens arbete med att upprätthålla den gemensamma partsavsikten. Rådet ska träffas regelbundet och bör ske i samband med nämndens sammanträden.

Sändlista

Kommunfullmäktige

Reglemente för Gymnasienämnden i Mora kommun

Mora, Orsa och Älvdalens kommuner ~~överenskommer~~ *har kommit överens om* att från och med den 1 januari 2010 inrätta en gemensam nämnd för samverkan inom områdena gymnasieutbildning, vuxenutbildning, svenska för invandrare (SFI) och gymnasiesärutbildning. Detta görs i enlighet med kapitel 3, § 3 a kommunallagen och i övrigt i enlighet med bestämmelser i gällande speciallagar inom området.

Utöver vad som följer av lag *och det av kommunerna ingångna avtalet för den gemensamma nämnden* gäller detta reglemente. ~~ett av kommunerna ingånget avtal~~

Organisationstillhörighet

1 § *Mora kommun är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår i Mora kommuns nämndorganisation.*

Nämndens uppgifter m.m.

2 § Den gemensamma nämnden ska från och med läsåret 2011-2012 ansvara för följande verksamhet i en gemensam organisation:

- Gymnasieutbildning
- *Idrottsutbildning*
- SFI
- Vuxenutbildning
- Gymnasiesärutbildning
- Interkommunal samverkan med andra skolor
- Lokalisering av program
- Kompetensförsörjning
- Interkommunala ersättningar
- Interkommunala kostnader
- Inackordering
- Skolskjutsar
- Uppföljning enligt skollagen och gymnasieförordningen
- ~~Siljansutbildarnas~~ *Mora Högskolecentrums* verksamhet bestående av kommunalt understödd distansutbildning vid högskolor och universitet, administration av tentamen samt uppdragsutbildning

~~Från och med 2010-01-01 och fram till övertagandet av dessa verksamheter ansvarar nämnden för utredningar och framtagande av underlag för:~~

- ~~Organisation av verksamheterna inför skolåret 2011-2012.~~
- ~~Samverkan med landstinget alternativt Älvdalens Utbildningscentrum AB avseende gymnasieutbildning i Mora, Orsa och Älvdalen.~~
- ~~Övertagande av personalen i gemensam organisation 2011.~~

- ~~(Avser ej personal som ska tillhöra Älvdalens Utbildningscentrum AB)~~
- ~~Budget för 2011 och 2012~~

Nämnden ska se till att verksamheterna bedrivs enligt lag och därutöver enligt samverkansavtalet, detta reglemente, samt i övrigt följa värdkommunens mål och riktlinjer.

Nämnden ska, enligt värdkommunens ekonomiska styrprinciper, redovisa till respektive kommunfullmäktige hur verksamheten bedrivs och utvecklas samt det ekonomiska utfallet.

Nämnden ska samråda med Orsa och Älvdalens kommuner innan viktiga beslut rörande verksamheten fattas i värdkommunen, som exempelvis budget, personalförändringar av betydelse m.m.

~~Nämnden ska upprätta och besluta om delegationsförteckning.~~

Övrig verksamhet

3 §

Nämnden

- *ansvarar för informationsverksamheten inom ansvarsområdet och för reformering av nämndens regelbestånd*
- *har arbetsgivaransvar för nämndens personal*
- *har arbetsmiljöansvar inklusive systematiskt arbetsmiljöarbete inom verksamheten.*

Registeransvar

4 § *Gymnasienämnden är ansvarig för de personuppgifter som nämnden för och förfogar över i sin verksamhet i enlighet med personuppgiftslagen (PUL).*

Delegering

5 § *Gymnasienämnden ska upprätta och fastställa en delegeringsförteckning.*

Nämnden har rätt att delegera till utskott, ledamot och ersättare i nämnden samt anställd i någon av de samverkande kommunerna.

Sammanträden

2 § ~~Nämnden sammanträder på dag och tid som nämnden bestämmer. Nämnden sammanträder i värdkommunen om inte nämnden själv bestämmer annat.~~

Sammansättning

6 § Nämnden består av 11 ledamöter och 11 ersättare. Mora kommunfullmäktige väljer fem ledamöter och fem ersättare, Orsa respektive Älvdalens kommunfullmäktige väljer vardera 3 ledamöter och tre ersättare som representanter i nämnden.

Mandatperioden ska följa de ordinarie mandatperioderna. ~~Den första mandatperioden kommer att vara från den 1 januari till den 31 december 2010. Därefter är~~ Mandatperioden är fyra år räknat från den 1 januari året efter ~~att~~ allmänna val till fullmäktige hållits i riket.

Posterna som ordförande, ~~och 1:e och 2:e vice ordförande~~ roterar per mandatperiod mellan de deltagande kommunernas företrädare i nämnden. Ordningsföljden är Mora, Orsa, Älvdalen om inte annat överenskommes i särskild ordning. Mora kommuns företrädare är ordförande under första avtalsperioden fram till 2014-12-31. *Till 1:e vice ordförande väljs ledamot från den kommun som vid nästkommande mandatperiod avses överta ordförandeskapet.*

~~Värdkommunen Mora utser ordförande och vice ordförande på förslag av de samverkande kommunerna.~~

Val av ordförande och vice ordföranden görs av kommunfullmäktige i värdkommunen på förslag av de övriga två kommunernas fullmäktige (i de fall denne kommer från annan kommun).

Arvoden och andra ekonomiska förmåner till ledamöter och ersättare i den gemensamma nämnden betalas av den kommun som valt dem enligt respektive kommuns ersättningsregler för förtroendevalda. ~~Ordförandens arvode beslutas i särskild ordning av värdkommunen.~~

Ersättnarnas tjänstgöring

- 7 § Om en ledamot är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare från den *kommun* som valt ledamoten tjänstgöra i ledamotens ställe.

Om ersättarna inte valts proportionellt ska de tjänstgöra enligt den av respektive fullmäktige bestämda ordningen.

En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare har trätt i ledamotens ställe.

En ersättare som börjat tjänstgöra har företräde oberoende av turordningen. En ersättare från samma parti/~~partigruppering~~ som den frånvarande ledamoten har dock alltid rätt att träda in i stället för en ersättare från ett annat parti/~~partigruppering~~.

En ledamot eller ersättare som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv får åter tjänstgöra sedan ärendet har handlagts.

En ledamot som avbrutit tjänstgöringen på grund av annat hinder än jäv får åter tjänstgöra om ersättare från annat parti har trätt in.

Ersättnarna har rätt att närvara och yttra sig på sammanträde även när de inte tjänstgör.

Anmälan av förhinder

- 8 § En ledamot eller ersättare som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller del av sammanträde ska själv kalla in ersättare enligt de regler som redovisas i § 7.

Kallelse

Sammanträden och kallelseförfarandet

- 9 § *Nämnden sammanträder på dag och tid som nämnden bestämmer. Nämnden sammanträder i värdkommunen om inte nämnden själv bestämmer annat.*

Ordförande ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla tid och plats för sammanträdet.

Kallelsen ~~ska~~ *bör* på lämpligt sätt tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara på sammanträdet senast fem arbetsdagar för sammanträdesdagen.

Kallelsen ~~bör~~ *ska* åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt.

När varken ordföranden eller vice ordförandena kan kalla till sammanträde ska den till åldern äldste ledamoten göra det.

Ersättare för ordföranden

- 10 § Om varken ordföranden eller vice ordförandena kan delta i ett helt sammanträde eller i en del av sammanträde fullgör den till åldern äldste ledamoten ordförandens uppgifter.

Om ordföranden på grund av sjukdom eller av annat skäl är förhindrad att fullgöra uppdraget för en längre tid får nämnden utse en annan ledamot att vara ersättare för ordföranden.

Ersättaren fullgör ordförandens samtliga uppgifter.

Ordförandens uppgifter

- 11 § *Det åligger nämndens ordförande att med uppmärksamhet följa frågor av betydelse för verksamhetens utveckling, effektiviteten i verksamheten och ta initiativ i dessa frågor samt främja samverkan med de berörda kommunerna.*

Justering och anslag av protokoll

- 12 § Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.

Nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen bör redovisas skriftligt innan nämnden justerar den.

Nämndens protokoll ska anslås på varje samverkande kommuns anslagstavla *senast andra dagen efter justering.*

Reservation

- 13 § Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut, och ledamoten vill motivera reservationen ska ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen ska lämnas före den tidpunkt som fastställts för justering av protokollet.

Delgivning

- 14 § Delgivning med nämnden sker med ordföranden, *förvaltningschefen* eller anställd som nämnden bestämmer.

Undertecknande av handlingar

- 15 § Avtal, andra handlingar och skrivelser som beslutats av nämnden ska undertecknas av ordföranden eller vid förfall för denne av vice ordföranden och kontrasieras av anställd som nämnden bestämmer.

I övrigt bestämmer nämnden vem som ska underteckna handlingar.

Medborgarförslag

- 16 § Nämnden får besluta att den eller de som har väckt ett ärende genom medborgarförslag får närvara när nämnden behandlar ärendet och delta i överläggningen men inte i beslutet.

Förslag till beslutsformuleringar vid fullmäktiges antagande av avtal och reglementen för de gemensamma nämnderna

Eftersom det är viktigt att alla fullmäktigeförsamlingarna fattar samma beslut i frågan om antagande av avtal och reglementen kommer här förslag till beslutsformuleringar

Gymnasienämnden

Kommunfullmäktige fastställer avtal och reglemente enligt till ärendet hörande handlingar, daterade 2015-09-14, med följande förändringar och tillägg i avtalet:

Punkt 1 (Bakgrund och syfte) orden "oförändrade medel" stryks.

Punkt 3 (Ändamål och omfattning) kompletteras vad avser skrivningar om SFI och vuxenutbildning med följande text: *En eventuell förändring ska förankras i respektive kommunstyrelse.*

En ny punkt 4.3 tillförs med följande text: *Verksamhetsråd – Ett verksamhetsråd ska finnas. Rådet består av tre tjänstemän där vardera samverkanskommunen utser en tjänsteman till rådet. Rådet ska i respektive kommun aktivt stödja den gemensamma nämndens arbete med att upprätthålla den gemensamma partsavsikten. Rådet ska träffas regelbundet och bör ske i samband med nämndens sammanträden.*

Sociala myndighetsnämnden

Kommunfullmäktige fastställer avtal och reglemente enligt till ärendet hörande handlingar, daterade 2015-09-14, med följande tillägg i avtalet:

Punkt 5 (Ekonomi) ges meningen om fördelningsnyckel följande lydelse. I proportion till nedlagd arbetstid (*Mora 57 %, Orsa 22 %, Älvdalen 21 %*).

Gemensamma servicenämnden IS/IT

Kommunfullmäktige fastställer avtal och reglemente enligt till ärendet hörande handlingar, daterade 2015-09-14.

Gemensamma servicenämnden i Älvdalen

Kommunfullmäktige fastställer avtal och reglemente enligt till ärendet hörande handlingar, daterade 2015-09-14.

Mora Orsa miljönämnd

Kommunfullmäktige fastställer avtal och reglemente enligt till ärendet hörande handlingar, daterade 2015-09-14.

Denna fil är sekretess skyddad

Titel : AK avtal 2015.docx

Skyddskod : Allmän handling - skyddad enligt sekretess

Paragraf : Se kommentar i ärende

§ 159

OK KS 2015/00286-1

Aktieägaravtal Dalhalla Förvaltning

Beslut

Arbetsutskottet godkänner förslag till aktieägaravtal med därtill hörande bolagsordning med Dalhalla Förvaltning AB och beslutar också att avstå från att delta i bolagets nyemission.

Sammanfattning av ärendet

Orsa kommun har sedan 2006 ett innehav av aktier i Dalhalla Förvaltning AB (KF, § 56, 2006-09-25). Nu har Dalhalla Förvaltning AB skickat en förfrågan om nyemission i bolaget, förslag på reviderat avtal samt den bolagsordning som antogs på extrastämman 2015-11-04. Orsa kommuns aktieinnehav har inte förändrats sedan tidigare beslut i kommunfullmäktige.

Beslutsunderlag

Protokoll extra bolagsstämman Dalhalla Förvaltning AB, 2015-11-04.
Ny bolagsordning och aktieägaravtal Dalhalla Förvaltning AB, 2015-11-04.
Förslag till nyemission, 2015-10-19.
Beslut KF, § 56, 2006-09-25.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet godkänner förslag till aktieägaravtal med Dalhalla Förvaltning AB och beslutar också att avstå från att delta i bolagets nyemission.

Sändlista

Dalhalla Förvaltning AB

Protokoll fört vid extra bolagsstämma 2015-11-04 i Dalhalla Förvaltning AB, Org nr 556713-9836

Plats: Dalhalla kansli, Järnvägstationen, Rättvik

Närvarande aktieägare:

Ebbe Evbjer, för Rättvik Kommunhus AB	4700 aktier	70500 röster
Anne-Lie Stenberg, för Leksands Kommun	188 aktier	2820 röster
Jan Lovén, för Orsa Kommun	94 aktier	1410 röster
Kerstin Cederberg, Landstinget Dalarna	376 aktier	5640 röster
Sten Johannison- Töne, för FDV	3525 aktier	14100 röster
Conny Gesar, för Bergamsee AB	10575 aktier	42300 röster
	19458 aktier	136770 röster

Övriga närvarande: Jonny Jones och Hans Furn

Ej närvarande: Älvdalens Kommun, 94 aktier, 1410 röster

Mora Kommun, 188 aktier, 2820 röster

§1 Jonny Jones hälsade välkommen och öppnade stämman.

Jonny Jones utses till stämmans ordförande och Hans Furn till stämmans sekreterare.

§2 Såsom röstlängd godkänns ovanstående förteckning över närvarande aktieägare, totalt 19 458 aktier och 136 770 röster är representerade.

§3 Ebbe Evbjer utses att jämte ordförande justera protokollet.

§4 Stämman beslutar godkänna förelagt förslag till dagordning.

§5 Stämman konstaterar att kallelsen skickats till aktieägarna 2015-10-20 och finner därmed att bolagsstämman utlysts i behörig ordning.

§6 Stämman beslutar godkänna det av styrelsen föreslagna förslag till nyemission i Dalhalla Förvaltning AB enligt bilaga 1. Kerstin Cederberg, Landstinget Dalarna (LD) deltar inte i beslutet.

§7 Stämman beslutar godkänna styrelsens förslag till ändring av bolagsordningen. Under §6 Aktieslag, första stycket: att antalet serie C preferensaktier kan högst vara 8000 (3000) aktier. Kerstin Cederberg LD, deltar ej i beslutet.

§8 Stämman beslutar ge styrelsen uppdraget att uppdatera/ omarbete bolagsordningen, arbetet bör vara klart till nästkommande årsstämma.

§9 Ordföranden avslutar stämman.

Vid protokollet

Hans Furn
Sekreterare

Justeras

Jonny Jones
Ordförande

Ebbe Evbjär
Justerare

Förslag till ny BOLAGSORDNING

i

Dalhalla Förvaltning AB

Org. nr. 556713-9836

§ 1 FIRMA

Bolagets firma är Dalhalla Förvaltning AB.

§ 2 STYRELSENS SÄTE

Styrelsen har sitt säte i Rättviks kommun, Dalarnas län.

§ 3 VERKSAMHET

Bolagets verksamhet ska vara att äga, förvalta och hyra ut fastigheter och anläggningar samt bedriva därmed förenlig verksamhet.

§ 4 BOLAGETS SYFTE

Bolagets syfte skall vara att, inom ramen för verksamheten och med viss lönsamhet, bidra till att Dalhalla AB kan fortsätta att bedriva en unik programverksamhet, med opera och andra evenemang på hög konstnärlig nivå, i arenan Dalhalla. Detta medför löpande överväganden och beslut som inte är vinstmaximerande.

§ 5 AKTIEKAPITAL

Aktiekapitalet utgör lägst 10 000 000 och högst 40 000 000 kronor.

§ 6 AKTIESLAG

Bestämmelser om stam- och preferensaktier

Aktierna i bolaget skall dels vara preferensaktier, vilka kan ges ut till antal av högst **8 000** stycken, dels stamaktier vilka kan ges ut till ett antal motsvarande högst 100 % av aktiekapitalet. Aktierna i Bolaget skall ges ut i högst tre serier, Stam serie A i ett antal om högst 15 000 aktier, Stam serie B i ett antal om högst 3 000 aktier och Pref serie C i ett antal om högst **8 000** aktier.

Preferensaktierna skall sinsemellan ha lika rätt upp till företrädesbeloppet och skall medföra företrädesrätt framför stamaktierna till årlig utdelning av Bolagets vinst med en summa motsvarande 2 procent av Initiala Anskaffningsvärdet (definierat nedan) av preferensaktierna. Ej utbetalad utdelning ackumuleras.

Vid likvidation av bolaget skall bolagets tillgångar skiftas ut till ägarna pro rata till deras ägarinnehav. Dock gäller att från och med dagen för förvärvet av preferensaktierna skall preferensaktierna medföra företrädesrätt framför stamaktierna till skifte av bolagets tillgångar med en summa motsvarande det Initiala Anskaffningsvärdet.

Med Initiala Anskaffningsvärdet avses bolagets aktiekapital efter nyemission år 2007

Alla aktier oberoende av aktieslag skall ha lika företrädesrätt vid ökning av aktiekapitalet. I alla andra avseenden än som nu angivits skall samtliga aktier ha lika rätt i bolaget.

Omvandling av preferensaktie

Innehavare av preferensaktie äger rätt att påfordra att aktien skall omvandlas till stamaktie, Stam serie B. Framställning därom skall skriftligen göras hos bolagets styrelse. Därvid skall anges hur många aktier som önskas omvandlade, och, om omvandlingen inte avser hela innehavet av preferensaktier,

vilka av dessa omvandlingen avser. Bolagets styrelse skall utan dröjsmål anmäla omvandlingen för registrering hos Bolagsverket och omvandlingen är verkställd, när sådan registrering skett och anteckning i aktieboken gjorts.

Bestämmelser om aktiers röstvärde

Aktie av serie A medför 4 röster, serie B 15 röster och C medför 15 röster.

Bestämmelse om utgivande av nya aktier

Beslutar bolaget att genom kontantemission eller kvittningsemission ge ut nya aktier av serie A, B och C skall ägare av aktier av serie A, B och serie C äga företrädesrätt att teckna nya aktier av samma aktieslag i förhållande till det antal aktier innehavaren förut äger (primär företrädesrätt). Aktier som inte tecknats med primär företrädesrätt skall erbjudas samtliga aktieägare till teckning (subsidiär företrädesrätt). Om inte sålunda erbjudna aktier räcker för den teckning som sker med subsidiär företrädesrätt, skall aktierna fördelas mellan tecknarna i förhållande till det antal aktier de förut äger och i den mån detta inte kan ske, genom lottnings.

Beslutar bolaget att genom kontantemission eller kvittningsemission ge ut aktier endast av serie A, B eller C, skall samtliga aktieägare, oavsett om deras aktier är av serie A, B eller C, äga företrädesrätt att teckna nya aktier i förhållande till det antal aktier de förut äger.

Beslutar bolaget att genom kontantemission eller kvittningsemission ge ut teckningsoptioner eller konvertibler har aktieägarna företrädesrätt att teckna teckningsoptioner som om emissionen gällde de aktier som kan komma att nytecknas på grund av optionsrätten respektive företrädesrätt att teckna konvertibler som om emissionen gällde de akter som konvertiblerna kan komma att bytas ut mot.

Vad som ovan sagts skall inte innebära någon inskränkning i möjligheten att fatta beslut om kontantemission med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt.

Vid ökning av aktiekapitalet genom fondemission ska nya aktier emitteras av varje aktieslag i förhållande till det antal aktier av samma slag som finns sedan tidigare. Därvid ska gamla aktier av visst aktieslag medföra rätt till nya aktier av samma aktielag. Vad nu sagts ska inte innebära någon inskränkning i möjligheten att genom fondemission, efter erforderlig ändring i bolagsordningen, ge ut aktier av nytt slag.

§ 7 ANTAL AKTIER

Antalet aktier skall vara lägst 10 000 stycken och högst 40 000 stycken.

§ 8 STYRELSE

Styrelsen ska bestå av lägst fem och högst sju ledamöter. Uppdraget som styrelseledamot gäller till slutet av den ordinarie bolagsstämma (årsstämma) som hålls under det första räkenskapsåret efter valet av styrelseledamot. Årsstämman utser styrelsens ordförande.

§ 9 REVISORER

För granskning av bolagets årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning utses en auktoriserad revisor och en auktoriserad revisorssuppleant. Uppdraget som revisor gäller till slutet av den ordinarie bolagsstämma som hålls under det fjärde räkenskapsåret efter val av revisor.

§ 10 KALLELSE TILL BOLAGSSTÄMMA

Kallelse till bolagsstämma ska ske genom brev med posten, e-post eller fax till aktieägare tidigast fyra och senast två veckor före stämman.

§ 11 ORDFÖRANDE PÅ BOLAGSSTÄMMA

Styrelsens ordförande, eller den styrelsen därtill utsett, öppnar bolagsstämman och leder förhandlingarna till dess ordförande valts.

§ 12 ÄRENDEN PÅ ORDINARIE BOLAGSSTÄMMA

På ordinarie bolagsstämma ska följande ärenden behandlas:

1. Val av ordförande vid stämman.
2. Upprättande och godkännande av röstlängd.
3. Val av en eller två justeringsmän att underteckna protokollet.
4. Godkännande av styrelsens förslag till dagordning.
5. Prövning av om stämman blivit behörigen sammankallad.
6. Framläggande av årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i förekommande fall, koncernredovisning och koncernrevisionsberättelse.
7. Beslut om:
 - a) Fastställande av resultat- och balansräkning och i förekommande fall koncernresultaträkning och koncernbalansräkning.
 - b) Dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen.
 - c) Fastställande av utdelningsunderlag för utgivna preferensaktieserier.
 - d) Ansvarsfrihet åt styrelseledamöter och verkställande direktör.
8. Fastställande av arvoden åt styrelsen och revisorerna.
9. Val av styrelse samt, när så erfordras, revisorer och eventuella revisorssuppleanter.
10. Annat ärende som ankommer på stämman enligt aktiebolagslagen eller bolagsordningen.

§ 13 RÄKENSKAPSÅR

Bolagets räkenskapsår är 0101 – 1231.

§ 14 HEMBUD

Övergår äganderätten till aktie till någon, som inte förut är införd i aktieboken som aktieägare i bolaget, har övriga aktieägare rätt att lösa aktien (hembudsförbehåll).

Förvärvas flera aktier genom samma fång får lösningsrätt utövas beträffande ett mindre antal aktier än fångets omfattar.

Har övergång som avses i första stycket ägt rum, skall förvärvaren genast skriftligen anmäla sitt fång till bolaget och erbjuda aktieägarna att lösa aktien. Har aktien övergått genom köp, skall anmälningen innehålla uppgift om köpeskillingen. Till anmälningshandlingen skall fogas kopia av fångeshandlingen eller annat bevis på aktieövergången.

När anmälan gjorts om akties övergång, skall styrelsen genast skriftligen meddela detta till varje lösningsberättigad, vars postadress är införd i aktieboken eller eljest känd för bolaget. Meddelandet skall innehålla en förklaring att den som önskar begagna sig av lösningsrätten skall anmäla det i brev som skall vara bolaget till handa senast två månader från dagen för anmälningen hos bolaget om aktieövergången.

Anmäler sig mer än en lösningsberättigad, skall de aktier som ingår i fångets tilläggas den av de lösningsberättigade som vid tiden för anmälningen av aktieförvärvet till bolaget i aktieboken stod antecknad för flest aktier av samma slag. Mellan lösningsberättigade med lika många aktier avgörs företrädesrätten genom lottning som verkställs av notarius publicus.

Lösenbelopp för aktie som är underkastad lösningsrätt bestämmes av årsstämma för tiden intill nästa årsstämma.

Lösen skall erläggas senast en månad räknat från den dag då lösenbeloppet blev bestämt genom överenskommelse mellan parterna eller genom dom.

Om förvärvaren och den som begärt att få lösa in aktierna inte är överens i någon fråga som rör inlösen, får den som har begärt inlösen inom två månader från sin anmälan hos styrelsen om inlösen påkalla skiljeförfarande

hos Stockholms Handelskammares Skiljedomsinstitut enligt deras regler för förenklat skiljeförfarande. Skiljeförfarandet ska äga rum på den ort där bolagets styrelse har sitt säte.

Om inte inom stadgad tid någon anmäler sig vilja lösa hembjuden aktie eller, sedan lösningspriset på dylik aktie i behörig ordning har fastställts, aktien ej inom en månad därefter inlöses, får den, som gjort hembudet, bli registrerad för aktien.

Antagen på extra bolagsstämma den **2015-11-04**

2006-09-25	3
2006-09-11	5
2006-08-22	3

Dnr 06/KK0156-040

Inbjudan om att teckna aktier i Dalhalla Arena AB

Föreningen Dalhallas Vänner har i skrivelse 2006-07-13 inbjudit Orsa kommun att teckna aktier för 100 000 kronor i det nybildade bolaget Dalhalla Arena AB.

Arbetsutskottet föreslår kommunfullmäktige besluta

att teckna aktier för 100 000 kronor i det nybildade bolaget Dalhalla Arena AB.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta i enlighet med arbetsutskottets förslag.

Barbara Sundberg (Kd) yrkar att Region Siljan köper aktierna och inte Orsa kommun.

Ordföranden ställer proposition på kommunstyrelsens förslag och Barbara Sundbergs yrkande och finner att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med kommunstyrelsens förslag.

Kommunfullmäktige beslutar således

att teckna aktier för 100 000 kronor i det nybildade bolaget Dalhalla Arena AB.

Justerares sign

Utdragsbestyrkande

Förslag nyemission Dalhalla Förvaltnings AB

Styrelsen för Dalhalla Förvaltning AB beslutar, under förutsättning av bolagsstämman godkännande, om nyemission av aktier i syfte att tillföra Bolaget en emissionslikvid om ca 4,9 miljoner kronor. För nyemissionen ska följande villkor gälla.

1. Aktiekapitalet ska höjas med högst 4.937.000 kronor genom utgivande av högst 4937 nya Preferens C aktier.
2. De nya aktierna ska tecknas med företrädesrätt av Bolagets aktieägare i förhållande till det antal aktier de förut äger, varvid fyra (4) befintliga aktier berättigar till teckning av en (1) ny aktie.
3. De nya aktierna emitteras till en kurs om 1000 kr per aktie.
4. Avstämningsdag för fastställande av vilka aktieägare som är berättigade att med företrädesrätt teckna nya aktier ska vara den 3 november 2015.
5. Teckning av de nya aktierna ska ske under perioden från och med den 10 november 2015 till och med den 24 november 2015, eller sådant senare datum som styrelsen bestämmer.
6. Teckning av aktier med stöd av teckningsrätter ska ske genom samtidig kontant betalning. Teckning av aktier utan stöd av teckningsrätter ska ske på separat teckningslista och betalas kontant inom tre (3) bankdagar från det att styrelsens beslut om tilldelning av aktier har skickats till tecknaren, eller sådant senare datum som styrelsen bestämmer.
7. De nya aktierna ska medföra rätt till vinstutdelning första gången på den avstämningsdag för utdelning som infaller närmast efter det att nyemissionen har registrerats vid Bolagsverket.
8. För det fall inte samtliga aktier tecknats med stöd av teckningsrätter ska styrelsen bestämma att tilldelning av aktier utan stöd av teckningsrätter ska äga rum inom ramen för emissionens högsta belopp. Sådan tilldelning ska i första hand ske till dem som har tecknat aktier med stöd av teckningsrätter och som önskar teckna ytterligare aktier, pro rata i förhållande till deras teckning med stöd av teckningsrätter, i andra hand till andra som har anmält intresse av att teckna aktier utan stöd av teckningsrätter pro rata i förhållande till deras teckning. Av praktiska hänsyn får styrelsen vid beslut om tilldelning besluta om att tilldelning enligt föregående endast sker av ett visst minsta antal aktier.
9. Styrelsen, eller den som styrelsen utser, ska ha rätt att förlänga teckningstiden samt vidta de smärre justeringar av ovanstående beslut som kan visa sig erforderliga i samband med registrering vid Bolagsverket. Ett beslut i enlighet med ovanstående förutsätter en ändring i bolagsordningen vad gäller aktiekapitalets gränser samt antalet aktier.

Rättvik 2015-10-19

Styrelsen för Dalhalla Förvaltning AB

Kommunledningskontoret
Ann-Therese Albertsson

Kommunstyrelsen

Nytt boende och ev upphandling av ett sådant för ensamkommande barn

Sammanfattning av ärendet

Den akuta flyktingsituationen i landet innebär stora påfrestningar på kommunernas samhällsfunktioner. Extra besvärligt rapporterar kommunernas socialtjänster. I Orsa har vi en mycket ansträngd situation för Individ- och familjeomsorgen. Vi har svårt att rekrytera socialsekreterare och anlita konsulter i den mån det går att hitta.

Vi har utökat det befintliga EKB boendet enligt tidigare beslut genom förtätning, fler lägenheter och ytterligare personal. På steg 1 boendet på Stensgatan har vi 17 ungdomar vilket är en utökning med 5 ungdomar. Vi har också utökat steg 1 boende med ytterligare två lägenheter med plats för 6 barn i vardera lägenheten. På steg 2 boendet har vi ungdomar som kan klara sig mer själva och som bor i egna lägenheter. Det finns personal i en lägenhet i samma trappuppgång som stöttar ungdomarna. I steg 2 finns lediga platser för fler ungdomar. Vi försöker att snabbare flytta ungdomar från steg 1 på Stensgatan till steg 2 på Järnvägsgatan så att vi kan anvisa nya ensamkommande barn till steg 1.

Vi har idag ansvar för totalt drygt 80 barn/ungdomar varav ca 40 ungdomar i vårt eget boende. Det är besvärligt för socialtjänsten att vi har många barn/ungdomar placerade i andra kommuner. De måste resa runt i landet och följa upp att alla barn/ungdomar har det bra där de är placerade. Det gör att den redan ansträngda situationen blir ännu värre. Vi behöver därför flytta hem barn till Orsa och vi behöver placera de nyanlända ensamkommande barnen i Orsa. Vi har fått uppgift från Länsstyrelsen om ett fördelningstal på 67 ensamkommande barn i Orsa inför 2016.

På Järnvägsgatan finns ytterligare fyra tre-rumslägenheter lediga i angränsande trappuppgångar. Vi planerar att ta dessa lägenheter i anspråk och flytta dit de barn/ungdomar som vi får anvisade. Vi måste tillsammans med OLAB gå igenom vilka ytterligare lägenheter vi kan ta i anspråk för EKB-boende. Vi behöver också planera hur vi ska bygga upp våra EKB-boende avseende bemanning, placering av barn och personal och hur många platser vi kan erbjuda. Vi vet att det kommer nya regler om stödboende och eventuellt lägre ersättningar.

Vi har fått erbjudande från ett externt företag om 30 platser för ensamkommande barn på ett boende i Orsa. Vi tror att våra egna platser inte kommer att räcka till och behöver därför upphandla externa platser. Vi kommer också att gå ut med en förfrågan i Orsa kommun om att starta familjehem.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag, kommunstyrelsens arbetsutskott, § 109, 2015-09-15.

Protokollsutdrag kommunfullmäktige, § 62, 2013-11-25.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att kommunfullmäktige upphäver sitt beslut om att boende för ensamkommande barn (HVB) ska drivas i egen regi (KF § 62, 2013-11-25).

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att upphandla HVB-hem för ensamkommande barn i Orsa.

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att inrätta ytterligare EKB-boende i kommunal regi i Orsa.

Arbetsutskottet ger kommunchefen i uppdrag att utreda upplägg och planering av utökat EKB-boende i kommunal regi för att kunna ta emot det höga antalet ensamkommande barn/ungdomar.

Arbetsutskottet upphäver därmed tidigare beslut om uppdrag till kommunchefen att göra en översyn av ekonomin i befintligt EKB-boende och resursfördelning mellan verksamheterna (KSAU § 109, 2015-09-01).

Sändlista

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

Ann-Therese Albertsson
Kommunchef

§ 160

OK KS 2015/00283-1

Start av nytt boende och upphandling av boende för ensamkommande barn

Beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att kommunfullmäktige upphäver sitt beslut om att boende för ensamkommande barn (HVB) ska drivas i egen regi (KF § 62, 2013-11-25).

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att upphandla HVB-hem för ensamkommande barn i Orsa.

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att inrätta ytterligare boende för ensamkommande barn i kommunal regi i Orsa.

Arbetsutskottet ger kommunchefen i uppdrag att utreda upplägg och planering av utökat boende för ensamkommande barn i kommunal regi för att kunna ta emot det höga antalet ensamkommande barn/ungdomar.

Arbetsutskottet upphäver därmed tidigare beslut om uppdrag till kommunchefen att göra en översyn av ekonomin i befintligt boende för ensamkommande barn och resursfördelning mellan verksamheterna (KSAU § 109, 2015-09-01).

Sammanfattning av ärendet

Den akuta flyktingsituationen i landet innebär stora påfrestningar på kommunernas samhällsfunktioner. Extra besvärligt rapporterar kommunernas socialtjänster och i Orsa har vi en mycket ansträngd situation för Individ- och familjeomsorgen. Även barn- och utbildningsverksamheten påverkas i hög grad och hittills har antalet barn i skolåldern ökat med ca 10%, vilka går i förberedelseklasser.

Kommunen har utökat befintligt boende för ensamkommande barn genom förtätning, fler lägenheter och ytterligare personal. Kommunen har idag ansvar för totalt drygt 80 barn/ungdomar, varav ca 40 ungdomar i kommunalt boende. Det är besvärligt för socialtjänsten att många barn/ungdomar är placerade i andra kommuner eftersom då måste personalen resa runt i landet för att följa upp dessa placeringar. Det finns alltså ett behov av att flytta hem de barn som bor på annan ort samt att nyanlända placeras i Orsa. Med anledning av den nuvarande situationen och med prognosticerat antal ensamkommande barn under 2016 gör kommunledningskontoret bedömningen att kommunens egna platser inte kommer att räcka till och behöver därför upphandla externa platser. Orsa kommun kommer också att gå ut med en förfrågan om att starta familjehem.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, kommunledningskontoret, 2015-12-01.

Protokollsutdrag, kommunstyrelsens arbetsutskott, § 109, 2015-09-15.

Protokollsutdrag kommunfullmäktige, § 62, 2013-11-25.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att kommunfullmäktige upphäver sitt beslut om att boende för ensamkommande barn (HVB) ska drivas i egen regi (KF § 62, 2013-11-25).

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att upphandla HVB-hem för ensamkommande barn i Orsa.

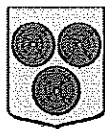
Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att inrätta ytterligare boende för ensamkommande barn i kommunal regi i Orsa.

Arbetsutskottet ger kommunchefen i uppdrag att utreda upplägg och planering av utökat boende för ensamkommande barn i kommunal regi för att kunna ta emot det höga antalet ensamkommande barn/ungdomar.

Arbetsutskottet upphäver därmed tidigare beslut om uppdrag till kommunchefen att göra en översyn av ekonomin i befintligt boende för ensamkommande barn och resursfördelning mellan verksamheterna (KSAU § 109, 2015-09-01).

Sändlista

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

§ 109

OK KS 2015/00174-1

Utökning med ett boende för ensamkommande barn

Beslut

Ärendet utgår för komplettering av underlaget pga. nya uppgifter i frågan. Kommunchefen får i uppdrag att komplettera underlaget samt tydliggöra fördelningen av resurser avseende ensamkommande barn mellan olika verksamhetsområden.

Ärendet om nytt boende återkommer på nästa sammanträde.

Sammanfattning av ärendet

Migrationsverkets har uppdaterat prognosen när det gäller ensamkommande barn för 2015.

Nuvarande platser kommer inte att räcka och då finns två alternativ:

* Att utöka antalet platser med ännu ett asylboende

* Att externplacera ungdomarna i andra kommuner på privata boenden eller familjehem.

Migrationsverket bekostar platser upp till 1 900 kr/dygn och kostnader därutöver står kommunen för.

Ett nytt boende innebär inte att Orsa tar emot fler ungdomar, utan att kommunen kan göra kostnadseffektiva placeringar.

Beslutsunderlag

Information från Migrationsverket om anvisningsläget för mottagande av ensamkommande barn, daterat 2015-07-14

Informations- och prognosbrev, daterat 2015-08-03

Förslag till beslut

Att öppna ännu ett asylboende för ensamkommande i Orsa Kommun med planerad start i november.

Sändlista

Kommunchefen

Kommunfullmäktige	2013-11-25
Kommunstyrelsen	2013-11-11
Kommunstyrelsens arbetsutskott	2013-10-22

Kf § 62

Ks § 97

Au § 118

Dnr 13/KK-149-133

Ensamkommande barn**Beslut****Kommunfullmäktiges beslut**

- Enligt kommunstyrelsens förslag.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

- Enligt arbetsutskottets förslag.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

- Ett nytt avtal tecknas med Migrationsverket om mottagande av 8-12 ensamkommande barn.
- Boende för ensamkommande barn (HVB) ska drivas i egen regi.
- Enheten för ensamkommande barn och integrationsenheten organisatoriskt ska tillhöra kommunstyrelsen.
- Integrationsenheten tillhör kommunstyrelsen organisatoriskt fr o m 2014-07-01.

Sammanfattning av ärendet

Kommunledningskontoret har lämnat ett förslag till lösning angående organisatorisk tillhörighet samt förslag på boende för ensamkommande barn.

Yrkande

Marie Olsson (S), Shigeru Ishida (MP) och Annette Franz (FP) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Tjänsteförslag

- Verksamheten för ensamkommande barn organisatoriskt ska tillhöra socialförvaltningen.
- Ett boende för ensamkommande barn (HVB) ska drivas i egen regi.

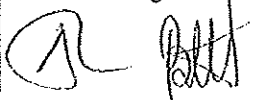
Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse med bilagor, 2013-10-15.

Sändlista:

Socialförvaltningen, Barn- och utbildningsförvaltningen

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Kommunledningskontoret

Kommunstyrelsen

Ny organisation för kommunstyrelsens verksamheter

Sammanfattning av ärendet

Kommunchefen har av kommunstyrelsens arbetsutskott (KSAU) fått uppdraget att utreda och lämna förslag till ny förvaltningsorganisation för kommunstyrelsens verksamhetsområde. I rapporten "Organisationsöversyn – ny organisation, nulägesanalys och handlingsplan" redovisas uppdraget om organisationsförändring med syfte att öka effektiviteten i verksamheterna, sänka kostnaderna, ge bättre beslutsunderlag till förtroendevalda och stödja en bra service till kommuninvånarna.

Beslutsunderlag

Rapport: Organisationsöversyn – ny organisation, nulägesanalys och handlingsplan, 2015-12-01.

Protokollsutdrag, kommunstyrelsens arbetsutskott, § 45, 2015-04-07.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att godkänna förslaget till ny förvaltningsorganisation för kommunstyrelsens verksamheter.

Sändlista

Kommunstyrelsen

Ann-Therese Albertsson
Kommunchef

§ 161

OK KS 2015/00019-3

Ny organisation för kommunstyrelsens verksamheter

Beslut

Inga särskilda beslut fattades under dagens sammanträde. Ärendet återkommer för beslut på nästa sammanträde med arbetsutskottet 2016-01-12 och sedan i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Sammanfattning av ärendet

Arbetsutskottet har gett kommunchefen i uppdrag att utreda och lämna förslag till ny förvaltningsorganisation för kommunstyrelsens verksamhetsområde. I rapporten "Organisationsöversyn – ny organisation, nulägesanalys och handlingsplan" redovisas uppdraget, vars syfte är att öka effektiviteten i verksamheterna, sänka kostnaderna, ge bättre beslutsunderlag till förtroendevalda och stödja en bra service till kommuninvånarna.

Lena Nyberg, processledare för organisationsöversynen, presenterar rapporten från projektgruppen. I rapporten beskrivs en bakgrund, hur arbetet med översynen har genomförts, synpunkter från chefer och medarbetare och förslag till förvaltningsorganisation 2016 med handlingsplan.

Beslutsunderlag

Rapport: Organisationsöversyn – ny organisation, nulägesanalys och handlingsplan, 2015-12-01.

Protokollsutdrag, kommunstyrelsens arbetsutskott, § 45, 2015-04-07.

Förslag till beslut

-

Sändlista

Arbetsutskottet
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Kommunstyrelsens arbetsutskott

2015-04-07

Kf §
Ks §
Au § 45

Dnr OK KS 2015/00019-001

Uppdrag om organisationsöversyn

Beslut

Arbetsutskottets beslut

- Kommunchefen får i uppdrag att utreda och lämna förslag till förvaltningsorganisation i enlighet med bilaga.
- Uppdraget ska även frigöra resurser för strategiska satsningar för ökad politisk måluppfyllelse och demokrati. Särskild hänsyn ska tas till det strategiska arbetet med ungdomsfrågor.
- I uppdraget ingår en översyn av ansvar mellan kommunstyrelsen och dess utskott samt mellan dessa utskott. Översynen ska presentera eventuella förslag till förändringar.
- Kommunchefen ska säkerställa att arbetet förankras och sker i samverkan ute i tjänstemannaorganisationen.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade om en ny nämndorganisation som trädde i kraft vid årsskiftet 2015 (2014-11-24, § 65). Den nya organisationen innebär att barn- och utbildningsnämndens och socialnämndens verksamheter hör till kommunstyrelsens ansvar. I och med att nämndorganisationen har ändrats bör det även ske en översyn av tjänstemannaorganisationen.

Beslutsunderlag

Skrivelse, kommunalråd Mikael Thalín, 2015-03-30.

Yrkanden

Ordförande Mikael Thalín (C) yrkar att kommunchefen får i uppdrag att utreda och lämna förslag till förvaltningsorganisation enligt bifogad skrivelse.

Marie Olsson (S) och Magnus Bjurman (S) yrkar följande:

- Kommunchefen får i uppdrag att utreda och lämna förslag till förvaltningsorganisation.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Kommunstyrelsens arbetsutskott

2015-04-07

Kf §
Ks §
Au § 45

Dnr OK KS 2015/00019-001

Forts. Yrkanden

- I uppdraget ingår en översyn av ansvar mellan kommunstyrelsen och dess utskott samt mellan dessa utskott. Översynen ska presentera eventuella förslag till förändringar.
- Den nya organisationsstrukturen ska klargöra rågångarna mellan politikens "vad" och tjänstemannaorganisationens "hur". Ett klargörande skapar trygghet och tydlighet för ökad måluppfyllelse.
- Uppdraget ska även frigöra resurser för strategiska satsningar för ökad politisk måluppfyllelse och demokrati. Särskild hänsyn ska tas till det strategiska arbetet med ungdomsfrågor.
- Kommunchefen ska säkerställa att arbetet förankras och sker i samverkan ute i tjänstemannaorganisationen.

Ordförande yrkar att mötet ajourneras. Mötet ajourneras mellan kl.15.50 – 16.05.

Håkan Yngström (C) yrkar bifall till ordförandens yrkande samt till Marie Olsson och Magnus Bjurmans samtliga yrkanden förutom att den nya organisationsstrukturen ska klargöra rågångarna mellan politikens "vad" och tjänstemannaorganisationens "hur".

Marie Olsson (S) yrkar att mötet ajourneras. Mötet ajourneras mellan kl.16.30 - 16.35.

Ordförande ställer proposition på Marie Olssons och Magnus Bjurmans yrkande och Håkan Yngströms yrkande och finner att arbetsutskottet bifaller det sistnämnda.

Sändlista:
Kommunchefen

Justerandes sign

MB

Utdragsbestyrkande

Uppdrag om organisationsöversyn

Bakgrund

Kommunfullmäktige har beslutat om en ny politisk organisation som trädde i kraft 1 januari 2015, innebärande att Kommunstyrelsen övertog ansvaret för Barn och utbildning- och Socialnämndens ansvarsområden. Huvudsyftet med förändringen är bättre styrning och kontroll genom kortare beslutsvägar och ett stärkt politiskt ledarskap för att möta framtida utmaningar.

Uppdraget

För att få full effekt av den förändrade nämndsorganisationen måste förändringar göras även i förvaltningsorganisationen. Målet är högre effektivitet och lägre kostnad. Bärande för översynen ska vara en organisation som kan leverera bra beslutsunderlag till de förtroendevalda och självklart stödja en bra service till kommuninvånarna där skola, äldreomsorg och tillväxtfrågor är prioriterade. En organisation anpassad till framtida utmaningar. Därutöver ska särskild hänsyn tas till behov av ett strategiskt arbete med ungdomsfrågor.

Avgränsning

Denna organisationsöversyn rör Kommunstyrelsens verksamhetsområde och i första hand förvaltningsorganisationen. Översynen kan också komma med förslag till erforderliga förändringar i ansvar mellan kommunstyrelsens olika utskott.

Tidplan och avrapportering

Arbetets framskridande skall rapporteras löpande till arbetsutskottet och förslag skall presenteras senast 31 oktober 2015. Den nya förvaltningsorganisationen bör vara i drift från 1 januari 2016.

Föreslår arbetsutskottet besluta

Att Kommunchefen får i uppdrag att utreda och lämna förslag till förvaltningsorganisation i enlighet med ovanstående.

Mikael Thalín

Kommunstyrelsens ordförande

Handwritten signature and initials, likely of Mikael Thalín, at the bottom left of the page.

Organisationsöversyn

Ny organisation, nulägesanalys och handlingsplan

Rapport 2015-12-01

Här finns
engagemang! I en
välkänd kommun
- med bra tillväxt!

Effektivitet
genom gott
ledarskap,
kända rutiner
och samverkan

"Vi sitter i
samma båt"

Håll i – det måste
leda till fortsatt
utveckling

*Kommunchefen har av Kommunstyrelsens
arbetsutskott (KSAU) fått uppdraget att utreda och
lämna förslag till ny förvaltningsorganisation för
kommunstyrelsens verksamhetsområde.*

Innehåll

Inledning.....	3
Sammanfattning.....	3
Bakgrund – vad politiken vill med uppdraget.....	3
Syfte	3
Mål	4
Så här gick arbetet till	4
Projektstruktur	4
Projekt/ processledarens uppdrag	4
Projektgrupp.....	4
Dialog och delaktighet	5
Kommunikation och transparens	5
Ledning och chefer	5
Arbetsplatsträffar.....	5
Medarbetarforum	5
Vad tycker chefer och medarbetare?	6
Sammanfattning av synpunkter och förslag.....	6
Arbetsätt	6
Kultur/ arbetsklimat.....	7
Analys och diskussion	7
Uppdraget var att:	8
Effektivisering och sänkta kostnader.....	8
Bra beslutsunderlag.....	10
Medborgarservice	10
Äldreomsorg, skola och tillväxt är prio.....	10
En organisation för framtida utmaningar	10
Strategiskt arbete med barn och unga	10
Värdegrund, mål och vision.....	11
Politiska utskott och ny organisation	11
Orsa kommuns förvaltningsorganisation 2016	12
Handlingsplan med uppdrag	13
Verksamheten Omsorg	14
Verksamheten Samhälle	16
Verksamheten Lärande.....	18
Verksamheten Service och utveckling.....	19
Kontaktcenter	21
Avslutning	23

Organisationsöversyn 2015

Projektgruppens rapport ligger till grund för beslut i kommunstyrelsens utskott 8 december 2015 och efterföljande beslut i kommunstyrelsen 18 januari 2016

”Orsa kommun ska ha en organisation anpassad för framtida utmaningar”

Inledning

Orsa kommun fick efter valet 2014 en ny politisk ledning och en ny politisk organisation. Kommunstyrelsen tog över ansvaret för barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden och bildade i dess ställe utskott under kommunstyrelsen. P.g.a. den ändrade politiska organisationen gavs ett uppdrag åt kommunchefen att se över kommunens förvaltningsorganisation.

Sammanfattning

Orsa kommun behöver förändras. Det har varit tydligt i dialogen med medarbetare och chefer. En förbättrad kommunikation, tydligare ledarskap, ökad samverkan och samordning, tydliga riktlinjer och rutiner är framgångsfaktorer. Kommunens förvaltning behöver samlas och gå åt samma håll. Vi behöver bygga en vi-känsla där den gemensamma värdegrunden är känd av alla. Det kommer att innebära en effektiv verksamhet med nöjda medarbetare och medborgare. Förslag till uppdrag ingår i denna rapport. Detta är ett långsiktigt arbete!

Delar av Orsa kommun har redan idag en slimmad organisation. Vi hittar vinsterna när vi kan undvika dubbelarbete, ge tillräckligt likartat stöd, göra det man är bra på, tydlig ledning o styrning. De viktiga ekonomiska effekterna får vi när alla gör rätt saker enligt den plan som beslutats politiskt, med ett väl underbyggt beslutsunderlag framtaget av tjänstemännen.

I organisationen som föreslås finns tre verksamheter som samarbetar med en fjärde som stöd, där det gemensamma uppdraget står i fokus. Den lilla kommunen Orsa måste också söka samarbeten över kommungränsen.

Vi vill skapa en tydlig organisation där resurser samlas, för att med de medel vi har, fokusera på utvecklingsfrågor, ökad effektivisering och samordning. Det underlättar arbetet att lyfta Orsa mot framtiden!

Bakgrund – vad politiken vill med uppdraget

Syfte

”Syftet med organisationsöversynen är att öka effektiviteten i verksamheterna och att sänka kommunens kostnader. Den nya organisationen ska leverera bra beslutsunderlag till de förtroendevalda och stödja en bra service till kommuninnevånarna. Skola, äldreomsorg och

tillväxtfrågor är prioriterade. Organisationen ska vara anpassad till framtida utmaningar. Dessutom ska särskild hänsyn tas till behov av ett strategiskt arbete med ungdomsfrågor”

Mål

- Förslag till ny tjänstemannaorganisation
- Skapa förutsättningar till ökad effektivitet och lägre kostnader
- Skapa engagemang och delaktighet i processen
- Skapa förutsättningar för att följa Orsa kommuns vision, värdegrund och nå de övergripande målområdena

Så här gick arbetet till

Projektstruktur

Kommunchefen har för uppdraget tagit in en extern konsult som projektledare/processledare. Konsulten har lagt upp en dialogprocess för chefer och medarbetare. En projektgrupp har arbetat med att sammanställa inkomna förslag, tagit in kunskaper genom intervjuer och omvärldsbevakning och fungerat som nav i arbetet. Projektägare: Kommunchef Ann-Therese Albertsson
Styrgrupp: Kommunstyrelsens arbetsutskott

Projekt/processledarens uppdrag

Ledaren för uppdraget började arbetet i maj 2015. Kommunchefen hade som avsikt att projektet skulle drivas processinriktat i delaktighet, där möjlighet till att fånga in en större helhet och skapa engagemang och motivation. Organisationsöversynen är ett förändringsarbete.
Projekt/processledare: Lena Nyberg

Projektgrupp

Deltagare i projektgruppen är medarbetare och chefer. Kompetens inom personal och kommunikation, Barn- och utbildningsförvaltningen och Socialförvaltningen, organisationsutvecklare och kommunkansli finns representerade:

Christina Danielsson, personalstrateg, Personalenheten
Henrik Göthberg, utvecklingsledare, Barn- och utbildningsförvaltningen
Anders Becker, chef, Arbetsmarknadsenheten, Socialförvaltningen
Anna Jonsson, organisationsutvecklare, Kommunkansliet
Cecilia Bogg, koordinator och chef för Växel, reception och vaktmästeri, Kommunkansliet
Janne Bäckman, informationsansvarig, Kommunkansliet.

Varför en översyn? Vilka behov ska den fylla?

Dialog och delaktighet

Ett utvecklingsarbete som ska leda till genomgående förändring behöver förankras väl. De som känner verksamheten bäst är människorna som jobbar mitt i den. Genom dialog och delaktighet skapas en angelägenhetsmedvetenhet som är en av förutsättning för förändring. Att samla in kunskaper från många håll och olika verksamheter ger en helhetsbild med en djupare förståelse för hur organisationen fungerar idag.

Kommunikation och transparens

Projektledare och projektgrupp har publicerat synpunkter, idéer och information om arbetet kontinuerligt via kommunens intranät på en samarbetsyta som alla i kommunen med hjälp av en dator kan nå. Genom tät kommunikation, möten med chefer, information på intranät och ett nyhetsbrev för arbetsplatsernas fikarum har information om vad som händer i projektet spridits. När förslaget till ny organisation togs fram hade projektgruppen fyra öppna arbetsdagar där gäster bjöds in och alla som ville fick komma och ta del av arbetet. Facken var speciellt inbjudna en av dagarna.

Ledning och chefer

De första stegen i processen (maj/juni) bestod av möten med kommunchef, ledningsgrupp och därefter ett halvdagsmöte med samtliga chefer i organisationen. Här togs temperatur på hur nödvändig en organisationsöversyn är, vilka förväntningar som fanns på projektet, vad cheferna kan bidra med i arbetet och vilka möjligheter till utveckling man såg som mest prioriterat.

Möten med ledningsgrupp skedde därefter kontinuerligt och tre chefsmöten genomfördes under hösten 2015.

Arbetsplatsträffar

En dialogprocess med möjlighet för samtliga arbetsplatser att samtala om kommunens utvecklingsbehov startade i september 2015. Frågeställningarna delades in i tre huvudområden; Organisation, Arbetssätt och Kultur (arbetsklimat). Ett dialogmaterial fanns som stöd för cheferna använda. Oftast leddes dialogerna av kommunchef och processledare som bjöds in till arbetsplatsträffarna.

När synpunkter och idéer till utveckling samlats in tog projektgruppen fram ett första förslag till ny organisation tillsammans med framgångsfaktorer för utveckling. Förslaget hade man möjlighet att ge synpunkter på under en treveckorsperiod i november.

Medarbetarforum

I två gränsöverskridande möten med medarbetare från olika arbetsplatser och förvaltningar fördes dialog och ett

utvecklingsförslag togs fram. Medarbetarna valdes ut slumpvis och på ett sätt där förvaltning, kön, anställningstid motsvarade kommunens sammansättning idag. Medarbetarforum samlade 30 deltagare i sex timmar (kl. 8.30 – 14.30) i oktober månad.

Vad tycker chefer och medarbetare?

Sammanfattning av synpunkter och förslag

Dialogerna har gett ökad och viktig kunskap om verksamheten. Materialet är en rapport om nuläget och ger en bild av vilka genomgående strukturer som behöver förbättras och utvecklas. Ofta är chefer och medarbetare eniga om vilka områden som behöver stärkas.

Förbättringsförslag

- Slå ihop verksamheter och arbetsuppgifter för att minska sårbarheten och för ökad och samlad kompetens.
- Samorganisering inom fler områden med närliggande kommuner.
- Se över vad kommunen och bolagen gör. Det utförs liknande arbeten på flera håll. De kan flyttas samman för att få enhetlighet och effektiv verksamhet
- Medborgare och företag efterfrågar snabbare service. När flera delar av kommunen är inblandad behövs bättre samverkan eller samorganisering.
- Tillväxtfrågor är en uppgift för hela kommunen. Samhällsutvecklingsfrågor behöver få en gemensam tillhörighet.
- Små verksamheter är viktiga. Se till att de inte "försvinner" i organisationen.

Arbetsätt

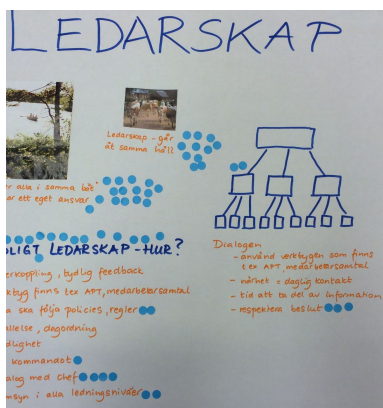
En stor mängd förslag på hur kommunens arbetsätt kan förbättras har kommit fram. Många gäller den egna arbetsplatsen (som respektive arbetsplats och verksamhet kommer att kunna arbeta vidare med). Här presenteras de främsta framgångsfaktorerna för hela kommunens förvaltningsutveckling:

- **En bättre kommunikation**, internt och externt. Internt behöver intranätet bli mer användarvänligt och informativt för att stödja ett gemensamt arbetsätt och stärka vi-känslan. Externt efterfrågas en modernare webbplats, med utökad medborgarservice och som kan locka människor till kommunen.

- **Ledarskap**. Vilket är det ledarskap som ska känneteckna Orsa kommun? Medarbetarna efterfrågar tydlighet och målstyrning och vill ha uppföljning och feedback. Cheferna behöver stöd i sitt ledarskap och effektiva verktyg. Både chefer och medarbetare behöver respektera varandras roller.

- **Samverkan och samordning**. (Se även under rubriken Organisation ovan) Inom fler områden lyfts behovet av att

Alla vill vi bli sedda och känna mening med det vi gör

Chefer och
medarbetare
uttrycker
liknande behov

finna lösningar över verksamhetsgränser. Arbetsgrupper och modeller för samverkan behöver hela tiden bildas och utvecklas.

- **Riktlinjer och rutiner.** System, riktlinjer och rutiner för ledning och styrning behöver samordnas och göras kända för alla så att vi styr de olika verksamheterna på ett likartat – om än inte alltid exakt likadant – sätt. Inom fler områden kan ett effektivare arbetssätt underlätta och förena och därmed göra handläggningen ekonomiskt billigare.

Kultur/arbetsklimat

Önskan om att skapa ett VI i kommunen är stark. Orsa kommuns värdegrund kan stärka känslan av hur vi tillsammans förhåller oss till varandra och vårt uppdrag. Vi behöver göra ett omtag med Orsa – helt enkelt så att värdegrunden blir gemenskaps- och kulturbärare.

Orsa är en liten kommun, där "alla känner alla". Bygg verksamhet på kompetens och tjänst mer än på person och organisationstillhörighet så ges mer utrymme för växandet och frihet. Alla är anställda av Orsa kommun i första hand.

En kultur som bygger på ryktesspridning kan förhindras av en solid medveten kommunikation. Det ligger främst på respektive chef i organisationen att med hjälp av den föreslagna stödorganisationen använda de verktyg som finns (kommunikationsplaner, intranät, nyhetsbrev, webb osv) för att hålla hela kommunen informerad om vad som händer. Det ligger också på varje medarbetares ansvar att hålla sig informerad.

Analys och diskussion

I arbetet med organisationsöversynen har många engagerats och funderat tillsammans. Det har skapat förväntningar på en positiv utveckling. Man vill vara med att förändra och samtidigt finns en undran: "kommer det att bli något den här gången?" Det är viktigt att se översynen som en del av ett långsiktigt arbete, en del av en ständig förändring som måste hållas i.

En gemensam överenskommelse om organisering och dess syfte underlättar det fortsatta arbetet stort. Den gemensamma viljan till att arbeta vidare med förslaget är avgörande och tydliga mål är en styrning i sig. Ingen organisation är perfekt, det kommer vara arbetssätt och kultur som avgör resultatet. I förslagen från medarbetare och chefer finns konkreta förslag till förbättringar som tillsammans leder till att kommunens skattemedel kan användas mer effektivt.

Orsa kommun har stora möjligheter med en litenhet som förenklar. Orsa är känt och varumärket starkt. Tillväxten ökar inom besöks- och tjänstenäringen. Flyktingströmmen

som nu påverkar hela Sverige innebär en chans och möjlighet till tillväxt som Orsa behöver ta. Vi står som resten av Sverige för en generationsväxling där vi kommer att få svårt att hitta kompetens inom en snar framtid. Ska vi ta tillvara möjligheten förutsätts ett gott integrationsarbete och att snabbt få in de kommande nya medborgarna i aktivitet och arbete.

Utmaningen är att skapa attraktivitet som arbetsgivare och som inflyttningssort.

Många berättar om en saknad stolthet, en jantelag som styr. Det går att säga "tänk större, det är inget fel att tänka stort", uppmuntra varandra till kreativitet och växande.

Uppdraget var att:

- öka effektiviteten i verksamheterna och att sänka kommunens kostnader.
- den nya organisationen ska leverera bra beslutsunderlag till de förtroendevalda
- stödja en bra service till kommuninnevånarna.
- skola, äldreomsorg och tillväxtfrågor är prioriterade.
- organisationen ska vara anpassad till framtida utmaningar
- särskild hänsyn tas till behov av ett strategiskt arbete med ungdomsfrågor
- skapa förutsättningar för att följa Orsa kommuns vision, värdegrund och nå de övergripande målområdena.
- föreslå förändringar i ansvar mellan kommunstyrelsens olika utskott

Här följer en redovisning på hur uppdraget svarar på den politiska viljan:

Effektivisering och sänkta kostnader

Medarbetare har vid dialoger och samtal tagit fram exempel på vad man i egen verksamhet kan förbättra. Det handlar om konkreta saker som kan leda till, om de tas omhand och genomförs, att kommunens skattemedel används på ett optimalt sätt. Effektivisering genom nya lösningar och ständiga förbättringar är både en fråga om gemensamt arbetssätt och kultur.

Projektgruppen är av den bestämda uppfattningen att den stora besparingseffekten kommer i nästa steg genom effektivisering av verksamheterna. Vi har i genomlysningen av dagens organisation sett en mycket "spretig" hantering av en rad gemensamma uppgifter. En renodling av tjänster, ett

gemensamt arbetssätt och ett samlat administrativt stöd möjliggör effektivisering, där kommunen kan omfördela och minska personalkostnaderna. Det gäller inom både administration och utveckling/utredning. Kundcenter kommer att kunna avlasta verksamheterna och ge snabbare service.

Effektivisering genom förbättrat arbetssätt

Delar av Orsa kommun har idag en slimmad organisation. Hur resurser fördelas mellan kommunens verksamheter behöver ses över. Vi ser redan idag områden där utjämnande resursfördelning kan leda till effektivisering.

Genom att undvika dubbelarbete, ge tillräckligt likartat stöd, fokusera på rätt saker och göra det man är bra på får vi en effektivare verksamhet. Ett stärkt ledarskap, ordning på riktlinjer och rutiner samt tydliga roller frigör tid och resurser. Genom ett väl fungerande verksamhetsstöd kan man fokusera på kärnuppgift och framtidsfrågor.

Verksamhetsområde Samhälle samlar viktiga utvecklingsområden och funktioner som kan jobba tillsammans för ett växande och välmående Orsa. Här skapas vinst genom utveckling när fler besöker, flyttar till och stannar i kommunen.

Inom flera områden lyfts nyttan av samorganisering med närliggande kommuner, t ex. rekrytering, bemanning, informationssäkerhet och tillsynsfrågor. Här finns möjlighet till minskade kostnader och stärkt kompetens.

I dag pågår ett långsiktigt arbete med att se över och minska kostnaderna inom Socialförvaltningen och Barn och utbildningsförvaltningen. I Omsorg och Lärande fortsätter de sitt effektiviseringsarbete som också kommer innebära besparingar i den nya organisationen.

Sänkta kostnader genom förändrad organisation

Den nya organisationen ger möjlighet till kostnadsminskningar då den innebär:

- Samlad kompetens och personal inom administrativt stöd (assistenter, nämndsekreterare, information)
- Samlade uppdrag och personal inom utveckling och utredning
- En minskning av antalet chefer
- Ökat samarbete med andra kommuner för dela gemensamma kompetenser
- Bildandet av ett kontaktcenter

Beräknade minskade kostnader

Totalt kan vi anta en kostnadsminskning på minst 4 miljoner (motsvarande 1 % av kommunens kostnader) som kan räknas hem under 2017. Kommunchefen har möjlighet att göra en

fördelning till respektive verksamhet med krav på besparingar för att säkerställa effektiviseringen.

Bra beslutsunderlag

Organisationen kan genom sin sammansättning och arbetssätt bidra till ökad kompetens, minskad sårbarhet och tydligare målstyrning som är viktiga delar för en fortsatt god leverans av underlag till beslut.

Medborgarservice

En förbättrad service genom ett kontaktcenter för kommunens medborgare innebär en effektivisering på flera sätt. Snabbare svar, minskat antal samtal direkt till handläggare och chefer och därmed avlastning i verksamheterna är några av de nyttor som andra kommuner ger exempel på.

Ökad samverkan i tillsynsarbetet och tydlighet i kommunens arbete med upphandlingar bidrar till nöjdhet hos kommunens företagare

Äldreomsorg, skola och tillväxt är prio

Äldreomsorgen står för stora framtida utmaningar. Antal medarbetare per chef är många inom det vi vill samla i verksamheten Omsorg i Orsa. Här behövs en förändring. Cheferna efterfrågar ett stöd av assistenter och chefstätheten behöver ses över. Förslagen som personalen bidragit med i organisationsöversynen ska tas tillvara inför fortsatt förbättringsarbete.

Det systematiska kvalitetsarbete som skolan redan arbetar med har projektet informerats om. Dialogerna som gjorts på arbetsplatsträffar i projektet har kunnat bidra till fler idéer om möjlig utveckling.

En samlad kompetens inom verksamheten Samhälle kan gemensamt finna arbetsformer för att ta tillvara Orsas styrkor. Arbetet med kultur och natur, nyanlända, våra ungdomar, tillsammans med näringslivs- och arbetsmarknadsarbetet och projekt som Unga till arbete ska samordnas för högsta utväxling av våra resurser.

En organisation för framtida utmaningar

Genom ett samlat stöd för service och utveckling, en mindre ledningsgrupp där strategiska frågor får större plats och bildandet av verksamheten Samhälle kommer organisationen kunna ha en bra grund att stå på. Arbeta över organisationsgränser gör det möjligt att enklare anpassa sig till händelser i omvärlden.

Strategiskt arbete med barn och unga

Arbetet med barn och unga har förutom det utvecklingsarbete som redan finns i Lärande, en viktig roll i det föreslagna verksamhetsområdet Samhälle.

Projektet föreslår att Ungdomens hus får ett uppdrag att ta fram en modell för samverkan för Orsa kommun med inspiration från Söderköpings kommun.

Värdegrund, mål och vision

”Vi måste gå åt samma håll, vi sitter i samma båt” har varit återkommande åsikter i dialogerna. Orsa kommun har brister vad gäller målstyrning och uppföljning. Den nya organisationens ledning behöver se över kommunens värdegrund och genom dialog implementera den igen. Kommuniserade målbilder efterfrågas och önskan om att bli en kommunförvaltning och skapa ett VI, är stark.

Politiska utskott och ny organisation

De fyra utskott som idag finns kommer att kunna anpassas till verksamheterna Samhälle, Omsorg, Lärande och Service och utveckling. Lärande går upp i Barn och utbildningsutskottet, Omsorg i Socialutskottet, Service och utveckling tillhör Arbetsutskottet. Samhälles breda verksamhet som ska upp i Fritid och kulturutskottet kommer också behandla näringsliv och integrationsfrågor. Här kan en namnändring vara bra för att tydliggöra ansvaret. Utskottens ansvarsområden kommer att behöva ses över efter att beslut om ny organisation har fattats.

Synliggör
och
tydliggör

Orsa kommuns förvaltningsorganisation 2016

Orsa kommuns nya organisation beskrivs med hjälp av en cirkel där delarna bildar helheten. Samverkan och organisering sker över gränser. Organisationen är ett verktyg för styrning och ledarskap och medarbetargruppering. Den ska stimulera till nätverkstänkande och projektarbete utifrån organisationens övergripande behov, oavsett var man befinner sig i den.

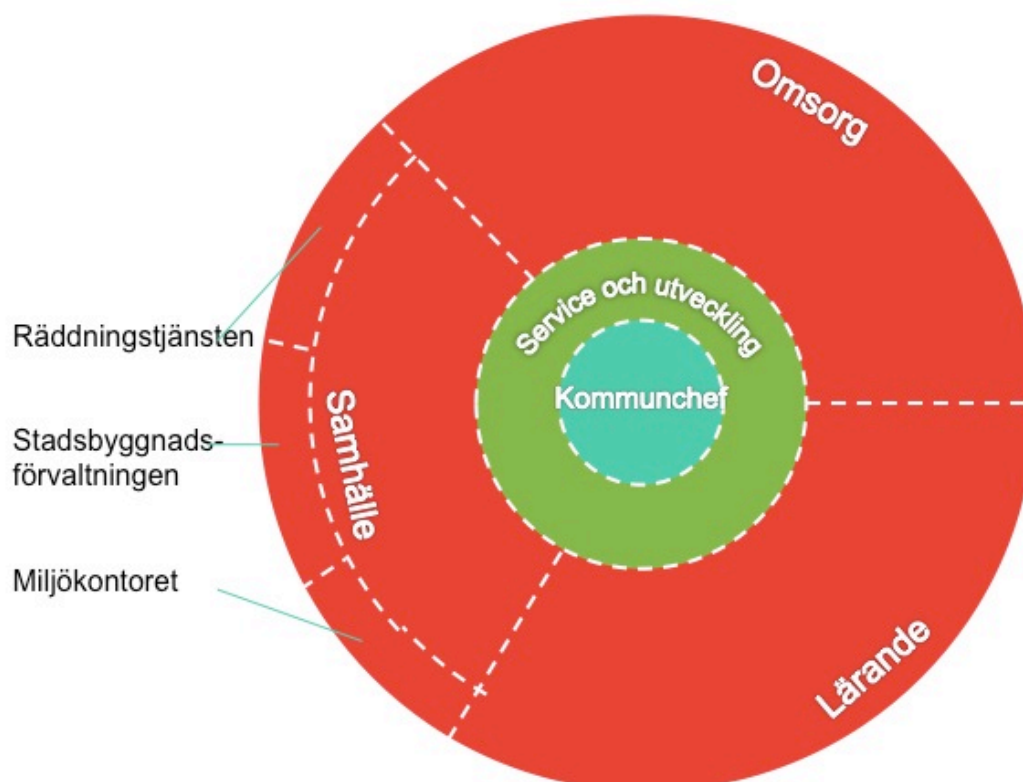
I den nya organisationen är kommunchefen förvaltningschef. Förändringen innebär främst att kommunchefen tydligare kan prioritera resursfördelning, naturligtvis efter samverkan och behandling i ledningsgruppen och med fullmäktige som beslutande. Kommunchefen utser en mindre ledningsgrupp än idag där verksamhetscheferna ingår och annan expertis inkallas vid behov. Det ger en effektivare, mer strategiskt ledning.

Varje verksamhetsområde har en verksamhetschef vars huvudansvar är att samordna och arbeta strategiskt inom resp. verksamhet.

Under dessa finns avdelningschefer. Beroende på hur stor personalskaran är inom respektive funktion kan personalansvar helt eller delvis delegeras till dessa.

En del funktioner leds av funktionsledare vars uppgift är att se till att verkstaden rullar!

En ny organisation föreslås, pga. rekrytering av nya verksamhetschefer, träda i kraft tidigast 1 maj.

Handlingsplan med uppdrag

Uppdragen som följer med förvaltningen och varje verksamhet visar på förslag till fortsatt arbete. En förebyggande riskbedömning av arbetsmiljö finns med inom kritiska områden. Den ska tillsammans med de fackliga organisationerna utvecklas vidare.

Uppdrag Kommunchefen	Tidplan	Ansvarig	Riskbedömning	Åtgärdsplan
Genomföra och förbereda ny organisation. Bilda nya arbetsgrupper. Rekratering av nya chefer. Ta fram detaljerad tidplan	Dec 2015	Kommunchef	Hög arbetsbelastning pga. extra arbetsuppgifter under ordinarie arbete	Prioritering och uppföljning med stöd av närmaste chef
Kommunikation: webbplatser, intern kommunikation och kommunikativt ledarskap	Pågående	Kommunchef		
Ny implementering av vision och värdegrund – Vi känsla	Start jan 2016/Alt maj 2016	Kommunchef		
Integration – prioritering och strategi och anpassning till händelser i omvärlden	Start snarast	Kommunchef		
Att vara ledare i Orsa kommun - ledarskapsutveckling	Start maj 2016	Kommunchef		
Delaktighet och dialog – ledarskap/medarbetarskap, Orsa kommuns arbetssätt (arbetsplatsträffar, samverkan)	Start maj 2016	Kommunchef		
Se över, aktualisera och synliggör samtliga styrdokument	Start jan 2016	Kommunchef		
Verksamhet och budget planeras tillsammans i 2017 års verksamhetsplan	Enligt verksamhetsplaneringsprocessens tidplan	Kommunchef	Att vi gör som vi alltid gjort! Verksamhet och pengar måste knytas ihop tydligare.	
Förbereda ny organisation för adm. personal (assistenter, sekreterare, utvecklare, bemanning) Se vidare under Service och utveckling	Start jan 2016	Kommunchef	Oro inför förändring	Tydlig information och tidplan, berörda delaktiga i processen
Gata Park och Fritid – utred en ev. flytt av verksamheten till NODAVA alt. OLAB	Pågående	Kommunchef	Oro inför förändring	Tydlig information och tidplan, berörda delaktiga i processen

Mellan kommun och bolag – klargöra roller och skapa koncerntänk	Start jan 2016	Kommunchef		
Ta fram kommunens planer för internkontroll	Start jan 2016	Kommunchef		
Delegationsordning	Klart vid bildandet av ny organisation	Kommunchef		
Samverkan med andra kommuner (ex: personal, informationssäkerhet, alkoholtillsyn, bemanning)	Följer resp. uppdrag.	Kommunchef		
Tillsammans med de politiska utskotten utreda och föreslå en förbättrad ansvarsfördelning för utskotten	Start jan 2016	Kommunchef		
En väg in – Forum Orsa – ett arbetssätt att sprida	Start maj 2016	Kommunchef		
Riskbedömning och åtgärdsplan för förändringsarbetet tas fram i samverkan med fackliga organisationer	Efter fattat beslut	Kommunchef		
Medarbetares förslag till förbättringar från Organisationsöversynen vid APT följs upp och bearbetas.	Fortlöpande, uppföljning före mars 2016	Alla chefer		
Lokalisering. Ett speciellt projekt bör inrättas för att se i vilken mån verksamheterna kan samordnas även lokalmässigt.	Start jan 2016	Kommunchef	Oro och diskussioner om ytterligare en "flyttkarusell"	Delaktighet i processen. Tydlig och tidig information

Verksamheten Omsorg

Omsorgsverksamheten ansvarar för individ- och familjeomsorg, särskilda omsorgen, äldreomsorg och ensamkommande barn. Verksamhetschefen ansvarar för att verksamheten drivs på ett likvärdigt och lagenligt sätt. Det är av största vikt att verksamheten bidrar till att skapa samarbetsytor mellan såväl lärande - som samhällsverksamheterna liksom med samhället utanför den kommunala organisationen.

Verksamhetschefen är arbetsledare för avdelningscheferna för Individ- och familjeomsorgen, särskilda omsorgen, äldreomsorgen och boendet för ensamkommande barn.

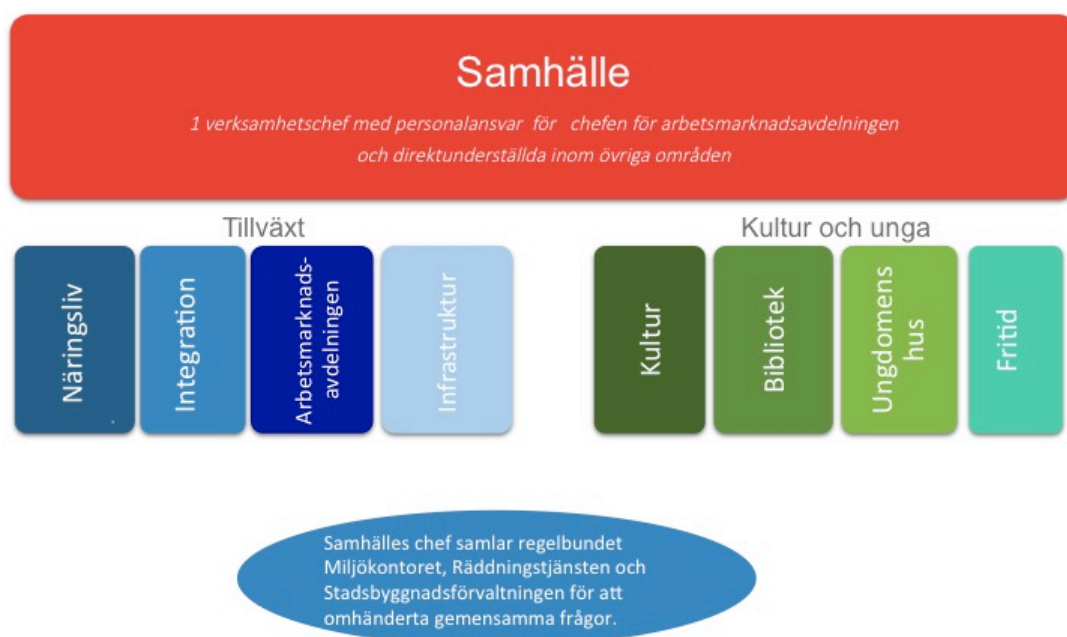
Kommunchefen och verksamhetschefen utreder i samförstånd detaljorganisationen i nästa led inom tilldelad ekonomisk ram. Arbetet ska ta hänsyn till att cheferna på nästa nivå ska ha personalansvar för ett hanterbart antal anställda.

Verksamhetschefen ska i samverkan med samhällschefen hitta samverkansformer mellan Arbetsmarknadsavdelningen och individ- och familjeomsorgen med ansatsen att arbetsmarknadsavdelningen är första instans för stödsökande.

Det är av största vikt att verksamheten bidrar till att skapa samarbetsytor mellan såväl lärande som samhällsverksamheterna liksom med samhället utanför den kommunala organisationen.

Uppdrag Omsorg	Tidplan	Ansvarig	Riskbedömning	Åtgärdsplan
Chefers arbetsbelastning, kan antal medarbetare per chef minskas? Behov av stöd av assistent utreds.	Klart 1 mars	Chefen för Omsorg i samverkan med kommunchef		
Ständiga förbättringar och utveckling av effektivt arbetssätt i verksamheten för minskade kostnader	Pågående	Chefen för Omsorg	Förändringar kan leda till oro	Tydlig information och tidplan, berörda delaktiga i processen
Samverkansformer Arbetsmarknadsavdelning och Individ och familjeomsorg tas fram	Klart när ny organisation bildas	Chefen för Omsorg		
Medarbetares förslag till förbättringar från Organisationsöversynen vid APT följs upp och bearbetas.	Dec – mars 2016	Respektive chef		
Samverkansform för boendet för ensamkommande barn och arbetet med integration på Samhälle tas fram	Klart när ny organisation bildas	Chef för EKB i samverkan med integrationsamordnare på Samhälle		

Verksamheten Samhälle

Verksamheten Samhälle har en viktig uppgift med att driva kommunens utvecklings- och visionsarbete i framtidsfrågor. Hur det ska vara att besöka, verka och leva i Orsa om 20 år? Hur skapar vi attraktivitet så att företag och människor vill flytta till Orsa, trivs och stannar kvar?

Verksamheten Samhälle är nybildad och arbetar med att förbättra och utveckla service och stöd till medborgare, näringsliv och föreningsliv. Tillväxtfrågor, turism och besöksnäring ges större fokus. Kultur, ungdomsfrågor och nyanländas betydelse för kommunen lyfts.

Organisation

Det finns en chef för verksamheten Samhälle. Chefens uppgift är att leda och samordna det arbete som utförs i verksamheten. Chefen har också ett uppdrag att tillsammans med verksamhetscheferna för Lärande och Omsorg att utveckla, effektivisera och kvalitetssäkra det gemensamma uppdraget för Orsa kommuns medborgare.

Chefen för Samhälle har personalansvar för Avdelningschefen för Arbetsmarknadsavdelningen (AMA) och för personal inom Näringsliv och Integration samt för personal inom Infrastruktur, Kultur, Bibliotek, Ungdom och Fritid.

Chefen för AMA har verksamhets- och personalansvar för den personal som finns inom AMA.

Funktionsledare (utan personalansvar) samlar medarbetare för Kultur och unga samt Tillväxt i det

gemensamma utvecklingsarbetet. Infrastrukturs behov av funktionsledare kommer visas av pågående utredning.

Det finns två spår som benämns **Tillväxt** respektive **Kultur och Unga**.

Tillväxt

I Tillväxt finns viktiga funktioner för kommunens framtid; Integration, Arbetsmarknad, Infrastruktur och Näringsliv. Stöd och rådgivning till kommunens företag och den strategiska näringslivsplaneringen finns här. Ökad inflyttning med god kompetensförsörjning är viktiga frågor för Tillväxt. Besöksnäringen är den snabbast växande sektorn inom näringslivet i Orsa. När flera områden samlas i Samhälle kan kommunens arbete med bland annat evenemang och turistfrågor stärkas.

Personer som står långt från arbetsmarknaden får en naturlig ingång till egen försörjning. Ungdomsfrågor får en tydlig roll i Samhälle. Inom Samhällsförvaltningen finns en funktion för bevakning av arbetsmarknadsfrågor och samverkan med andra myndigheter i dessa frågor, speciellt med inriktning på ungdomar och det arbete som bedrivs inom Delegationen Unga Till Arbete (DUA). Det arbete som bedrivs inom DUA är strategiskt viktigt för kommunen och en samordnande funktion är nödvändig.

I funktionen Infrastruktur finns arbetet med kommunens frågor kring Park, Gata, Fritid och Mark, där utredning om delarnas placering just nu pågår. Om personalen blir kvar inom kommunen kommer en funktionsledare att behövas för Infrastruktur.

Kultur och unga

När det gäller Kultur och Unga är uppdraget att fortsätta utveckla Orsa som kulturkommun och att utveckla samarbetet med näringsliv, integration och arbetsmarknad. Biblioteket ser vi som en viktig arena för möten mellan generationer och kulturer. Ungdomsfrågor får en central roll i kommunens utvecklingsarbete och navet till framgång finns inom Kultur och Unga. Arbetet med folkhälsofrågor finns här. Fritidsfunktionen ger förutsättningar för kommunens medborgare till en meningsfull fritid.

Uppdrag Samhälle	Tidplan	Ansvarig	Riskbedömning	Åtgärdsplan
Se över resurskompetensbehov för omprioritering: Integration, ungdomsfrågor, miljö, folkhälsa är områden som kommit fram är strategiskt viktiga.		Samhällschef		

Organisera och utveckla det gemensamma uppdraget med IFO		Samhällschef		
Fortsatt arbete med samordnad tillväxt och tillsyn		Samhällschef		
Strategiskt arbete med ungdomsfrågor – utreda möjligheten att skapa en samverkansgrupp med exempel från Söderköping som grund		Samhällschef		
Plan för integrationsarbetet		Kommunchef		
Skapa praktikplatser inom kommunen i varje verksamhet		Samhällschef		
Samverkan Mora när det gäller Folkhälsa		Samhällschef		
Ständiga förbättringar och utveckling av effektivt arbetssätt i verksamheten för minskade kostnader		Samhällschef	Undran och oro	Tydlig information och tidplan, berörda delaktiga i processen
Utredning om att ombilda komfixverksamheten till socialt företag	Pågående	Samhällschef		

Verksamheten Lärande

Lärandeverksamheten ansvarar för att Orsa kommun uppfyller det uppdrag Skolverket formulerat för barn- och ungdomars utveckling och lärande.

Verksamhetschefen ansvarar för att samordna verksamheten så att Orsas barn- och ungdom får så bra förutsättningar som möjligt för att utvecklas efter sina förmågor. Verksamhetschefen är ansvarig för att tilldelade resurser används på bästa sätt och för att ett kontinuerligt kvalitetsarbete utförs. Verksamheten ska genomsyras av en röd tråd från barnomsorg till dess man lämnar skolan.

Det är av största vikt att verksamheten bidrar till att skapa samarbetsytor mellan såväl omsorgs- som samhällsverksamheterna liksom med samhället utanför den kommunala organisationen.

Inom verksamheten har ett utvecklingsarbete pågått en längre tid och det är viktigt att det arbetet får fortsätta som inlett för att inte skapa oro i organisationen.

Uppdrag Lärande	Tidplan	Ansvar	Riskbedömning	Åtgärdsplan
Fortsätta att implementera och utveckla det systematiska kvalitetsarbetet inom skola och förskola En skola – flera skolhus "En trygg miljö med ett gott lärande där alla ska lyckas"	Pågående	Chef för verksamhetsområde Lärande	Förändringsarbete kan skapa otrygghet och ökad arbetsbelastning innan nya rutiner och arbetssätt kommit på plats	Tydligt kommunicerat mål och plan, delaktighet i processen
Se över organisationen med stadier, skolhus, förskolor och ledning för ökad kvalitet och effektivisering	Pågående	Chef för verksamhetsområde Lärande	Oro inför förändring	Tydlig information och tidplan, berörda delaktiga i processen
Samverkan Ungdomens hus		Chef för verksamhetsområde Lärande		
Resultat av material vid APT angående organisationsöversynen bearbetas, kommuniceras och används	Dec – mars 2016	Chef för verksamhetsområde Lärande		

Verksamheten Service och utveckling

Service och utveckling

1 verksamhetschef med personalansvar över medarbetare under planering och utveckling samt avdelningschefer för Kost och Gemensamt stöd/Medborgarservice

Kommunens gemensamma administration, utrednings- och utvecklingsarbete samlas i den nya verksamheten "Service och utveckling". Här finns kompetenser som stödjer kommunens medarbetare och chefer och ger service till kommunens medborgare genom ett nytt Kontaktcenter.

Hela verksamheten arbetar uteslutande på uppdrag. Givetvis kan man väcka förslag själva, men dessa uppdrag beslutas och prioriteras av kommunchef eller annan verksamhetschef.

Organisation

Chefen för service och utveckling har personalansvar för medarbetare inom ekonomi, personal och utredning/utveckling samt för avdelningschef för Gemensamt stöd och medborgarservice och Kostchef. Chefen skapar sin ledningsgrupp utifrån verksamhetens behov.

Funktionen för - Ekonomi, personal, verksamhetsutveckling och utredning

Verksamhetschefen ska med sina medarbetare hitta en struktur för att öka kvaliteten på och samordning av arbetet med verksamhetsplanering, budget, personal, och utvecklingsfrågor enligt Orsa kommuns uppdrag och mål.

Under verksamhetschefen finns utvecklingsledare/utredare/strateger från hela kommunen samlade. Det gör det möjligt att få en övergripande bild av vilket utvecklingsbehov som finns och att samordna resurser för att undvika dubbelarbete.

Verksamhetschefen ska se över behovet av omfördelning av resurser för förstärkning av bemanningen inom analys, utredning och utveckling inom ekonomistödet.

Avdelning för Kost

Kostavdelningen ingår i den centrala servicen och fortsätter att tillhandahålla kost till verksamheterna inom lärande och omsorg.

Avdelning för Gemensamt stöd och medborgarservice

Genom att samla kommunens administrativa kompetenser kan vi garantera kompetensutveckling/kompetensöverföring, stärka så väl medarbetarna i sin roll som minska sårbarheten för kärnverksamheten vid sjukdom samt öka kvalitén i ett gemensamt arbetssätt.

Här ges service till förtroendevalda, kommunkoncernen och allmänheten.

Gemensamt stöd och medborgarservice leds av en avdelningschef.

Funktionen - Administrativ service & nämndarbete

Projektgruppen ser att det skulle kunna finnas fördelar med att kommunsekreterare, nämndsekreterare och administrativa assistenter tillhör en gemensam funktion.

Här finns personal som arbetar med administrativt stöd till nämnd, utskott och verksamheter.

Det finns flera alternativ hur man skulle kunna organisera funktionen för administrativt stöd gränsöverskridande mellan ren nämndadministration och traditionellt sekreterarstöd.

Funktionen - Information och kommunikation

Ett av de återkommande önskemålen både bland chefer och medarbetare är en förbättrad kommunikation och information. Informationsarbetet som idag ligger ute på förvaltningarna flyttas in centralt för att få ett enhetligt, professionellt och effektivt arbete. Den nya funktionen arbetar med extern och intern information, stödjer chefer i kommunikativt ledarskap. Den arbetar nära det föreslagna kontaktcentret. Ett gemensamt arbetssätt för att dela och sprida information är en framgångsfaktor.

Funktionen - Ansvar för avtal och samordning

Ett kommunövergripande stöd till cheferna i lokalrelaterade frågor som fungerar som en länk och bollplank mellan verksamheterna och det kommunala fastighetsbolaget OLAB har efterfrågats. Här ligger också ett övergripande ansvar för försäkringar, informationssäkerhet, licenser, krisberedskap, avtal rörande kommunens fordon, kopiatorer, larm och kort system och liknande.

Exakt vilka ansvarsområden som ska ingå bör utredas vidare.

Funktionen - Bemanningen

Idag jobbas det på olika sätt med vikarieanskaffning inom kommunen. Det är inte effektivt. Vi föreslår att en ny gemensam bemanningsfunktion med övergripande ansvar för bemanningen skapas. Detta avlastar verksamheterna, minskar sårbarheten och skapar också förutsättningar för att öka kompetensen inom området i kommunen.

Funktionen - Vaktmästeriet

Det finns flera alternativ hur man skulle kunna organisera en funktion för vaktmästeritjänster oavsett verksamhetstillhörighet. Frågan bör utredas vidare.

Kontaktcenter

Kontaktcenter som funktion kan ses som en förädling och utveckling av dagens växel med receptionsansvar.

Ett inrättande av ett kontaktcenter är starkt kopplad till Orsa kommuns värdegrund. **Orsa-helt enkelt** - Min uppgift är att se till att det blir så enkelt som möjligt för våra medborgare. **Samarbete** - Jag är en del av en större helhet och hittar lösningar tillsammans med andra.

I kontaktcentret ska man kunna svara på enklare frågor, anmälningar, blanketthantering osv för att avlasta verksamheterna på nästa nivå. Det frigör tid för många handläggare och chefer på olika nivåer att fokusera på kärnuppgiften.

Kontaktcentret jobbar tillsammans med funktionen för information och kommunikation.

Uppdrag Service o utveckl.	Tidplan	Ansvarig	Riskbedömning	Åtgärdsplan
Utreda möjligheten att samordna de ingående funktionerna i verksamheten för Gemensamt stöd & medborgarservice som idag ligger ute i verksamheterna för effektivisering och minskade kostnader	Start jan 2016	Kommunchef	Förändringar kan leda till oro	Tydlig information och tidplan, berörda delaktiga i processen
Funktionen för avtal och samordning utreds vidare för att utifrån ett kommunövergripande perspektiv bli en effektiv resurs.	Start jan 2016	Kommunchef		
Vaktmästeri – utred hur de verksamhetsanknutna vaktmästarna utifrån ett kommunövergripande perspektiv kan samlas i en central vaktmästarfunktion.	Start jan 2016	Kommunchef		
Bemanningsfunktionen bör utredas vidare för att även innefatta vikarieanskaffning utifrån ett kommunövergripande perspektiv.	Start jan 2016	Kommunchef		
Vidare utreda förutsättningarna för ett inrättande av ett kommungemensamt kontaktcenter	Start jan 2016	Kommunchef		
Bidrag och stöd, återsökning av medel – extern finansiering av utvecklingsprojekt, bevakning och ansökan		Verksamhetschef		

Avslutning

Projektgruppen har härmed avlämnat sin rapport rörande uppdraget om organisationsförändring med syfte att öka effektiviteten i verksamheterna, sänka kostnaderna, ge bättre beslutsunderlag till förtroendevalda och stödja en bra service till kommuninvånarna. Skola, äldreomsorg, och tillväxtfrågor har uttalats prioriterade och särskild hänsyn ska tas till behov av ett strategiskt arbete med ungdomsfrågor.

Vi anser att det med den organisation vi föreslår finns förutsättningar att ovan beskrivna syfte uppfylls.

Men vi vill också understryka att vi aldrig uppfyller syftet genom att rita nya rutor. Det verkliga arbetet börjar när den nya organisationen är beslutad politiskt.

Att utveckla nya arbetssätt och skapa en positiv organisationskultur är absolut avgörande för att uppnå syftet med utredningen. Det är den stora utmaningen, men vi ser samtidigt stora möjligheter att lyckas, mot bakgrund till det engagemang och den vilja som så många medarbetare visat under den korta tid vi arbetat med uppdraget. Utan det engagemanget hade vi inte nått så långt.

Det är vitalt att alla chefer OCH medarbetare i den nya organisationen har de framgångsfaktorer som blivit tydliga i arbetet som ledstjärnor, när arbetet börjar.

De är:

En bättre kommunikation – internt och externt, inte minst för att stärka vi-känslan.

Ledarskap - Ett tydligt ledarskap på alla nivåer och där chefer och medarbetare respekterar varandras roller.

Samverkan och samordning. Ingen klarar allt själv – varken individer, verksamheter eller för den del kommuner!

Riktlinjer och rutiner. Flera har uttryckt att vi har bra styrdokument – men att de inte används. Alla riktlinjer, rutiner och styrdokument ska följas. Gör vi det får vi en mindre spretig verksamhet.

Med denna uppmaning överlämnar vi rapporten Organisationsöversyn för ytterligare hantering.

/Projektgruppen.

Det har varit
för många
”börjar”

Filen hittades inte. Den är antingen borttagen eller utcheckad

Filen hittades inte. Den är antingen borttagen eller utcheckad

Kommunstyrelsens arbetsutskott kallas till sammanträde

Tid: 2015-12-08 kl. 10:30

Plats: Kommunsalen

Öppnande, närvaro, justering

Beslutsärenden

1. **Serviceplan Orsa kommun
(Liselotte Hansson Malmsten, 10.30-11.00)**
Förslag till beslut
Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslås besluta
 - att "Serviceplan Orsa kommun" med handlingsplan, fastställs
2. **Avtal Orsa byaråd (Liselotte Hansson Malmsten)**
Förslag till beslut
Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslås besluta att
 - Avtalet mellan Orsa kommun och Orsa Byaråd antas
 - Orsa Byaråd för enligt avtal genomförda aktiviteter erhåller 10 000 kr genom fakturering Orsa kommun
3. **Principöverenskommelse gällande Rovdjurscentrum Grönklitt och Designorg Trä**
Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar godkänna förslaget till ny principöverenskommelse enligt bilaga.
4. **Revidering av reglemente och avtal för gemensamma gymnasienämnden**
Förslag till beslut
5. **Aktieägaravtal Dalhalla Förvaltning**
Förslag till beslut
6. **Start av nytt boende och upphandling av boende för ensamkommande barn (Ann-Therese Albertsson)**
Förslag till beslut
Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att kommunfullmäktige upphäver sitt beslut om att boende för ensamkommande barn (HVB) ska drivas i egen regi (KF § 62, 2013-11-25).

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att upphandla HVB-hem för ensamkommande barn i Orsa.

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att inrätta ytterligare EKB-boende i kommunal regi i Orsa.

Arbetsutskottet ger kommunchefen i uppdrag att utreda upplägg och planering av utökat EKB-boende i kommunal regi för att kunna ta emot det höga antalet ensamkommande barn/ungdomar.
Arbetsutskottet upphäver därmed tidigare beslut om uppdrag till kommunchefen att göra en översyn av ekonomin i befintligt EKB-boende och

resursfördelning mellan verksamheterna (KSAU § 109, 2015-09-01).

7. **Ny organisation för kommunstyrelsens verksamheter**
(Lena Nyberg, 14.30 - 17.00)
Förslag till beslut
Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen att godkänna förslaget till ny förvaltningsorganisation för kommunstyrelsens verksamheter.

Informationsärenden

1. VA-plan och resurser 2016 (Göran Svensson, NODAVA, 13.00 - 14.30)
2. Information om flyktingsituationen

Delgivningar

1. SKL cirkulär 15:31 ang. överenskommelse om bestämmelser för traineejobb
2. SKL cirkulär 15:32 ang. prolongering av huvudöverenskommelse om lön och allmänna anställningsvillkor m.m. – HÖK 12 – med Lärarnas Samverkansråd
3. SKL cirkulär 15:33 ang. kommunala ansvarsåtaganden för egna hem och småhus i bostadsrättsform
4. Mötesprotokoll IS/IT-nämnden 2015-11-20
5. Protokoll Hjälpmedelsnämnden Dalarna 2015-11-05
6. IEF protokoll styrelsesammanträde 2015-10-16
7. Protokoll från styrelsemötet 2015-10-09 från Dalabanans intressenter
8. Uttalande om att kommunen ingår ett avtal med Visit Dalarna AB utan annonserad upphandling

Mikael Thalín
Ordförande

Camilla Staberg
Sekreterare

Från: OK Funk Post Till kommunen
Skickat: Monday, November 16, 2015 10:24 AM
Till: Camilla Staberg; Mikael Thalin; Ulf Back; OK Funk Soc brevlåda
Ämne: VB: Cirkulär 15:31 från Sveriges Kommuner och Landsting samt Pacta
Bifogade filer: Cirkulär 15031.pdf; Cirkulär 15031 Bilaga 1.pdf; Cirkulär 15031 Bilaga 2.pdf; Cirkulär 15031 Bilaga 3.pdf

Med vänliga hälsningar
Orsa kommun
Kommunkansliet
Tfn. 0250-55 21 00 (växel)
E-post. orsa.kommun@orsa.se

Från: Sveriges Kommuner och Landsting
Skickat: den 13 november 2015 16:37
Ämne: Cirkulär 15:31 från Sveriges Kommuner och Landsting samt Pacta
Fvb till mottagare:
Kommunstyrelsen
Landstingsstyrelsen
Regionstyrelsen
Arbetsgivarpolitik
Arbetsmarknadsansvariga

...

Cirkulärets rubrik och sammanfattning:

Överenskommelse om Bestämmelser för traineejobb

Detta cirkulär innehåller rekommendation till beslut

Sveriges Kommuner och Landsting och Arbetsgivarförbundet Pacta har träffat överenskommelse om Bestämmelser för traineejobb med Svenska Kommunalarbetsareförbundet. Överenskommelsen innehåller förhandlingsprotokoll och tillhörande bilagor.

Bifogas:

Cirkulär 15:31 Överenskommelse om Bestämmelser för traineejobb

Bilaga 1 Förhandlingsprotokoll - Överenskommelse om Bestämmelser för traineejobb

Bilaga 2 Redogörelsetext för Bestämmelser för traineejobb

Bilaga 3 Förordning om särskilt anställningsstöd

[Cirkulären finns också att läsa och ladda ner från cirkulär-databasen på Sveriges kommuner och Landstings hemsida](#)

För frågor kring distributionen, kontakta: info@skl.se

CIRKULÄR 15:31

Avdelningen för arbetsgivarpolitik
Phia Moberg
Sandra Bergendorff

Nyckelord: Arbetsmarknadsavtal

Kommunstyrelsen
Landstingsstyrelsen
Regionstyrelsen
Medlem i Pacta
Arbetsgivarpolitik
Arbetsmarknadsansvariga

Överenskommelse om Bestämmelser för traineejobb

Detta cirkulär innehåller rekommendation till beslut

Sveriges Kommuner och Landsting och Arbetsgivarförbundet Pacta har träffat överenskommelse om Bestämmelser för traineejobb med Svenska Kommunalarbetsareförbundet.

Överenskommelsen innehåller förhandlingsprotokoll och tillhörande bilagor.

I bifogad redogörelsetext till detta cirkulär finns en fylligare redovisning av överenskommelsens innehåll.

Även förordningen om särskilt anställningsstöd bifogas.

Bakgrund

Bakgrunden till överenskommelsen är regeringens införande av traineejobb med de ändringar som detta föranlett i förordningen om särskilt anställningsstöd. Avtalet syftar till att möjliggöra anställning för traineejobb för de arbetstagare som uppfyller förutsättningarna enligt förordningen. Det betyder, enligt gällande förordning, att det rör ungdomar som varit arbetslösa 3 alternativt 6 månader beroende på området för anställningen.

Arbete ska kombineras med utbildning.

Traineejobben ska stimulera för framtida kompetensförsörjning och gäller inom vissa områden för välfärdssektorn och även i bristyrkesområden.

Syftet är att avslutade studier ska kunna leda till en varaktig anställning inom traineejobbets yrkesområde.

Särskilt anställningsstöd får lämnas för 50 procent av en anställning på heltid under, enligt vad som aviserats i höstens budgetproposition, högst 24 månader inom välfärdssektorn respektive 12 månader inom bristyrkesområden.

Nedan följer en kort redovisning i punktform av överenskommelsen.

- * Överenskommelsen löper tillsvidare med tre kalendermånaders ömsesidig uppsägningstid. En uppsägning ska vara skriftlig.
- * Traineejobb är reglerad med utgångspunkt från avtalet BAL 13, Bestämmelser för arbetstagare i arbetslivsintroduktionsanställning, i lydelse 2013-04-01, med tillägg och justeringar enligt bilaga till överenskommelsen.
- * Arbetstagaren anställs för viss tid, som längst i 2 år.
- * Anställningen ger inte och tillgodoräknas inte heller tid för företrädesrätt till återanställning.
- * En anställning kan avbrytas utan särskilda skäl med en månads ömsesidig uppsägningstid.

Rekommendation till beslut om Bestämmelser för traineejobb

Sveriges Kommuner och Landsting och Arbetsgivarförbundet Pactas respektive styrelser rekommenderar med anledning av Överenskommelse om Bestämmelser för traineejobb, träffad den 5 november 2015, var och en av sina respektive medlemmar - kommunen/landstinget/regionen/kommunalförbundet - besluta

att anta Lokalt kollektivavtal Bestämmelser för traineejobb som lokalt kollektivavtal med den utformning och det innehåll som framgår av bilaga 3 i Överenskommelse om Bestämmelser för traineejobb som centrala parter träffat den 5 november 2015, och att lämna protokollsutdrag över beslutet till de berörd arbetstagarorganisation som begär det.

Protokollsutdrag bifogas lämpligen det lokala kollektivavtalet så att antagandedatum framgår.

Lokalt kollektivavtal utan beslut

För en arbetsgivare som är medlem i Arbetsgivarförbundet Pacta, men inte är ett kommunalförbund som omfattas av ovan angivna rekommendation, gäller Lokalt kollektivavtal om Bestämmelser för traineejobb enligt bilaga 3 a utan att lokalt beslut behöver fattas.

Frågor

Frågor om detta cirkulär och traineejobb besvaras i första hand av Phia Moberg och Sandra Bergendorff, SKL.

Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelningen för arbetsgivarpolitik

Maria Dahlberg

Phia Moberg

Bilagor:

Överenskommelse om Bestämmelser för traineejobb
Redogörelsetext
Förordning om särskilt anställningsstöd

Överenskommelse om Bestämmelser för traineejobb

Parter

Sveriges Kommuner och Landsting och Arbetsgivarförbundet Pacta å ena sidan, samt

Svenska Kommunalarbetsareförbundet å den andra.

§ 1 Innehåll m.m.

Parterna träffar överenskommelse om att Bestämmelser för arbetstagare i arbetslivsintroduktionsanställning – BAL 13, i lydelse 2013-04-01, ska gälla med de tillägg och justeringar som framgår av Bilaga 1, för de som anställs för traineejobb i enlighet med förordning om särskilt anställningsstöd.

§ 2 Ändringar och tillägg

I kollektivavtalet ska också ingå de ändringar och tillägg till avtalets bestämmelser som parterna under avtalets giltighetsperiod träffar överenskommelse om.

§ 3 Tvisters handläggning

Uppstår tvist som rör tolkning och tillämpning av detta avtal och överenskommelse som slutits med stöd av detta avtal ska ärendet handläggas i den ordning som föreskrivs i Bilaga 2.

§ 4 Fredsplikt

Förhandlingar under tid då denna överenskommelse gäller ska föras under fredsplikt.

§ 5 Rekommendation om LOK m.m.

Parterna rekommenderar berörda arbetsgivare som är kommun, landsting, region eller kommunalförbund och berörd arbetstagarorganisation att anta Bestämmelser för traineejobb som lokalt kollektivavtal med den utformning och det innehåll som framgår av Bilaga 3. Parterna är överens om att ett sådant avtal ska anses ha kommit till stånd genom att arbetsgivaren beslutar att anta det som

lokalt kollektivavtal. Arbetsgivaren ska lämna protokollsutdrag över beslutet till berörd arbetstagarorganisation som begär det.

För övriga arbetsgivare anslutna till Arbetsgivarförbundet Pacta och berörd arbetstagarorganisation träffas härmed lokalt kollektivavtal om Bestämmelser för traineejobb enligt Bilaga 3 b.

§ 6 Giltighet och uppsägning

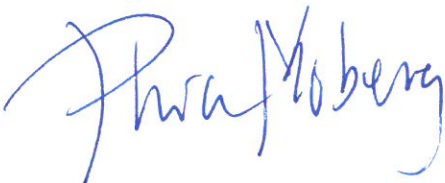
Denna överenskommelse om Bestämmelser för traineejobb gäller tillsvidare mellan centrala parter med en ömsesidig uppsägningstid av 3 kalendermånader. En uppsägning ska vara skriftlig.

Sägs överenskommelsen upp upphör även det lokala kollektivavtalet vid samma tidpunkt.

§ 7 Avslutning

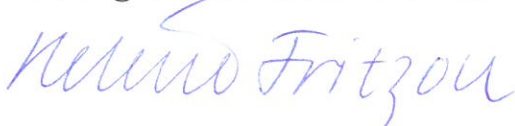
Förhandlingarna förklaras avslutade.

Vid protokollet

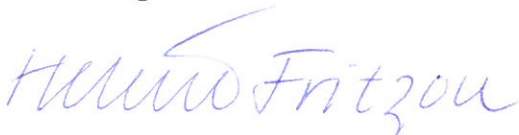

Justeras

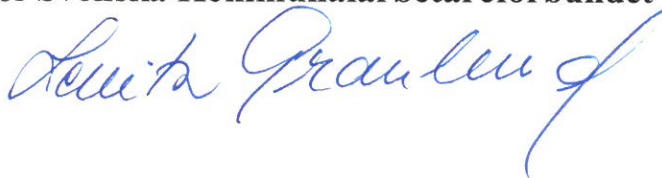
För Sveriges Kommuner och Landsting

För Arbetsgivarförbundet Pacta

För Svenska Kommunalarbetsareförbundet

2015-11-05

Överenskommelse om Bestämmelser för traineejobb 2015-10-04

Bestämmelser för arbetstagare i arbetslivsintroduktionsanställning – BAL 13, i lydelse 2013-04-01, gäller för de som anställs för traineejobb med de tillägg och justeringar som följer nedan.

Kap. 1 Inledande bestämmelser

§ 1 Inledning, ersätts med,

Mom. 1 Avtalet syftar till att möjliggöra att arbetstagare, som uppfyller förutsättningarna för traineejobb, kan anställas i vård- och omsorgsverksamhet i den omfattning som anges i förordning om särskilt anställningsstöd.

Avsikten är att arbete ska kombineras med relevanta studier och att avslutade studier ska kunna leda till en varaktig anställning inom traineejobbets yrkesområde.

En anställning enligt detta avtal kan ske även om det hos arbetsgivaren finns arbetstagare med företrädesrätt till återanställning.

Möjlighet till lokal avvikelse

Mom. 2 Arbetsgivare och arbetstagarorganisation kan träffa lokalt kollektivavtal om att erbjuda anställning för traineejobb även i andra verksamhetsområden med utgångspunkt från förordningen om särskilt anställningsstöd.

§ 2 Befintliga lokala avtal, utgår

§ 3 Lokal överläggning, utgår

§ 4 Tillämpningsområde m.m., ersätts med

Om inte annat följer av lag, förordning eller statlig myndighetsföreskrift, gäller detta avtal de arbetstagare som omfattas av anställning för traineejobb i enlighet med förordning om särskilt anställningsstöd.

Kap. 2 Anställning

§ 6 Anställningsform, upphörande m.m.

Mom. 1 första stycket, ersätts med,

Arbetstagare anställs för viss tid, som längst i 2 år.

Mom. 2 första stycket, ersätts med,

Arbetsgivaren ska snarast underrätta den lokala arbetstagarorganisationen om att en överenskommelse om anställning ingåtts.

Mom. 3 ersätts med,

För det fall anställningen enligt detta avtal inte leder till fortsatt anställning utfärdar arbetsgivaren ett tjänstgöringsintyg som innefattar uppgift om anställningstid och de arbetsuppgifter som arbetstagaren utfört. Intyget ska också innefatta ett omdöme om inte den anställda särskilt undanber sig det.

Kap. 5 Lönebestämmelser och särskilda ersättningar

§ 15 Löneform

Mom. 2 ersätts med,

Månadslönen utgör lägsta lön för arbetstagare som fyllt 19 år enligt Huvudöverenskommelsen med Svenska Kommunalarbetsförbundets. Lön utges i proportion till den sysselsättningsgrad i arbetet som arbetsgivaren och arbetstagaren kommit överens om.

Kap. 7 Avslut av anställningen

§ 29 Vissa bestämmelser om turordning och företrädesrätt

Mom. 2 tillförs följande andra stycke,

Har arbetstagare tidigare innehaft en anställning hos arbetsgivaren vilken omfattas av lagen om anställningsskydd (LAS), och därigenom tillgodoräknats tid för företrädesrätt till återanställning eller konvertering till tillsvidareanställning enligt LAS eller Allmänna bestämmelser (AB), ska tiden som anställd för ett traineejobb enligt detta avtal avräknas vid beräkning av kvalifikationstid.

Bilagorna 2, 3, 4-4a till BAL, utgår.

Twisters handläggning

§ 1 Lokal förhandling

Mom. 1 Tvist om tolkning och tillämpning av avtalet förs i första hand som förhandling mellan arbetsgivaren och lokal arbetstagarorganisation (lokal förhandling).

Mom. 2 Tvist handläggs, med de undantag som framgår av mom. 3 och 4, i den ordning som föreskrivs i Kommunalt Huvudavtal (KHA).

Mom. 3 Kan uppkommen tvist inte lösas vid lokal förhandling ankommer det på part som vill fullfölja ärendet att hänskjuta tvisten till skiljenämnden som anges i 2 § inom en månad efter avslutad lokal förhandling. Hänskjuts inte tvisten till skiljenämnden inom föreskriven tid gäller arbetsgivarens mening.

Centrala parter ska genomföra en överläggning om tvistefrågan innan ärendet avgörs i skiljenämnden.

Mom. 4 Bestämmelsen i 35 § medbestämmandelagen (MBL) avseende arbetstagarorganisationens möjlighet att begära tolkningsföreträde vid rättstvist om lön eller annan ersättning gäller inte för sådan tvist enligt detta avtal.

§ 2 Skiljenämnd

Mom. 1 Skiljenämnden utses av de centrala parterna.

Skiljenämnden ska bestå av 3 ledamöter. Parterna väljer vardera en ledamot samt utser gemensamt en ordförande.

Mom. 2 De centrala parterna svarar var och en för sina kostnader i skiljenämnden. Kostnaden för ordförandens medverkan delas lika mellan parterna.

Lokalt kollektivavtal om Bestämmelser för traineejobb

§ 1 Innehåll m.m.

Till Lokalt kollektivavtal Bestämmelser för traineejobb, nedan kallat avtalet, hör de bestämmelser som de centrala parterna genom förhandlingsprotokoll den 5 november 2015 har träffat överenskommelse om.

Till avtalet hör

1. mellan de centrala parterna träffade överenskommelsen Bestämmelser för traineejobb.

§ 2 Giltighet och uppsägning

Detta kollektivavtal om Bestämmelser för traineejobb gäller från och med denna dag tills vidare med en ömsesidig uppsägningstid av 3 kalendermånader. Uppsägning ska vara skriftlig.

Säger central part upp Bestämmelser för traineejobb upphör även detta lokala kollektivavtal att gälla vid samma tidpunkt som det centrala om inte annat överenskoms mellan parterna.

2015-11-05

Lokalt kollektivavtal om Bestämmelser för traineejobb

§ 1 Innehåll m.m.

Till Lokalt kollektivavtal Bestämmelser för traineejobb, nedan kallat avtalet, hör de bestämmelser som de centrala parterna genom förhandlingsprotokoll den 5 november 2015 har träffat överenskommelse om.

Till avtalet hör

1. mellan de centrala parterna träffade överenskommelsen Bestämmelser för traineejobb Bilaga 1.

§ 2 Giltighet och uppsägning

Säger central part upp Bestämmelser för traineejobb upphör även detta lokala kollektivavtal att gälla vid samma tidpunkt som det centrala om inte annat överenskomms mellan parterna.

2015-11-13

Redogörelsetext för Bestämmelser för traineejobb

Redogörelsen omfattar Överenskommelse om Bestämmelser för traineejobb och gäller fr.o.m. 2015-11-12.

Parter i överenskommelsen är Sveriges Kommuner och Landsting, Arbetsgivarförbundet Pacta samt Svenska Kommunalarbetsareförbundet.

Överenskommelsen innehåller förhandlingsprotokoll och bilagor.

Bilaga 1 innehåller Överenskommelse om Bestämmelser för traineejobb. Överenskommelsen innebär tillägg och justeringar av Överenskommelse om Bestämmelser för arbetstagare i arbetslivsintroduktionsanställning – BAL 13, i lydelse 2013-04-01, för de som anställs för traineejobb och beskrivs närmare nedan.

Bilaga 2 innehåller reglering kring tvisters handläggning och beskrivs närmare nedan.

Bilaga 3 och 3 b innehåller Lokalt kollektivavtal om Bestämmelser för traineejobb.

Bakgrund

Regeringen har fattat beslut om så kallade traineejobb. Reglering av traineejobb finns angivet i förordningen om särskilt anställningsstöd. (Förordningen bifogas cirkuläret).

Det har uppmärksammats att många arbetslösa har en gymnasial utbildning men ändå inte får ett arbete. Den som har en gymnasieutbildning som inte är adekvat för vår sektor och har varit heltidsarbetslös minst 3 respektive 6 månader inom en ramtid av 6 respektive 9 månader har möjlighet att erbjudas traineejobb. Traineejobb anvisas via Arbetsförmedlingen som så kallat ”särskilt anställningsstöd”. Anställning med särskilt anställningsstöd är undantagen lagen om anställningsskydd (LAS) enligt 1 § 4 p LAS. Det innebär att bestämmelserna i LAS inte gäller för traineejobb.

Traineejobben är en anställning som kombineras med en yrkesutbildning. Traineejobb ska vara möjliga inom välfärdssektorn men även för hela arbetsmarknaden inom sektorer där det finns bristyrken.

Syftet är att genom traineejobben motverka ungdomsarbetslösheten samtidigt som traineejobben är avsedda att bidra till kompetensförsörjning inom sektorer där allt fler går i pension.

Den del som avser utbildning ska vara kompletterande gymnasieutbildning eller motsvarande inriktat till de områden som anges i förordningen. Avsikten är att studierna ska kunna leda till en avslutad utbildning och en varaktig anställning inom traineejobbets yrkesområde.

Den del som avser arbete ska utgöras av arbete i ordinarie verksamhet.

Förhandlingsprotokoll

§ 3 Tvisters handläggning

Parterna har överenskommit om en särskild ordning vad gäller tvisters handläggning, vilket beskrivs utförligare nedan. Ordningen är densamma som tidigare överenskommit vad gäller tvister om BAL 13.

§ 5 Rekommendation om LOK m.m.

Parterna är överens om att lokal överenskommelse om Överenskommelse om Bestämmelser för traineejobb ska anses ha kommit till stånd genom att kommun, landsting, region eller kommunalförbund beslutar att anta bestämmelserna. För företag som är medlemmar i Pacta träffas genom den centrala överenskommelsen lokalt kollektivavtal om Överenskommelse om Bestämmelser för traineejobb.

Observera dock att en lokal överenskommelse fordras för att anställning för traineejobb ska kunna ingå i andra verksamhetsområden än inom vård- och omsorgsverksamhet, vilket beskrivs mer utförligt nedan. Observera också att det fortfarande krävs tecknande av lokalt kollektivavtal för att möjliggöra arbetslivsintroduktionsanställningar enligt BAL 13.

§ 6 Giltighet och uppsägning

Den centrala överenskommelsen gäller tillsvidare med en ömsesidig uppsägningstid av 3 kalendermånader.

Bilaga 1 till Bestämmelser för traineejobb

Bilaga 1 innehåller de anpassningar av BAL 13 som parterna har kommit överens ska gälla för de som anställs för traineejobb. I de fall inte annat anges i denna överenskommelse ska anställningsvillkor enligt BAL 13 tillämpas för arbetstagare som anställs för traineejobb.

Nedan följer redogörelse för tillägg och justeringar av anställningsvillkoren i BAL 13.

De områden som det är möjligt att, efter antagande av överenskommelsen av arbetsgivaren, anställa för traineejobb inom välfärdssektorn är inom vård- och omsorgsverksamhet.

Kap. 1 Inledande bestämmelser

§ 1 Inledning

Mom. 1

Överenskommelsen syftar till att möjliggöra anställningar för traineejobb enligt förordningen om särskilt anställningsstöd.

Regeringsbeslutet avseende traineejobb är uppdelad i två områden, välfärdssektorn och bristyrkesområden.

Inom välfärdssektorn

Välfärdssektorn tar sikte på kommun och landsting/region. Förutsättningen för att erbjudas ett traineejobb inom välfärdssektorn är att en person under en ramtid om 9 månader räknat från den dagen före anvisningen varit arbetslöshet på heltid under minst 6 månader.

Efter att arbetsgivaren antagit den centrala överenskommelsen är det möjligt att anställa för traineejobb inom vård- och omsorgsverksamhet. Sveriges Kommuner och Landsting/Pacta och Svenska Kommunalarbetsareförbundet är överens om att begreppet vård- och omsorg innefattar,

- hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen,
- äldreomsorg enligt socialtjänstlagen, eller
- funktionshinderomsorg enligt socialtjänstlagen.

Särskilt anställningsstöd får lämnas för motsvarande 50 procent av en anställning på heltid och, enligt vad som aviserats enligt budgetpropositionen, under högst 24 månader. Det finns även ekominsikt stöd avseende kostnader för handledning.

Inom bristyrkesområden

Traineejobb inom bristyrkesområden kan enligt förordningen erbjudas över hela arbetsmarknaden. Förutsättningen för att erbjudas traineejobb inom bristyrkesområden är att en person under en ramtid om 6 månader räknat från den dagen före anvisningen varit arbetslöshet på heltid under minst 3 månader.

Arbetsförmedlingen på lokal nivå bedömer och anvisar arbetsgivaren med utgångspunkt från vad som är att betrakta som bristyrkesområden. Särskilt anställningsstöd får lämnas för motsvarande 50 procent av en anställning på heltid under högst 12 månader.

Övrigt

Anställningen ska kombineras med studier på gymnasial nivå eller motsvarande som ska kunna leda till en avslutad utbildning och en varaktig anställning inom traineejobbets yrkesområde. Detta gäller både för de som anställs för ett traineejobb inom välfärdssektorn och inom ett bristyrkesområde.

Arbete och schemaläggning för arbetstagaren behöver anpassas utifrån arbetstagarens möjligheter att studera. Det förutsätter dialog mellan arbetsgivaren och arbetstagaren.

En anställning enligt detta avtal kan ske även om det hos arbetsgivaren finns arbetstagare med företrädesrätt till återanställning.

Möjlighet till lokal avvikelse

Mom. 2

Arbetsgivare och arbetstagarorganisation kan träffa lokalt kollektivavtal om att erbjuda traineejobb även inom annan verksamhet än vård- och omsorgsverksamhet. Det handlar om anställningar i verksamhet som rör skollagen när det gäller välfärdssektorn men kan även gälla andra verksamheter där arbetsförmedlingen anvisar arbetsgivaren arbetstagare till bristyrken på lokal nivå.

Svenska Kommunalarbetsförbundet på central nivå har tydligt förmedlat en positiv hållning till att bejaka andra verksamheter för traineejobb och att verka för en smidig och skyndsam hantering för att sådana lokala kollektivavtal ska tecknas.

§ 2 Befintliga lokala avtal, utgår

Bestämmelsen om befintliga lokala avtal utgår då avtal inom avtalets tillämpningsområde inte ska ha funnits tidigare.

§ 3 Lokal överläggning, utgår

Den särskilda regleringen i BAL 13 § 3 om lokal överläggning är borttagen för traineejobb men samverkan/MBL gäller på sedvanligt sätt.

§ 4 Tillämpningsområde m.m., ersätts med

Överenskommelsen är tillämplig för de arbetstagare som omfattas av anställning för traineejobb i enlighet med förordningen om särskilt anställningsstöd.

Förordningen avseende traineejobb är uppdelad i två områden, välfärdssektorn och bristyrkesområden, se ovan.

Handledning/stöd

Även om reglering och krav på handledare enligt BAL 13 inte finns för traineeanställningar så kan det vara bra att utse en särskild handledare även för dessa anställningar. Det är av vikt att den anställde ges goda förutsättningar för att kunna tillgodogöra sig utbildning i kombination med arbete. Behovet av stöd och omfattningen av detta som den anställde kommer att behöva kan variera.

Se ovan om ekonomiskt stöd för handledning inom välfärdssektorn.

Kap. 2 Anställning

§ 6 Anställningsform, upphörande m.m.

Mom. 1 första stycket

En anställning enligt detta avtal är en tidsbegränsad anställning. Notera att det är viktigt att det framgår av det enskilda anställningsavtalet att detta rör sig om en tidsbegränsad anställning med särskilda villkor som alltså vare sig är ett vikariat eller en allmän visstidsanställning. Anställningen anges i anställningsavtalet med aktuell befattningsbenämning, samtidigt ska det framgå att anställningsvillkoren är enligt Bestämmelser för traineejobb.

Omfattning av arbete i förhållande till studier är någonting som arbetsgivaren och arbetstagaren kommer överens om och sysselsättningsgraden som bestäms ska anges i det enskilda anställningsavtalet.

Mom. 2 Motsvarar skrivningen i BAL 13 för traineejobb.

Mom. 3 Motsvarar skrivning i BAL 13 med den justeringen att tjänstgöringsintyget inte behöver innehålla uppgift om genomförda utbildningsinsatser.

Kap. 5 Lönebestämmelser och särskilda ersättningar

§ 15 Löneform

Mom. 2

Månadslönen utges i proportion till den sysselsättningsgrad i anställningen som arbetsgivaren och arbetstagaren kommit överens om.

Det innebär att den anställda får betalt för arbetet som denne utför medan arbetstagaren kan ansöka om studiemedel från CSN för studiedelen. För att arbetstagaren ska vara berättigad till studiemedel från CSN krävs dock att studierna motsvarar minst 50 %.

Kap. 7 Avslut av anställning

§ 29 Vissa bestämmelser om turordning och företrädesrätt

Bestämmelserna i BAL 13, gäller med tillägg av ett andra stycke till mom. 2. Det nya stycket innebär att om en arbetstagare tidigare haft en AB-anställning hos arbetsgivaren som tillgodoräknats tid för företrädesrätt eller konvertering genom vikariat eller allmän visstidsanställning, och därefter kommit att bli arbetslös och sedan blivit anställd för ett traineejobb, hos samma arbetsgivare, ska den faktiska tiden för traineejobbet räknas bort om anställningen övergår i en AB-anställning.

Tvisters handläggning, Bilaga 2

Regleringen motsvarar den som finns avseende tvister kring BAL 13 och Överenskommelse om Bestämmelser för arbetstagare i utbildnings- och introduktionsanställning – BUI 12.

Vid tvister om avtalets bestämmelser tillämpas skiljenämnds förfarande. Oorganiserad arbetstagare har ingen möjlighet att få sin fråga prövad i skiljenämnd.

Förordning och Arbetsförmedlingen

Det är förordningen om särskilt anställningsstöd som reglerar traineejobb. Förordningen bifogas cirkuläret. Regeringen har överlåtit till Arbetsförmedlingen att hantera utbetalning av särskilt anställningsstöd och ekonomiskt stöd för handledning. Det kan vara värt att notera att ansökan om anställning- och ekonomiskt stöd endast utbetalas om ansökan inkommit till arbetsförmedlingen innan anställning sker.

Regeringskansliets rättsdatabaser

Post 1 av 1 i SFST

[Länk till register](#)

Observera att det kan förekomma fel i författningstexterna. Bilagor till författningarna saknas. Kontrollera därför alltid texten mot den tryckta versionen.

SFS nr: **2015:503**

Departement/

myndighet: **Arbetsmarknadsdepartementet**

Rubrik: **Förordning (2015:503) om särskilt anställningsstöd**

Utfärdad: **2015-06-25**

Inledande bestämmelse

1 § Denna förordning är meddelad med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen och innehåller bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet särskilt anställningsstöd.

Syftet med programmet är att stimulera anställningar av personer som har svårt att få ett arbete utan särskilt anställningsstöd.

Olika former av särskilt anställningsstöd

Särskilt anställningsstöd för deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin

2 § En anvisning till särskilt anställningsstöd får göras för den som sedan sammanlagt 6 månader deltar i jobb- och utvecklingsgarantin.

Den som har anvisats till jobb- och utvecklingsgarantin efter att ha deltagit i jobbgarantin för ungdomar i 15 månader får dock anvisas till särskilt anställningsstöd redan från och med inträdet i jobb- och utvecklingsgarantin.

3 § När en anställning med särskilt anställningsstöd har upphört, får en ny sådan anvisning göras för den som direkt efter det att anställningen upphört har deltagit i organiserade jobbsökaraktiviteter hos Arbetsförmedlingen under minst 3 månader utan att ha fått arbete.

En anvisning som avser en anställning hos en arbetsgivare som den enskilde tidigare varit anställd hos med särskilt anställningsstöd får dock göras

1. tidigast 6 månader efter det att den tidigare anställningen upphört, och
2. om insatser inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin inte bedöms tillräckliga.

4 § Särskilt anställningsstöd får lämnas under högst 12 månader.

Stödet får lämnas för ytterligare en period om högst 12 månader för personer som bedöms ha särskilda behov av en längre tid i anställningen för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden.

5 § Särskilt anställningsstöd lämnas med 85 procent av lönekostnaden, dock högst 890 kronor per dag för en anställning på heltid.

6 § Ekonomiskt stöd för kostnader för handledning lämnas till arbetsgivaren eller till den som har kostnaden för handledningen under anställningens första 3 månader med högst 50 kronor per dag.

För den som har anvisats till särskilt anställningsstöd och sedan 450 dagar med ersättning deltar i jobb- och utvecklingsgarantin lämnas i stället ekonomiskt stöd för kostnader för handledning under anställningens första 3 månader med högst 150 kronor per dag och därefter med högst 100 kronor per dag.

7 § När stöd lämnas ska Arbetsförmedlingen säkerställa att vissa företag eller viss produktion inte gynnas på det sätt som framgår av artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Särskilt anställningsstöd i form av extratjänst

8 § /Träder i kraft I:2015-11-02/

En anvisning till särskilt anställningsstöd i form av extratjänst får göras för den som sedan 450 dagar deltar i jobb- och utvecklingsgarantin med ersättning.

En anvisning får göras för högst 12 månader i taget.

9 § /Träder i kraft I:2015-11-02/

När en anställning med särskilt anställningsstöd i form av en extratjänst har upphört, får en ny sådan anvisning göras först efter att personen har

1. uppfyllt ett arbetsvillkor, och
2. deltagit i jobb- och utvecklingsgarantin under 450 dagar med ersättning.

10 § /Träder i kraft I:2015-11-02/

En anvisning får endast göras för anställning inom

1. hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763),

2. verksamhet enligt skollagen (2010:800),

3. äldreomsorg enligt socialtjänstlagen (2001:453), eller

4. funktionshinderomsorg enligt socialtjänstlagen och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

11 § /Träder i kraft I:2015-11-02/

Särskilt anställningsstöd får lämnas

för motsvarande 75 procent av en anställning på heltid och under högst 24 månader.

Stödet lämnas med 100 procent av lönekostnaden, dock högst 990 kronor per dag för en anställning på 75 procent av heltid.

12 § /Träder i kraft I:2015-11-02/

Ekonomiskt stöd för kostnader för handledning lämnas till arbetsgivaren eller till den som har kostnaden för handledningen och med högst 115 kronor per dag.

13 § /Träder i kraft I:2015-11-02/

Arbetsförmedlingen ska säkerställa att stöd inte lämnas till ekonomisk verksamhet på det sätt som framgår av artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Särskilt anställningsstöd i form av traineejobb inom välfärdssektorn

14 § En anvisning till särskilt anställningsstöd i form av traineejobb inom välfärdssektorn får göras för den som

1. har fyllt 20 men inte 25 år,

2. är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen,

3. under en ramtid om 9 månader räknat från dagen före anvisningen varit arbetslös på heltid under minst 6 månader, och

4. har en gymnasieexamen eller motsvarande kunskaper.

Första stycket 4 hindrar inte att en anvisning görs för den som saknar godkända betyg på enstaka kurser och därför inte har en gymnasieexamen eller motsvarande kunskaper.

15 § För att en anvisning ska få göras måste personen studera eller ha fått en utfästelse om att få studera minst 25 procent av heltid på gymnasial nivå eller motsvarande.

Studierna ska

1. kunna leda till en avslutad utbildning och en varaktig anställning inom traineejobbets yrkesområde, och
2. gå att kombinera med traineejobbet.

16 § En anvisning får endast göras för anställning inom

1. hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763),
2. verksamhet enligt skollagen (2010:800),
3. äldreomsorg enligt socialtjänstlagen (2001:453), eller
4. funktionshinderomsorg enligt socialtjänstlagen och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

17 § Särskilt anställningsstöd får lämnas för motsvarande 50 procent av en anställning på heltid och under högst 12 månader.

Stödet lämnas med 85 procent av lönekostnaden, dock högst 510 kronor per dag för en anställning på 50 procent av heltid.

18 § Ekonomiskt stöd för kostnader för handledning lämnas till arbetsgivaren eller till den som har kostnaden för handledningen och med högst 100 kronor per dag.

19 § Arbetsförmedlingen ska säkerställa att stöd inte lämnas till ekonomisk verksamhet på det sätt som framgår av artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Särskilt anställningsstöd i form av traineejobb inom bristyrkesområden

20 § Stöd enligt 21-24 §§ lämnas i enlighet med kapitel I och kapitel III artikel 32 i kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget.

21 § En anvisning till särskilt anställningsstöd i form av traineejobb inom ett bristyrkesområde får göras för den som

1. har fyllt 20 men inte 25 år,
2. är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen,
3. under en ramtid om 6 månader räknat från dagen före anvisningen varit arbetslös på heltid under minst 3 månader,
4. riskerar att hamna i långtidsarbetslöshet, och

5. har en gymnasieexamen eller motsvarande kunskaper.

Första stycket 5 hindrar inte att en anvisning görs för den som saknar godkända betyg på enstaka kurser och därför inte har en gymnasieexamen eller motsvarande kunskaper.

22 § För att en anvisning ska få göras måste personen studera eller ha fått en utfästelse om att få studera minst 25 procent av heltid på gymnasial nivå eller motsvarande.

Studierna ska

1. kunna leda till en avslutad utbildning och en varaktig anställning inom traineejobbets yrkesområde, och

2. gå att kombinera med traineejobbet.

23 § En anvisning får endast göras för anställning inom ett område där det råder brist på arbetskraft.

24 § Särskilt anställningsstöd får lämnas för motsvarande 50 procent av en anställning på heltid och under högst 12 månader.

Stödet lämnas med 50 procent av lönekostnaden, dock högst 300 kronor per dag för en anställning på 50 procent av heltid.

Särskilt anställningsstöd i form av instegsjobb

25 § En anvisning till särskilt anställningsstöd i form av instegsjobb får göras för den som har fyllt 20 år, är arbetslös och anmäld hos den offentliga arbetsförmedlingen och inom de senaste 36 månaderna har beviljats

1. uppehållstillstånd enligt

- 5 kap. 1, 2, 3, 3 a, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre föreskrifter,

- 12 kap. 18 § utlänningslagen, eller

- 21 eller 22 kap. utlänningslagen, eller

2. uppehållskort i egenskap av familjemedlem till en EES-medborgare efter ansökan enligt 3 a kap. 10 § andra stycket samma lag.

Vid tillämpning av första stycket ska det bortses från tid som personen varit förhindrad att arbeta på grund av vård av eget barn som inte fyllt två år eller vård av adoptivbarn i två år efter barnets ankomst till familjen.

26 § En anvisning till särskilt anställningsstöd får även göras för den som

1. är arbetslös och anmäld hos den offentliga

arbetsförmedlingen, och

2. under de senaste 12 månaderna har avslutat sin etableringsplan enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

27 § För att en anvisning ska få göras måste personen studera, eller ha fått en utfästelse om att få studera, svenska inom utbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 24 kap. skollagen (2010:800). Studierna ska gå att kombinera med anställningen.

28 § En anvisning får göras för högst 6 månader i taget. Efter en anvisningsperiod får en ny anvisning göras om förutsättningarna i 25-27 §§ fortfarande är uppfyllda. En ny anvisning får göras även om inga studier inom utbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 24 kap. skollagen (2010:800) bedrivs eller ska bedrivas, under förutsättning att ett godkänt resultat har uppnåtts för lägst kurs C inom utbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning under en tidigare anvisningsperiod.

29 § Särskilt anställningsstöd lämnas under högst 24 månader.

Stöd för anställning som omfattar mer än 50 procent av heltid får dock inte lämnas för längre tid än 12 månader.

Stöd får inte heller lämnas efter det att 36 månader gått sedan sådant beslut om uppehållstillstånd eller uppehållskort som avses i 25 § första stycket fattades eller, om beslutet fattades när personen inte befann sig i Sverige, efter det att 36 månader gått sedan personen första gången folkbokfördes i en kommun. Vid beräkning av 36-månadersperioden ska det bortses från tid som personen varit förhindrad att arbeta på grund av vård av eget barn som inte fyllt två år eller vård av adoptivbarn i två år efter barnets ankomst till familjen.

30 § Särskilt anställningsstöd lämnas med 80 procent av lönekostnaden, dock högst 800 kronor per dag för en anställning på heltid.

31 § Ekonomiskt stöd för kostnader för handledning lämnas till arbetsgivaren eller till den som har kostnaden för handledningen under anställningens första 3 månader och med högst 50 kronor per dag.

32 § När stöd lämnas ska Arbetsförmedlingen säkerställa att vissa företag eller viss produktion inte gynnas på det sätt som framgår av artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Gemensamma bestämmelser

Anvisningarna

33 § När det är arbetsmarknadspolitiskt motiverat får Arbetsförmedlingen besluta om att anvisa den enskilde till det arbetsmarknadspolitiska programmet särskilt anställningsstöd.

En anvisning till särskilt anställningsstöd innebär att den som anvisas erbjuds att ta del av programmet.

34 § Arbetsförmedlingen ska återkalla en anvisning till särskilt anställningsstöd om den som anvisats

1. inte inställer sig den dag han eller hon skulle ha påbörjat sin anställning och inte heller anmäler giltigt förhinder,

2. missköter sig eller stör verksamheten på arbetsplatsen, eller

3. utan godtagbart skäl avvisar ett erbjudet lämpligt arbete.

En anvisning ska också återkallas om det i övrigt finns särskilda skäl för återkallelse.

Ett beslut om återkallelse gäller omedelbart.

Arbetsgivare

35 § Särskilt anställningsstöd får endast lämnas till sådana arbetsgivare som vid beslutstillfället är registrerade som arbetsgivare hos Skatteverket.

36 § Särskilt anställningsstöd får inte lämnas till en arbetsgivare som har näringsförbud, skatteskulder som har lämnats till Kronofogdemyndigheten för indrivning eller en betalningsanmärkning som inte är obetydlig.

Om ett förhållande som avses i första stycket uppkommer efter det att beslutet om stöd har meddelats, ska Arbetsförmedlingen ompröva beslutet. Detsamma gäller om det kommer till Arbetsförmedlingens kännedom att arbetsgivaren inte längre är registrerad som arbetsgivare hos Skatteverket.

37 § Särskilt anställningsstöd får inte heller lämnas till en arbetsgivare som är föremål för betalningskrav på grund av ett beslut av Europeiska kommissionen som förklarar ett stöd olagligt eller oförenligt med den inre marknaden.

38 § Särskilt anställningsstöd lämnas endast under förutsättning att arbetsgivaren intygar att lön och andra anställningsförmåner lämnas enligt kollektivavtal eller att

de är likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal i branschen.

Stödet får inte lämnas till arbetsgivare som, på den driftsenhet där den anställda med anställningsstöd avses att bli placerad, senare än 9 månader före den aktuella anställningen sagt upp anställda på grund av arbetsbrist.

39 § En förutsättning för att särskilt anställningsstöd ska lämnas är att den som har anställning med anställningsstöd inte permitteras av någon annan anledning än att arbetet inte kan bedrivas på grund av väderleksförhållandena eller av andra liknande orsaker.

Anställningsformer

40 § Särskilt anställningsstöd får lämnas för både hel- och deltidsanställningar samt för anställningar som gäller tills vidare, provanställningar och andra tidsbegränsade anställningar.

41 § I fråga om branscher där arbetet är säsongsbetonat eller av andra skäl inte är sammanhängande får Arbetsförmedlingen besluta att stöd får lämnas endast för anställningar som gäller tills vidare eller omfattar en längre tidsperiod än den normala säsongen.

Hur stödet lämnas

42 § Särskilt anställningsstöd beslutas och betalas ut av Arbetsförmedlingen. Stöden betalas ut månadsvis i efterskott eller på det sätt som Arbetsförmedlingen bestämmer. Stöd under 50 kronor betalas inte ut.

43 § Stöd lämnas till arbetsgivaren genom bidrag. Stödets storlek i kronor per dag fastställs för hela stödperioden.

44 § Stödet lämnas med ett bestämt belopp per arbetsdag, dock endast för dagar som ingår i den normala veckoarbetstiden hos arbetsgivaren och som arbetsgivaren betalar lön eller sjuklön för.

Vid deltidsarbete ska stödet minskas i förhållande till arbetstiden.

45 § Arbetsgivaren ska rekvirera bidraget från Arbetsförmedlingen månadsvis i efterskott efter hand som anställningen pågår.

Stödmottagen förlorar rätten till stödbeloppet om det inte rekquireras inom 180 dagar efter den period som stödet avser. Om det finns särskilda skäl får Arbetsförmedlingen besluta om undantag från den fristen. Arbetsförmedlingen ska i sådant fall ange vad de särskilda skälen består i och dokumentera

den informationen.

46 § Den lönekostnad som ska läggas till grund för särskilt anställningsstöd är

1. kontant bruttolön inklusive sjuklön och semesterlön, och
2. avgifter som ska betalas enligt socialavgiftslagen (2000:980) och lagen (1994:1920) om allmän löneavgift.

Övriga bestämmelser

47 § Arbetsförmedlingen ska se till att ekonomiskt stöd som myndigheten beslutar om och betalar ut används på föreskrivet sätt.

48 § Arbetsförmedlingens beslut om rätt till stöd ska förenas med en skyldighet för stödmottagaren att omgående anmäla förändringar som kan påverka rätten till stöd eller stödets storlek. Ett beslut ska omprövas vid ändrade förhållanden.

49 § En arbetsgivare som tar emot ekonomiskt stöd ska ge Arbetsförmedlingen eller den som Arbetsförmedlingen utser tillfälle att granska verksamheten och lämna de uppgifter som behövs för granskningen.

50 § Ekonomiskt stöd får inte lämnas till arbetsgivare som för samma insats får bidrag med stöd av andra bestämmelser, om inte något annat särskilt föreskrivs.

Återbetalning och återkrav

51 § En mottagare av ekonomiskt stöd enligt denna förordning är återbetalningsskyldig om han eller hon genom att lämna oriktiga uppgifter eller på något annat sätt har förorsakat att stöd har lämnats på felaktig grund eller med ett för högt belopp.

Om stöd i annat fall har lämnats på felaktig grund eller med ett för högt belopp, är mottagaren återbetalningsskyldig endast om han eller hon insett eller skäligen borde ha insett felet.

52 § Om en mottagare av ekonomiskt stöd är återbetalningsskyldig, ska Arbetsförmedlingen besluta att återkräva det felaktigt utbetalda beloppet.

53 § Vid återkrav får Arbetsförmedlingen bevilja anstånd med betalningen eller träffa avtal med den återbetalningsskyldige om en avbetalningsplan. Arbetsförmedlingen ska i sådana fall ta ut ränta på det obetalda beloppet. Ränta ska tas ut från den dag då anståndet beviljades eller avtalet om avbetalningsplan träffades, dock inte för tid innan det återkrävda beloppet skulle ha betalats. Ränta ska tas ut efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens

utlåningsränta med två procentenheter.

54 § Om ett belopp som har återkrävts inte betalas i rätt tid, ska dröjsmålsränta enligt räntelagen (1975:635) tas ut på beloppet. Detsamma gäller när den återbetalningsskyldige beviljats anstånd med betalningen eller träffat ett avtal om en avbetalningsplan och betalning inte sker inom den tid som följer av beslutet om anstånd eller avtalet.

55 § Om det med hänsyn till den återbetalningsskyldiges personliga eller ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter finns särskilda skäl för det, får Arbetsförmedlingen helt eller delvis besluta att avstå från ett krav på återbetalning eller ränta. Myndigheten ska i sådant fall i beslutet ange vilka de särskilda skälen är och dokumentera den information som ligger till grund för beslutet.

56 § Vid återkrav får Arbetsförmedlingen, vid en senare utbetalning av stöd till den återbetalningsskyldige, besluta att dra av ett skäligt belopp i avräkning på vad som har betalats ut för mycket. Detsamma gäller för skyldighet att betala ränta.

Omprövning och överklagande

57 § Arbetsförmedlingens beslut enligt denna förordning ska omprövas om det begärs av den som beslutet gäller. Vid omprövningen får beslutet inte ändras till den enskildes nackdel.

En begäran om omprövning ska vara skriftlig. Begäran ska ges in till Arbetsförmedlingen och ska ha kommit in dit inom 3 veckor från den dag då den som begär omprövning fick del av beslutet.

58 § I 22 a § förvaltningslagen (1986:223) finns bestämmelser om överklagande till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut än beslut om omprövning av beslut om återkallelse av anvisning och avräkning får dock inte överklagas.

Om ett beslut överklagas innan det har omprövats, ska överklagandet anses som en begäran om omprövning.

Bemyndigande

59 § Arbetsförmedlingen får meddela föreskrifter om verkställigheten av denna förordning.

Övergångsbestämmelser

2015:503

1. Denna förordning träder i kraft den 2 november 2015 i fråga om 8-13 §§ och i övrigt den 3 augusti 2015.

2. Genom förordningen upphävs förordningen (1997:1275) om ställningsstöd.

Från: OK Funk Post Till kommunen
Skickat: Tuesday, November 17, 2015 2:19 PM
Till: OK Funk BUN; Ulf Back
Kopia: Camilla Staberg
Ämne: VB: Cirkulär 15:32 från Sveriges Kommuner och Landsting samt Pacta
Bifogade filer: Cirkulär 15032.pdf; Cirkulär 15032 Bilaga 1.pdf; Cirkulär 15032 Bilaga 2.pdf

Med vänliga hälsningar
Orsa kommun
Kommunkansliet
Tfn. 0250-55 21 00 (växel)
E-post. orsa.kommun@orsa.se

Från: Sveriges Kommuner och Landsting
Skickat: den 17 november 2015 11:02
Ämne: Cirkulär 15:32 från Sveriges Kommuner och Landsting samt Pacta
Fvb till mottagare:
Kommunstyrelsen
Landstingsstyrelsen
Regionstyrelsen
Arbetsgivarpolitik
...
Cirkulärets rubrik och sammanfattning:

Prolongering av Huvudöverenskommelse om lön och allmänna anställningsvillkor m.m. – HÖK 12 – med Lärarnas Samverkansråd

Detta cirkulär innehåller rekommendation till beslut

Sveriges Kommuner och Landsting och Arbetsgivarförbundet Pacta träffade den 16 november överenskommelse om en prolongering av Huvudöverens-

kommelse, HÖK 12, med Lärarnas Samverkansråd (Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund). Överenskommelsen innehåller förhandlingsprotokoll och tillhörande bilagor enligt vad som framgår av protokollets § 1 Innehåll m.m. och § 7 Prolongering av LOK 12 m.m. I den bifogade redogörelsen till detta cirkulär finns alla tillägg och förändringar i överenskommelsen beskrivna.

Bifogas:

Cirkulär 15:32 Prolongering av Huvudöverenskommelse om lön och allmänna anställningsvillkor m.m. – HÖK 12 – med Lärarnas Samverkansråd

Bilaga 1 Förhandlingsprotokoll – Prolongering av HÖK 12

Bilaga 2 Redogörelse avseende ändringar och tillägg

[Cirkulären finns också att läsa och ladda ner från cirkulär-databasen på Sveriges kommuner och Landstings hemsida](#)

För frågor kring distributionen, kontakta: info@skl.se

CIRKULÄR 15:32

Avdelningen för arbetsgivarpolitik
Pia Murphy
Charlotta Undén
Jan Bergström

Nyckelord: HÖK 12 Prolongering Lärarnas
Samverkansråd

Kommunstyrelsen
Landstingsstyrelsen
Regionstyrelsen
Medlem i Pacta
Arbetsgivarpolitik

Prolongering av Huvudöverenskommelse om lön och allmänna anställningsvillkor m.m. – HÖK 12 – med Lärarnas Samverkansråd

Detta cirkulär innehåller rekommendation till beslut.

Sveriges Kommuner och Landsting och Arbetsgivarförbundet Pacta träffade den 16 november överenskommelse om en prolongering av Huvudöverenskommelse, HÖK 12, med Lärarnas Samverkansråd (Läraryrket och Lärarnas Riksförbund).

Överenskommelsen innehåller förhandlingsprotokoll och tillhörande bilagor enligt vad som framgår av protokollets § 1 Innehåll m.m. och § 7 Prolongering av LOK 12 m. m.

I den bifogade redogörelsen till detta cirkulär finns alla tillägg och förändringar i överenskommelsen beskrivna.

Nedan följer en kort redovisning i punktform av överenskommelsen.

Innehållet i prolongering av Huvudöverenskommelsen HÖK 12

- Avtalsperioden omfattar tiden 2015-11-16–2018-03-31.
- Avtalet är uppsägningsbart av centrala parter under perioden 2015-12-01–2015-12-31.
- Förhandlingsprotokollet redogör för parternas gemensamma avsikter och åtaganden under avtalsperioden.

Löneavtalet

- Avtalet tillförs 2 år utan angiven nivå för garanterat utfall.
- Löneöversynstillfällen per 1 april respektive år gäller enligt HÖK 12 såvida inte annat överenskoms.

Centrala protokollsanteckningar

Centrala parter är överens om att ta ett ansvar gemensamt och var för sig för förbättrad resultatutveckling och för att förstärka attraktiviteten och förutsättningarna för läraryrket. Överenskommelsen innehåller ett antal centrala partsgemensamma arbetsgrupper inom områdena lönebildning, introduktion och karriär, situationen m.a.a. nyanlända samt arbetsmiljö.

Rekommendation till beslut

Arbetsgivare och arbetstagarorganisationer som redan omfattas av tidigare rekommendation om att teckna LOK 12:

De överenskomna ändringarna i HÖK 12 tillförs gällande lokala kollektivavtal om lön och allmänna anställningsvillkor m.m. - LOK. Beslut om detta fordras därför inte. Om det bedöms lämpligt i klarhetens intresse eller av andra skäl, kan till protokollet antecknas

att avtalet HÖK 12 tillförs de ändringar som de centrala parterna enats om i den träffade överenskommelsen 2015-11-16.

Arbetsgivare och arbetstagarorganisationer som inte omfattas av tidigare rekommendation om att teckna LOK 12:

Parterna rekommenderar berörda arbetsgivare som utgör landsting/region, kommun eller kommunalförbund och berörda arbetstagarorganisationer

att träffa kollektivavtal – LOK 12 – med den utformning och det innehåll som framgår av Bilaga 1.

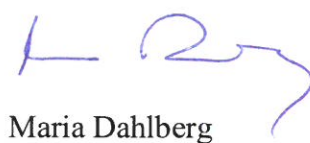
Övriga arbetsgivare anslutna till Arbetsgivarförbundet Pacta

För övriga arbetsgivare anslutna till Arbetsgivarförbundet Pacta och berörda arbetstagarorganisationer träffas härmed det lokala kollektivavtalet – LOK 12 – enligt Bilaga 1 a.

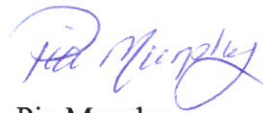
Frågor

Frågor besvaras i första hand av Pia Murphy, Charlotta Undén och Jan Bergström, SKL. Pactas medlemmar kan ställa frågor till Alexandra Wåhlstedt.

Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelningen för arbetsgivarpolitik
Förhandlingssektionen

Maria Dahlberg

Pia Murphy

Bilagor:
Förhandlingsprotokoll - prolongering av HÖK 12
Redogörelse avseende ändringar och tillägg

2015-11-16

Prolongering av Huvudöverenskommelse om lön och allmänna anställningsvillkor samt rekommendation om lokalt kollektivavtal m.m. – HÖK 12

Parter

Sveriges Kommuner och Landsting och Arbetsgivarförbundet Pacta å ena sidan, samt

Lärarförbundets och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd å den andra.

§ 1 Innehåll

Mellan parterna finns gällande HÖK 12 med tillhörande bilagor tecknat 2012-09-26. Med stöd av detta avtals ändringar och tillägg, träffar parterna överenskommelse om en prolongering av HÖK 12 fr.o.m. 2015-11-16.

Till det prolongerade avtalet HÖK 12, för arbetstagare för vilka gäller Allmänna bestämmelser – AB, i lydelse fr.o.m. 2014-10-01 hör även bestämmelserna enligt följande bilagor 1–7 a.

- a)** Löneavtal (Bilaga 1),
- b)** Allmänna bestämmelser – AB i lydelse fr.o.m. 2014-10-01 med följande underbilagor
 - D, anställning i personalpool,
 - L, lägrverksamhet m.m.,
 - M, arbetstider m.m. för lärare,
 - U, uppehållsanställning,
- c)** Centrala och lokala protokollsanteckningar (Bilaga 3),
- d)** Centrala protokollsanteckningar (Bilaga 4) med underbilaga (Bilaga 4 a),
- e)** Centrala parter syn på förutsättningar för en väl fungerande individuell lönesättning (Bilaga 5),

- f) Verksamhetsutveckling och måluppfyllelse (Bilaga 6),
- g) LOK 12 (Bilaga 7 och 7 a).

§ 2 Resultatutveckling och förstärkt attraktivitet för läraryrket

Det finns goda förutsättningar för en nationell samling kring skolans problem och lösningar. Centrala parter är överens om att, enskilt och gemensamt, stimulera de kommunala huvudmännen att tillsammans med Lärarförbundets och Lärarnas Riksförbunds lokala företrädare målmedvetet arbeta för en förbättrad resultatutveckling i alla skolformer och förstärka attraktiviteten och förutsättningarna för läraryrket.

För att åstadkomma denna positiva utveckling, är det nödvändigt med en kombination av flera insatser. Regeringen avsätter i sin budgetproposition medel för höjda lärarlöner med syfte att öka läraryrkets attraktivitet och resultaten i skolan, varvid de kommunala huvudmännens ansvarstagande för en fortsatt lönemässig utveckling för sektorns lärare också är viktig.

Vidare aviserar regeringen inom ramen för *nationell samling för läraryrket* i höstens budgetproposition en fortsatt satsning på svensk skola. De av staten tidigare inrättade karriärlärartjänsterna, den aviserade satsningen om tre miljarder kronor per 1 juli 2016 på lärarlöner, satsningar på tidigare år, förskola, fritidshem och specialpedagogik är exempel på inslag i satsningen som förutsätter att dialogen mellan parterna och regeringen om den nationella samlingen för skolan fortsätter.

Centrala parter är överens om det angelägna i att hitta synergieffekter mellan det som föreslås i regeringens nationella samling för läraryrket med de satsningar som de kommunala huvudmännen gör för att medverka till att de samlade resurserna får ökad effekt. Detta gör parterna bland annat genom partsgemensamma aktiviteter enligt § 5 i detta protokoll.

§ 3 Ändringar och tillägg

I kollektivavtalet ska också ingå de ändringar och tillägg till avtalets bestämmelser som parterna under avtalets giltighetsperiod träffar överens-kommelse om.

§ 4 Anteckningar till AB

Parterna enas om följande ändring i HÖK 12 bilaga 3, Centrala och lokala protokollsanteckningar, Anteckningar till AB, Anställningsform, p. 2:

Rubriken ges ny lydelse:

Legitimationsgrundande anställning – upphör 2015-12-01

Följande tillförs sist i p.2:

Anmärkning

Legitimationsgrundande anställning infördes i HÖK 12 med anledning av riksdagsbeslut avseende krav på introduktionsperiod för att erhålla lärarlegitimation. Då riksdagen ändrat förutsättningarna för erhållande av legitimation upphör denna anställningsform att gälla per den 1 december 2015. Legitimationsgrundande anställningar som ingåtts dessförinnan kan fullföljas.

§ 5 Centrala protokollsanteckningar

Parterna enas om följande tillägg till HÖK 12 Bilaga 4, Centrala protokollsanteckningar, Övriga anteckningar p.1:

Vi som centrala parter är överens om att ta ett ansvar gemensamt och var för sig för särskilda insatser för en förbättrad resultatutveckling i alla skolformer och för att förstärka attraktiviteten och förutsättningarna för läraryrket. Detta gör vi genom

- att bidra till att läraryrkets attraktion höjs och att det lokala lönebildningsarbetet och den individuella lönesättningen understödjer verksamhetens utveckling och därmed bidrar till kopplingen mellan höjda skolresultat och lärarens insatser och kompetens
- att bidra till att de lokala parterna kan skapa förutsättningar så att skolledare och lärare kan utveckla metoder som främjar en bättre resultatutveckling i den egna undervisningen såväl som i samarbete med kolleger
- att följa och dra slutsatser med anledning av de åtgärder OECD, skolkommissionen och forskningen föreslår som i ett långsiktigt perspektiv är väsentliga för att bidra till en förbättrad resultatutveckling i skolan
- att tillsammans och var för sig stödja implementeringen av de av regering och riksdag beslutade satsningarna för utveckling av samtliga skolformer
- att stödja utvecklingen och implementeringen av ett samlat kompetens- och karriärsystem för lärare.

Under avtalsperioden kommer de centrala parterna gemensamt och var för sig tydliggöra överenskommelsens intentioner för de lokala parterna samt stödja dem i arbetet med implementeringen av den. I detta arbete kommer erfarenheter, kontakter och resultat av partsarbeten under tidigare avtal att tas tillvara och relateras till.

Utifrån ovanstående är parterna ense om en rad områden av stor vikt där parterna behöver finna arbetsformer och lämpliga åtgärder. Några av de mest centrala partsgemensamma arbetena tillförs HÖK 12 Bilaga 4, Centrala protokollsanteckningar i nya punkter enligt följande:

Anteckningar till Löneavtal tillförs:

p. 4 Lokal lönebildning och verksamhetsutveckling

De centrala parterna ska följa upp föregående avtalsperiods aktiviteter med ytterligare insatser som stärker lönebildningens stöd så väl till verksamhetens utveckling som läraryrkets attraktivitet. Parterna avser också att inom ramen för detta hitta former för och stödja lokala parter i hanteringen av den lokala lönebildningen i relation till karriärstegsreformen och regeringens särskilda lärarlönesatsning. Former och planerade aktiviteter formuleras senast den 28 feb 2016 och arbetet slutförs den 31 dec 2017.

Övriga anteckningar tillförs:

p. 10 Karriärstegsreformen

Parterna avser med anledning av behovet av kvalitetssäkring och utveckling av karriärstegsreformen att vidta egna åtgärder liksom föreslå utvecklingsområden för lagstiftningen. Parternas gemensamma analys ska vara klar senast den 31 dec 2015 och arbetet slutförs den 31 dec 2017.

p. 11 Introduktionsperiod och mentorskap för nyutexaminerade lärare

Med syfte att stödja huvudmännen i deras arbete med nyutexaminerade anställdas introduktion avser parterna att göra en gemensam nuläges- och behovsanalys av egna åtgärder samt utvecklingsinsatser för lagstiftaren. Parterna tar ansvar för att i trepartssamtalen med regeringen lämna gemensamma förslag på vad som bör ingå i lärarutbildningen, t.ex. under den verksamhetsförlagda delen, respektive under introduktionsperioden. Parternas gemensamma medskick inom ramen för trepartssamtalen med regeringen ska sammanställas senast den 31 dec 2015 och arbetet slutförs i sin helhet den 31 dec 2017.

p. 12 Nyanlända barn och nyanlända lärare

Parterna avser att fullfölja det arbete som påbörjats inom ramen för det så kallade snabbspåret för nyanlända, och vid behov teckna avtal och genomföra andra insatser som bidrar till att nyanlända som är eller vill bli lärare får möjlighet att så snabbt som möjligt bli behöriga lärare. Parterna är också inställda på att medverka till att nyanlända barn och elever får sina rättigheter och behov tillgodosedda. Parterna anpassar sin tidplan utifrån de förutsättningar som ges av regeringen och andra myndigheter.

p. 13 Arbetsmiljö

Med syfte att stödja det lokala arbetsmiljöarbetet avser parterna att utarbeta ett stödmaterial till AFS 2015:4 anpassat för förskolans och skolans verksamhet. Arbetet kan med fördel ta utgångspunkt i det pågående arbete som görs inom ramen för Sunt Arbetsliv. Arbetet slutförs senast den 31 okt 2016 med avstämning den 1 mars respektive 1 juni 2016.

§ 6 Garanterat utfall

Till Löneavtalet ska tillföras att det för åren 2016 samt 2017 inte anges någon nivå för det garanterade utfallet.

§ 7 Lokalt kollektivavtal om lön och allmänna anställningsvillkor m.m.

Parterna enas om att Bilaga 1 och 1 a till denna överenskommelse ersätter Bilaga 7 och 7 a till HÖK 12.

§ 8 Fredsplikt

Förhandlingar under avtalsperioden enligt denna överenskommelse ska föras under fredsplikt.

§ 9 Prolongering av LOK 12 m.m.

Med stöd av HÖK 12, § 3 Ändringar och tillägg, prolongeras LOK 12 för samma period och med samma uppsägningstider som anges i § 11.

§ 10 Rekommendation om LOK 12 m.m.

Parterna rekommenderar berörda arbetsgivare som utgör landsting/region, kommun eller kommunalförbund och berörda arbetstagarorganisationer att träffa kollektivavtal – LOK 12 – med den utformning och det innehåll som framgår av Bilaga 1.

Anmärkning:

Ovanstående rekommendation avser endast de arbetsgivare och arbetstagarorganisationer som inte omfattas av tidigare rekommendation om att teckna LOK 12.

För övriga arbetsgivare anslutna till Arbetsgivarförbundet Pacta och berörda arbetstagarorganisationer träffas härmed det lokala kollektivavtalet – LOK 12 – enligt Bilaga 1 a.

§ 11 Giltighet och uppsägning

Såvida inte särskilt anges, prolongeras HÖK 12 och gäller för perioden 2015-11-16–2018-03-31 med en ömsesidig uppsägningstid av tre kalendermånader.

Har avtalet inte sagts upp inom föreskriven tid, förlängs dess giltighet för en tid av tolv kalendermånader i sänder med en ömsesidig uppsägningstid av tre kalendermånader. Uppsägning ska vara skriftlig och åtföljd av förslag till nytt kollektivavtal.

Avtalet är därtill möjligt att säga upp under perioden 2015-12-01–2015-12-31. Avtalet löper vid uppsägning ut 2016-03-31 och parterna är i sådant fall överens om att växla bud och yrkanden senast 2016-01-31.

§ 12 Avslutning

Förhandlingarna förklaras avslutade.

Vid protokollet

Justeras

För **Sveriges Kommuner och Landsting**

För **Arbetsgivarförbundet Pacta**

För **Läraryrkeförbundet och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd**

Läraryrkeförbundet

Lärarnas Riksförbund

Lokalt kollektivavtal om lön och allmänna anställningsvillkor m.m. – LOK 12

§ 1 Innehåll m.m.

Nedan nämnd arbetsgivare och arbetstagarorganisation träffar denna dag detta kollektivavtal – LOK 12 – om lön och allmänna anställningsvillkor m.m. för arbetstagare för vilka gäller Allmänna bestämmelser – AB.

Till avtalet hör

1. mellan de centrala parterna överenskomna bestämmelserna enligt HÖK 12 § 1 – Bilagorna 4, 4 a, 5, 7, 7 a undantagna – §§ 3, 4 och 5, samt
2. de bestämmelser i övrigt som parterna nedan träffar överenskommelse om ska ingå i kollektivavtalet.

§ 2 Giltighet och uppsägning

Kollektivavtalet avlöser gällande kollektivavtal – LOK 10 – och gäller t.o.m. 2018-03-31 med en ömsesidig uppsägningstid av tre kalendermånader. Har avtalet inte sagts upp inom föreskriven tid förlängs dess giltighet för en tid av tolv kalendermånader i sänder med en ömsesidig uppsägningstid av tre kalendermånader. Uppsägning ska vara skriftlig och åtföljd av förslag till nytt kollektivavtal i frågor som avses i HÖK 12.

Säger central part upp HÖK 12 upphör LOK 12 att gälla vid samma tidpunkt som HÖK 12 om inte annat överenskoms mellan de centrala parterna.

§ 3 Avslutning

Förhandlingarna förklaras avslutade.

.....den.....2015

För.....
(arbetsgivarparten)

.....
(underskrift)

För.....
(arbetstagarparten)

.....
(underskrift)

Lokalt kollektivavtal om lön och allmänna anställningsvillkor m.m. – LOK 12

§ 1 Innehåll m.m.

Till kollektivavtalet mellan de lokala parterna – LOK 12 – hör mellan de centrala parterna överenskomna bestämmelser enligt HÖK 12 § 1 – Bilagorna 4, 4 a, 5, 7, 7 a undantagna – §§ 3, 4 och 5.

§ 2 Giltighet och uppsägning

Säger central part upp HÖK 12 upphör LOK 12 att gälla vid samma tidpunkt som HÖK 12 om inte annat överenskoms mellan de centrala parterna.

Redogörelse för ändringar och tillägg i samband med prolongering av HÖK 12 – med Lärarförbundets och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd

Den 16 november 2015 enades parterna efter konstruktiva förhandlingar om en prolongering av HÖK 12 mellan Sveriges Kommuner och Landsting, Arbetsgivarförbundet Pacta och Lärarförbundets och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd. Denna redogörelse omfattar ändringar och tillägg i samband med prolongeringen av HÖK 12 inklusive protokollsanteckningar. Avtalet omfattar en förlängning som sträcker sig till 2018-03-31 med två år utan angivna nivåer för garanterat utfall.

Bestämmelserna i HÖK 12 och tillhörande bilagor, inklusive Bilaga M, är oförändrade med undantag för ändrade bilagor för tecknande av LOK, ett antal centrala partsgemensamma åtaganden och avsiktsförklaringar, samt att legitimationsgrundande anställning upphör per den 1 december 2015. För tidigare redogörelse för HÖK 12 se cirkulär 12:48.

Allmänt

Överenskommelsen bygger vidare på det avtal som tecknades mellan parterna 2012. Prolongeringen innehåller i sak inga större förändringar i HÖK 12 och dess innehåll. Däremot har parterna i förhandlingarna enats om att man enskilt och gemensamt ska stimulera lokala företrädare att målmedvetet arbeta för en förbättrad resultatutveckling i alla skolformer och förstärka attraktiviteten och förutsättningarna för läraryrket. Parterna ser att en kombination av flera insatser är nödvändiga för att åstadkomma en positiv utveckling, och inte minst är samarbetet mellan parterna och regeringen inom ramen för den nationella samlingen av stor vikt.

Under den gångna avtalsperioden har parterna haft ett gott samarbete i ett antal gemensamma arbeten. Detta samarbete vill parterna fortsätta och samtidigt spänna bågen ytterligare och hitta synergieffekter mellan olika insatser på skolans område, t.ex. det som föreslås av regeringen, de satsningar som huvudmännen själva gör, och det som centrala parter enskilt och tillsammans bidrar med.

Den löpande dialog som parterna redan idag för med regeringen inom ramen för den nationella samlingen kommer med största sannolikhet att fortgå parallellt med egna partsgemensamma arbeten och diskussioner under kommande avtalsperiod. Överenskommelsen innehåller därför ett antal konkreta gemensamma

arbeten som tar sikte på att hitta synergieffekter mellan dessa. De arbetsgrupper som förts till protokollet finns inom områdena lönebildning, introduktion och karriär, situationen med nyanlända, samt arbetsmiljö.

Förhandlingsprotokoll

§ 1 Innehåll

Den första paragrafen konstaterar att parterna enas om en prolongering av HÖK 12 och överenskommelsens alla delar. Allmänna bestämmelser (AB) fortsätter gälla i sin lydelse från och med 2014-10-01. I och med denna prolongering förlängs även LOK per automatik med samma innehåll och för samma tidsperiod.

§ 2 Resultatutveckling och förstärkt attraktivitet för läraryrket

I denna paragraf redogör parterna för sin gemensamma avsiktsförklaring.

§ 3 Ändringar och tillägg

I sedvanlig ordning konstaterar parterna att förhandlingar som under avtalsperioden resulterar i ändringar i avtalets bestämmelser ska ingå i kollektivavtalet. Den överenskommelse om prolongering som nu träffats mellan parterna är ett exempel på sådana ändringar och tillägg som per automatik binder de lokala parter som redan omfattas av HÖK 12.

§ 4 Anteckningar till AB

Centrala och lokala protokollsanteckningar, Anteckningar till AB

Punkten 2, Legitimationsgrundande anställning

I Arbetsgivarnytt 29/14 redogjordes för anställning av nyexaminerade lärare efter skollagens förändrade krav på introduktionsår för att få legitimation. Med anledning av den förändringen utgår nu anställningsformen i avtalet.

Ny rubrik: *Legitimationsgrundande anställning – upphör 2015-12-01*

Följande tillförs sist i p.2:

Anmärkning

Legitimationsgrundande anställning infördes i HÖK 12 med anledning av riksdagsbeslut avseende krav på introduktionsperiod för att erhålla lärarlegitimation. Då riksdagen ändrat förutsättningarna för erhållande av legitimation upphör denna anställningsform att gälla per den 1 december 2015. Legitimationsgrundande anställningar som ingåtts dessförinnan kan fullföljas.

§ 5 Centrala protokollsanteckningar

Övriga anteckningar

Punkten 1, Partsgemensam viljeinriktning för den kommunala skolan, tillförs:

Vi som centrala parter är överens om att ta ett ansvar gemensamt och var för sig för särskilda insatser för en förbättrad resultatutveckling i alla skolformer och för att förstärka attraktiviteten och förutsättningarna för läraryrket. Detta gör vi genom

- att bidra till att läraryrkets attraktion höjs och att det lokala lönebildningsarbetet och den individuella lönesättningen understödjer verksamhetens utveckling och därmed bidrar till kopplingen mellan höjda skolresultat och lärarens insatser och kompetens
- att bidra till att de lokala parterna kan skapa förutsättningar så att skolledare och lärare kan utveckla metoder som främjar en bättre resultatutveckling i den egna undervisningen såväl som i samarbete med kolleger
- att följa och dra slutsatser med anledning av de åtgärder OECD, skolkommisionen och forskningen föreslår som i ett långsiktigt perspektiv är väsentliga för att bidra till en förbättrad resultatutveckling i skolan
- att tillsammans och var för sig stödja implementeringen av de av regering och riksdag beslutade satsningarna för utveckling av samtliga skolformer
- att stödja utvecklingen och implementeringen av ett samlat kompetens- och karriärsystem för lärare.

Under avtalsperioden kommer de centrala parterna gemensamt och var för sig tydliggöra överenskommelsens intentioner för de lokala parterna samt stödja dem i arbetet med implementeringen av den. I detta arbete kommer erfarenheter, kontakter och resultat av partsarbeten under tidigare avtal att tas tillvara och relateras till.

Utifrån ovanstående är parterna ense om en rad områden av stor vikt där parterna behöver finna arbetsformer och lämpliga åtgärder. Några av de mest centrala partsgemensamma arbetena tillförs HÖK 12 Bilaga 4, Centrala protokollsanteckningar i nya punkter enligt följande:

Anteckningar till Löneavtal tillförs:

Ny punkt 4, Partsgemensamt arbete, Lokal lönebildning och verksamhetsutveckling

De centrala parterna ska följa upp föregående avtalsperiods aktiviteter med ytterligare insatser som stärker lönebildningens stöd så väl till verksamhetens utveckling som läraryrkets attraktivitet. Parterna avser också att inom ramen för detta hitta former för och stödja lokala parter i hanteringen av den lokala lönebildningen i relation till karriärstegsreformen och regeringens särskilda lärarlönesatsning. Former och planerade aktiviteter formuleras senast den 28 februari 2016 och arbetet slutförs den 31 december 2017.

Övriga Anmärkningar, tillförs:

Ny punkt 10, Partsgemensamt arbete, Karriärstegsreformen

Parterna avser med anledning av behovet av kvalitetssäkring och utveckling av karriärstegsreformen att vidta egna åtgärder liksom föreslå utvecklingsområden för lagstiftningen. Parternas gemensamma analys ska vara klar senast den 31 december 2015 och arbetet slutförs den 31 december 2017.

Ny punkt 11, Partsgemensamt arbete, Introduktionsperiod och mentorskap för nyutexaminerade lärare

Med syfte att stödja huvudmännen i deras arbete med nyutexaminerade anställdas introduktion avser parterna att göra en gemensam nuläges- och behovsanalys av egna åtgärder samt utvecklingsinsatser för lagstiftaren. Parterna tar ansvar för att i trepartssamtalen med regeringen lämna gemensamma förslag på vad som bör ingå i lärarutbildningen, t.ex. under den verksamhetsförlagda delen, respektive under introduktionsperioden. Parternas gemensamma medskick inom ramen för trepartssamtalen med regeringen ska sammanställas senast den 31 december 2015 och arbetet slutförs i sin helhet den 31 december 2017.

Ny punkt 12, Partsgemensamt arbete, Nyanlända barn och nyanlända lärare

Parterna avser att fullfölja det arbete som påbörjats inom ramen för det så kallade snabbspåret för nyanlända, och vid behov teckna avtal och genomföra andra insatser som bidrar till att nyanlända som är eller vill bli lärare får möjlighet att så snabbt som möjligt bli behöriga lärare. Parterna är också inställda på att medverka till att nyanlända barn och elever får sina rättigheter och behov tillgodosedda. Parterna anpassar sin tidplan utifrån de förutsättningar som ges av regeringen och andra myndigheter.

Ny punkt 13, Partsgemensamt arbete, Arbetsmiljö

Med syfte att stödja det lokala arbetsmiljöarbetet avser parterna att utarbeta ett stödmaterial till AFS 2015:4 anpassat för förskolans och skolans verksamhet. Arbetet kan med fördel ta utgångspunkt i det pågående arbete som görs inom ramen för Sunt Arbetsliv. Arbetet slutförs senast den 31 oktober 2016 med avstämning den 1 mars respektive 1 juni 2016.

§ 6 Garanterat utfall

Löneöversyn 2016 och 2017:

För åren 2016 samt 2017 anges inte någon nivå för det garanterade utfallet. Löneöversynstillfällena per 1 april respektive år gäller alltså enligt HÖK 12 såvida inte annat överenskoms.

§ 7 Lokalt kollektivavtal om lön och allmänna anställningsvillkor m.m.

Bilaga 7 och 7 a till HÖK 12 ersätts med nya bilagor och uppsägningstider i Bilaga 1 och 1 a till förhandlingsprotokollet. Se protokollets § 10 för rekommendation om tecknande av LOK.

§ 8 Fredsplikt

Förhandlingar under avtalsperioden enligt denna överenskommelse ska föras under fredsplikt.

§ 9 Prolongering av LOK 12 m.m.

Med stöd av HÖK 12, § 3 Ändringar och tillägg, prolongeras LOK 12 för samma period och med samma uppsägningstider som anges i § 11.

§ 10 Rekommendation om LOK 12 m.m.

De arbetsgivare som redan omfattas av en tecknad LOK berörs inte av denna paragraf. För övriga gäller rekommendation enligt avtalets lydelse:

Parterna rekommenderar berörda arbetsgivare som utgör landsting/region, kommun eller kommunalförbund och berörda arbetstagarorganisationer att träffa kollektivavtal – LOK 12 – med den utformning och det innehåll som framgår av Bilaga 1.

Anmärkning

Ovanstående rekommendation avser endast de arbetsgivare och arbetstagarorganisationer som inte omfattas av tidigare rekommendation om att teckna LOK 12.

För övriga arbetsgivare anslutna till Arbetsgivarförbundet Pacta och berörda arbetstagarorganisationer träffas härmed det lokala kollektivavtalet – LOK 12 – enligt Bilaga 1 a.

§ 11 Giltighet och uppsägning

HÖK 12 prolongeras och gäller för perioden 2015-11-16–2018-03-31 med en ömsesidig uppsägningstid av tre kalendermånader. Avtalet kan i sådant fall upphöra att gälla tidigast 2018-03-31. Avtalet innehåller dock ett undantag som ger centrala parter möjlighet att säga upp avtalet under perioden 2015-12-01–2015-12-31. Avtalet löper då ut 2016-03-31 och bud och yrkanden växlas senast 2016-01-31. Förutsättningarna för en prolongering vilar i stora delar på de samlade insatser som sker inom skolans område, och inte minst på regeringens aviserade satsningar. Avtalet har därför tecknats med en ömsesidig möjlighet till uppsägning under december månad 2015 med hänvisning till utgången av regeringens budgetförhandlingar.

Från: OK Funk Post Till kommunen
Skickat: Monday, November 30, 2015 11:28 AM
Till: MK Funk Stadsbygg
Kopia: Camilla Staberg
Ämne: VB: Cirkulär 15:33 från Sveriges Kommuner och Landsting
Bifogade filer: Cirkulär 15033 Bilaga 2 (Marginalen).doc; Cirkulär 15033 Bilaga 1 (Boverket).doc; Cirkulär 15033 Bilaga 3 (SBAB).doc; Cirkulär 15033 Bilaga 3 (SBAB).doc

Med vänliga hälsningar
Orsa kommun
Kommunkansliet
Tfn. 0250-55 21 00 (växel)
E-post. orsa.kommun@orsa.se

Från: Sveriges Kommuner och Landsting
Skickat: den 27 november 2015 16:22
Ämne: Cirkulär 15:33 från Sveriges Kommuner och Landsting
Fvb till mottagare:
Ekonomi/finans

...

Cirkulärets rubrik och sammanfattning:
**Kommunala ansvarsåtaganden för egna
hem och småhus i bostadsrättsform**

I samverkan med Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag, SBAB Bank AB (publ), Boverket och AB Balken Finans Sweden som administreras av Marginalen Bank Bankaktiebolag erbjuds kommunen uppgift om aktuell kapital-skuld vid utgången av år 2015. Skulden ligger till grund för kommunalt för-lustansvar enligt de regler som gäller för statligt reglerade bostadslån res-pektive statlig kreditgaranti för bostadslån.

Bifogas:

Cirkulär 15:33 Kommunala ansvarsåtaganden för egna
hem och småhus i bostadsrättsform
Bilaga 1 Beställningssedel Boverket
Bilaga 2 Beställningssedel Finans AB Marginalen
Bilaga 3 Beställningssedel SBAB

[Cirkulären finns också att läsa och ladda ner från cirkulär-databasen på Sveriges kommuner och Landstings hemsida](#)

För frågor kring distributionen, kontakta: info@skl.se

BESTÄLLNINGSSEDEL

2015-11-24

Kommunala ansvarsåtaganden för egna hem

Boverket skickar ut underlag till samtliga kommuner kostnadsfritt. Utskicket kommer att ske via e-post. Ni ombesörjer själva att vidarebefordra underlagen till era revisorer om så önskas.

Har ni ändrat kontaktperson eller e-postadress, vänligen skicka in blanketten med nya uppgifter *senast* 2015-12-11. Annars används förra årets uppgifter.

Beställningen skickas till:

Boverket

Anna Dyberg-Ek

Box 534

371 23 KARLSKRONA

kreditgarantier@boverket.se

☐ Vi önskar uppgift om aktuellt garanterat belopp för statliga kreditgarantier fr.o.m. 1992-01-01.

Kommun

Kommunkod

Kontaktperson

Telefon

E-post

Datum

Kommunala ansvarsåtaganden för egna hem

Beställningen skickas till:

Marginalen Bank Bankaktiebolag

Fakturaservice

Box 26 134

100 41 STOCKHOLM

Tfn 010-495 16 27

fakturaservice@marginalen.se

☐ Vi önskar uppgift om aktuell låneskuld för statligt reglerade bostadslån per 2015-12-31 (kostnad 750 kronor).

Kommun

Kommunkod

Kontaktperson

Adress

Postadress

Telefon

E-post

**Ev. fakturerings-
adress**

Datum

Denna beställning kommer att faktureras till ovanstående adress.

Kommunalt förlustansvar, KFA, för egna hem per 2015-12-31

Beställningen skickas till:

SBAB Bank AB

Cecilia Östberg-Gauffin

Box 1012

651 15 Karlstad

cecilia.ostberg@sbab.se

fax: 054 -17 44 81

- ☐ Vi önskar uppgift om aktuell låneskuld för statligt reglerade bostadslån utbetalade t.o.m. 1991-12-31.

Markera även önskat alternativ nedan:

- ☐ Vi önskar **enbart total låneskuld** (kostnad 600 kronor) skickas som brev.
- ☐ Vi önskar redovisning **per fastighet** (kostnad 1 600 kronor), skickas som Excelfil.

Kommun

Kommunkod

Kontaktperson

Adress

Postadress

Faktureringsadress

Telefon

E-post

Datum

Denna beställning kommer att faktureras till ovanstående adress.

Önskar ni engagemangsbeked med uppgifter om lämnad borgen för t.ex. kommunala bostadsföretag, kan beställning göras via e-post till cecilia.ostberg@sbab.se eller via adress enligt ovan (kostnad 400 kronor).

MORA • ORSA • ÄLVDALEN

PROTOKOLL

GEM SERVICENÄMNDEN IS/IT

Sammanträdesdatum: 2015-11-20

Dokument nr: MK GIS/IT 2015/00001-17

1(11)

Gem Servicenämnden IS/IT

Plats och tid: IS/IT-enheten, 2015-11-20 kl. 09:00

Beslutande: Mikael Thalín (C) Orsa
Peter Egardt (S) Älvdalen
Lennart Sohlberg (S) Mora, ersättare för Anna Hed (C) Mora

Övriga deltagare: Matthias Grahn, IS/IT-chef
Therese Lars, sekreterare

Utses att justera: Lennart Sohlberg

Justeringens
plats och tid:

Underskrifter: _____ Paragraf 17 - 24

Therese Lars, Sekreterare

Mikael Thalín, Ordförande

Lennart Sohlberg, Justerare

ANSLAG/BEVIS

Justering har tillkännagivits genom anslag

Organ: Gemensam servicenämnd IS/IT Sammanträdesdatum: 2015-11-20

Överklagningstid: 2015-11-26 - - 2015-12-16

Anslaget sätts upp: 2015-11-25 Anslaget tas ner: 2015-12-17

Förvaringsplats för protokollet: IS/IT-enheten

Underskrift

Utdragsbestyrkande

MORA • ORSA • ÄLVDALEN

Innehållsförteckning

Förslag till revidering av reglemente och avtal för gemensamma servicenämnden IS/IT	3
Investeringsäskande 2017	4
Sammanträdesplan 2016	6
Uppföljning internkontrollplan 2015	7
Internkontrollplan 2016	8
Informationsärenden	9
Delegationsbeslut	10
Delgivningar	11

MORA • ORSA • ÄLVDALLEN

PROTOKOLL

GEM SERVICENÄMNDEN IS/IT

Sammanträdesdatum: 2015-11-20

Dokument nr: MK GIS/IT 2015/00001-17

3(11)

§ 17

MK GIS/IT 2015/00017-2

Förslag till revidering av reglemente och avtal för gemensamma servicenämnden IS/IT

Beslut

Den gemensamma servicenämnden föreslår kommunfullmäktige i de samverkande kommunerna att anta förslag till revidering av reglemente och samverkansavtal för gemensamma servicenämnden för IS/IT.

Sammanfattning av ärendet

I syfte att få likartade reglementen och avtal för samtliga gemensamma nämnder har utredare Ove Axelsson på kommunledningskontoret i Mora, på uppdrag av kommunledningarna i de tre samverkande kommunerna, upprättat förslag till nytt reglemente och avtal.

Ändringarna framgår i dokumenten där det som tagits bort, ändrats eller flyttats är överstruket och ny text är kursiv. Ändringarna innebär ingen förändring i innehåll utan är redaktionella eller innehåller förtydliganden.

Planen är att kommunfullmäktige ska kunna ta beslut i december och att förändringarna träder i kraft 2016-01-01.

Beslutsunderlag

Förslag till revidering av reglemente och avtal för gemensamma servicenämnden IS/IT från kommunledningskontoret i Mora, daterad 2015-09-18.

Förslag till beslut

Den gemensamma servicenämnden föreslår kommunfullmäktige i de samverkande kommunerna att anta förslag till revidering av reglemente och samverkansavtal för gemensamma servicenämnden för IS/IT.

Sändlista

Kommunfullmäktige Mora kommun
Kommunfullmäktige Orsa kommun
Kommunfullmäktige Älvdalens kommun

MORA • ORSA • ÄLVDALEN

§ 18

MK GIS/IT 2015/00022-1

Investeringsäskande 2017

Beslut

Den gemensamma servicenämnden godkänner förslaget till investeringsäskande 2017 på 5 200 tkr.

Servicenämnden önskar att IS/IT-enheten förtydligar vilka investeringar som avses när det gäller större volymförändringar påkallat av verksamheten det vill säga vilka investeringar som belastar verksamheterna och vilka investeringar som belastar IS/IT-enheten.

Sammanfattning av ärendet

Investeringsäskanden 2017 tar utgångspunkt i två övergripande områden – utvecklingsmedel samt renodlade tekniska investeringsområden. Äskandet baseras på hur mycket verksamheten har haft behov av tidigare samt även tagit hänsyn till teknikskiften samt underhåll av befintlig teknik.

Inom investeringsäskandet inkluderas *inte* ej beslutade investeringsmedel som kan behövas för att möta större volymförändringar påkallat av verksamheten.

Utvecklingsmedel KGS

Investeringar inom KGS omfattar investeringar som avser utveckling av övergripande tekniska plattformar för verksamheterna. Kommande investeringsområden inom detta är bland annat utveckling och infrastruktur för e-tjänster. Uttag ur dessa investeringsmedel beslutas av VP-rådet och/eller den gemensamma servicenämnden.

Utvecklingsmedel drift

Investeringsområdet täcker in fortsatt investering i automatisering och teknik för att öka tillgängligheten till support, hantering av klienter, läsplattor och annan teknisk utrustning. Investeringarna syftar till att kunna möta ett ökat supportbehov med bibehållen drift- och supportorganisation.

Infrastruktur nätverk

Den kommunala verksamhetens behov av infrastruktur i form av nätverk ökar årligen. Investeringar krävs för att underhålla befintlig miljö samt utökning av kapacitet.

Infrastruktur server, lagring och backup

Investeringsområdet innefattar underhåll av befintlig miljö samt projektkostnader för övergång till molntjänster.

Säkerhet

Investeringar krävs för att upprätthålla IT-säkerhetsområdet, baserat på IT-säkerhetsgenomgång från 2015 samt på kommunernas informationssäkerhetsarbete.

MORA • ORSA • ÄLVDALEN

PROTOKOLL

GEM SERVICENÄMNDEN IS/IT

Sammanträdesdatum: 2015-11-20

Dokument nr: MK GIS/IT 2015/00001-17

5(11)

Investeringsområde	Avskr.tid	Tkr
Utvecklingsmedel KGS	5	1 000
Utvecklingsmedel Drift	3	1 000
Infrastruktur Nätverk	5	1 500
Infrastruktur Server, lagring, backup	3	1 500
Säkerhet	3	200
Summa		5 200

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, daterad 2015-11-02

Förslag till beslut

Den gemensamma servicenämnden godkänner förslaget till investeringsäskande 2017 på 5 200 tkr.

Sändlista

Ekonomichefen i Mora

MORA • ORSA • ÄLVDALEN

§ 19

MK GIS/IT 2015/00023-1

Sammanträdesplan 2016

Beslut

Den gemensamma servicenämnden godkänner nedan förslag till sammanträdesplan för 2016.

Sammanfattning av ärendet

Den gemensamma servicenämndens möten föreslås ligga på fredagar kl 9.00, om inget annat anges i kallelsen.

Upprättat förslag har tagit hänsyn till Moras kommunplanprocess samt det som görs gällande i det reviderade samverkansavtalet.

Datum:

11 mars	Bokslut 2015
11 maj (onsdag)	Nämndplan 2017, tjänstekatalog 2017 och VUP 1 2016
12 augusti (kl 13)	VUP 2 2016
(23 september)	(Ev. extramöte för revidering av nämndplan och budget)
28 oktober	Investeringsäskande 2018, sammanträdesplan 2017, uppföljning internkontroll 2016, plan internkontroll 2017

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, daterad 2015-11-04

Förslag till beslut

Den gemensamma servicenämnden godkänner förslag till sammanträdesplan för 2016.

Sändlista

Ledamöter i den gemensamma servicenämnden.

MORA • ORSA • ÄLVDALEN

§ 20

MK GIS/IT 2015/00006-3

Uppföljning internkontrollplan 2015

Beslut

Den gemensamma servicenämnden godkänner uppföljningen av internkontrollplan 2015.

Sammanfattning av ärendet

Uppföljning av internkontrollplan 2015 har genomförts genom stickprov.

Avvikelse noterats inom två kontrollmoment där åtgärder för att hantera kontrollmoment "Kompetenshöjande åtgärder" har påbörjats medan avvikelse avseende "Korrekt behörighet" kommer att planeras upp.

I kontrollmomentet "Avtalstrohet ramavtal" hittades inga avvikelser.

Beslutsunderlag

Uppföljning IK – 2015, daterad 2015-11-13

Förslag till beslut

Den gemensamma servicenämnden godkänner uppföljningen av internkontrollplan 2015.

Sändlista

MORA • ORSA • ÄLVDALEN

§ 21

MK GIS/IT 2015/00025-2

Internkontrollplan 2016

Beslut

Den gemensamma servicenämnden antar förslag till internkontrollplan 2016.

Sammanfattning av ärendet

Enligt det av fullmäktige antagna reglementet för internkontroll ska styrelse, nämnder och bolag varje år anta en internkontrollplan. Reglementet fastslår att internkontrollplaner ska fastställas senast under januari månad det år planen avser.

Förslaget till internkontrollplan för 2016 innehåller två kontrollmoment vilka lyfts vidare från 2015 års internkontrollplan. Inom dessa två kontrollmoment har avvikelser noterats och åtgärder har påbörjats i ett fall och i det andra fallet kommer åtgärder att planeras.

Beslutsunderlag

Förslag till Internkontrollplan 2016, daterad 2015-11-13

Förslag till beslut

Den gemensamma servicenämnden antar förslag till internkontrollplan 2016.

Sändlista

MORA • ORSA • ÄLVDALEN

§ 22

Informationsärenden

Budgetuppföljning

Om man tar hänsyn till förutbetalda kostnader och upplupna intäkter så lämnar IS/IT-enheten ett positivt ekonomiskt resultat på 826,5 tkr. Av dessa ska 536 tkr räknas av som Orsa och Älvdalen har förbetalt för sin del av utbetalt avgångsvederlag, vilket ger ett faktiskt resultat på 290 tkr.

IS/IT-enhetens årsprognos är mycket osäker på grund av kommande licensavräkning.

Information om nya licensavtal avseende Microsoft Office 365

IS/IT-enheten har via sin nya återförsäljare av Microsoftlicenser tecknat två nya avtal – ett för skol- och kulturverksamheterna och ett för de kommunala bolagen i Mora, Orsa och Älvdalen.

Skolavtalet innebar en sänkning av licenspriset med 28 %.

Återstår att teckna är ett "Enterprise-avtal" där resterande verksamheters licenser regleras, detta avtal skall vara färdigt till årsskiftet. Just nu pågår ett arbete för att ta fram underlag så att kommunerna går in på rätt nivå avseende antal licenser.

MORA • ORSA • ÄLVDALEN

§ 23

Delegationsbeslut

1.	Visstidsanställning IT-tekniker N.M.
151001-151031	Dnr MK GIS/IT 2015/00020-1
2.	Anskaffning Microsoft Office365-licenser
för skol-och kulturpersonal samt elever	Dnr MK GIS/IT 2015/00021-2
3.	Visstidsanställning IT-tekniker N.M.
151101-151231	Dnr MK GIS/IT 2015/00020-2
4.	Visstidsanställning processutvecklare A.S.
151101-151231	Dnr MK GIS/IT 2015/00024-1

MORA • ORSA • ÄLVDALEN

PROTOKOLL

GEM SERVICENÄMNDEN IS/IT

Sammanträdesdatum: 2015-11-20

Dokument nr: MK GIS/IT 2015/00001-17

11(11)

§ 24

Delgivningar

1. Protokollsutdrag Mora kommuns delårsrapport och verksamhetsuppföljningsprognos 2, dnr MK KS 2015/00428-1
2. Protokollsutdrag Sammanträdesplan för kommunstyrelsen och kommunfullmäktige 2016, dnr MK KS 2015/00451-

Protokoll från Hjälpmedelsnämnden Dalarnas sammanträde

Tid: 2015-11-05 kl. 09.30-12.00

Plats: LD Hjälpmedel, Skomakargatan 20, Borlänge

Beslutande

Maja Gilbert Westholm (V), ordförande, Landstinget Dalarna
Kenneth Dahlström (C), 1:e vice ordförande Leksands kommun
Monica Forsgren (S), 2:e vice ordförande Smedjebackens kommun
Karin Jacobson (S), Landstinget Dalarna
Kerstin Marits (M), Landstinget Dalarna
Anita Nordström (S), Borlänge kommun
Anna Hägglund (C), Falu kommun
Irene Homman (S), Gagnef kommun
Thorbjörn Tomtlund (M), Ludvika kommun, ersättare för Monica Åhlén (S)
Malin Höglund (M), Mora kommun
Britt-Marie Essell (S), Rättviks kommun, ersättare för Fredrik Ollén (M)
Eva Hjorth (S), Sätters kommun
David Gustavsson (FP), Vansbro kommun

Ersättare

Birgitta Sacrédeus (KD), Landstinget Dalarna

Föredragande

Arne Thureson, Förvaltningschef

Sekreterare

Piret Ögren, Nämndsekreterare

Övriga tjänstemän

Linus Nielsen, Verksamhetschef
Ingela Lindgren, Ekonomichef

hp MGN

Innehållsförteckning

	Inledning och protokollsjustering	3
§35	Justering av närvarolistan	3
§36	Godkännande av dagordning	3
§37	Protokollsjustering	3
	Informations- och anmälningssärenden	4
§38	Information	4
§39	Anmälan av delegeringsbeslut	7
§40	Övriga anmälningssärenden	7
	Protokollsjustering	8

WD MGN

Inledning och protokollsjustering

§35 Justering av närvarolistan

Hjälpmedelsnämnden Dalarnas beslut

1. Närvarolistan fastställs

Inga representanter närvarande:

Avesta kommun:

Jan- Åke Andersson (S), har anmält förhinder

Henrik Hästbacka (M), har anmält förhinder

Hedemora kommun:

Owe Ahlinder (C), har anmält förhinder

Jonas Fafara (M), har anmält förhinder

Malung-Sälens kommun:

Jörgen Norén (S), har anmält förhinder

Brita Sohlén (M), har anmält förhinder

Orsa kommun:

Håkan Yngström (C), har anmält förhinder

Maria Tapper (S), har anmält förhinder

Älvdalens kommun:

Arne Jönsson (S)

Leif Ekström (S)

§36 Godkännande av dagordning

Hjälpmedelsnämnden Dalarnas beslut

1. Godkännande av föreliggande dagordning

§37 Protokollsjustering

Hjälpmedelsnämnden Dalarnas beslut

1. Kenneth Dahlström utses att efter ordföranden justera protokollet.
Justeringen ska vara klar senast 14 dagar efter sammanträdet.

Hjälpmedelsnämndens protokoll ska anslås på varje samverkande kommuns anslagstavla senast två dagar efter att protokollet justerats, enligt 6 kap 30 § KL. Anslagstiden ska vara tre veckor - kopia av protokollet med "anslagssida" e-postas till kommunernas officiella e-postadresser.

CO Nlyw

Informations- och anmälningsärenden

§38 Information

Hjälpmedelsnämnden Dalarnas beslut

1. Informationen antecknas till protokollet.

Information lämnas om:

- A) Landstingets översyn av verksamheten - Hur påverkar det
LD Hjälpmedel och Hjälpmedelsnämnden Dalarna?
-Åtgärdsplan

Linus Nielsen informerar.

LD Hjälpmedel arbetar kontinuerligt med ständiga förbättringar och arbetar fram nya effektivare arbetssätt.

LD Hjälpmedels förvaltningar har fått följande besparingskrav för 2016 budget:

- Förvaltning 51 Hjälpmedel Landstinget Dalarna:
5 miljoner genom minskat ramanslag
- Förvaltning 86 Hjälpmedel Dalarna:
1 miljon genom effektiviserad verksamhet vilket ska ge effekt på prisnivån.

Genomgång av förslag till Besparings- och åtgärdsplan.

Bilaga §38 A)

Diskussion om:

- Hjälpmedelspolicyn

Hjälpmedelspolicyn ska publiceras på hemsidan inom snar framtid och presenteras i kommunerna.

- Rutiner om protokollhantering

Varje kommun borde se över rutiner för Hjälpmedelsnämnden Dalarnas protokollhantering samt hantering av nämndens beslut.

B) Lokaler

Arne Thureson informerar.

LD Hjälpmedel planerar att bygga om och hyra Elgigantens gamla lokaler i Borlänge, samma hus som LD Hjälpmedel är i idag. Verksamheter som ska flyttas från Falun är Syncentralen, Tolkcentralen samt delar av Hörcentralen och Pedagogiska hörselvården. Hörcentralen på Borlänge sjukhus samt visningsmiljö och butik i befintliga lokaler i Borlänge ska även flytta in i den nya delen för att vara mer tillgängliga för allmänheten.

40 MGN

Samtidigt diskuteras också hur delar av rekondhanteringen av hjälpmedel från kommun och landsting ska samlokaliseras till LD Hjälpmedel för att få ett effektivare rekondflöde. Inflyttning beräknas att ske i början av 2017.

C) Statistik

- Nytt utseende

Linus Nielsen informerar.

Ledamöterna i Hjälpmedelsnämnden är nöjda med statistikrapportens nya utseende (volym och belopp är presenterade i samma dokument).

D) Revisionsrapport: Granskning av delårsbokslut augusti 2015

Arne Thureson informerar.

Revisorerna hade inga anmärkningar. LD Hjälpmedel har fått rapporten för påseende som efter färdigställandet skickas ut till Hjälpmedelsnämnden.

E) Verksamhetsplan och budget 2016-2019

Arne Thureson informerar.

- Allmänt

Verksamhetsplan och budget är försenad pga. landstingets besparingsarbete. Budgetförslag kommer att redovisas på arbetsutskottet den 26 november för beslut i Hjälpmedelsnämnden den 10 december.

- Bastjänster

Bastjänster är sådana tjänster som inte ska belasta LD Hjälpmedels timpriser. Tjänsterna har karaktären av ett kommun- och landstingsintresse.

Vad som ska ingå i bastjänster ska diskutera och beslutas i Hjälpmedelsnämnden under 2016 för att gälla fr.o.m. 1 januari 2017.

Utbildning av förskrivare och deras chefer är viktigt och bör ingå i bastjänster.

Uppdrag till LD Hjälpmedel:

- LD Hjälpmedel ska ta fram ett förslag på olika bastjänster under våren 2016. LD Hjälpmedel måste redovisa vad en eventuell kostnadsökning innebär för kommuner och landstinget.

40 Myn

F) Regler för utomlänspatienter

Linus Nielsen informerar.

Arbetet med regler för utomlänspatienter pågår i en nationell arbetsgrupp, nästa möte är den 2 december.

Återrapportering sker på Hjälpmedelsnämnden den 10 december.

G) Informationseftermiddag Inkontinens 28 januari 2016, kl. 13.00-16.00

Linus Nielsen informerar.

Inbjudan skickas ut till politiker i Hjälpmedelsnämnden samt verksamhetsansvariga inom hälso- och sjukvård i kommun/landsting med ansvar för: Vård, behandling och hjälpmedelsförskrivning vid blås- och tarmfunktionsstörningar.

H) Upphandling fjärrtillsynskameror

Linus Nielsen informerar.

Upphandling pågår, avtalet för fjärrtillsynskameror beräknas gälla från 2016-01-01 om ingen överklagning sker.

Uppdrag till LD Hjälpmedel:

- LD Hjälpmedel ska ta fram ett underlag för uppföljning om användandet av kamerorna samt för mätning av effekterna.

I) Höftskyddsbyxor

Linus Nielsen informerar.

Beredningsgruppen Hjälpmedel beslutade den 8 oktober att höftskyddsbyxorna inte blir ett förskrivningsbart hjälpmedel, utan ska ingå i egenansvarslistan.

J) Utfasning hårdvara kognitionshjälpmedel

Linus Nielsen informerar.

Beredningsgruppen Hjälpmedel beslutade den 8 oktober att från och med den 1 januari 2016 förskrivs enbart programmet (t.ex. appar) för minneshjälpmedel. Smartphones/surfplattor bekostas av brukaren.

Det kognitiva hjälpmedlet Handi blir kvar som ett förskrivningsbart hjälpmedel.

CD MW

K) Avtal rollatorer

Linus Nielsen informerar.

Leverantören av rollatorer vill höja priset pga. dollarkursen.

LD Hjälpmedel godtog inte den kraftiga prishöjningen på 17,5 procent. Efter förhandlingarna kom parterna överens om en prishöjning på 8,75 procent.

L) Systematiskt arbetsmiljöarbete

Linus Nielsen informerar.

Information om den årliga uppföljningen av rutiner för systematiskt arbetsmiljöarbete på förvaltning Hjälpmedel Dalarna.

Bilaga §38 L)

M) Rapport från Hjälpmedelskonferensen den 22-23 september

Linus Nielsen återskärnar från konferensen - det nationella nätverket för hjälpmedelschefer.

Bilaga §38 M)

§39 Anmälan av delegeringsbeslut

Inga delegeringsbeslut finns att anmäla.

§40 Övriga anmälningsärenden

Inga övriga anmälningsärenden.

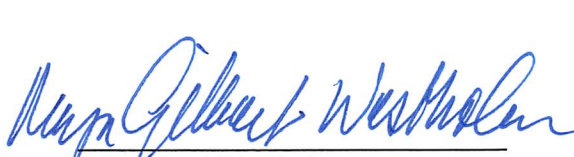
LD MGN

Protokollsjustering

Vid protokollet

Piret Ögren

Maja Gilbert Westholm
Ordförande

Kenneth Dahlström
Justering

Justeringen har tillkännagivits på Landstinget Dalarna (Landstingshuset, Vasagatan 27, Falun) och Dalarnas kommuners anslagstavlor.

Förvaringsplats för protokollet: Landstingshuset, Vasagatan 27, Falun.
Protokollet finns även tillgängligt på landstingets webbsida www.ltdalarna.se

2015-11-19

-

2015-12-10

Anslagstid:

Nämndadministratör

Från: OK Funk Post Till kommunen
Skickat: Thursday, November 19, 2015 11:57 AM
Till: Mikael Thalín
Kopia: Camilla Staberg
Ämne: VB: IEF protokoll styrelsesammanträde 16 oktober 2015
Bifogade filer: PROT 151016 Stockholm.docx; Verksamhetsplan 2015-2018.doc; Verksamhetsplan 2015-2018 bilaga 1.doc; Återföring till bygden.pdf; Förslag till åtgärder för utveckling av lokalt anpassad samförvaltning av naturresurser 2015.pdf

Med vänliga hälsningar
Orsa kommun
Kommunkansliet
Tfn. 0250-55 21 00 (växel)
E-post. orsa.kommun@orsa.se

Från: IEF

Skickat: den 18 november 2015 12:06

Till: KN Arjeplog; KN Berg; KN Dorotea; KN Filipstad; KN Gällivare; KN Härjedalen; KN Jokkmokk; KN Kristinehamn; KN Krokom; KN Ljusdal; KN Malung-Sälen; MK Funk Mora Kommun; OK Funk Post Till kommunen; KN Sorsele; KN Storuman; KN Strömsund; KN Vansbro; KN Vilhelmina; AK Funk kommun; KN Östersund; 'Staffan Bond'; joakim.ericsson@dorotea.se; oskar.fredriksson@vansbro.se; karljohan.ottoson@vilhelmina.se; 'Bernt Wennström'; joakim.nordstrand@mpgellivare.se; Åke Knutz; annika.andersson@vilhelmina.se; bjorn_martensson@hotmail.se; Kp 1 Dorotea Mats-Erik Westerlund; Kp 1 Gällivare Steve Ärlebrand; Kp 1 Kristinehamn Krister Nyström; Kråd Sorsele Kjell Öjeryd; Kråd Storuman Karin Malmfjord; tomas.mortsell@storuman.se; Kråd Vansbro Per-Anders Westhed; Kråd Vilhelmina Åke Nilsson; Peter Egardt; media@miljotryck.se; victor.ericsson@herjedalen.se; Kchef Berg Ralf Westlund; Kchef Dorotea Hans Nyman; Kchef Filipstad Claes Hultgren; Kchef Gällivare Lennart Johansson; Kchef Jokkmokk Anders Nygårds; peter.eskebrink@kristinehamn.se; ola.skyllback@krokom.se; Kchef Ljusdal Claes Rydberg; Kchef Malung-Sälen Rolf Davidsson; Peter Karlsson; Ann-Therese Albertsson; Kchef Sorsele Jan Ask; Kchef Storuman Lennart Nilsson; Kchef Storuman Peter Persson; Kchef Strömsund Anders Andersson; elisabeth.rooth-eriksson@vansbro.se; Kchef Vilhelmina Göran Lidström; Kchef Vilhelmina Karl-Johan Ottosson; Stefan Linde; Kchef Östersund Anders Wennberg; Kp 1 Filipstad Marcos Ciscar; Kp 1 Härjedalen Lars-Gunnar Nordlander; Lennart Sohlberg; Anders Rosell; Kp 1 Strömsund Anders André (anders.andree@stromsund.se); Kp 1 Vansbro Stina Munters; Nils-Åke Norman; Kp 1 Östersund Karin Thomasson; catrin.marsell@filipstad.se; Kp 2 Gällivare Lars Israelsson; Kp 2 Kristinehamn Åke Thörnesjö; Kp 2 Krokom Anette Lihuvudh; Kp 2 Orsa Bengt-Åke Svahn; Kp 2 Storuman Ronny Nyström; ne.edlund@telia.com; Kp 3 Filipstad Ulf Söhrman; Kp 3 Härjedalen Göran Pålsson; Marie Olsson; lennart.skansens@kommunal.se; Kp 4 Gällivare Henrik Ölvebo; Kråd Berg therese. zetterman@berg. se; greger_l@hotmail.com; Kråd Filipstad Per Gruvberger; Kråd Gällivare Jeanette Wäppling; Kråd Gällivare Lars Alriksson; Kråd Härjedalen Gunilla Zetterström-Bäcke; Kråd Jokkmokk Stefan Andersson; bjarne.olsson@kristinehamn.se; Kråd Krokom Maria

Söderberg; Kråd Ljusdal Lars Molin; leif.persson@ljusdal.se; kurt.podgorski@malung-salen.se; Kråd Malung-Sälen Tom Martinsson; Anna Hed; Mikael Thalin; Kråd Storfors Hans Jildesten; gudrun.hansson@stromsund.se; Kråd Östersund AnnSofie Andersson pol

Ämne: IEF protokoll styrelsesammanträde 16 oktober 2015

Till

IEF:s kontaktpersoner i kommunerna mfl

Bifogat översänds **protokoll** från styrelsemöte 16 oktober 2015.

Bifogar även IEF:s verksamhetsplan för 2015-2018 samt bilaga till verksamhetsplanen.

Dessutom bifogas rapporten "Återföring till bygden av naturresursers värden" och sammanställning av förslag från konferensen "Lokal förvaltning av naturresurser".

Hälsningar

Staffan Bond

sekr.

Inlandskommunerna ekonomisk förening
(org.nr 716461-8980)

Art: Styrelsesammanträde

Tid: 16 oktober 2015 kl 10.00

**Plats: Hela Sverige ska levas kansli, Stortorget
7, Stockholm**

Närvarande ledamöter:

Karin Malmfjord, ordf., Per-Anders Westhed,

Steve Ärlebrand, Björn Mårtensson och Åke Knutz

Dessutom närvarande: Staffan Bond, sekr.

1 § Mötets öppnande

Ordförande Karin Malmfjord hälsar välkommen och förklarar mötet öppnat. Staffan Nilsson hälsar välkommen till Hela Sverige ska levas kansli och beskriver kortfattat HSSL:s verksamhet.

2 § Val av justerare

Steve Ärlebrand väljs att jämte mötesordföranden justera dagens protokoll.

3 § Godkännande av dagordning

Styrelsen beslutar att godkänna dagordningen.

4 § Hela Sverige ska levas ordförande hälsar välkommen

Se 1 §.

5 § Föregående mötes protokoll

Föregående mötes protokoll från 27 augusti godkänns och läggs till handlingarna.

6 § Verksamhetsplan 2015-2018

Styrelsen diskuterar förslaget till verksamhetsplan och konstaterar att planen är omfattande och ambitiös med de begränsade resurser som finns till förfogande, men att genom ansökningar om kompletterande finansiering bör den ändå kunna genomföras.

Styrelsen beslutar att med visa justeringar godkänna förslaget till verksamhetsplan 2015-2018.

7 § Diskussion om Vision för Inlandet

Styrelsen diskuterar behovet av en slagkraftig vision för Inlandet.

Styrelsen beslutar att ge sekreteraren i uppdrag att tillsammans med Karin Malmfjord och Per-Anders Westhed ta fram ett utkast som omfattar ca en A4:a.

8 § Inlandslyftet

a) Uppföljning Tredje Spåret

Per-Anders redogör för bakgrunden till Tredje Spåret och de kontakter som skett med IBAB om huvudansvarig för en fördjupad analys av bla investeringsbehoven.

Styrelsen beslutar att fortsätta diskussionerna med IBAB på ett möte med styrelsen i samband med IBAB:s ägarråd den 5 november i Östersund. Styrelsen ser det angeläget med god uppslutning från vår styrelse på både ägarrådet och mötet med IBAB:s styrelse.

b) Ansökningar om EU-medel

Staffan Bond berättar att ett möte hållits på Sollerön om projektansökningar där Per-Anders, Ronny Svensson, Ann-Lousie Rönestål Ek, Åke Knutz och Staffan deltog. Per-Anders informerade om de resurser som ställts i utsikt för Tredje Spåret av berörda

regioner, sammantaget ca 1 miljon kronor och att IBAB eller IEF måste följa upp med formella ansökningar. Ronny tog på sig att skriva ett utkast till debattartikel och Ann-Lousie att fortsätta undersöka möjligheterna att få loss Interreg-medel för gränsprojekt inom ramen för Inlandslyftet, sannolikt bäst med flera mindre.

Per-Anders nämner att Monica Rönnlund, som är insatt i vår verksamhet, skulle kunna skriva formella ansökningar för medel till Tredje Spåret.

Styrelsen beslutar att fortsätta ansträngningarna för att få medel till först och främst Tredje spåret och efter träffen med IBAB:s styrelse avgöra vem som formellt ska ansöka, IBAB eller IEF. Styrelsen anser att det i första hand bör vara IBAB.

Styrelsen beslutar också att fortsätta undersöka möjligheterna att få loss Interreg-medel.

9 § Utkast till ny informationsfolder

Sekreteraren redovisar ett förslag till reviderad informationsfolder med uppdaterad bakgrundstext och arbetsinriktning/-uppgifter i enlighet med VP:n. Kartan bör bytas mot en där inte medlemskommunerna markeras, med tanke på luckorna i Norrbotten, utan där istället Inlandets pulsådror Inlandets järnvägar, E45 och rv 26 är i fokus.

Styrelse beslutar att ta fram en ny informationsfolder enligt redovisat förslag och att trycka en begränsad upplaga.

10 § Debattartikel

Sekreteraren meddelar att Ronny Svensson håller på att skriva ett utkast till artikel och att den är klar inom en vecka för underskrift av Karin och Per-Anders.

Styrelsen godkänner rapporten och understyrker vikten av att föreningen är aktiv med opinionsbildning och politikpåverkan.

11 § Rapporter

a) Inlandsvagarna.com

Staffan redovisar förslag till fortsatt hantering av hemsidan www.inlandsvagarna.com, som innebär ett fortsatt ansvar för sidan med en justering av den text och karta som nu finns där, bla så att också riksväg 26 presenteras.

Styrelsen beslutar att fortsätta ta ansvar för hemsidan med de kostnader (ca 10 000 kr för uppdatering och 2-4 000 kr/år i underhåll) det innebär och ge sekreteraren i uppdrag att genomföra justeringarna.

b) Dokumentation av konferensen om Lokal förvaltning

Staffan förslår att rapporten med de tio åtgärdsförslag som syftar till att stärka det lokala inflytandet över Inlandets naturområden, bla de stora skyddade områdena, sprids till medlemskommunerna.

Styrelsen beslutar att sprida rapporten till medlemskommunerna och understryker vikten av ett stärkt lokalt inflytande över Inlandets väldiga naturområden.

c) Komplettering av skriften Återföring till bygden av naturresursers värden

Staffan meddelar att Hans Månsson är beredd att omgående komplettera rapporten med ett avsnitt om skogen och att göra en del redigeringsarbete av hela rapporten för en kostnad av 40 000 kr. Förhoppningen är att HSSL tar merparten av kostnaden, ca 30 000 kr, och dessutom kan kanske Vattenkraftskommunerna hjälpa till. Björn Mårtensson, vice ordförande i Vattenkraftskommunerna, säger att det borde vara möjligt. Karin uttrycker sin uppskattning av rapporten som hon redan spridit till kollegor.

Styrelsen beslutar att satsa 5 000 kr för att få klar skriften och att därefter sprida den till medlemskommunerna.

12 § Bokföring/arkivering

Staffan föreslår att en rensning görs av föreningens gamla dokument och att bla bokföring äldre än sju år slängs, då sådan inte behöver sparas längre enligt bestämmelserna.

Styrelsen beslutar att bokföring äldre än sju år destrueras och att Staffan gör en viss utrensning av övrigt material.

13 § Avtal med Staffan Bond AB

Staffan meddelar att avtal om sekretariat för nästa år ska träffas före 31 oktober.

Styrelsen beslutar att ge ordförandena i uppdrag att förlänga avtalet ett år och att närmare precisera villkoren.

14 § Övriga frågor

a) Arbetsfördelning

Staffan tar upp behovet av en viss arbetsfördelning inom styrelsen med tanke på de begränsade personella resurser som tår till förfogande.

Styrelsen ställer sig positiv till en fortsatt diskussion med avgränsade ansvarsområden för ledamöterna. Steve tar på sig att kontakta Kiruna kommun om värdskapet för Inlandstinget 2015.

b) Framtida finansiering av föreningen verksamhet

Per-Anders tar upp behovet av att hitta medel för att finansiera föreningen verksamhet.

Styrelsen tar upp finansieringen som en viktig fråga på nästa sammanträde.

15 § Nästa sammanträde

Styrelsen beslutar att nästa sammanträde hålls på telefon den 17 december kl 08.00.

16 § Mötets avslutande

Ordföranden tackar de närvarande och förklarar mötet avslutat.

Vid protokollet

Staffan Bond

Justeras:

Karin Malmfjord

Steve Ärlebrand

VERKSAMHETSPLAN 2015-2018 FÖR INLANDSKOMMUNERNA EKONOMISK FÖRENING

Inledning

Den här handlingsplanen ersätter den som togs fram för perioden 2011-2014. Den gäller tom 2018, d.v.s. för resterande del av mandatperioden. Planen ska årligen ses över och uppdateras i de delar som rör de praktiska arbetsuppgifterna och tidsplaneringen. Bilagt finns en bakgrundsteckning till IEF:s utveckling och verksamhet.

Inlandet – en väsentlig del av Sverige

Inlandet sträcker sig från Barentsregionen och nordligaste Lappland ner till Västkusten. Det är en region rik på resurser, med överflödande natur, framgångsrika företag och aktiva människor. De naturgivna tillgångarna ökar i värde i den nödvändiga omställningen till ett hållbart samhälle. I Inlandet finns utrymme för inflyttning från överexploaterade och på andra sätt drabbade regioner och länder. Där finns fjäll, sjöar och älvar och en rik och särpräglad natur som ger goda förutsättningar för fortsatt utveckling av den internationellt växande natur- och kulturturismen.

Inlandet binds samman av Inlandsbanan med tvärbanor, riksväg 26 och europaväg 45. Tillsammans med flygplatser, bredband och mobiltelefoni ger det stommen i Inlandets infrastruktur.

Vi står inför stora omvälvningar av vårt samhälle globalt sett. Vårt svenska Inland kan anta flera av dessa utmaningar, gärna i nära samarbete med våra grannländer.

Föreningens huvudfunktion

Inlandskommunerna ekonomisk förening ska utgöra ett kraftfullt kommunpolitiskt nätverk för Inlandets utveckling.

Verksamhetsinriktning

Föreningen ska behandla frågor som uppfattas som betydelsefulla och av gemensamt intresse. Särskild vikt läggs vid infrastrukturen, framför allt Inlandsbanan och Inlandsvägen/rv 26/E45:an, vilket leder till att näringslivet däribland turismen kan utvecklas. Inlandets roll i omställningen till ett hållbart samhälle och verksamheter med koppling till regionens rika naturtillgångar ska uppmärksammas, liksom inflytandet över och ersättningen från nyttjandet av dessa resurser. Inlandsbornas engagemang och initiativ ska stimuleras och tas tillvara för utvecklingen i regionen.

Vi ska:

- Samla Inlandets kommuner, stärka samverkan och föra Inlandets talan i gemensamma frågor.
- Stimulera debatt och diskussion och profilera Inlandet.
- Bidra till att utveckla främst infrastrukturen och näringslivet.
- Lyfta fram Inlandets resurser för omställningen till ett hållbart Sverige och verka för stärkt lokalt inflytande och ersättning till berörda bygder.

Geografisk omfattning

Stråket längs Inlandsbanan och Inlandsvägarna rv26/E45 mellan Vänern och Treriksröset. Banan och vägarna är sammanhållande band.

Även inlandskommuner utan direkt kontakt med banan eller vägarna erbjuds medlemskap. Full täckning från Värmland och norrut väster om banan och vägarna är ett mål.

Verksamhet 2015-18

Dags att lyfta Inlandet

Det är hög tid att byta perspektiv på Inlandet. Det är en väsentlig del av Sverige som kan finnas i framkant i utvecklingen framöver. Men det förutsätter en politik som ger de nödvändiga förutsättningarna och smörjmedlen. Här finns utrymme för politiskt nytänkande och krafttag – ett politiskt bidrag till ett lyft av Inlandet.

För perioden 2015-18 krävs att föreningens verksamhet begränsas till ett fåtal områden. Den samlade satsningen Inlandslyftet som inleddes för några år sedan är i sig ett omfattande åtagande som innehåller tunga delar och kräver betydande arbetsinsatser och ekonomiska resurser. Samtidigt har det visat sig svårt att få fram de nödvändiga resurserna från tänkbara finansiärer, vilket ställer stora krav på kontakter och projektskrivningar.

Under perioden ska vi fortsätta satsningen på Inlandslyftet med dess fyra huvuddelar: infrastruktur, ersättning från naturresurser, kapitalförsörjning och nordiskt gränssamarbete med högsta prioritet på infrastrukturen. Att ta vara på och stärka det folkliga engagemanget och påverka politiken är också viktiga delar.

Vi ska:

- Verka ”inlandspolitiskt” i kontakter med främst regering och riksdag. Göra särskilda insatser tillsammans med olika intressenter för att vinna kraft i agerandet, exempelvis träffar med riksdagens landsbygdspolitiska nätverk tillsammans med Hela Sverige ska leva.
- Formulera en vision för Inlandet med utgångspunkt i de utmaningar samhället står inför med klimatförändring och konflikter i omvärlden och med nordiskt samarbete som en viktig del.
- Skriva ansökningar och genomföra projekt för delar av Inlandslyftet.

Infrastruktur. Rejåla satsningar på infrastrukturen är en förutsättning för Inlandets utveckling. Inlandets järnvägsnät med Inlandsbanan och alla tvärbanorna – det Tredje Spåret – är en självklar del. Här krävs investeringar i både banor och fordon, men sett i ett samhällsperspektiv och jämfört med andra investeringar i infrastruktur handlar det om små belopp.

Inlandsvägen – riksväg 26 och europaväg 45 - kräver investeringar för ökad bärighet för de tunga transporterna, på rastplatser mm. Inte heller här är det fråga om jämförelsevis stora belopp. En angelägen åtgärd för turismens utveckling - och synnerligen billig – är att övertyga våra grannländer Norge och Finland att förlänga E45:an till Nordkap.

Vi ska:

- Driva på Tredje spåret som en del av Inlandslyftet, det vill säga arbeta för uppgradering av Inlandsbanan samt öppnande av bibanor och södra delen mot Vänern.
- Genomföra en fördjupad utredning av Tredje Spåret i samarbete med IBAB. Först kontakta de finansiärer som visat intresse av att finansiera utredningen.
- Arbeta för förbättringar av Inlandsvägen och ta förnyade kontakter med Norge och Finland om förlängningen av E45 till Nordkap.
- Ansvara för och upprätthålla turistkartan www.inlandsvagarna.com som en fortsättning på den turistiska satsningen.
- Fortsätta engagemanget för IT-strukturen och den fasta och mobila telefonin i samarbete med bl.a. PTS/ Bredbandsforum,

Naturresurser. Med sina rika och till stor del förnybara naturtillgångar kan Inlandet spela en mycket viktig del i omställningen till ett hållbart samhälle. För att ta vara på resurserna på ett skonsamt sätt och så att det ger utbyte också för de bygder som berörs krävs politiska beslut. En omfattande satsning på alternativa drivmedel med anläggningar i Inlandet och lagstiftning om ersättning från exploateringen av naturresurserna är exempel på angelägna insatser.

Vi ska:

- Utveckla och marknadsföra Inlandet som den region som har de resurser som är nödvändiga för omställningen till ett hållbart samhälle och som går i täten för utvecklingen.
- Fortsätta att tillsammans med flera andra aktörer betona vikten av lokal rådighet över och förvaltning av regionens naturresurser, bland annat skyddade naturområden som utgör en betydande del av Inlandets areal.
- Arbeta nära främst Hela Sverige ska leva och Vattenkraftskommunerna när det gäller ekonomiskt utbyte av naturresurserna.

Kapital. Tillgång till kapital för investeringar i småföretag, lokala utvecklingsprojekt och bostadsbyggande är viktigt för Inlandets utveckling. Bankernas reträtt utgör ett mycket stort problem. De nystartade mikrofonderna kan underlätta för de riktigt små företagen och de lokala föreningarna att genomföra investeringar och projekt. Resurser krävs för att etablera en heltäckande struktur av regionala mikrofonder.

Vi ska:

- Arbeta för nya lösningar för att förbättra kapitalförsörjningen, gärna genom nordiskt samarbete.
- Kontakta Inlandsinnovation för att påverka dispositionen av kapitalet.
- Förbättra kapitalförsörjningen till småföretag och byagrupper i samarbete med Mikrofonden Sverige med sina regionala mikrofonder.

Nordisk dimension. Inlandet har åtminstone 200 mil gräns mot Norge och Finland. Ett utvecklat gränssamarbete om exempelvis infrastrukturen är en viktig del i ett lyft för Inlandet. Det krävs stärkt politiskt engagemang båda sidor gränserna som uttrycks i konkret samarbete.

Vi ska:

- Samarbete över gränserna till Norge och Finland om främst utvecklingen av infrastrukturen.
- Ansöka om medel från Interreg-programmet för gemensamma projekt.

Folkligt engagemang. Människorna i Inlandet är tillsammans med de naturgivna resurserna Inlandets främsta tillgång. Och utrymmet finns för fler. Att ta vara på engagemanget och kompetensen hos både bosatta och inflyttare är nödvändigt för Inlandets utveckling. Det kan stimuleras med skattelättnader, obyråkratiska projektmedel och förenklingar av regler som snärjer inlandsborna.

Vi ska:

- Påverka skattepolitiken för Inlandet.
- Samarbete med Byarörelsen för att stärka det lokala engagemanget och inflytandet.
- Ta vara på de nya svenskarnas/flyktingarnas engagemang och kompetens för utvecklingen i Inlandet.

Information

Det är viktigt att vi informerar om vår verksamhet, dels intensivt i Inlandet för att engagera och få uppbackning och uppslutning, dels mer allmänt för att sprida kunskap och bilda opinion för Inlandet.

Vi ska:

- Ta fram en ny informationsfolder.
- Ge ut nyhetsbrevet "Kontakt Inland" minst två gånger om året.
- Hålla hemsidan aktuell och levande.
- Komplettera och sprida rapporten Återföring till bygden av naturresursers värden.
- Sprida resultatet av konferensen i riksdagen om Lokal förvaltning med de 10 förslagen

Kontakter

Att upprätthålla och skapa nya kontakter för att tillsammans lyfta Inlandet är en viktig uppgift.

Vi ska:

- Stärka samverkan och vi-känslan i nätverket. Det sker också genom arbete med konkreta frågor.
- Besöka kommuner i stråket för att inspirera våra medlemmar, återfå de som lämnat och intressera nya.
- Besöka regionala organ, d.v.s. länsstyrelser, regioner och landsting, för att informera och få engagemang och uppbackning.
- Hålla kontakt med departement och riksdagsledamöter/-grupper.

Fortsätta samarbetet med IBAB, Vattenkraftskommunerna, Hela Sverige ska leva, Norrlandsförbundet, SmåKom och Hembygdsrörelsen.

- Utveckla samarbetet med Byarörelsens länssammanslutningar, de s.k. länsbygderåden.

Inlandsting

Inlandstinget är en viktig mötesplats för medlemskommunerna men också andra som intresserar sig för Inlandets utveckling.

Vi ska:

- Arrangera ett årligt Inlandsting, gärna i samarbete med en bred intressentgrupp.

Inlandsbanefonden

Inlandsbanefondens behållning är blygsam, men den kan ändå bidra med vissa insatser för Inlandsbanans bästa.

Vi ska:

- Fortsätta förvalta Inlandsbanefonden och använda medlen främst för att stödja arbetet med Tredje Spåret.

Tidsplanering

2015 Hösten

- Skriv debattartikel om Inlandet kopplat till Tredje Spåret okt
- Kontakta regionala finansiärer av Tredje Spåret okt
- Komplettera och sprida resultatet av rapporten Återföring till bygden av naturresursers värden okt-dec
- Sprida resultatet av konferensen Lokal förvaltning nov
- Trycka upp ny informationsfolder i begränsad upplaga nov
- Kontakta kommuner som lämnat om medlemskap nov
- Kontakta Kiruna kommun om värdskap för Inlandsting 2015 och förlängning av E45:an nov
- Kontakta Norge och Finland om förlängning av E45:an nov-dec
- Skriva Interreg-ansökning/-ar nov-dec
- Ta fram och presentera en genomarbetad Vision för Inlandet nov-dec
- Analysera och påverka transportplanen för förbättringar av Inlandsvägen nov-dec
- Skicka ut Kontakt Inland dec
- Kontakta Inlandsinnovation dec
- Styrelsemöte dec

2016 Våren

- Styrelsemöten jan-maj
- Formulera ett skattepaket för Inlandet plus debattartikel jan-mars
- Besöka kommunerna i stråket jan-mars
- Träff med länsstyrelser och regioner jan-mars
- Skicka ut Kontakt Inland mars
- Träff i riksdagen om Inlandslyftet mars
- Delta i länsbygderådens årsmöten o likn mars-juni
- Inlandsting maj
- Utse Årets Inlandskämpe maj
- Redovisning av utredningen om Tredje Spåret ?
- Arbeta med Interreg-projekt ?

2016 Hösten

- Kontakt Inland aug
- Nästa etapp av Tredje Spåret aug-sept
- Arbete med Interreg-projekt aug-dec
- Kontakt Inland dec

2017 Våren

- Kontakt Inland mars
- Inlandsting maj

2017 Hösten

- Kontakt Inland aug
- Kontakt Inland dec

VERKSAMHETSPLAN 2015-2018

Bilaga 1 Kort om IEF:s utveckling och verksamhet

Bakgrund

Inlandskommunernas samarbete har sitt ursprung i engagemanget för att rädda Inlandsbanan. I början av 70-talet bildades den s.k. Inlandsbanekommittén och i början av 80-talet drogs Turistprojekt Inlandsbanan igång med kommittén som aktiv part. Turistprojekt Inlandsvägen startade som parallellt projekt år 1988.

I samband med diskussionerna om trafikpolitiken inför 90-talet bildades Inlandskommunerna ekonomisk förening för att möjliggöra ett kommunalt engagemang i driften av Inlandsbanan. I december 1992 beslutade riksdagen om en 5-årig satsning på Inlandsbanan. Föreningen beslutade att bilda Inlandsbanan AB (IBAB) med föreningen som ägare för senare övertagande av kommunerna själva.

Parallellt med IBAB etablerades också Inlandståget AB(ITAB) för att sköta turisttrafiken på Inlandsbanan och marknadsföringen av denna. Efter ett par år upphörde ITAB med sin verksamhet. IBAB tog då över trafiken och IEF marknadsföringen. Under några år från mitten av 90-talet kom därmed IEF att rikta huvuddelen av engagemanget och resurserna mot att marknadsföra den småskaliga inlandsturismen med Inlandsbanan och Inlandsvägen som sammanhållande band.

Breddad verksamhet

I slutet av 90-talet breddade IEF sin verksamhet mot fler insatsområden, bl.a. "Inlandet som ekologisk föregångare" och projekt som "Byarna längs banan och vägen" och teaterföreställningarna "Lagt spår ligger" och "Och tågen går". Engagemang för att förbättra infrastrukturen i stråket fortsatte, bl.a. ge Inlandsvägen ökad status och standard. Enhetlig numrering av riksväg 26 kom till stånd sommaren 2003. Därefter påbörjades betydande ansträngningar för att uppgradera riksväg 45 till europaväg.

År 2000 startade också diskussionerna om en ny organisation som skulle kunna fullgöra de uppgifter som ITAB bildades för. Varken IBAB eller IEF ansågs lämpade att bedriva omfattande marknadsföring och mer allmän projektverksamhet. En grundidé var att mer direkt engagera också näringslivet i stråket, både de stora resursstarka företagen och de små entreprenörerna. IBAB åtog sig att utreda uppgifter och organisationsform för en sådan ny aktör i Inlandet.

Sommaren 2001 tog IBAB över IEF:s roll som turistisk marknadsförare av Inlandsbanan och Inlandet.

Våren 2001 bjöds några inlandspolitiker in till näringsdepartementet för fortsatta diskussioner om Inlandets utveckling. Det ledde bl.a. till att Inlandsdelegationen bildades. I och med detta lades gruppens diskussioner om Inlandets organisering, bla avseende den turistiska marknadsföringen, på is.

I mars 2002 diskuterade IEF den nytillsatta Inlandsdelegations verksamhet och planerna på ett dotterbolag till IBAB. Styrelsen konstaterade att behovet av en organisation som IEF kvarstod och hade snarast förstärkts. Stämman uttalade sig för att IEF borde renodla sin funktion mot att utgöra ett kraftfullt inlandspolitiskt nätverk

Turismen

År 2003 bildade IBAB dotterbolaget Grand Nordic AB. De olika inlandsaktörerna var därmed på plats. Grand Nordics verksamhet kom emellertid att begränsas till i huvudsak marknadsföring av den turistiska trafiken på Inlandsbanan. År 2007 avvecklades Grand Nordic som ett självständigt dotterbolag och dess roll övertogs av IBAB:s styrelse. Vid IBAB:s stämma våren 2015 beslöts att etablera den turistiska verksamheten som ett dotterbolag Destination Inlandsbanan AB. Kvar står behovet av en aktör som samlar Inlandets turistiska intressenter inklusive de privata näringsidkarna, vilket inte är en lätt uppgift!

Våren 2007 tog IEF på sig uppgiften att i samarbete med IBAB/Grand Nordic, Via Lappia, Inlandsvägen Syd m.fl. ta fram en ansökan om EU-medel till en ny samlad turistisk satsning i Inlandet under programperioden 2007-2013. Någon EU-ansökan lämnades inte in men 2008 inleddes arbetet med en omfattande satsning på turistkartan.com, en karta med bra sökbarhet för hela Inlandet från Halmstad/Göteborg till Karesuando.

Ett intensivt arbete gjordes för att realisera den gemensamma kartan/hemsidan med Inlandsvägarna och Inlandsbanan i fokus. Vår samarbetspartner gick emellertid i konkurs och hemsidan köptes upp av Centrumtryck som efter samråd med oss i början av 2015 ersatte den med en enklare version. En papperskarta har diskuterats men inte kunnat realiseras, då inte tillräckligt många kommuner längs vägarna varit intresserade av att delfinansiera.

Inlandets järnvägar

Engagemanget för Inlandsbanan och hela järnvägsnätet i Inlandet riktades, efter att Inlandsbanan AB etablerats, mot att påverka regering, riksdag, myndigheter och andra berörda intressenter att satsa på Inlandsbanan som ett miljövänligt transportalternativ av betydelse för hela Sveriges utveckling. Informationsbroschyrer och artiklar producerades. Upprustning av sträckan söder om Arvidsjaur och öppnandet av södra delen av Inlandsbanan mot Väneren samt ett bättre utnyttjande av bibanorna var är viktiga pusselbitar. Inlandsbanan har successivt upprustats och fått bättre bärighet, bla sträckan Arvidsjaur-Jokkmokk, men ändå inte av statsmakterna och Banverket/Trafikverket lyfts som en modern och självklar del av det svenska järnvägsnätet.

År 2012 delfinansierade föreningen en förstudie, Tredje Spåret, med syfte att lyfta fram Inlandsbanan med bibanor som ett komplement till stambanan och Botniabanan. Förstudien fick stor uppmärksamhet och har inneburit en ökad förståelse för Inlandsbanans betydelse. Kontakter har tagits med beslutsfattare regionalt och nationellt samt med företaget som äger och förvaltar infrastruktur, som potentiella framtida investerare. Tillsammans med IBAB avser IEF att fördjupa analysen av bla investeringsbehoven på Inlandsbanan.

Inlandsvägarna

Riksväg 26 fick sommaren 2003 en enhetlig numrering från Halmstad till Mora genom föreningens agerande tillsammans med kommunerna på södra delen av sträckningen. Därefter sattes i nära samarbete med Via Lappia fokus på riksväg 45 med syfte att ge den europavägsstatus. Inledningsvis var motståndet kompakt inom regeringen, men efter påtryckningar av Via Lappia mfl fattade FN:s ekonomiska kommission för Europa (UNECE) i Genève 2006 beslut om att ge riksväg 45 status som europaväg. Därmed

skapades en sammanhängande europaväg, E45, från Gela på södra Sicilien till Karesuando. Avsikten från bla IEF:s sida är att den ska förlängas norrut genom Finland och Norge ända till Nordkap.

Naturresurserna

2005 hölls en konferens i riksdagen om Lokal förvaltning av naturresurserna. Den samarrangerades med bla Hela Sverige ska leva, Sveriges Lantbruksuniversitet och Kungliga Skogs- och Lantbruksakademin. Avsikten var att uppmärksamma regering och riksdag på behovet av att den nya mer folkligt inriktade naturvårdspolitiken skulle vidareutvecklas mot ett stärkt lokalt inflytande, inte minst i norra Inlandet med alla dess skyddade områden. Tio år senare, i maj 2015, följdes konferensen upp på samma plats och det konstaterades att mycket återstår att göra av de åtgärds punkter som regeringen då redovisade. Tio nya förslag till åtgärder blev ett resultat av denna andra konferens.

Tillsammans med Vattenkraftskommunerna, HSSL m.fl. har IEF också arbetat för lokal återbäring från vatten, vindkraft, gruvorna och skogen. En överenskommelse om vindkraften om lokalt inflytande, ersättning och ägande har tagits fram, i samarbete med representanter för bla näringen, och den har börjat tillämpas vid utbyggnader. Vattenkraftskommunerna är nu i färd med att utveckla en modell för ersättning från vattenkraften. En skrift ”Återföring till bygden av naturresursers värden” har tagits fram i samarbete med HSSL och Vattenkraftskommunerna.

Statens reträtt

De senaste decennierna har statens verksamhet i Inlandet avvecklats i rask takt och processen har snarast accelererats de senaste åren. Det gäller bl.a. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, domstolar och skatteförvaltningen. År 2005 tog IEF initiativet till en konferens, Statens reträtt från landsbygden, i samarbete med HSSL, Norrlandsförbundet och SmåKom. IEF har agerat medialt och bl.a. stöttat det s.k. Inlandsuppropet/-upproret under 2007 mot avvecklingen av statens verksamhet. Föreningen hade nära kontakt med den statliga serviceutredning (Högdahls) som presenterades hösten 2009 och har haft kontakter med riksdag och departement om förverkligandet av utredningens förslag, tyvärr med begränsad effekt. En framgång är ändå stöd från Tillväxtverket och Landsbygdsprogrammet till sk lokala servicepunkter på bynivå och förbättrat stöd till lanthandeln, det senare som ett resultat av den statliga utredningen Service i glesbygd 2015.

Hållbar kommunikation/digital närservice

År 2006 tillskrevs Näringsdepartementet och Post- och Telestyrelsen om den dåliga mobiltelefon täckningen längs Inlandsvägen/E45. Utbyggnaden av det digitala nätet har NMT 450 inneburit vissa förbättringar. Under 2013 samarbetade föreningen med HSSL om frekvensutrymme för mobiltelefoni i 700MHz-bandet och våren 2014 fattade regeringen ett positivt beslut.

Hösten 2007 inledde IEF ett samarbete med Centrum för Hållbar kommunikation vid KTH. Avsikten var att engagera sig hårdare för utbyggnad och nyttjande av den digitala informations- och kommunikationstekniken i Inlandet. IEF medverkade tillsammans med Folkets Hubb och HSSL i ett projekt, främst i Dalarna, om digital närservice, för att få till stånd en bra lokal samhällsservice med hjälp av bredband med hög kapacitet. Sedan 2011 har vi också samarbetat med HSSL och PTS/Bredbandsforum om bredband till byarna och medverkat till etableringen av Byanätsforum som härbärgeras hos PTS/Bredbandsforum. Tillsammans med HSSL har vi också samarbetat med TeliaSonera om att genomföra teknikskiftet för fast telefoni på ett för landsbygden acceptabelt sätt.

Inlandslyftet

2011 startade ett samarbete med HSSL, Föreningen Sveriges Vattenkraftskommuner, SmåKom och Norrlandsförbundet med syfte att arbeta fram en väl förankrad och genomförbar strategi för Inlandet. Huvuddelar var infrastruktur, kapitalbildning, rådighet över och utbyte av naturresurser samt nordiskt samarbete. En rapport var klar 2013 som underlag för satsningen. Insatser för att finansiera en fortsatt satsning på lyftets olika delar fortsätter.

Kort om andra intressenter/aktörer

IBAB ägs av kommunerna längs den trafikerade sträckan av Inlandsbanan, d.v.s. Mora-Gällivare. Det är föreningens uppfattning att IBAB bör utvecklas till ett regionalt kommunägt banverk för Inlandsbanan Kristinehamn- Gällivare med samtliga tvärbanor. Alltså en betydelsefull infrastrukturhållare för en stor del av Sveriges ej elektrifierade järnvägsnät.

Det finns många andra aktörer med intressen i stråket som borde öka sitt engagemang. Bland dessa kan nämnas regionala organ som länsstyrelserna, de regionala självstyrelseorganen, landstingen och länstrafikbolagen. Exempel på nationella myndigheter är **Tillväxtverket**, **Tillväxtanalys** och **Trafikverket**. Med organisationer som **Hela Sverige ska leva**, **Norrlandsförbundet**, **Vattenkraftskommunerna** och **SmåKom** har samarbetet de senaste åren stärkts genom bl.a. gemensamma projekt, arrangemang och artiklar.

Foto: Hans Månsson

Återföring till bygden av naturresursers värden

Av Hans Månsson

Hela Sverige ska leva
Föreningen Sveriges Vattenkraftkommuner
Inlandskommunerna Ekonomisk Förening
Maj 2015

Innehåll

Sammanfattning	3
Ett Indien inom våra gränser	5
Lokal nytta en fråga redan för hundra år sedan	6
Krislag i krigstid underlättade sjöregleringar	7
Jämtar krävde större ekonomiskt gagn	8
Länsstyrelse och riksdagsmän agerade	9
Frågan hölls vid liv – ministeruppvaktning 1959	10
Karl Petterson aktualiserade orättvisor	11
Konkret förslag från Jämtlands län	12
Regionalpolitiska kommittén gav hopp	13
Fastighetsskatten har varit kommunal	14
Garantiskattesystem gav stabil skattebas	15
Vattenkraftskatt finansierade EU-medlemskapet	16
Fastighetsbeskattning i andra länder	16
Norge gick sin väg efter unionsupplösningen	17
Stor skillnad mellan Sverige och Norge	17
Finlands fastighetsskatt är kommunal	19
”Lokal nytta” en global diskussion	19
Fortum förespråkar kommunal fastighetsskatt	20
Svensk Energis utredare vill ge kommuner kompensation	21
”Ge kommunerna del av fastighetsskatten”	21
Vindkraftens lokala nytta saknar central lösning	22
Andra länder ger garanterad intäkt till den lokala nivån	23
Vindkraftsatsning läggs på is	23
Fastighetsskatt en möjlighet	24
Jämtlandskommunernas policy en grund för samtal	24
Lokalt ägande ger störst nytta, menar HSSL	26
Garanterad återbäring i andra länder	27
Sverige – ett idealland för gruvbolagen	29
Obruten malmkropp är ett vilande kapital	30
”Prognoser saknar verklighetsförankring”	30
Finansiärer kräver snabb vinst	31
Stiltje på gruvfronten	32
Borrkärnorna en fri tillgång för bolagen	32
North Dakota – rikedom med stora miljörisker	33
Alaska har hög beskattning	34
Kanada – mycket stannar lokalt	34
Norges oljefond – sex tusen miljarder	34
Fondera med långsiktigt perspektiv	35
Varför mineralavgift?	35
Återvinning är ett alternativ	36
Skatteutjämningssystemet	37
Utgår bara från befintlig befolkning	38
Försämringar över tid	38
Norge har både utjämning och lokal skatt	38
Skogen	39

Sammanfattning

Det brukar hävdas att Axel Oxenstierna, mannen som lade grunden till den svenska statens administrativa struktur, myntade uttrycket "I Norrland hava vi ett Indien inom våra gränser, blott vi förstå att bruka det".

Men det kommer sannolikt från riksrådet Carl Bonde, som använde ett liknande ordval i ett brev till Oxenstierna 1635, efter att ha fått information om silverfyndigheten vid Nasafjäll i Pite lappmark:

Därmed skapades ett tidigt belägg för en kolonial syn på Norrland, som många menar att även dagens politik när det gäller naturresurserna ger uttryck för.

Mest diskuterad genom åren har vattenkraften varit, med återkommande krav på kompensation. Redan 1917 krävde två riksdagsmän – Daniel Persson, Tällberg, och Åke Ingeström, Varpnäs – att en andel av kraftföretagens vinst skulle fonderas till förmån för bygdeintressena. Deras argument om minskad attraktionskraft och förlorad turism, m m, skulle komma att återupprepas av många röster under det kommande århundradet.

Något genomsåg vann de inte för sina krav. Tvärtom kom 1918 års vattenlag att etablera ett synsätt där den lokala nivån inte skulle förvänta sig något utöver de blygsamma regleringsmedlen.

Än tuffare blev det med 1939 års lag om tillfällig vattenreglering, den så kallade krislagen. Med den förenklades tillståndsprocessen avsevärt, och de lokala intressena, inklusive kommun och länsstyrelse, behövde inte informeras förrän utbyggnadsansökan lämnades in till vattendomstolen. Tillämpningen av krislagen bidrog till att ytterligare förskjuta maktbalansen bort från den lokala nivån.

Men frågan om att mer av vattenkraftens värdeskapande borde komma bygden till del har återkommit gång på gång. 1941 föreslog Östersunds-Postens chefredaktör Effe Magnusson att varje kraftverk som exporterar kraft ut ur den bygd eller det län där det ligger, skulle betala en skälig avgift eller accis på den exporterade kraftmängden. I början av 1942 följde länsstyrelsen i Jämtlands län upp, med en skrivelse till regeringen, och fem riksdagsmän från länet motionerade kring samma tema.

Riksdagsmannen Karl Pettersson (M) i Stugun lade 1969-70 flera motioner som på olika sätt lyfte frågan om kommunal beskattning av vattenkraften. Han visade till exempel hur kommunerna under decennier missgynnats av vattenfallsverkets redovisningsprinciper. Och skatteutjämningen rättar inte till missförhållandet, konstaterade han.

Ett ambitiöst försök att skapa en modell för återbäring gjordes av länsstyrelsen i Jämtlands län 1986-87. Idén var att under en femårig försöksperiod bygga upp kommunala och regionala fonder, som risk- och utvecklingskapital och för satsningar på infrastruktur och utbildning.

Förslaget ledde inte till något konkret agerande från regeringens sida. Frågan bollades vidare till Regionalpolitiska kommittén, som skulle ta ett helhetsgrepp på regionalpolitiken. I slutbetänkandet, SOU 1989:55, föreslog kommittén att något slags återföring skulle skapas. Att höja skatten på äldre vattenkraft och ge denna intäkt till kommunerna var ett av alternativen. Att införa ett nytt budgetanslag till vattenkraftsregioner, motsvarande ett öre per kWh, var ett annat.

De senaste åren har det allt mer diskuterats som en möjlig lösning att fastighetsskatten på

vattenkraftverken kommunaliseras, helt eller delvis. Så var det under många år. På 40-talet svarade fastighetsskatten på vattenkraftverken för en avsevärd andel av de kommunala skatteintäkterna i vattenkraftskommunerna. Den minskade i betydelse mot slutet, men fanns kvar ända långt in på 80-talet, då fastighetsskatten på industribyggnader avskaffades. Under 1940-talets början svarade kraftföretagen i Ragunda och Fors socknar för en stor del av kommunalskatten – 36 respektive 28 procent.

I mitten av 90-talet återinfördes fastighetsskatten på vattenkraftverk, men nu med staten som mottagare, och finansiering av EU-avgiften som motivering. Idag ger den staten årligen 5,4 miljarder kronor. I en kartläggning som gjordes för en statlig utredning (SOU 2000:34) konstaterades att av tolv europeiska länder var det bara i Sverige och Grekland som fastighetsskatten var enbart statlig.

Medan tendensen i Sverige under ett sekel med vattenkraft varit att den lokala nivåns ekonomiska utbyte av naturresursen snarast försvagats, så har det i grannlandet Norge varit tvärtom. Där får kommuner och fylken på olika sätt ut värden motsvarande 5,2 miljarder NOK. Då har även en avräkning gjorts gentemot det norska skatteutjämningsystemet. I Sverige brukar däremot skatteutjämnningen tas till intäkt för att några särskilda åtgärder för just vattenkraftsregionerna inte behövs.

När vindkraftutbyggnaden kom igång i större skala, en bit in på 2000-talet, väcktes även debatten om möjliga ersättningsmodeller till lokalsamhället. Men inget centralt regelverk har inrättats, för att fastslå vad parterna skulle ha att hålla sig till. Detta medan det i flera andra europeiska vindkraftländer finns bestämmelser som ger lokalsamhället ersättningar betydligt över de halvprocentiga bygdeavgifter som blivit något av maxnivå i Sverige.

Vid sidan av bygdepeng ses lokalt ägande av många som en bra form för lokal nytta av vindkraften, men de senaste åren har även en kommunalisering av fastighetsskatten på vindkraftverk allt mer förts fram som en möjlig ersättningsmodell.

När det gäller mineralutvinning hamnar Sverige numera i toppskiktet när olika länders "gruv-vänlighet" jämförs. Valfungerande byråkrati och juridiskt system, bra infrastruktur och en väl utforskad berggrund är några av faktorerna bakom detta – liksom den praktiskt taget obefintliga mineralavgiften – införd 1993 – på bara 2 promille (0,5 promille till staten, 1,5 till markägaren). Till detta kommer den låga bolagsskatten på 22 procent.

Många har i debatten framfört att mineralavgiften behöver höjas, bland dem Hela Sverige ska leva, som vill att den ska ligga på en 10-procentig andel av produktionsvärdet, och att den kommer berörda bygder till godo.

Alla diskussioner om återföring till kommuner eller regioner brukar landa i skatteutjämningsystemet. Det är där som skevheter ska rättas till, menar de som säger nej till att ge naturresurskommuner och -regioner något tillbaka på annat sätt.

Men skatteutjämningsystemet är inriktat på den befintliga befolkningen och att skapa likvärdiga förutsättningar för välfärden i alla kommuner, via inkomst- och kostnadsutjämning. Det finns ingen faktor i systemet som syftar till att kompensera för de nackdelar som vattenkraftutbyggnaden leder till i de bygder där kraftverken finns, och som kan försämra förutsättningarna för egen utveckling. Att återföra statliga inkomster som genereras från ett geografiskt område och är baserade på naturresurser skapar problem, brukar näringsutskottet säga. Det skulle kräva ändringar i utjämningsystemet och resultera i en svår genomtränglig statlig budgethantering, hävdar man.

Men att det inte är omöjligt visar Norge. Där görs också en viss avräkning i skatteutjämningsystemet, samtidigt som fastighetsskatten är kommunal, och ger kommuner och fylken en nettointäkt på 5,2 miljarder norska kronor.

...ett Indien inom våra gränser...

Svårt att bryta föreställningen om Norrland som råvaruhamn

"I Norrland hava vi ett Indien inom våra gränser, blott vi förstå att bruka det".

Förmodligen finns det inget bevingat ord om Norrland som är mer citerat än detta. Och det brukar tillskrivas Axel Oxenstierna, mannen som lade grunden till den svenska statens administrativa struktur. Men det var inte Oxenstierna, och det var inte heller Indien.

I själva verket var det sannolikt riksrådet Carl Bonde som myntade uttrycket. Året var 1635, och Bonde hade fått information om silverfyndigheten vid Nasafjäll i Pite lappmark, nära norska gränsen. Sverige befann sig mitt i det brinnande 30-åriga kriget och var i stort behov av inkomster. En silvergruva framstod som en skänk från ovan.

Därför skrev riksrådet till sin rikskansler, Axel Oxenstierna, full av entusiasm, de ord som så ofta felciteras:

"Mann hoppas här, näst Gudz tillhiälp så skall dät blifua dee Svänkas Wästind-ienn."

Han hoppades alltså att man uppe i den norra landsdelen, med Guds hjälp, skulle finna rikedomar att ta med sig söderut. Så som andra länder berikat sig på kolonier runt om i världen. (Beskrivet av Sverker Sörlin i hans doktorsavhandling från 1988: "Framtidslandet – debatten om Norrland och naturresurserna...".)

Vem som formulerade orden spelar förstås mindre roll. Perspektivet är det intressanta. Och Carl Bondes perspektiv var utan tvivel kolonialt.

Nu blev aldrig silvergruvan i Nasafjäll den gyllene affär för svenska staten som Carl Bonde och Axel Oxenstierna hoppades. Där utvanns bara knappt ett ton silver under ett par perioder, och ett kvarts ton bly. Detta skedde under stora umbäranden för arbetarna, inte minst för de samer som i praktiken tvingades att hålla igång stora delar av transportsystemet.

Men nog kan man säga att projektet med all önskvärd tydlighet illustrerar en syn på landet Sveriges nordliga trakter som känns igen ännu i dagens debatt om Norrland och naturresurserna, om centralmakten kontra periferin, om värdeskapande och ut-sugning. Därför kan debattörer som Po Tidholm – som han gjorde i april 2015 i en radiokrönika – konstatera att: *"Det finns en gammal, hårt rotad, föreställning om Norrland som en råvaruhamn. Norrland är liksom till för att bygga gruvor i...."*

Och vi vet precis vad det handlar om.

Efter gruvorna kom vattenkraften – och på senare tid vinden. Jord, vatten och luft – tre av de fyra klassiska elementen utgör idag källor för ett stort värdeskapande. Men rikedomarna hamnar långt bortom de sedan länge nedlagda lokala sparkas-sorna. Skogen hör förstås också hemma här, och kan dessutom – för att fullborda

kopplingen till antikens vetenskaper – ses som representant för det fjärde elementet: eld (om vi ser skogen i dess funktion som energiråvara).

Det ifrågasätts ibland varför just utvinning av naturresurser ska ge någon form av återföring till lokalsamhället, och inte annan verksamhet som innebär att mark utnyttjas, miljön påverkas osv. Argument som anförs då går ut på att det i regel handlar om ytmässigt stora ingrepp i naturen, i många fall irreparabla, att de sänker bygdens värde och attraktivitet, begränsar livsutrymmet för många lokalt, att de styrs och hanteras utifrån, med andra hänsyn än bygdens som främsta prioritet. Om vi ser till de näringar som har en lång historia – vattenkraften, gruvorna och skogen – så sysselsätter de idag betydligt färre än vad som en gång var fallet. Då kan det vara rimligt att de värden de skapar i någon mån kan användas för att stärka andra näringar i bygden.

Att bryta igenom den under lång tid och med stor noggrannhet uppbyggda mur av argument och administrativa strukturer som konstituerar och konserverar det koloniala synsättet på den norra landsdelen är inte lätt. Det vet de politiker, organisationer och debattörer som år efter år motionerat och argumenterat för något slags återbäring på vattenkraften till kommuner och regioner. Och det vet alla bygder och kommuner som envetet arbetar för att få åtminstone en halv procent av vindkraftens produktionsvärde till lokalsamhället. Liksom alla de som ifrågasätter gruvbrytning på ställen där riskerna för långsiktiga skador överskuggar den kortsiktiga vinsten.

Folkliga protester såväl som riksdagsmotioner tycks klinga för döva öron. Men hur ser historien ut? Vad har lett fram till dagens positioner? Och hur ser det ut i andra länder? Kanske kan svaren på dessa frågor leda fram till nya öppningar.

Vattenkraften:

Lokal nytta en fråga redan för hundra år sedan

Frågan om kompensation för att livsförutsättningarna i bygden försämras vid vattenkraftutbyggnader var aktuell redan under utbyggnadsepokens första decennier, och till en del erkändes ju detta genom tillkomsten av regleringsmedel.

Men redan då fanns de som menade att detta var en alltför mager ersättning. Det kan man se i handlingar från 1917, när en ny vattenlag bereddes. I ett sakkunnigbetänkande från detta år förekom en diskussion om *”koncessionsavgifter i fiskaliskt syfte”*, dvs någon form av beskattning. De sakkunniga diskuterade frågan, men fann *”sådana avgifter oförenliga med svensk rättsuppfattning och med grunderna för den svenska vattenlagstiftningen”*. (Detta refereras i Jämtlands länsstyrelses diarium 1942).

Två riksdagsmän – Daniel Persson, Tällberg, och Åke Ingeström, Varpnäs, båda tillhörande liberala samlingspartiet – reserverade sig mot de sakkunnigas hållning i denna fråga. I en lång och ordrikt snirklande motivering, där pekade de på hur de bygder där vattenkraften byggdes ut drabbades negativt, både i form av minskad trevnad för dess invånare, och minskad attraktivitet för turismen:

”Därest dessa förändringar, såsom merendels torde vara händelsen, gå i den riktningen, att naturskönheten förminskas, kan härigenom vållas ekonomiska förluster, i det att bygden måhända förlorar den dragningskraft, den förut ägt såsom turistort, liksom också minskad trevnad för dem, som där hava sitt uppehålle.”

Reservanterna var även inne på de psykologiska effekterna:

”De naturvärden, varom här är fråga, tillhöra i en särskild mening den omgivande bygden. I sitt orörda skick hava de under generationer kommit att ingå i befolkningens

föreställningsliv, och det är otvivelaktigt, att deras förändring eller förstörande hälsas med allt annat än tillfredsställelse.”

Slutligen kommer dessa båda riksdagsmän till frågan om ersättningen. Är det sakägarna, dvs de vars mark och egendom tagits i anspråk, som ska få den – eller ska den tillföras bygden? De landar i det senare, att *”en viss andel av vinsten fonderas för att sedermera komma de viktigare bygdeintressena till godo”*.

Kanske var dessa båda riksdagsmän de första på den nivån som lyfte frågan om återföring till bygden av medel från vattenkraften genom någon form av beskattning. (Det framgår inte av referatet i länsstyrelsens diarium huruvida de motionerade om detta i riksdagen, eller om de bara framförde sina synpunkter på annat sätt.) Säkert hade de båda riksdagsmännen i alla fall sneglat på Norge, där lokalsamhället redan under 1900-talets första decennier fick en viss del av vattenkraftens värdeproduktion (mer om detta längre fram).

Vad gäller 1918 års vattenlag så infördes där regleringsmedel enligt den sparsamma modell som gäller än idag. I övrigt inga extra förmåner till bygden. Tvärtom var det den lagens främsta kännetecken att vattentvister lyftes bort från den lokala nivån, från häradstinget där de tidigare hanterats av valda representanter från bygden. Nu inrättades vattendomstolar där vattenkraftstekniker och speciella jurister fattade besluten. Inget kommunalt organ hade heller något att säga till om i processerna, de hade inte ens någon insyn i processerna. Så var det ända fram till den 1 juli 1954, då länsstyrelser, kommuner och lokalbefolkning fick rätt att bli informerade om kraftföretagens utbyggnadsplaner *innan* deras ansökningar sändes in till vattendomstolen.

Så här kunde det gå till fram till dess – exemplet hämtat från Evert Vedungs bok *”Vattenkraften, staten och de politiska partierna”* (sid 402):

”Ett företag långt i söder kunde köpa upp fallrättigheterna i en älv i södra Norrland, ansöka om att få bygga ut, uppföra anläggningarna, torrlägga forsarna, förstöra strömfisket, samt skicka all elkraft till abonnenterna nere i söder. Kraftverksskommunen hade ingen talan i dessa sammanhang.”

Då ska man dessutom komma ihåg att det räckte för den som ville bygga ut att äga hälften av en fallsträcka. Då hade det företaget rätt till expropriation av de andra ägarnas sträckor, om den ekonomiska vinsten var tillräckligt stor – enligt en formel där varken torrläggning av strömfåror eller ödeläggelse av hållristningar räknades på minuskontot.

Evert Vedung – som för övrigt var född i Sveg – skrev sitt omfattande verk om politiken och vattenkraften några år innan han 2005 pensionerades från posten som professor i statsvetenskap vid Uppsala universitet. Med detaljerad tydlighet visar han bland annat hur 1918 års vattenlag gynnade exploateringsintressena. Den var helt enkelt ett typexempel på hur *”en typ av storskaliga tekniska beslut tänktes bli fattade och faktiskt också fattades under Sveriges stora modernisering och industrialisering”*. Det var fallrättsinnehavarna, domstolarna och konsumenternas elbehov som skulle äga processen. Kommuner och lokalbefolkning hade inget att säga till om. Inte heller skulle det i normalfallet ges något utrymme för partipolitiken att lägga sig i.

Mot den bakgrunden är det lätt att förstå att även frågan om återbäring till lokalsamhället snarast blivit en ickefråga. (Den kopplingen gör emellertid inte Vedung. Han verkar ha valt att i denna bok bortse från de återkommande kraven på återbäring.)

Krislag i krigstid underlättade sjöregleringar

I och med andra världskrigets utbrott intensifierades arbetet med att öka den svenska kraftproduktionen, framför allt via nya sjöregleringar. 1939 års lag om tillfällig

vattenreglering, den så kallade krislagen, innebar ett stort avsteg från den gällande vattenlagen (1918 års), som hade en längre tillståndsprocess, och där ersättningarna måste fastställas och utbetalas innan ett tillstånd kunde tas i bruk. Med krislagen räckte det om nyttan av åtgärderna i det aktuella vattenregleringsföretaget översteg skadan, medan ordinarie vattenlag tog mer hänsyn till skador på sakägarnas egendom – även om den också var exploateringsvänlig.

Åsa Össbo skriver i sin avhandling ”Nya vatten, dunkla speglingar” om vattenkraftsutbyggnaden i renkötselområdena 1910-1968 (Umeå Universitet 2014) att 1939 års krislag är förbisedd av forskningen. Man har egentligen bara studerat den ordinarie lagen. Men eftersom krislagen inte avskaffades helt förrän 1962 kom den att vara i kraft under en stor del av den intensivaste utbyggnadsperioden och i hög grad påverka hur utbyggnaderna skedde.

Några skillnader med krislagen gentemot ordinarie vattenlag var:

- Mycket ”smidigare” process för exploitören. Vattenrättsdomaren kunde själv ge igångsättningstillstånd, domstolen behövde inte samlas.
- Det sedvanliga kungörelseförfarandet tillämpades inte, och man behövde inte heller informera Kammarkollegiet, som hade till uppgift att värna allmänintressena. Projekt som hanterades enligt krislagen omgärdades i det närmaste av sekretess, konstaterar Åsa Össbo, då de inte heller skulle skrivas in i vattenboken, där annars domslut och beslut fanns samlade.

- De regler som fanns i den vanliga vattenlagen, till skydd för allmänna intressen, var helt borttagna – som regleringsavgifter och avgifter för förstört fiske. Argumentet för detta var att det bara gällde mindre skadliga, kortsiktiga regleringar.

Men att regleringarna skulle vara bara under en begränsad tid av några år visade sig vara en de *”tillfälliga arrangemangens förklädning”*, skriver Åsa Össbo. Tvärtom öppnade krislagen för *”oåterkalleliga utbyggnadsprojekt i renbeteslanden”*. Man hänvisade till *”det allmännas bästa”*, men detta *”allmänna”* syftade på industrier och redan elektrifierade delar av landet, och bara sekundärt eller inte alls de landsdelar där utbyggnaderna skedde.

Tillämpningen av krislagen blev en avgörande period, och markerar ett skifte i utbyggnadshistorien, enligt Össbo – för den kom att påverka synen på tillståndsprocessen även i den vattenlag som efterträdde krislagen. Krislagen bidrog till att ytterligare förskjuta maktbalansen från den lokala nivån till centralmakten.

Jämtar krävde större ekonomiskt gagn

Krislagen, som underlättade för sjöregleringar, infördes alltså 1939. Orsaken var förstås orostiden, krigsutbrottet, och behovet av ökad självförsörjning även på energiområdet. En rad sjöar utsattes nu för reglering under en kort period, bland annat i princip hela Indalsälvens sjösystem. Flera av dessa regleringar, om än inte alla, drevs igenom via den ”gräddfil” som krislagen erbjöd. Detta faktum, plus att sjöregleringarna visade sig ge väldigt stora effektvinster i produktionen, bidrog förmodligen till den aktivitet på lokal nivå som kan avläsas från jämtländskt håll i början av 40-talet.

En sak som stannat kvar i det allmänna minnet från den tiden är att en kraftfull opinion lyckades rädda Tännforsen från utbyggnad. Mindre känd är den debatt som drevs av både opinionsbildare och politiker med kravet att mer av vattenkraftens värdeskapande skulle stanna i bygden. I och för sig formulerade man sig inte gärna i termer av ”krav”; språkbruket var diplomatiskt inlindat, men andemeningen ändå uppenbar.

Så skrev till exempel Östersunds-Postens chefredaktör Effe Magnusson en ledare

den 1 augusti 1941, utifrån att sjöregleringarna gav mycket stora vinster för kraftbolagen, genom att vårfloden kunde fångas upp och fördelas över året:

”Indalsälven kommer när den blivit färdigreglerad om 10 å 15 år att ensam giva 80 å 90 proc. av den kraftmängd, som just nu produceras i Sverige. Med de regleringar som genomförts har redan lågvattenföringen i älven kunnat höjas från 75 kbm. pr sekund till cirka 420 och sedan de pågående kraftverksutbyggnaderna blivit färdiga vinnes genom de regleringar, som hittills utförts, c:a 700 milj. kW-timmar pr år, vilket, om man skulle evalvera energimängden i kolkvantitet – skulle motsvara 560 000 ton kol.”

Visst blir det en del arbetstillfällen och skatteintäkter, konstaterade Magnusson – *”men nog tycker man ändå att Norrland och därmed också vårt län borde få större ekonomiskt gagn av att vara kraftleverantör till hela Sverige. Det kan ej vara riktigt att man i ett län som vårt, från vilket så mycken kraft kommer att uttagas, befolkningen skall behöva pressas av kommunala skattesatser som skulle få stockholmarna att svimma om de hotade dem.”*

Magnussons ledare mynnade ut i ett förslag om avgift eller beskattning:

”Kunde man t. ex. ej lagfästa en bestämmelse att varje kraftverk, som exporterar kraft utom den bygd eller det län, där det ligger, skulle betala en skälig avgift eller accis på den exporterade kraftmängden? Förslaget tål att tänka på.”

Några dagar senare, den 5 augusti, fanns i ÖP en redaktionell uppföljning, i form av ett intervju svar från landshövdingen Torsten Löfgren och ett inlägg från Carl Andersson, kommunalman i Ragunda.

Landshövdingen förklarade att han varit inne på samma tankar som ÖP-ledaren några dagar tidigare, och att han kommit fram till att det behövs en ändrad lagstiftning för att bygderna och länet ska kunna få *”ökade ekonomiska fördelar av de sjöregleringar och kraftbyggnader som färdigbyggts och byggas i vårt län.”*

Man kan notera att landshövdingen inte enbart hänvisade till regleringarna och den effektökning de medförde, som argument för att länet borde få mer tillbaka. Han talade även om själva kraftverken. Det var alltså inte bara den nyss stiftade krislagen och den ökade aktiviteten med sjöregleringar som föranledde kraven på – eller diskussionen om – *”ökade ekonomiska fördelar”*. Där måste ha funnits även en underliggande diskussion om att även själva kraftproduktionen borde ge mera ekonomiskt utbyte för bygden. Och då ska man ändå veta att fastighetsskatten vid denna tid var kommunal (mer om detta längre fram), så kraftkommunerna hade egentligen redan ett relativt sett större skattemässigt utbyte av vattenkraften än de har idag.

I samma ÖP-artikel uttalade sig alltså även ragundapolitikern Carl Andersson, och han var mer konkret, då han använde ordet *”accis”* för att beskriva vad han ville se för typ av ekonomiska fördelar för de stora värden vattenkraften genererade. Det vill säga skatt, med dagens språkbruk:

”Det är därför, alldeles som vid skogarnas överflyttande till industrin, som ett vederlag i form av accis borde tillfalla det förvärvsområde, där den elektriska kraften uttages.”

Eftersom *”förvärvsområdet”* var svårbestämt och vidsträckt menade han att det bästa vore om avgiften utgick länsvis. Även det var ju en framsynt hållning i en debatt där ett motargument, då som nu, ofta blir att orättvisor uppstår mellan kommuner, om vattenkraftåterbäring införs.

Länsstyrelse och riksdagsmän agerade

Några månader efter de ovan citerade ÖP-artiklarna – i mitten av januari 1942 – agerade både riksdagsmän och länsstyrelse.

Länsstyrelsen i Jämtlands län skickade en skrivelse till *”Kungl Maj:t”*, dvs regering-

en, med begäran att bygderna skulle få behålla mer av vattenkraftens värdeskapande. I skuggan av orostiderna hade arbetet med att bygga kraftverk och reglera sjöar tagit rejäl fart. Länsstyrelsen pekade särskilt på de stora vinster, till liten kostnad, som sjöregleringarna gav. Vid den här tiden (början av 1942) hade Storsjön, Näckten, Torrön, Juvuln, Stora Rensjön, Anjan, Kallsjön, Hotagen och Gesunden reglerats, och fler sjöar stod i tur. Länsstyrelsen skrev att energivinsten skulle komma att bli i storleksordningen 1000 miljoner kWh, samt att den lokala nyttan var ringa. I princip bara ett antal jobb under en kort byggnadstid.

Visserligen hade kommunerna *"betydande skatteobjekt"* i form av *"de stora kraftverken och i viss mån även regleringsdammarna"*, skrev länsstyrelsen. Men det vore ändå inte mer än rätt att man fick något värde även av själva produktionen.

"Den utvunna kraften vore så gott som uteslutande avsedd att transporteras till och utnyttjas i sydligare trakter av landet och endast en ringa del därav torde komma länets befolkning till godo. De fördelar, som uppstode för den bygd, där dessa stora värden uttoges, inskränkte sig i stort sett till de arbetstillfällen, som bereddes befolkningen under en jämförelsevis kort byggnadstid."

Länsstyrelsen pekade också på utbyggnadens påtagliga baksidor. Turismen drabbades då älvar tömdes och lämnade efter sig *"skrämmande raviner och torra flodfåror"*. Den jordbrukande befolkningen, liksom timmerflottningen, drabbades också – och fisket försämrades, menade man.

Den 21 januari 1942, bara några dagar efter att länsstyrelsen skickat sin skrivelse, lämnade de fem jämtländska riksdagsledamöterna i andra kammaren in en motion med till stor del samma formuleringar. (Verner Hedlund, Nils A Larsson, Andreas Andersson, Anna Lindqvist-Petersson och Sigfrid Jonsson). Det hela ger ett visst intryck av att vara en samordnad aktion med länsstyrelsen. Några veckor senare skickade länsstyrelsen dessutom in en ny skrivelse, där man bad om ändringar i krislagen, eftersom flera regleringar i Jämtland var *"av en storleksordning, som icke åsyftats med nyssnämnda lag"*. Och man kan ju räkna med att regleringarna blir bestående, menade länsstyrelsen.

På *"motståndarsidan"* väckte de jämtländska argumenten ingen anklang. Svenska Vattenkraftföreningen bemötte länsstyrelsen och menade att regleringsavgifterna räckte gott och väl.

"Bakom kraven på kompensation för svårbedömliga samhällliga och allmänna skador lågo sålunda en oro hos länets befolkning att bliva lottlös, när till hela landets gagn den jämtländska vattenkraften utnyttjades. Härvidlag vore det mänskligt, om man överskattade företagarnas vinst och underskattade egna fördelar." (Bygdekraft och regleringsavgifter; Svenska Vattenkraftföreningens Publikationer 1942:5).

Och turismen gynnades bara, menade Vattenkraftföreningen:

"Vad anginge farhågorna att Jämtlands län skulle bli mindre lockande för turismen genom att sjöarna bleve reglerade och vattenfallen utbyggda ville föreningen erinra, att även kraftverken hade visat sig vara stora turistattraktioner innan i nuvarande situation och av skyddshänsyn besök ej kunde tillåtas" (dvs 2:a världskriget).

Frågan hölls vid liv – ministeruppvaktning 1959

Ett exempel som visar att frågan levde även på 1950-talet:

1959 uppvtaktades tre s-ministrar och de tre borgerliga partiledarna av 25 talesmän från Fjällkommunernas samarbetskommitté, Torndedalskommunernas förbund och Norrlands naturvårn. De framförde då att arbetstillfällena och skattekonorna från

vattenkraften bara räcker några få år, och att skatteinkomsterna dessutom går åt till utgifter för skolor och sociala behov, som uppstått just till följd av vattenkraftsutbyggnaden. Ett problem som ju är identiskt med det som gruvkommuner ställs inför vid en etablering som plötsligt kräver en kraftigt utbyggd kommunal service.

På denna delegations krav- (eller önskemåls-) lista fanns bland annat:

- att de bygder som skadas skulle få större del av vinsterna.
- att man skulle se mera till renskötselns bevarande genom skadeförebyggande och kompenserande åtgärder, och om nödvändigt inskränka i vattenbyggnaden.
- att reglerna för beskattningen av kraftstationer skulle "rättas till" och att "fastighetsbeskattningen för vattenbyggnader måste bibehållas".

(Norrländsk Tidskrift nr 1:1959)

Karl Pettersson aktualiserade orättvisor

I debatten om vattenkraftens värdeskapande har det ofta hänvisats till att den jämtländske riksdagsmannen Karl Pettersson (M) i Stugun skulle ha varit den förste att motionera om en återföring till bygder, kommuner eller regioner. Men som framgått av ovanstående fanns tanken långt tidigare, även framlagd i form av riksdagsmotion. Dessutom var det av allt att döma inte återföring – i form av "ett öre per kWh" eller liknande modell – som Karl Pettersson motionerade om. Enligt uppgift från riksdagsbiblioteket satt han i riksdagen enbart 1969-70, och då i första kammaren. Hans motioner i frågan handlade om den kommunala beskattningen av kraftverk och kraftföretag. Om där även fanns en motion om återföring i relation till produktion så framträder den i varje fall inte i rubrikregistret över hans gärning under riksdagsmannaperioden.

Men de motioner han lämnade in i vattenkraftfrågor pekar ändå i precis samma riktning: mer till bygden.

I motion 698 år 1969 pekade Karl Pettersson på att statens vattenfallsverk (nuvarande Vattenfall) betalade mycket mindre i fastighetsskatt till kommunerna för sina kraftverk än ett motsvarande enskilt ägt kraftverk, något som kraftigt missgynnade kommuner där vattenkraftverken var statliga, gentemot dem där de var privata.

Karl Pettersson visade också hur denna fråga stötts och blötts i utredningar under 40 år, utan att rättvisa skipats gentemot Norrlands inland – och han drog en parallell som är intressant med tanke på senare tiders energidebatt. Han påpekade att de vattenkraftproducerande kommunerna på detta sätt faktiskt var med och bekostade vattenfallsverkets "atomkraftsexperiment". Både genom att bidra till vattenfallsverkets vinst och genom att verket via avskrivningar och räntekostnader i atomkraftsverkssamheten sänkte sitt resultat, vilket i sin tur gav vattenkraftkommunerna minskade intäkter. Pettersson menade därför att vattenfallsverket borde få order om att ändra sina redovisningsprinciper, så att dess anläggningar separatredovisades inom respektive kommun.

I nästa motion, nr 19/1970, argumenterade Karl Pettersson emot en planerad sänkning av taxeringsvärdena på vattenkraftverk – en åtgärd som han fann särskilt omotiverad med tanke på att taxeringsvärdena samtidigt skulle höjas kraftigt på bostads-, rörelse-, jordbruks- och skogsfastigheter. Detta hade ju stor relevans vid denna tid, när fastighetsskatten fortfarande var kommunal.

I en tredje motion, nr 20/1970, fortsatte han på beskattningstemat, och beskrev mer i detalj den mer än 40-åriga långbänk som frågan dragits i. Den inleddes 1928, när "särskilda utskottet" (sådana bildades för specifika och särskilt viktiga frågor under tvåkammarriksdagens tid) uttalat att statens vattenfallsverk borde betala skatt för

sina kraftverk i de kommuner där de fanns, i samma grad som om de varit enskilt ägda – men utan att beslut fattades. Frågan gick vidare till 1936 års kommunalskatteberedning, sedan till 1944 års skattesakkunniga, som överlämnade den till 1950 års skattelagssakkunniga. 1961 föreslogs vissa åtgärder utifrån detta, men de genomfördes inte – för regeringen menade i sin proposition nr 84/1963 att det kunde vattenfallsverket ordna genom att bara ändra sina redovisningsprinciper. Men nio år senare konstaterar Karl Pettersson att så inte blivit fallet.

”De sedan 1928 aktualiserade orättvisorna mot i första hand Norrlands inlands-kommuner har förblivit oförändrade...”, skriver han i sin motion, varpå han räknar ut att kommunernas årliga skatteförlust till följd av statliga vattenfallsverkets redovisningsprinciper uppgått till ca 60 miljoner kronor under mer än ett decennium. Och skatteutjämningen rättar inte till missförhållandet, konstaterade Pettersson.

Sedan har rader av riksdagsmän motionerat för något slags återföring. Till exempel 1986/87, då både Alf Svensson och nio vänsterpartister tog upp frågan. Svensson skrev att *”det naturliga vore att resursrika län själva fick möjlighet att klara sina arbetsmarknadsproblem genom att få del i den avkastning utnyttjandet av resp läns naturtillgångar ger”,* och föreslog en återbäring på ett öre per kWh. ”Detta är ett gammalt kds-krav”, tillade han (fast han var ju då invald i riksdagen tack vare ett valtekniskt samarbete med centerpartiet). Vpk-arna, med Paul Lestander i spetsen, föreslog inrättandet av regionala samhällsfonder, baserade på en avgift på 4 öre/kWh för alla kraftverk över 1,5 MW. Man kan välja i princip vilket år som helst från 90-, 00-, eller 10-talet och se liknande motioner formuleras – för att sedan stöta på patrull i utskott och omröstningar.

Konkret förslag från Jämtlands län

Ett ambitiöst försök att skapa en modell för återbäring gjordes av länsstyrelsen i Jämtlands län 1986-87: *”Vattenkraftens avkastning – en regional utvecklingsresurs”*. Mot bakgrund av den negativa utveckling länet då var inne i sökte länsstyrelsen efter möjligheter och tog upp frågan om vattenkraften. *”En rimlig del av vattenkraftens avkastning bör stanna kvar i de bygder där kraften produceras. Starka rättvisekrav talar för detta”,* skrev landshövding Sven Heurgren i foljebrevet till regeringen.

Inspiration hämtade man till stor del från Norge, och det beskrivs ingående hur mycket grannkommunerna på andra sidan gränsen får ut av sin vattenkraft. Till exempel lilla Tydals kommun i Sör-Tröndelag med 1000 invånare, som fick 80 procent av sina intäkter den vägen. Plus 2500 kWh frikraft till varje hushåll i kommunen, 5000 kWh till varje jordbruk.

Den modell för återbäring som sedan skissades var dock ingen kopia på den norska – med fastighetsskatt som en bärande del. I stället utgick man från den ”skatt på viss elektrisk kraft” som införts 1983. Den hade införts med avsikten att – som det stod i förarbetena till beslutet: *”de betydande ekonomiska fördelar som erhålls vid elproduktion i vattenkraftsstationer i större utsträckning kommer samhället till del”*. Skatten var vid införandet 1 öre/kWh på verk tagna i drift 1973-1977 och 2 öre på äldre verk. Och det gällde vattenkraftverk med högre effekt än 1500 kW.

Länsstyrelsens idé var att under en femårig försöksperiod styra om denna skatt från statens kassa till länets – fördelat på en länsfond och en fond för varje kommun. Det skulle handla om ca 200 miljoner kronor per år. Logiken var uppenbar: om nu skatten införts för att vattenkraftens fördelar (t ex billig produktion) skulle komma samhället till del – då vore det naturligt att bygder som ensamma fick bära vattenkraftens nackdelar fick en konkret andel även av fördelarna.

Man var också noga med att påpeka att detta skulle vara en **ny** resurs för regional

utveckling, och att de inte skulle medföra nedskärningar i någon annan ända. *”Det är således inte meningen att pengarna ska tillfalla regionen i utbyte mot sådana ekonomiska tillskott som används för att upprätthålla grundläggande kommunal service.”* Syftningen på skatteutjämningen är uppenbar.

Användningsområdena för de fonder man på detta sätt byggde upp skulle vara risk- och utvecklingskapital för näringslivet och *”större infrastrukturella satsningar, främst på utbildningsområdet”*.

Länsstyrelsen försökte visa på förslaget verklighetsförankring genom att peka på hur Norrbotten sedan några år haft en försöksverksamhet med sänkt arbetsgivaravgift.

Regionalpolitiska kommittén gav hopp

Förslaget från Jämtlands län ledde inte till något konkret agerande från regeringens sida. Det som hände var att frågan bollades vidare till den regionalpolitiska kommittén som regeringen tillsatte 1987, som hade till uppgift att se över och ta ett helhetsgrepp på regionalpolitiken. I direktiven ingick även att studera frågan om en större del av vattenkraftens avkastning borde komma berörda kommuner till del. **Där** kan man se spår från Jämtlands-utredningen. För i slutbetänkandet, SOU 1989:55, föreslog kommittén att något slags återföring skulle införas. Man angav fyra alternativa modeller:

- Att skatten på äldre vattenkraft höjs och denna intäkt återförs till kommunerna.
- Att ett slags ”nyttjanderättsavgift” införs, till exempel i form av en ettöring per kWh, som betalas till berörda områden.
- Att Vattenfall åläggs ett större regionalpolitiskt ansvar.
- Att ett nytt anslag, ”Ersättning till vattenkraftsregioner” inrättas, och utdelar motsvarande ett öre per kWh.

Det är intressant att notera hur man i betänkandet – som en självklarhet – använde begreppet ”övervinster” om kraftbolagens intäkter. Bakgrunden var bland annat en uppfattning att elpriserna skulle komma att stiga, till följd av kärnkraftsavvecklingen (som ju var beslutad i en folkomröstning 1980), och då skulle ”övervinster” uppstå inom vattenkraftsproduktionen. Där fanns således pengar att hämta – och en ettöring per kWh till vattenkraftkommunerna skulle man lätt kunna inkassera.

Men kommitténs förslag ledde inte till några åtgärder. Däremot stimulerade de många riksdagsledamöter i deras motionsskrivande åren framöver.

1992/93 inlämnades till exempel nio motioner som på olika sätt grep sig an frågan om att del av vinsten från vattenkraftproduktion skulle överföras till de områden där elen producerats. Flera av dem hänvisade till regionalpolitiska kommitténs förslag. Motionärerna kom från fem olika partier: Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Centerpartiet, KDS och Ny Demokrati. Plus en politisk vilde, John Andersson (f d V). Flera av dem menade att ”ett öre per kWh” vore en lämplig ersättning. Men näringsutskottet avvisade samtliga motioner. Enhälligt, sånär som på en reservation från vänsterpartisten Rolf Nilson.

1999 bildades Föreningen Sveriges Vattenkraftkommuner, FSV. Den har utgjort ett slags tankesmedja när det gäller att ”hålla lågan brinnande”, med uppvaktningar, framtagande av underlag osv. Åtskilliga debattartiklar och riksdagsmotioner har formulerats utifrån FSV:s grundmaterial.

Riksdagsåret 2012/13 inlämnades tio motioner, nu även med frågorna om återbäring från vindkraft och gruvnäring inkluderade. De kom från ledamöter tillhörande V, S, MP, KD, C och M. Tanken om en ersättning per producerad kWh fanns kvar,

men även andra former av återföring diskuterades, till exempel att en del av fastighetsskatten skulle kommunaliseras, att man skulle införa ett system liknande det norska, och att Vattenfalls huvudkontor skulle flyttas från Stockholm.

Men något genombrott skedde inte nu heller.

Fastighetsskatten har varit kommunal

I debatten om återföring till bygd/kommun/region av naturresursernas värdeskapande har de senaste åren fastighetsskatten lyfts fram som en möjlig lösning. Ett färskt exempel finns ju, sedan fastighetsskatten på bostäder gjordes om till en kommunal avgift. Dessutom har fastighetsskatten på vattenkraftverk (och andra industrianlägg-

Fakta:

- 1995 infördes den statliga fastighetsbeskattningen på industrienheter och elproduktionsheter. Skattesatsen var 0,5 procent. (Under åren 1997 och 1998 hade själva marken vid vattenkraftverk en högre skattesats: 3,42 resp 2,21 procent)
- 1 januari 2006 höjdes skattesatsen för vattenkraftverk till 1,2 procent (plus en extraskatt på 0,5 procent).
- 1 januari 2008 höjning till 1,7 procent (plus extraskatten på 0,5 procent).
- Extraskatten på 0,5 procent som påfördes vattenkraftverken från 2006 var tänkt att finnas kvar till 2010. Den motiverades med de stora vinsterna i vattenkraftproduktionen vid den tiden, som uppkom till följd av stigande elpriser. Och att elpriset steg berodde i sin tur på att kostnaden för marginalproduktion steg. Det är ju den kostnaden som styr prisbildningen för all el, även den som har lägre produktionskostnader.
- 2010 bestämdes det att extraskatten skulle permanentas, samtidigt med att ännu en höjning genomfördes, så att skatten från den 1 januari 2011 varit 2,8 procent.

Utdrag från nuvarande lagtext, Lag om statlig fastighetsskatt:

3 § Fastighetsskatten utgör

....

0,5 procent av:

taxeringsvärdet avseende industrienhet och elproduktionsenhet med undantag för sådan elproduktionsenhet som utgörs av taxeringsenhet med vattenkraftverk eller av taxeringsenhet med vindkraftverk,

2,8 procent av:

taxeringsvärdet avseende sådan elproduktionsenhet som utgörs av taxeringsenhet med vattenkraftverk,

0,2 procent av:

taxeringsvärdet avseende sådan elproduktionsenhet som utgörs av taxeringsenhet med vindkraftverk.

ningar) långa tider varit kommunal i Sverige. Och om man ser till andra jämförbara länder är det snarast regel att den är kommunal eller regional.

Ekonomiskt skulle en ändring betyda mycket. Sedan statlig fastighetsskatt på vattenkraftverk infördes i mitten av 90-talet har statens intäkter på detta ökat från noll till 5,4 miljarder kronor (totalt taxeringsvärde 193 miljarder, 2,8 % skatt).

Garantiskattesystem gav stabil skattebas

En fastighetsskatt kallad kommunal garantiskatt infördes på 1920-talet. Den togs ut med en viss procent av taxeringsvärdet och liknade dagens statliga fastighetsskatt eftersom den garanterade det allmänna en viss skatt oavsett vilka inkomster fastighetsägaren fick från sin fastighet.

Garantiskattesystemet innebar för kommunerna ett utökat skatteunderlag, som också hade fördelen att det var mindre känsligt för förändringar än inkomstskattesystemet. Kort sagt: en stabil skattebas.

Ett par historiska exempel som visar vad detta kunde betyda:

- Under 1940-talets början svarade kraftföretagen i Ragunda och Fors socknar för en stor del av kommunalskatten – 36 respektive 28 procent. 1944 var det totala taxeringsvärdet för de åtta stora vattenkraftverken i Jämtlands län ca 100 miljoner kronor. De stod därmed för 30 procent av totala antalet skattekrönor för länets skattepliktiga fastigheter och gav regionen en god inkomst.

- Jämtländska riksdagsledamöter motionerade 1942 om att en ”accis” på vattenkraften måtte införas, alltså någon form av beskattning på produktionen. Men detta vann inte gehör. Motargument var att de skatter som kraftverkspersonalen betalade innebar att näringen redan bidrog tillräckligt till det gemensamma, och att ”kraftföretagens egna skatter bliva en direkt nettoinkomst för kommun och landsting”.

(Exemplen hämtade från ”Svenska Vattenkraftföreningens Publikationer” 1942:5)

Garantiskattesystemet togs bort genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 1955 (prop. 1953:186). Men kommunerna fick även fortsättningsvis in en beskattning från fastigheterna. Ända fram till slutet av 80-talet fanns det kvar någon typ av kommunal fastighetsskatt.

Det som hände 1955 var att fastigheterna kom att beskattas inom ramen för inkomstbeskattningen, alltså inte som en separat skatt. Ett så kallat garantibelopp, i form av en viss procent av taxeringsvärdet, skulle tas upp som inkomst vid beräkning av kommunal inkomstskatt i den kommun där fastigheten var belägen. Garantibeloppet skulle tas upp för alla skattepliktiga fastigheter, så den kommunala skatten omfattade även lokaler och industrienheter – med vissa smärre undantag.

Ursprungligen uppgick garantibeloppet till fem procent av taxeringsvärdet, men det sänktes successivt under årens lopp i takt med att taxeringsvärdena ökade. Till slut avskaffades garantibeskattningen även för fysiska personer – från och med 1988 års taxering. (SOU 2000:34 s. 43 ff)

Därmed fanns inte längre något garanterat kommunalt skatteuttag på fastigheter. Även juridiska personer betalade kommunalskatt fram till mitten av 80-talet, men detta upphörde från och med den 1/1 1985. (Prop. 1984/85:70). Dessa skattereformer innebär ett väsentligt kommunalekonomiskt avbräck, konstaterade länsstyrelsen i Jämtlands län i januari 1987, när man till regeringen skickade sin utredning om hur vattenkraftens avkastning skulle kunna göras till en regional utvecklingsresurs: *”Detta innebar – trots ökad tilldelning av skatteutjämningsmedel – för flera vattenkraftskommuner, bland dem Ragunda i Jämtlands län, ett avsevärt inkomstbortfall.”*

Vattenkraftskatt finansierade EU-medlemskapet

Medan den kommunala fastighetsskatten trappades ner och försvann så infördes en ny, statlig, fastighetsskatt från den 1/1 1985. Men denna skatt omfattade från början bara olika typer av bostadsfastigheter. Den ersatte den statliga hyreshusavgift som funnits ett par år. Det skulle dröja till in på 90-talet innan även industrienheter och elproduktionsenheter – alltså exempelvis vattenkraftverk – inkluderades i beskattningen. Och det var EU-medlemskapet som motiverade detta drag. Fastighetsskatten behövdes helt enkelt för att finansiera EU-inträdet. Detta ser man svart på vitt i prop. 1994/95:203 ”Finansiering av medlemskapet i Europeiska Unionen”.

Till att börja med tillämpades här samma skattesats över hela linjen, på både industrier och kraftverksanläggningar, eller som det uttrycktes i lagtexten: ”industrienhet inklusive elproduktionsenhet”. Skattesatsen var till att börja med 0,5 procent av taxeringsvärdet. Senare differentierades skattesatsen, och idag används begreppen industrienhet och elproduktionsenhet var för sig. Med åren har skillnaden blivit allt större. Medan skattesatsen för industrilokaler ligger kvar på 0,5 procent har den för vattenkraftverk höjts steg för steg till idag 2,8 procent av taxeringsvärdet (se faktaruta sid 14). Ingen annan typ av fastighet har så hög skattesats som just vattenkraftverken. För kärnkraftverken ligger skatten kvar på 0,5 procent av taxeringsvärdet. För vindkraftverken sänktes skatten 2007 från 0,5 till 0,2 procent.

Man kan med fog hävda att vattenkraftverken blivit en riktig ”kassako” för svenska staten sedan de blev föremål för statlig beskattning. Särskilt som även själva taxeringsvärdena höjts rejält under perioden. Den senaste höjningen kom 2013, och nu får staten totalt in ca 5,4 miljarder i fastighetsskatt från vattenkraftverken, varav det allra mesta från norra Sverige. De fyra nordligaste länen – Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län levererar vart och ett runt miljarden eller mer till statskassan, via vattenkraftverken inom deras område.

Fastighetsbeskattning i andra länder

Genom att göra fastighetsskatten statlig skiljer Sverige ut sig från de flesta europeiska länder. Det konstaterade Fastighetsbeskattningskommittén i sitt betänkande, SOU 2000:34.

”Som regel är den löpande fastighetsbeskattningen utomlands en kommunal angelägenhet, dvs. fastigheten belastas med en kommunal skatt som många gånger utgör en viktig inkomstkälla för kommunen. Den löpande fastighetsbeskattningen i Sverige skiljer sig således på ett avgörande sätt från de flesta länderna i Europa eftersom den endast utgår som en statlig skatt. Det finns även länder där fastigheter beskattas med både en kommunal och en statlig skatt.”

Typ av fastighetsbeskattning i ett antal länder (SOU 2000:34)

Danmark	Statlig tom 1999 (2015 kommunal, förf anm)
Finland	Kommunal
Island	Kommunal
Norge	Statlig och Kommunal
Belgien	Statlig och Kommunal
Frankrike	Kommunal
Grekland	Statlig
Irland	(ersatt av stämpelskatt 1997)
Italien	Statlig och Kommunal

Luxemburg	Statlig och Kommunal
Nederländerna	Statlig och Kommunal
Schweiz	Statlig och Kommunal
Spanien	Statlig och Kommunal
Storbritannien	Kommunal
Tyskland	Kommunal
Österrike	Kommunal
USA	Kommunal

I rapporten *"Tax harmonisation in the Electricity Sector in the European union 2007"* från den europeiska kraftindustrins samarbetsorganisation Eurelectric, fanns en sammanställning av skattesystem. I samtliga tolv länder där skattesystemen redovisas finns en fastighetsskatt på vattenkraftverk. I så gott som samtliga länder går den till kommunerna eller lokala myndigheter. Till exempel Frankrike, Tyskland, och Österrike.

Norge gick sin väg efter unionsupplösningen

I vårt grannland Norge har man under 1900-talet sett ett par tydliga karakteristika i lagstiftningen kring vattenfrågor: det offentligas starka ställning när det gäller ägande och värdeskapande, och att den lokala nivån ska få en god och rättmätig andel. Och fastighetsskatten spelar en central roll i systemet.

Redan på 1100-talet fastslogs i Gudatingsloven den enskilda äganderätten till vattendragen – både till älvbottnen och till själva det rinnande vattnet. Ett synsätt som bekräftades av Magnus Lagabøter på 1200-talet och i Christian V:s lovbok på 1600-talet. I mera modern tid gick detta vidare i 1887 års "vasdragslov".

I april 1906 antogs en provisorisk tilläggsbestämmelse till gällande lag, bland annat innebärande att utländsk stats medborgare inte utan konungens tillstånd kunde förvärva äganderätt till vattenfall – och det är förstås lätt att inse kopplingen till frigörelsen från Sverige här, i form av unionsupplösningen året innan. 1909 antogs den första egentliga koncessionslagen om att bara stat, kommun och norska medborgare kunde förvärva ägande- eller nyttjanderätt till vattenfall med en effekt (efter sjöregleringar) över 1000 hkr. Undantag kunde tillåtas, på villkor att fem procent av kraften avstods till staten och fem procent till kommunen (mot självkostnadspris plus 20 procent). Tillståndet skulle också vara tidsbegränsat – efter högst 80 år skulle anläggningen överlämnas till staten.

1913 tillkom en lag, som gav både stat och kommun ersättning för kraftökningar till följd av vattenregleringar. Mellan tio öre och en krona per år, till både stat och kommun, för varje vunnen hästkraft i vattenkraftverken. 1917, när en ny heltäckande vattenlag antogs, bestämdes om ytterligare fördelar för stat och kommun. Det föreskrevs en årlig effektbaserad avgift, med tre kronor per "naturhästkraft" till staten och fyra till kommunen. Dessutom förkortades den period som en fristående ägare kunde driva kraftverket innan staten hade rätt att ta över – och den andel av kraften "som kan behöva avstås till kommunerna" ökade från fem till (minst) tio procent.

(Fakta i ovanstående avsnitt hämtade från SOU 1924:39, "Sveriges vattenkrafttillgångar och vattenkraftproduktion" av Sven Lübeck.)

Stor skillnad mellan Sverige och Norge

En likhet mellan Sverige och Norge vid denna tidpunkt var att även svenska kraftverksägare var ålagda att leverera "bygdekraft" till omgivande bygd, med upp till tio procent av produktionen. Till självkostnadspris plus ett visst tillägg, av allt att döma

en konstruktion liknande den norska. Efter tjugo år skulle dylika leveransskyldigheter omprövas i vattendomstolen.

I övrigt var det redan på 1910-talet stor skillnad mellan länderna. Någon lag om att anläggningar skulle lämnas över till staten efter en viss period stiftades till exempel inte i Sverige. Och ingenting sades om effektagifter till stat eller kommun. Detta var faktiskt bland annat av konkurrensskäl gentemot Norge, kan man utläsa ur Sven Lübecks utredning, SOU 1924:39.

”Särskilt när det gällde storindustri av internationell karaktär vore det med hänsyn till den i åtskilligt överlägsna vattenkraften längs Norges västkust angeläget, att vi icke avhände oss den fördel i konkurrensen, som den större rörelsefriheten för enskilda initiativ erbjöde i jämförelse med den norska koncessionslagstiftningen. För den skull vore det av vikt att icke resa onödiga hinder eller villkor för enskilda företagare utan i stället för dessas verksamhet skapa möjligast trygga och praktiska förutsättningar.” (sid 136)

Svensk lagstiftning var helt enkelt världens bästa och modernaste, menade Lübeck:

”Vår nu gällande hydroelektriska lagstiftning kan utan tvivel sägas vara den ur teknisk synpunkt mest tidsenliga i världen. De ur socialpolitisk synpunkt uttalade farhågorna hava icke besannats, tydande på att lagen väl ansluter sig till landets naturliga förutsättningar samt dess industriella och kulturella utvecklingsläge. Möjligheterna att ekonomiskt utnyttja våra vattendrag under skäligt hänsynstagande till olika därtill knutna intressen måste anses väl tillgodosedda.” (sid 137)

Medan svenska vattenkraftkommuner under 1900-talet fått minskad ekonomiskt utbyte av kraftverken, framför allt genom att fastighetsskatten inte längre tillfaller dem, så har Norge bibehållit och utvecklat sin bygdevänliga vattenkraftspolitik. Detta har bekräftats gång på gång, vilket kan visas med några citat från olika norska aktörer:

”Generelt går det frem av motivene at kommunen i tillegg til konsesjonskraft og andre fordeler loven tilsikrer den ved vassdragsregulering, også skal sikres konsesjonskraft til billig pris. Disse fordeler skal kommunen ha for derved å få del i de naturrikdommer som gjennom reguleringen blir tatt i bruk av andre.” (Høyesterett – Högsta Domstolen – i Kvam-domen 1984)

”Jeg har også lyst til å understreke innledningsvis at vannkraften er en nasjonal ressurs med en sterk lokal forankring. Den sterke lokale forankringen innebærer at kraftkommunene får særskilte skatteinntekter fra kraftvirksomheten. Det har vært bred enighet om dette.” (Finansminister Sigbjørn Johnsen i stortingsdebatten 1996 vid införandet av naturressursskatt för vattenkraft)

”Helt fra vannkraftens barndom har det i Norge vært allmenn enighet om at de naturressurser som tas i bruk har en lokal tilhørighet, og at de distrikter som avstår sine naturressurser til energiproduksjon har krav på en andel av den verdiskapingen disse naturressursene gir opphav til.” (Energiutredningen, NOU 2012:9)

Återbäringen till vattenkraftskommunerna ses i Norge som kompensation för de intrång och skador i naturen som kommunerna åsamkas. De hindras från att utveckla andra näringsgrenar, såsom turism, skogsbruk, jakt och fiske.

Skatten är uppdelad enligt följande:

- Naturressursskatt: 1,3 öre/kWh. 1,1 öre/kWh till kommunerna och 0,2 öre/kWh till fylkeskommunerna (länerna).
- Egendomsskatt: Upp till 0,7 %. Beräknas på omsättningsvärdet. Kommunerna bestämmer själva avgiftsuttaget.
- Koncessionsavgifter: Avgift för kraftstationer beräknad efter nhk (naturhestkraft). Indexjusteras vart 5:e år. Skall främst användas till näringslivsutveckling och andra utvecklingsinstanser i kommunerna.

- **Koncessionskraft:** Alla kraftkommuner har rätt att köpa el (upp till 10 % av produktionen) till självkostnad. Rätten begränsar sig till behovet i kommunen. Elen får nyttjas i kommunen eller säljas fritt på marknaden. Staten fastställer självkostnadspriset. Marknadens spotpris avgör värdet för kommunerna, vilket således kan variera kraftigt.

Summa intäkter brutto till kommunerna blir drygt 6,5 miljarder NOK per år (beloppet kan variera beroende på marknadsvärdet av koncessionskraften).

Efter avräkning i skatteutjämningsystemet blir det netto kvar ca 5,2 miljarder NOK per år till vattenkraftskommunerna.

Fastighetsskattens betydelse för de norska kommunerna kan knappast överskattas. Den gäller ju även vindkraft- och andra energianläggningar. Ett exempel är Hammerfest, som varje år får sju promille av anläggningsvärdet på gasanläggningarna i anslutning till gasfältet Snøhvit. För närvarande 160 miljoner kronor per år. Det ger kommunen en enorm utvecklingskraft och investeringsförmåga, om man jämför med svenska kommuner som bara har skatteutjämningsystemet att ty sig till, och då endast för att finansiera den kommunala kärnverksamheten. Medan svenska kommuner hjälpligt hålls under armarna ges norska kommuner resurser att bygga för framtiden.

Finlands fastighetsskatt är kommunal

I Finland beskattas vattenkraften genom en fastighetsskatt, där intäkterna går till kommunerna. Skattesatserna bestäms till en del av kommunerna själva och varierar mellan 0,5-2,5 procent av taxeringsvärdet. För småskalig vattenkraft är skattesatsen högst 1,0 procent och för anläggningar max 1,4 procent.

(Källa: Konsultrapport daterad 2010 av Håkan Heden, för Svensk Energis utredning "Vattenkraftens roll i ett hållbart energisystem".)

"Lokal nytta" en global diskussion

Internationellt är frågan om att låta en del av de värden som utvinns ur olika naturresurser ge lokal nytta stor och omdiskuterad. Vare sig det gäller vindkraft i Skottland, gruvbrytning i centralafrika, vattenkraft i Indonesien eller oljeutvinning i Colombia – frågan om vad lokalsamhället får ut av det hela väcks alltid. Det räcker med att söka på nätet efter till exempel "local benefit", "benefit sharing" eller "community benefit" och lägga till lämpligt ord: *wind, oil, mineral, mining, hydropower* osv.

Ett exempel är rapporten *A Guide for Local Benefit Sharing in Hydropower Projects*, 2012, (En guide för lokal nytta i vattenkraftprojekt, författare Chaogang Wang) som tagits fram med stöd av Världsbanken. Där står i sammanfattningen bland annat:

"Lokal nytta (benefit sharing) i vattenkraftprojekt kan definieras som systematiska ansträngningar från projektens förespråkare för att på ett hållbart sätt gynna lokala samhällen som påverkas av vattenkraftinvesteringar."

Där beskrivs lokal nytta som en bra strategi för att genomföra vattenkraftprojekt på ett hållbart sätt, och ett bra komplement till de ersättningar som ges för att kompensera störningar under själva byggtiden. *"Lokal nytta kan ge rättvis utveckling, hållbarhet och smidigt genomförande av projekten. Det kan säkerställa att lokalsamhället får möjlighet att dra nytta direkt från vattenkraftprojekt, göra dem mer miljömässigt och socialt hållbara och främja lokal utveckling på lång sikt"*, heter det i sammanfattningen.

Att modellerna för lokal nytta kan se väldigt olika ut betonas i den nämnda rapporten, liksom i en annan, framtagen av IIED, en oberoende forskningsinstitution i London – *"Redistribution of revenues from hydropower dams"* (Omfördelning av

vinster från vattenkraftsdammar). I det tiotal länder som studerats har man funnit en mängd olika metoder för att möta sociala och miljörelaterade behov, eller för att skapa nationella fonder för utveckling och framtida behov. Även andelen som avsätts lokalt varierar kraftigt, konstateras det i denna rapport – mellan två och femton procent av intäkterna.

I Indien får delstaterna (sedan 1998) tolv procent av den elektricitet som genereras inom deras gränser, att använda eller sälja efter eget gottfinnande. 2008 kompletterades denna lag med en som ger ytterligare en procent – men inkomsterna från den procenten av totala elproduktionen är öronmärkta för lokala behov, infrastrukturprojekt såväl som välfärdsprogram. (C. Wang)

I Colombia finns också olika system för att värden från utvinning av naturresurser ska ge lokal nytta. Det gäller vattenkraft, olja, mineraler etc, och inkluderar bland annat en bestämmelse om att tre procent av värdet på försåld energi ska gå till aktiviteter för befolkning som påverkas av det aktuella projektet och tre procent till infrastrukturprojekt i området. (IIES)

Utan mycket noggrannare analys går det naturligtvis inte att jämföra exempel hämtade ute i världen med nivån på vad som i Sverige kommer lokalsamhället till del. Däremot kan man konstatera att det idag, på det globala planet, finns en helt annan medvetenhet än förr, om behovet av att kompensera lokalsamhället för de ingrepp som vattenkraftsutbyggnad eller andra former av naturresursutvinning innebär.

Då kan man göra relevanta jämförelser med Sverige – och exempelvis konstatera att när det gäller vattenkraften, så genomfördes de stora projekten i en tid då man fortfarande tog ganska lätt på både miljökrav och lokalbefolkningens behov av kompensation. Om vi tänker oss att utbyggnaden skett idag i stället, så hade helt uppenbart dessa ”sidoaspekter” vägt betydligt tyngre. Då kan man hävda att det är hög tid att Sverige nu lever upp till en rimlig kompensationsnivå. Bättre sent än aldrig.

Fortum förespråkar kommunal fastighetsskatt

”Nog skulle det kännas bättre om skatten helt eller delvis hamnade i de kommuner där verksamheten bedrivs än att den går till statskassan. Det skulle göra skillnad för acceptansen för verksamheten och för känslan av att vi gör rätt för oss i de kommuner där vi finns och verkar.”

Så skrev Fortum Sveriges vd Per Langer i en debattartikel i Dagens Samhälle den 19 juni 2014. Hans argumentation för att en kommunal beskattning skulle vara motiverad är i korthet att vattenkraften har en rad fördelar – den är CO₂-fri och den är ovärderlig som reglerkraft för hela Europa, vilket möjliggör satsningar på förnybara energikällor som vindkraft och solceller.

Men – konstaterar han: *”Det finns dock, som med all kraftproduktion, nackdelar. I vattenkraftens fall uppstår de lokalt, i de vattendrag som regleras. I närheten av där dammar och kraftverk byggs.”*

Därför känns det konstigt, menar Per Langer, *”att det offentligas direkta ekonomiska avkastning på denna unika produktion ska hamna utanför de orter där man ser och upplever de enda nackdelarna.”*

”Vi skulle vara de första att med glädje välkomna ett system där fastighetsskatten för lokal kommersiell verksamhet helt eller delvis tillfaller de kommuner där verksamheten bedrivs. Det skulle knyta oss som lokal aktör än närmare de samhällen där vi verkar. Det skulle låta också lokalbefolkningen få del av mer än de allmänna fördelarna från vår bästa kraftkälla,” skriver Per Langer.

Svensk Energis utredare vill ge kommuner kompensation

”Utred möjligheterna att – inom ramen för skattesystemet – ekonomiskt kompensera kommuner som härbergerar elproduktionsanläggningar baserade på förnybar energi, för intrång i miljön genom en reformerad fastighetsbeskattning.”

Det förslaget lades fram i utredningen ”Vattenkraftens roll i ett hållbart energisystem”, som förre generaldirektören för Statens Energimyndighet, Thomas Korsfeldt, gjorde för Svensk Energi, och som var klar 2011.

Utredningen hade ett brett anslag, och i det korta avsnittet om kompensation till kommunerna markerade Korsfeldt att denna borde läggas vid sidan av skatteutjämningsystemet. Som skäl till detta pekade han på *”de nationella politiska mål som fastlagts och vikten av att öka förståelsen lokalt för att utvinna förnybar energi.”* Utvecklingen mot minskat personalbehov på plats vid vattenkraftanläggningarna är också ett skäl för att på något sätt kompensera kommunerna, menade Korsfeldt.

Metoden skulle vara antingen att föra över fastighetsbeskattningen till kommunerna (hela eller en del av den), eller att återinföra den kommunala garantibeskattningen (som avskaffades 1988, se ovan).

Förslagen i Korsfeldts utredning blev inte Svensk Energis. På sin hemsida skriver man: *”Svensk Energis styrelse står inte bakom rapportens förslag men anser att rapportens faktadelar kan utgöra underlag i framtida utredningar.”* Detta gäller alltså rapporten som helhet, där det finns förslag på en rad områden rörande vattenkraften i ett hållbart energisystem.

”Ge kommunerna del av fastighetsskatten”

I september 2012 tillsatte regeringen en gruvsamordnare, för att få ett helhetsgrepp över gruvnäringens expansion. Uppdraget gick till Christina Lugnet, tidigare generaldirektör vid Tillväxtverket. Hennes rapport, som kom våren 2015, har den långa presentationstiteln: *”Regeringens uppdrag angående gruvnäringens utmaningar – Hållbar gruvnäring kräver en klimatsmart industristrategi och en helhetssyn på Sveriges naturresurser – Förslag till Industri 5.0”*

Men utredaren berörde även andra naturresurser, förutom de som gruvnäringen hanterar. Om vattenkraften skrev hon till exempel att *”delar av fastighetskatten på industrianläggningar bör kunna tillföras kommunerna för att stärka kommunernas ekonomi och öka deras attraktivitet. Internationellt sett finns det olika tekniska lösningar för hur decentralisering av beskattning av industrianläggningar kan medverka till lokal utveckling och tillväxt. För att utforma ett långsiktigt och hållbart system är dock den norska modellen för beskattning av industrianläggningar ett föredöme för Sverige. Detta bör vara en generell åtgärd.”*

Förslaget skulle ge en starkare lokal och regional tillväxt, en mer balanserad befolkningsutveckling i gruvorter och en jämnare fördelning mellan den nationella nivån och lokalsamhällets skatteinkomster, menade utredaren.

Vindkraftens lokala nytta saknar central lösning

När vindkraftutbyggnaden kom igång i större skala, en bit in på 2000-talet, väcktes även debatten om vindkraftens lokala nytta, och möjliga ersättningsmodeller till lokalsamhället. Men ingen lagstiftning och inget centralt regelverk inrättades, för att fastslå vad parterna skulle ha att hålla sig till.

Följden blev, som Hela Sverige ska leva konstaterat, att *”regering och riksdag överlämnat till näringen att lösa frågan om eventuell ersättning till bygderna.”* Och det har blivit upp till bygder och kommuner att uppbåda engagemang och envishet, för att ändå åstadkomma bästa möjliga lokala nytta.

Det har därmed uppstått en mångfald avtal för bygdeersättning, med skiftande principer och nivåer. Visst varierar förhållanden och förutsättningar – stora vindparker eller enstaka verk, internationella bolag eller lokala ägare, tätbebyggda jordbruksområden eller skogsrik glesbygd, och det är svårt att utforma en enhetlig modell som kan tillämpas på alla projekt – men någon form av lagstiftning eller centrala riktlinjer hade varit en god hjälp.

Några av de försök som gjorts, för att bena ut problematiken och föreslå lösningsmodeller:

- Kommunförbundet i Jämtlands län tog 2010 fram en policyskrift, *Lokal Nytt*, med fakta och argument, som bland annat pekade på hur frågan lösts i flera andra länder.

- Hela Sverige ska leva byggde vidare och presenterade ett par år senare skriften *Vindkraftens lokala nytta*, med hjälp av en brett sammansatt arbetsgrupp, där även vindkraftsföretag ingick.

- Etour, Mittuniversitetet, slutförde 2014 en rapport med den snarlika titeln *Lokal nytta av vindkraft*, med Bosse Bodén som författare.

I huvudsak är det två former för lokal nytta som nu tillämpas:

- Lokalt ägande, alltså att man lokalt äger hela eller andelar i vindkraftverk.
- Bygdepeng, det vill säga att en viss andel av vindkraftens bruttointäkter sätts av till bygden i närområdet.

Dessutom ger förstås vindkraften ett tillskott till den lokala ekonomin genom arrendeavgifter till markägare, arbetstillfällen och ökad ekonomisk aktivitet under utbyggnadstiden samt ett antal arbetstillfällen vid driften.

Med tanke på de enorma investeringarna och den påverkan vindkraftparkerna har på miljön upplevs ändå ersättningen många gånger som mager. Många i lokalbefolkningen ser ju få fördelar med vindkraften för egen del, vad gäller utkomst och livsmiljö. Men att nu i efterhand införa generella modeller för att åstadkomma en verklig lokal nytta är som att kasta in jästen när brödet redan står i ugnen. Det är svårare att åstadkomma en förändring nu när synsätt, upplägg och arbetsmetoder etablerats. Att vindkraftens lönsamhet minskat, till följd av sjunkande elpriser och billigare elcertifikat, gör inte saken lättare.

Lokalt ägande har ett problem med sig: att invånare i de aktuella bygderna knappast hör till de mest penningstinna. När hundratals miljoner investeras i en vindkraftpark nära en glesbygdsby kan inte det lokala ägandet bli mer än en skärv, om ens något.

Bygdepeng är vanligt förekommande, men långt ifrån den enprocentnivå som t ex Jämtlands kommuner enades om att kräva 2010. Att, som byalaget i Rätan, få ut 0,6 procent av produktionsvärdet (från vindparken vid Mullberget) får vid en jämförelse betraktas som ett bra utfall. Ett par tiondels procent är annars mera standard.

Rätan-exemplet visar ändå vad som kan åstadkommas när beloppen blir någor-

lunda stora. Där väntas en avkastning på 700 000-800 000 kronor per år under 30 år, och man har redan bland annat:

- inrättat ett kansli som sköter administration för små föreningar
- anställt en byvaktmästare som utför enklare tjänster i samhället
- anställt en sjuksköterska två dagar i månaden för provtagning, så att invånarna slipper åka till hälsocentralen i Svenstavik.

Med tanke på att det för markägare etablerats en nivå på fyra procent av produktionsvärdet för de vindkraftverk som byggs på dennes mark är 0,5 eller 0,6 procent ändå inte mycket. Skillnaden mellan markägarens andel och bygdepengen har i flera fall bidragit till split och splittring i bygderna.

Andra länder ger garanterad intäkt till den lokala nivån

Redan 2010 visade Jämtlandskommunerna i sin rapport *Lokal Nytt*a att andra länder i Europa har etablerade system som ger en garanterad intäkt till den lokala nivån, som är klart högre än den man i Sverige kan få vid en lyckad förhandling. Det gäller stora vindkraftsländer som Tyskland, Spanien, Norge och Skottland. I Danmark låg ersättningen enligt ungefärlig beräkning nära en svensk halvprocentnivå, men jämförelsen är ändå klart till Danmarks fördel, tack vare ett stabilt system med tydliga spelregler som förenklar hela processen, vilket gynnar båda parter.

Den svenska modellen, där det är upp till parterna att i varje enskilt fall argumentera, diskutera och förhandla, är otymplig och tidskrävande. Vindkraftskommuner och byföreningar har hela tiden siktat mot att få fram en enhetlig praxis. Enprocentnivån, som Jämtlandskommunerna försökte etablera, är fjärran från förverkligande. En halv procent, som bland annat Hela Sverige ska leva sett som en rimlig kompromissnivå, är inte heller standard (HSSL kräver en procent på bolagsmark). Till exempel skrev Sollefteå 2012 kontrakt med storexploatören SSV AB om 0,2 procents ersättning och sågs då som en storsvikare av intresseföreningen Förenade Vindbyar i gränslandet Jämtland / Ångermanland.

Vindkraftsatsning läggs på is

Från exploatörernas sida framhävs gärna de positiva bidrag vindkraften ger i form av arbetstillfällen. Då får man skilja på jobb under projekterings- och byggtiden respektive drifttiden.

Havsnäs Vindpark i Strömsunds kommun var med sina 48 verk störst i Sverige när den invigdes 2010. Då hade den under åtta år genererat 1014 årsarbeten, enligt Energimyndighetens analys. Det vill säga i snitt 126 per år. En fjärdedel av dessa hade hamnat hos lokala eller regionala företag, resten i övriga Sverige eller utlandet. Arne Müller har i sin bok *Norrlandsparadoxen* (2015) kommit fram till liknande slutsatser vad gäller hur stor del av jobben som hamnar i regionen vid ett vindkraftprojekt.

Sedan är frågan hur många jobb som skapas av själva driften. I en skrift från Svensk Vindenergi 2009, *Jobb i medvind*, räknar man med 0,7 arbetstillfällen per 2 MW-verk. Men i verkligheten har det visat sig bli betydligt färre. Havsnäsparken har 18,5 heltider = 0,38 per verk. En siffra som är identisk med utfallet i Mörttjärnbergets vindpark i Bräcke, där 37 verk ger 14 heltidsjobb.

Men i mastodontprojektet Markbygden utanför Piteå, där det planeras för 1101 verk, räknar man med att bara behöva ca 200 heltider för service och underhåll, plus en del insatser för snöröjning och väghållning. Alltså ungefär 0,2 arbetstillfällen per vindkraftverk. Nu är dock detta jätteprojekt lagt på is, på grund av de lägre elpriserna. 48 verk hann komma på plats innan man bromsade planerna.

Vindkraftscentrum är ett regionalt kompetenscentrum i Jämtland, som arbetar för att öka den lokala nyttan av de vindkraftinvesteringar som kommer till länet. Dess bedömning är (2014) att ungefär tio miljarder kronor har investerats i vindkraften i Jämtlands län och dess närområde, och att detta 2013/14 skapat motsvarande ca 600 årsarbeten. Vindkraftcentrum beräknar att 75 procent av intäkterna från investeringarna hamnar utanför länet, men man menar ändå att satsningarna är positiva. Med tanke på att industriinvesteringarna i länet normalt bara ligger kring 100 miljoner per år betyder även en 25-procentig andel mycket.

Att det skapas arbetstillfällen är förstås positivt. Främst för dem som får dessa jobb och för deras närmaste. Men även för kommuner och region/landsting där de betalar skatt, förstås – och därmed för alla invånare i viss mån.

Men hela bygder och byar kan fortfarande finna att de nästan bara får negativa följder av vindkraften. Det är nödvändigt med ersättningssystem på en godtagbar nivå som når vindparkernas närområde.

Detta är den slutsats som dras i Etours vindkraftsrapport. Vill man underlätta en utbyggnad av vindkraften så behövs byggedemedel, konstaterar författaren Bosse Bodén. *”De spelar inte bara en viktig roll utan också, i vissa fall, en avgörande roll för om ett vindkraftprojekt ska kunna förverkligas eller inte”.*

För kommun och lokalbefolkning är nytto-onyttokalkylen en realitet, och tillkommer byggedemedel ökar den lokala nyttan av en utbyggnad, menar han.

Fastighetsskatt en möjlighet

En ersättningsmodell som kommit att diskuteras mer på senare tid är att överföra vindkraftverkens fastighetsskatt från staten till kommunerna. Den togs inte upp av Jämtlandskommunerna i deras skrift 2010, men hos Bosse Bodén/Etour finns en viss diskussion om fastighetsskatten, och Hela Sverige ska leva har uttalat att den ska gå till berörd kommun (se dokument på sista sidan i denna rapport). Det kan tilläggas att även inlandskommunerna är med på detta krav, via sin förening IEF.

Hur mycket pengar skulle det då handla om, ifall fastighetsskatten blev kommunal?

En överslagsmässig beräkning antyder att man hamnar i ungefär samma härad som vid en 0,5-procentig bygdeavgift på produktionsvärdet. Med skillnaden att fastighetsskatten skulle hamna hos kommunen – som förstås kan välja att prioritera vindkraftsbygden då pengarna ska spenderas.

Fastighetsskatten på vindkraftverk är idag 0,2 procent av taxeringsvärdet, vilket i pengar motsvarar 25 000 - 30 000 kr/år för varje verk. För en vindpark med 26 verk, som den i Mullberget, Rätan, skulle det ge ett tillskott till kommunen i samma storleksordning som de 700 000 byalaget nu får i 0,6-procentig bygdepeng. Nu är fastighetsskatten på vindkraftverk mycket lågt satt, jämfört med andra produktionsformer, för att gynna vindenergin. Den sänktes 1 januari 2007, från 0,5 till 0,2 procent, och har stannat där – medan skatten på vattenkraftverk successivt höjts till dagens 2,8 procent. Ända fram till 2005 var det samma skattesats på vind- och vattenkraftverk: 0,5 procent.

En väsentlig skillnad mellan alternativen bygdepeng och överföring av fastighetsskatten till kommunen är förstås att den förra belastar kraftföretaget, den senare statskassan.

Jämtlandskommunernas policy en grund för samtal

Kommunförbundet i Jämtlands län var pionjärer när de formulerade sin gemensamma politiska viljeyttring om vindkraftens lokala nytta. Dess styrelse avgav i januari

Fakta

Här är ett enkelt exempel som ger en översiktlig bild av vindkraftens lokala ekonomiska nytta. Den gäller ett verk på ca 2 MW; som är den vanligaste stoleken på vindkraftverk som byggs kring 2010 och med de el- och certifikatpriser som gäller 2010.

Bruttoinvestering, nyckelfärdigt verk klart för drift 35 000 000 kr – en ränta på 4 % på investerat kapital – en markarrendeavgift på 4 % av bruttointäkten – bygdepengar på 0,5 % av bruttointäkten – beräknad årsproduktion på 5 400 000 MWH/år.

Efter fem års drift har detta vindkraftverk då gett – ca 105 000kr till bygden genom bygdepengar – ca 850 000kr till markägaren – ca 1 900 000 till vindkraftsägaren

Och om fastighetsskatten gick till kommunen så skulle det bli 150 000 kr till kommunkassan.

(från HSSL "Modell för deläggande och bygdepengar")

2010 följande rekommendation till länets åtta kommuner:

Vi vill att kommunerna i Jämtlands län verkar för följande tre huvudprinciper med syfte att berörda bygder får del av de värden som vindkraften genererar:

1. att berörda bygder får del av en bygdepeng/återföringsmedel som utbetalas årligen och utgör minst 1 (en) procent av bruttovärdet av producerad el
2. att dessa medel främst nyttjas till insatser för uthållig utveckling i de bygder som berörs
3. att lokala aktörer erbjuds möjlighet att köpa in sig i vindkraftsanläggningarna till minst 10 procent.

Kommunförbundet uppmanade dessutom de politiska partierna i länet att på riksnivå verka för att det införs ett nationellt system för återföring av medel från vindkraftsanläggningar. Kommunförbundet i Norrbotten och Region Gävleborg gjorde liknande ställningstaganden.

I det jämtländska kommunförbundets policyskrift anför ett antal skäl för att en del av de vinster som genereras av vindkraftsanläggningar inom en kommun ska återföras till bygden:

- Vinden är en energikälla för det långsiktigt hållbara samhällsbygget. Därför ska den självklart även bidra till att de bygder där vindkraftverken placeras får en långsiktigt hållbar utveckling. En vindkraftutbyggnad ger få permanenta arbetstillfällen och därför är det viktigt att söka alternativa vägar för lokal nytta.
- Livsmiljön för de boende påverkas på många sätt då stora vindkraftverk sätts upp i deras närhet. Först ger byggperioden – med alla sina transporter – buller- och trafikstörningar. Sedan försämrar möjligheterna till genuina naturupplevelser av nyttillkomna vägar och ledningsgator, samt av de upp till 170 meter höga vindkraftverken, som visuellt påverkar landskapet – inte bara i närområdet utan åtminstone upp till en mil från parkerna.
- Förutsättningarna för andra verksamheter – turism, rennäring med flera – kan försämras, när "vildmarken" går förlorad. I fjällområdena förordar översiktsplanerna en restriktiv hållning, men mycket tyder på att även skogslandskapets betydelse som

rekreationsresurs kommer att öka. Det handlar inte bara om jakt och fiske utan även om andra värden, där de stora skogarna och den oexploaterade naturen lockar.

- I Europarådets landskapskonvention understryks att landskapet är en gemensam tillgång och ett gemensamt ansvar. Därför bör man enligt konventionen främja den regionala delaktigheten i beslut och processer som rör landskapet. Kompensation till den lokala nivån för påverkan från storskaliga projekt harmonierar därför med landskapskonventionen.

- Bygdepeng och lokalt ägande bidrar till att skapa acceptans på lokal nivå för vindprojekten, vilket underlättar hela planerings- och byggprocessen och ger vindföretagen viktig goodwill.

Ibland hörs kritiska röster, som menar att kommunerna med hjälp av sitt veto, sin rätt att säga nej till projekt, utövar något slags utpressning mot vindkraftföretagen. För att betona att det inte är det man är ute efter skriver Jämtlandskommunerna i sin policyskrift att policyn inte är kopplad till miljöprövning eller bygglovsprövning, och att kommunernas plan- och miljöavdelningar inte deltar i förhandlingar om ekonomisk kompensation.

Men med policyn som grund kan samrådsprocessen gå direkt in i konstruktiva samtal, menar man. Identifiera problemområden, och hur man bäst löser dem.

Lokalt ägande ger störst nytta, menar HSSL

I skriften *Vindkraftens lokala nytta*, som var resultatet av ett arbete lett av Hela Sverige ska leva (se ovan), finns en mycket genomarbetad modell för hur man i olika projekt ska kunna få en bygdepeng.

I skriften skissas en grundmodell, med exempel på förhållningssätt och några avtalsmodeller. I medvetande om att varje vindkraftsetablering är unik och har sina särskilda förutsättningar.

Utgångspunkter - Störst lokalekonomisk nytta till bygden och dess människor bedöms erhållas genom deläggande. När vindkraft projekteras bör därför lokalt deläggande alltid erbjudas. Avtal om årlig återbäring till berörd bygd ska upprättas, när lokalt deläggande inte är möjligt och/eller som komplement. Deläggande och/eller ersättning i form av bygdepengar skapar lokal delaktighet i utnyttjandet av de gemensamma lokala vindresurserna.

Arrendeavtal med markägare och avtal om lokalt deläggande/bygdepengar är avtal som hanteras var för sig. Avtal om ersättning ska helst tecknas innan tillstånd har beviljats. Avgränsningen av området som erhåller bygdepengar ska framgå av respektive avtal. Det ska finnas en demokratisk organisation i form av en juridisk person i lokalsamhället/bygden som tar emot och därefter fördelar ersättningen.

Bygden - Med bygd avses områden inom och i anslutning till aktuell vindkraftspark. Begreppet ges en vid tolkning och får inte avgränsas alltför snävt, och omfattar fastigheter, befolkning och andra aktörer i närområdet till vindkraftsparken. Lokala förhållanden avgör bygdens avgränsning.

Syftet med deläggande och bygdepengar - Syftet är att bygder där vindkraft byggs ut ska få del i det värde som vindkraftsproduktionen skapar. Med lokalt deläggande stannar en del av vindkraftens avkastning kvar i bygden. Ersättningen i form av bygdepengar kan användas till insatser som bidrar till en hållbar utveckling. Varje lokalsamhälle/bygd utformar själv de regler som ska gälla vid fördelning av dessa medel.

Ersättningsnivåer - För vindkraftsanläggningar som består av fyra vindkraftverk eller fler, bör minst 10 procent av kapaciteten (MW) erbjudas för lokalt deläggande,

gärna till självkostnadspris.

Ersättning i form av bygdepengar beräknas på vindkraftens årliga bruttointäkt, enligt följande principer;

- För vindkraftanläggningar med 1 - 3 vindkraftverk eller upp till 6 MW och när vindkraftverken till minst 10 procent är lokalt ägda är frågan om bygdepengar helt öppen.

- För anläggningar med 4 vindkraftverk eller fler, (mer än 6 MW) på privatägd mark som skapar lokala intäkter i form av markarrenden, bör ersättningen uppgå till 0,5 procent.

- För övriga vindkraftanläggningar bör ersättningen uppgå till minst 1 procent.

Avtalsparter - En stabil lokalt förankrad organisation som representerar hela bygden förvaltar medlen.

Lokal sysselsättning - När en vindkraftsanläggning byggs och när den är tagen i drift, bör lokala entreprenörer anlitas i så stor utsträckning som möjligt.

Garanterad återbäring i andra länder

I flera länder jämförbara med Sverige är det självklart att den lokala nivån får del av vindkraftens vinster, konstaterade jämtlandskommunerna i sin rapport (2010), och presenterade flera konkreta exempel:

Danmark fick den 1 januari 2009 en ny lag som bland annat innehåller:

- **Køberetsordning**, för att stimulera lokalt ägande. Den ger lokalbefolkningen rätt att köpa minst 20 procent av nya vindkraftprojekt till självkostnadspris.

- **Værditapsordning**, för att kompensera minskade fastighetsvärden. Den ger fastighetsägare rätt till kompensation om deras fastigheter sjunker i värde till följd av att vindkraftverk byggs i närheten.

- **Grøn ordning**, för att ge kommunerna ersättning. En fond har bildats, där kommuner kan söka pengar för "gröna projekt". Ett vindkraftverk på 3 MW ger kommunen möjlighet att söka totalt 264 000 kronor (DKK) (362 000 SEK) under verkets livstid.

- **Garantiordning**, som ger möjlighet för lokala vindkraftssatsningar att söka lånegaranti på upp till 500 000 kronor (DKK) till förundersökningar vid nya projekt.

Tyskland införde en ny lag den 1 januari 2009, med syfte att ge vindkraftkommunerna en större del av kakan än tidigare. Alla tyska företag betalar skatt till de kommuner där de är verksamma, utifrån hur många anställda de har i kommunen. Eftersom vindkraftverk kräver så lite personal på plats har skatten för dessa företag nästan helt hamnat i de kommuner där företagen har sina huvudkontor.

Den nya lagen för vindkraftföretag innebär att 70 procent av skatten ska tillfalla den kommun där vindkraftverken är placerade, 30 procent den kommun där huvudkontoret finns.

Enligt en beräkning från branschorganisationen BWE kan detta ge värdkommunen en årlig intäkt på 5000 - 7000 euro per installerad MW (50 000 - 70 000 SEK). Ett 3 MW verk skulle ge motsvarande 150 000 - 210 000 kronor till kommunen. Pengarna går rakt in i kommunkassan och är inte på något sätt öronmärkta för de bygder där snurrorna står.

Norge har ingen lag för att tillförsäkra den lokala nivån medel specifikt från vindkraften. Kommunerna kan däremot införa fastighetsskatt på upp till sju promille årligt.

gen av en anläggnings värde. Många kommuner väljer emellertid att inte införa denna frivilliga skatteform, eftersom den inte kan begränsas till att gälla enbart vindkraft. Det har därför blivit praxis med frivilliga överenskommelser i de kommuner som inte tillämpar eiendomsskatt. Då betalar vindkraftbolagen en ersättning motsvarande vad de skulle betalat i fastighetsskatt.

Därutöver kan särskilda överenskommelser träffas, som i ö-kommunen Smøla, väster om Trondheim. Där byggdes 2002-2005 en vindpark med 68 verk, som årligen producerar ca 450 GWh. Kommunen får här en årlig fastighetsskatt på ca 5,5 miljoner norska kronor (ca 6,7 miljoner SEK). Drygt halva beloppet används för företagsutveckling via Smøla Næringscenter. Därtill förhandlade kommunen fram en engångskompensation på 10,2 miljoner kronor då verken byggdes.

Den norska föreningen för vindkraftskommuner – LNVK – arbetar aktivt för att ge kommunerna en automatisk rätt till ersättning, liknande den som vattenkraftkommunerna har i Norge.

Skottlands modell för ersättning till lokal nivå kallas Community Benefit. Den bygger på en kommunal policy, skild från planerings- och tillståndprocesserna. Upplägg och nivåer varierar, eftersom det är en frivillig ”goodwill”-ersättning.

I Highlandsregionen i Norra Skottland har det varit vanligt med en årlig ersättning på 2000 pund per installerad MW, men regionmyndigheten Highland Council arbetar för att höja ersättningen. Ett fall som beskrivs i skriften är den planerade vindparken i Lochluichart ca fem mil väster om Inverness. Där skulle det holländska bolaget Infinergy bygga en vindpark med sjutton stycken 3 MW turbiner. Med stöd från regionmyndigheten, förhandlade kommunen fram en årlig ersättning på 2750 pund per installerad MW under 25 år – och med en årlig uppräkningsgrad på 3 procent för beräknad inflation (höjningen utfaller oavsett verklig inflation). Detta ger en total ersättning på ca 140 000 pund, 1,6 miljoner kronor, per år. Pengarna placeras i lokala utvecklingsfonder.

Spanien är en av de ledande nationerna när det gäller vindkraft, trots att spanska vindparker är relativt små. Systemet för stöd till vindkraftssatsningar sätter nämligen en övre stödgräns vid parker på 50 MW.

Vindkraftverk ger kommunala skatteintäkter i två steg, direkt till kommunkassan. Typfall för en 50 MW vindpark:

- Inledningsåret tas en byggskatt vid ett tillfälle, på minst 150 000 euro (kan vara upp till 10 gånger högre, bland annat finns här skillnader mellan landets regioner).
- Under 20 år kan kommunen ta ut en årlig skatt på 100 000 euro. Detta är en ny beskattningsmöjlighet från 2009, efter beslut i Högsta Domstolen. Den gäller även för existerande vindkraft.

Det är dessutom vanligt med frivilliga överenskommelser mellan kommun och exploatör i samband med vindkraftssatsningar – till exempel bygge av idrottsanläggningar.

Arrende till markägare betalas som regel i form av andel av bruttoproduktionen, på en nivå av 2,5 - 3 procent. Det förekommer även fast ersättning per installerad MW. Den betalas enbart till den som äger marken, inte i någon del till grannar.

Land	GWh/MW*		lokalt** mottagare
Sverige	2,3	0,5 %	Bygden
Danmark	2,1	0,4 %	Grön kommunfond

Norge	3,0	1,9 %	Kommun
Tyskland	1,9	3,9 %	Kommun
Skottland	3,0	1,3 %	Bygden
Spanien	2,2	1,1 %	Kommunen

* Varje installerad MW ger årlig medelproduktion på 1,9-3,0 GWh i angivna länder

** Uppskattad återföring till lokal nivå från exemplen i policyn, vid antaget elpris 80 öre/kWh

Jämtlandskommunerna betonar vikten av att avtal upprättas tidigt mellan exploator och byagrupp, eller annat organ som representerar den berörda bygden.

Huvudpunkter bör vara:

- Ersättning till berörd bygd med minst en procent av bruttoproduktionsvärdet
- Pengarna används för uthållig utveckling i berörda bygder
- Minst tio procent av anläggningen erbjuds till lokala intressenter.

Man specificerar också, i sin skrift, ett antal frågor som är viktiga att beakta, och hur de bör hanteras. Allt ifrån hur fonden bör skötas, till hur ”bygd” kan definieras.

Hela foldern kan laddas ner från Krokoms kommuns hemsida. (Nätsök på ”Vindkraft – Krokoms kommun”. På Krokoms hemsida finns länk med den rubriken i högerspalten.)

Sverige – ett idealland för gruvbolagen

När olika internationella organ rankar länders ”gruv-vänlighet” hamnar Sverige numera i toppskiktet. Valfungerande byråkrati och juridiskt system, bra infrastruktur och en redan väl utforskad berggrund är några av faktorerna bakom detta – men framför allt den praktiskt taget obefintliga mineralavgiften.

Fram till början av 90-talet gällde 1938 års gruvlag. I enlighet med den hade svenska staten laglig möjlighet att bli hälftenägare i varje gruvprojekt, i form av så kallad kronoandel. Även om detta inte tillämpades sågs det då av många som en hämsko för branschens utveckling och den borgerliga regering som tillträdde 1991 ändrade lagen, så att gruvbolagen därefter inte behöver betala mer än 0,5 promille av vinsten på malmvärdet som mineralavgift till staten, och 1,5 promille till markägaren. (Förutsatt att verksamheten går med vinst och bolaget inte trollar bort vinsten med räntesnurror eller på annat sätt). Till detta kommer sedvanlig bolagsskatt, som ju också är väldigt låg i Sverige: 22 procent.

Detta innebär alltså att gruvbolag och deras aktieägare – varav de flesta som ökat sina aktiviteter i Sverige efter lagändringen är utländska – kan tillgodogöra sig en stor del av de rikedomar vi har i form av mineraler i berggrunden. Sveriges ”vinst” blir ett antal arbetstillfällen och skatteintäkter under den tid som brytningen pågår. En huvudfråga blir då om detta är tillräckligt för att det ska vara värt de nackdelar som brytningen också alltid för med sig.

Redan det faktum att Sverige av gruvbolagen betraktas som ”bäst i klassen” när det gäller att tillgodose deras intressen borde ge anledning till eftertanke.

Särskild anledning att tänka efter har man på lokal nivå, eftersom det är där man kommer att få leva med efterverkningarna – påverkad och förstörd naturmiljö, sociala konsekvenser osv. Uppvägs detta av vinsten under brytningstiden i form av ett antal arbetstillfällen, och en ökad ekonomisk aktivitet? Eller blir man sittande ”med skägget i brevlådan” medan gruvbolag konkursar, alternativt drar vidare till nya jaktmarker?

Obruten malkropp är ett vilande kapital

Mineralutvinning utan något slags fondering/resursåterföring innebär en fortlöpande utarmning. Det har bland annat nationalekonomen Runar Brännlund i Umeå visat. Han beskriver en vilande mineraltillgång som en del av regionens kapitalstock. Vid brytning minskar kapitalstocken, och därmed förutsättningarna för välfärd i framtiden.

”Det är som att ha pengar på banken. Om nettoförräntningen är positiv har vi en hållbar utveckling. Om den är negativ – då är den inte det. Jag brukar använda Norge som exempel. De återinvesterar vinsterna från oljan så att det ger en avkastning. Man minskar på kapitalstocken i form av olja men ökar kapitalstocken på andra områden som ger avkastning i stället.” (Norrlandsparadoxen s 324)

En malkropp som ligger obruten i berggrunden utgör en latent rikedom. När den tas upp och genererar ekonomisk vinst är det rimligt att denna kommer nation och lokalsamhälle till del, inte bara skapar vinster för gruvbolagens aktieägare. Om inte kalkylen slutar på plus är det, i varje fall för lokalsamhällets del, bättre att helt avstå från brytning.

Slutsats, enligt Runar Brännlund: Antingen gör vi som Norge och återinvesterar vinster, så att vi kan fortsätta leva på räntan av det kapital som utvinningen skapat, eller också tär vi på kapitalet och står utan tillgångar den dag fyndigheten är uttömd.

Mineralutvinning är en verksamhet som kan ge stor vinning för den som har tur eller kan agera strategiskt. Men riskerna är också avsevärda – för bolaget förstås, som kan göra felaktiga prognoser och gå i konkurs; men värre ändå för samhället, som kan få både miljömässiga, sociala och ekonomiska problem att reda ut. Gruvprojekt ger en omfattande ekonomisk aktivitet under en begränsad tid, och konjunktursvängningar som kan sätta hela verksamheten i gungning även om fyndigheten inte är uttömd. En mineralavgift skulle ha en dubbel funktion: dels sälla bort projekt som bara blir lönsamma med maximalt slimmad kostnadssida, dels skapa en buffert för att hantera risker och sprida ut intäkterna över en längre tid – så som Norge gör med oljefonden. Miljöriskerna, liksom kostnader för att städa upp efter avslutad verksamhet ska förstås gruvföretag själv stå för, och fondera medel för.

Det centrala argumentet för att sänka den svenska mineralavgiften till ett minimum har varit att det ska ge arbetstillfällen, framför allt till glesbygden. Pajala fick under något år uppleva framsidan av detta mynt, då *Northland Resources* öppnade och drev järnmalmsbrytning där. Folk flyttade hem, lägenheter byggdes, framtids-tron var stor. Rikspolitiker stod i kö för att studera paradexemplet på lyckad glesbygdsutveckling.

Men Northland hade kalkylerat fel, och gick i konkurs. Det var inte den utveckling de hade förespeglat omvärlden.

”Prognoser saknar verklighetsförankring”

Att gruvbrytning är en extremt konjunkturkänslig bransch förstår man till exempel utifrån de senaste årens priser och prognoser. 2012 spådde branschorganisationen SweMin att den svenska gruvproduktionen skulle tredubblas fram till 2025, och att 50 000 jobb skulle skapas. Den prognosen byggde på utvecklingen 2007-2011, då järnmalmsproduktionen globalt ökade från två till tre miljarder ton och expertorganet Raw Materials Group spådde en fördubbling av detta fram till 2030. Men sedan saktade Kinas ekonomiska utveckling in, varpå efterfrågan och priser dalade.

Journalisten Arne Müller har i ett par böcker grävt djupt i den norrländska gruvnäringen (*Smutsiga miljarder* 2013, *Norrlandsparadoxen* 2015). Han har bland annat tittat närmare på hur realistisk branschens bedömning är, när den spår att 50 000 nya gruvjobb ska skapas fram till 2025. Müllers slutsats är att den prognosen saknar verklighetsförankring. Dels för att konjunktursvängningarna när det gäller mineralpriser alltid är kraftiga, och man kan inte grunda en prognos på trenden i en konjunkturuppgång. Dels för att de som gör dessa prognoser tycks bortse från teknikutvecklingen. *”Bolagens kalkyler bygger på att den tekniska utvecklingen plötsligt ska avstanna vid den tidpunkt när deras gruva startar och att antalet anställda därmed kommer att vara i stort sett detsamma under gruvans livslängd”* (Norrlandsparadoxen sid 154).

För de häftigt omdiskuterade gruvplanerna i Kallak, Jokkmokk, skulle det innebära en minskning av antalet anställda från 250 till 170 under de fjorton år malmen beräknas räcka, vid en måttlig produktivitetsutveckling på tre procent per år. Eller närapå en halvering om produktiviteten ökar med fem procent per år (som Boliden hade i sina gruvor under perioden 2009-2013).

Argumentet ”det ger ju jobb” förlorar alltså i styrka med tiden. Hundra jobb är alltid hundra jobb, men de väger lättare än 200 jobb, om det som ligger i den andra vågskålen förblir oförändrat.

Arne Müller lyfter också fram en annan intressant sak: åtskilliga av de jobb som skapas inom gruvnäringen hamnar i städerna. Till exempel har han räknat ut att Luleå har minst 500 gruvjobb – inom allt från forskning och myndighetsutövning till IT-företag och allehanda konsulttjänster.

Finansiärer kräver snabb vinst

Om produktivitetsutvecklingen är en faktor som gör gruvnäringen relativt sett mindre intressant som jobbskapare i glesbygd, så är den nya tidens sätt att etablera verksamheter en annan.

För nu är det snabbhet som eftersträvas. Inget gruvföretag bygger i förväg upp ett samhälle och en infrastruktur för att göra själva driften smidig och rationell – så som man kan säga att det var i gamla tiders brukssamhällen. Eller när vattenkraften byggdes ut och byar skapades, där människor kunde ha en komplett tillvaro så länge utbyggnadsfasen pågick.

Exemplet Pajala kan lära oss mycket om hur det fungerar idag.

Här kommer ett internationellt gruvföretag, Northland Resources, med finansiärer som vill ha snabb utdelning på satsade pengar. Därför gäller det att få igång produktionen fortast möjligt. Detta leder bland annat till att man börjar köra sina 90 ton tunga lastbilar på vägar som samtidigt (alltså inte i förväg) förstärks av Trafikverket. Det går sakta, och man får 20-30 punkteringar i veckan av det grova vägkrosset. Transportkostnaderna skjuter i höjden. För kommunen innebär gruvföretagets rivstart ett krav om att snabbt byta om till värsta spenderbyxorna. Det behövs allehanda satsningar för att klara alla nya behov, inte minst i form av bostäder. 160 stycken hinner Pajala ta fram innan Northlands konkurs är ett faktum i slutet av 2014.

Gruvbolaget kan undslippa ansvar genom att helt enkelt gå i konkurs, men kommunen måste hantera följderna i form av arbetslöshet, andra sociala konsekvenser, och för investeringar som man gjort i perspektivet av att gruvan skulle bli en långsiktig verksamhet i kommunen. Northland har också lämnat efter sig allvarliga miljökonsekvenser i form av förorenade vattenutsläpp i Muonio älv och en grundvattensänkning på 16 meter i gruvområdet (långt utöver beräkningen på några decimeter). Det finns otaliga liknande exempel, både i Sverige och andra länder. Lappland Gold-

miners konkursade verksamhet i Blaiken är ett av dem; där beräknas saneringen kunna kosta upp till 200 miljoner, medan bolaget bara avsatt 3 miljoner till uppstädningen. Finska Talvivaara är ett skräckexempel, där en lakvattendamm började läcka och förorenade ett stort område.

För kommunen, och samhället i stort, hade det varit mer effektivt att bygga upp verksamheten systematiskt, och få infrastrukturen på plats innan utvinningen satte igång. Egentligen hade det varit mest ekonomiskt även för företaget, men kapitalets behov av snabba vinster medgav inte en sådan process.

Förmodligen skulle vilken kommun som helst ha agerat precis likadant som Pajala i motsvarande situation. Men det gäller för varje kommun som står inför liknande avgöranden att fundera över hur tungt risktagandet väger i den negativa vågskålen. Så som det fungerar idag är risken stor att det är kommunen som blir sittande med ”svartepetter”. Får man tillräckligt i den positiva vågskålen för att det ska vara värt risktagandet? Det är den svåra fråga som glesbygdskommuner ställs inför när det gäller gruvetableringar.

Stiltje på gruvfronten

Just nu råder viss stiltje på gruvfronten i Sverige. Mineralpriserna har gått ner och Northland-konkursen har lagt sordin på entusiasmen, särskilt när det gäller järnmalm.

Men andra mineraler och metaller kan ha bättre framtidsutsikter. Och Sverige betraktas internationellt som ett av de bästa länderna att investera i. Här finns bra infrastruktur, fungerande rättssystem, effektiv byråkrati – och dessutom ett öppet arkiv av borrhärdar från hela landet, vid SGU:s borrhärdarkiv i Malå. Där kan vem som helst studera var brytvärda fyndigheter finns.

Borrhärdarna en fri tillgång för bolagen

Att jämföra mineralbeskattningar och -avgifter mellan olika länder är mycket svårt, då skattesystemen är komplicerade och uppbyggda på olika sätt. Men att Sverige har bland de allra lägsta står helt klart.

Det var 1993 som lagen ändrades, så att Sverige fick en lagstiftning som är bland världens mest liberala gentemot gruvföretagen, med bara en halv promille av brytningsvärdet i mineralavgift till staten. Det är inte bara låga skatter och avgifter som lockar – här möter gruvbolagen även en väl utbyggd infrastruktur och ett väl fungerande byråkratisk/juridiskt system.

Dessutom har de fri tillgång till det unika borrhärdarkivet i Malå, där en stor del av den svenska berggrunden finns dokumenterad. Ja, snart behöver de inte ens bege sig till Malå. SGU håller nämligen på att lägga ut hela arkivet på nätet så att vem som helst, var som helst, kan ta del av resultaten, alldeles gratis.

Den kanadensiska tankesmedjan *Fraser Institute* – av New York Times klassad som ”konservativ” och ”libertariansk” (emot statlig inblandning i så hög grad som möjligt) – gör en årlig klassning av världens länder vad gäller olika aspekter som har med mineralutvinning att göra. Där rankades Sverige 2013 som det sjätte mest investeringsvänliga minerallandet i världen, efter *Western Australia, Nevada, Newfoundland/Labrador, Alaska* och *Finland*.

2014 hade Finland gått upp i topp, och Sverige åkt ner till tolfte plats, av 120 rankade länder. *Norge* ligger på 43:e plats, medan ”klassiska” bananrepubliker som *Honduras* och *Guatemala* ligger på platserna 116 och 119. Där är villkoren för explo-

atörerna alltså som allra hårdast, enligt Fraser Institute. (Nätsök: "Survey of mining companies 2014")

I en annan internationell jämförelse, utförd av "Government of Greenland" 2014 framstår Sverige som det klart mest företagsvänliga landet när det gäller järnmalm-utvinning. Man anger att 23,2 procent av företagets vinst går till svenska staten som skatt. Därefter kommer Kanada, med 36,3 procent till staten och det allmänna. (Finland är inte med i denna jämförelse.) (Greenlands Oil and Mineral Strategy 2014-2018)

Varför ska Sverige vara "bäst i klassen" när det gäller att tillmötesgå exploateringsintressena? Gynnar det nationen? Gynnar det de bygder där metall- och mineralutvinning etableras? Många andra länder resonerar annorlunda. Debatten om att globala gruvbolag plundrar mineralresurser, på bekostnad av nationer och lokalsamhällen, finns på många håll. Jämförelser är knepiga av många skäl. En gruvskatt kan handla om beskattning av vinst eller av totala brytningsvärdet, det kan finnas både statliga och regionala skatter och avgifter, reglerna kan skifta mellan olika mineraler, liksom möjligheterna för bolagen att kvitta förluster på ett ställe mot vinster på ett annat, etc. Men en blick runt om i världen visar ändå att olika former av beskattning, eller avgifts- och royaltysystem hör till det vanliga.

North Dakota – rikedom med stora miljörisker

Den glest befolkade, och historiskt sett fattiga, delstaten *North Dakota* i norra USA, är ett exempel på vad mineralavgifter kan betyda för ekonomin. Till följd av teknikutvecklingen när det gäller utvinning av olja och gas ur djupa skifferlager kan man nu – via så kallad fracking – utvinna fyndigheter som tidigare var omöjliga att nå. Det innebär att man från ett enda djupborrat hål nu kan borra horisontellt ut mot sidorna, varefter man sprutar ner vatten och kemikalier under stort tryck, vilket gör att berget spricker och olja och/eller gas sipprar ut.

North Dakota har det senaste decenniet stigit fram som storproducent av fossila bränslen. Bara Texas producerar mer olja än North Dakota, av USA:s delstater. Tack vare en gammal lagstiftning i denna delstat, som säger att 11,5 procent av den utvunna oljans totala värde ska gå till delstatskassan, har dess intäkter ökat dramatiskt (Det finns vissa smärre undantag från denna beskattningsnivå). För femton år sedan låg North Dakota i botten i USA:s delstater vad gäller BNP per capita. Idag ligger man 29 procent över det nationella genomsnittet.

Om North Dakota å ena sidan är ett exempel på vad en mineralavgift kan betyda inkomstmässigt för samhället, så är delstaten också ett exempel på riskerna med utvinningen. Förutom att all oljeutvinning är negativ för det globala klimatet så är fracking-tekniken mycket omdiskuterad; man befärar skador på grundvattnet av de kemikalier som sprutas ner, förorenat restvatten som tas upp ur borrhålen måste tas om hand på rätt sätt för att inte förorena, osv. Oljeboomen skapar även stora sociala problem, t ex genom kraftigt stegrade boendekostnader och stor tillströmning av framför allt män, varav många hamnar i lägerliknande containerboenden, så kallade "men's camp".

Förutom att delstaten får sina 11,5 procent i mineralskatt får även markägarna där oljan utvinns en rejäl andel av värdet, eftersom lagen säger att det som finns under markytan i utgångsläget tillhör markägaren. Där skapas många dollarmiljonärer. För markägarna har olje- och gasboomen inneburit miljoninkomster (i dollar). Det kan vara värt att diskutera om en så stor återföring gör människor och myndigheter

mer benägna att ha överseende med verksamhetens baksidor. Många menar också att North Dakota agerat kortsiktigt när man använt en stor del av skatteinkomsterna från oljan till att sänka andra skatter, vilket ger stor sårbarhet vid prisfall.

Alaska har hög beskattning

Ett andra exempel från USA är *Alaska*, som i likhet med North Dakota tar royalty på produktionsvärdet, men även beskattar oljeindustrin på andra sätt. Det har gjorts beräkningar på vad delstaten tjänar för varje fat olja som produceras:

2007, när råoljepriset låg på ca 70 dollar per fat gick 22 av dessa till oljebolaget ConocoPhillips och 27 till delstaten. 2011, när priset låg på 106 dollar, tjänade oljebolaget 27 dollar, men delstaten fick hela 51 dollar per fat.

Notabelt är att när Sarah Palin (vicepresidentkandidat för republikanerna i presidentvalet 2007) satt som guvernör i Alaska så skärpte hon beskattningen av oljebolagen med en lag som hon kallade "*Alaska's Clear and Equitable Share*" – "Alaskas tydliga och rättvisa andel". Men den allmänna stämningen i delstatens lagstiftande församlingar var sådan att man under behandlingen av guvernörens lagförslag skärpte reglerna ytterligare, så att i slutändan kunde federala och delstatliga skatter ta ända upp till 70 procent av vinsten. Några oljeborriggar togs då ur drift, men sedan har borrningarna ökat till en ännu högre nivå än den som rådde innan.

De ökade intäkterna till delstaten har fungerat som buffert vid finanskrisen och andra konjunktursvängningar. Vid ett tillfälle, 2008, gjordes till och med en "vinst-delning" till medborgarna, i form av en individuell "energy dividend" på 1200 dollar. (Alaska Journal)

Kanada – mycket stannar lokalt

I Kanada beskattas naturresurser både regionalt och nationellt. Detta gör att delar av värdet av naturresurser kan stanna kvar lokalt. Under perioden 2002 till 2010 har provinsernas inkomstandel från beskattning av gruvsektorn legat på mellan 39 och 60 procent av de totala skatteinkomsterna.

("Hållbar gruvnäring kräver en klimatsmart industristrategi och en helhetssyn på Sveriges naturresurser." Slutrapport. Utredare Christina Lugnet)

Norges oljefond – sex tusen miljarder

Den norska oljefonden – "Statens pensjonsfond utland (SPU)" – upprättades den 22 juni 1990 och har som uppgift att förvalta de statliga intäkterna från oljeindustrin. Högst fyra procent av SPU får användas årligen för att täcka utgifter i statsbudgeten. Det totala värdet av fonden närmar sig sex tusen miljarder norska kronor. Medlen till fonden kommer framför allt från företagsbeskattning, men även från licensavgifter på utvinningen.

Beskattningen av oljeföretagen bygger på den vanliga företagsbeskattningen, som är 28 procent. Men på detta har man lagt en speciell skatt på utvinningen med 50 procent, vilket alltså ger en sammanlagd skatt på 78 procent. Men sedan finns avdragsmöjligheter för företagen, som i praktiken kan sänka denna skattesats avsevärt. Statoil, som till 67 procent ägs av norska staten, driver ca 80 procent av den norska olje- och gasutvinningen, ofta i partnerskap med andra bolag, plus att man har verksamhet i mer än 30 andra länder.

Eftersom den norska olje- och gasutvinningen sker till havs finns inga markägare och inget lokalsamhälle som kan göra anspråk på del av kakan.

Polen antog 2012 en ny lag som ger staten större inkomster och rättigheter på olika sätt. Bland annat en gruvskatt på silver och koppar, där statens andel är relaterad till prisnivåerna.

Australien har varit omtalat för att den dåvarande labour-regeringen (socialdemokratisk) 2012 införde en gruvskatt på 30 procent av vinsten. Men den lagen togs bort 2014, av den nya konservativa regeringen.

På internet finner man en gedigen genomgång från branschanalytikern *Raw Materials Group* om hur gruvverksamhet beskattas och avgiftsbeläggs på olika sätt i olika länder, med dussintalet fallstudier. Där framgår hur förmånliga de svenska villkoren är, jämfört med andra länder. Rapporten, *Taxation in the mining sector*, är fri för nerladdning, men det anges i förordets villkor att man inte får citera den utan RMG:s tillstånd, varför vi avstår från detta i denna text. (Nätsök "Mineral taxation report RMG").

Fondera med långsiktigt perspektiv

En fond som byggs upp av mineralavgifter kan ha många användningsområden. Vänsterpartiet förespråkar en avgift på 10 procent, varav 9,5 procent skulle gå till staten och 0,5 procent till markägare och berörda samebyar. Staten skulle fondera sin andel och använda pengarna till investeringar i gruvregionerna – för kraftförsörjning, infrastruktur, bostäder, yrkesutbildning för gruvnäringens behov m m. (Jonas Sjöstedt, Aftonbladet, 130123)

Hela Sverige ska leva vill också att en mineralavgift på 10 procent införs, som andel av produktionsvärdet från gruvdriften, och att den kommer berörda bygder till godo. Huruvida detta ska hanteras via fonder eller på annat sätt är inte uttalat.

En modell för långsiktig hantering av en tioprocentig avgift har lagts fram av Lars Wilderäng, som driver ekonomibloggen Cornucopia, som uppger sig vara "Sveriges största oberoende blogg inom finans, ekonomi och miljö". Han har föreslagit att en av dessa tio procent går till kommunen och en procent fördelas bland markägare, inklusive grannar. Övriga åtta procent ålaceras i en gruvfond, som betalar ut under dubbelt lång tid som gruvan varit i drift, men först efter gruvan tagits ur bruk – till kommunen och för att stödja nyetablering av företag. Om en gruva varit i drift i 20 år, så kommer detta stöd att utgå i 40 år. Wilderäng föreslår också att brytningstillstånd ska villkoras med en deposition – till exempel 500 miljoner kronor – som fondera tills gruvan är avvecklad. Då kan de betalas tillbaka om sanering är slutförd och bolaget inte i konkurs.

Varför mineralavgift?

- Kommunen måste anpassa sin "kostym" till vad gruvverksamheten kräver, i form av vägar och annan infrastruktur. Ofta dessutom med kort planeringstid.
- Verksamheten drivs ofta av utländska bolag som inte skattar i Sverige.
- Många gruvarbetare pendlar in och skattar i andra kommuner.
- Kommunerna tar stora ekonomiska risker, t ex om dammbrott uppstår, eller vid påverkan på miljön, som till exempel kan kräva marksanering. Gruvverksamhet är extremt känslig för internationella konjunkturer. Exemplet Pajala visar att lokalsamhället kan drabbas hårt vid prisfall.
- Det finns en intressekonflikt mellan bolagen och samhället, där de förra

vill ha största möjliga vinst under projektets gång, medan samhället är betjänt av långsiktighet. Bolaget tar gärna ut möjlig vinst under en så kort tid som möjligt, medan kommunen vill ha en utdelning som kvarstår så länge som möjligt. En återbäring som kan fonderas, i stil med norska oljefonden, kan kompensera för denna diskrepans.

- Den väg som Sverige beträdde i och med att kronoandelen på upp till 50 procent av en fyndighet togs bort i början av 90-talet innebär att utländska bolag upplever sig komma till något av ett Klondyke, där det – i ett internationellt perspektiv – råder extremt goda villkor för gruvverksamheten.

- Mineraler är en ändlig resurs. Vid gruvbrytning minskar samhällets och bygdens "kapitalstock", och därmed förutsättningarna för välfärd i framtiden. Med mineralavgift kan man bygga upp ett kapital och få nytta av kapitalet över en längre tid.

.....

Världsbanken har i en kartläggning av mineralavgiftsfrågan funnit ett antal huvudargument som brukar föras fram från gruvbolagens sida.

De menar att de behöver få en lindrigare behandling utifrån argument som:

- Man tjänar inga pengar under prospekterings- och uppbyggnadsperioden
- Kapitalbehovet är större än i de flesta branscher
- När gruvan är på plats är kapitalet bundet; utrustningen är specifik och svår att sälja
- Verksamheten kan drabbas av ändrade beskattningsregler över åren
- Vinsterna varierar kraftigare än i andra branscher.
- Avveckling kan kosta stora summor.

Källa: Mining Royalties, World Bank 2006

Återvinning är ett alternativ

I en diskussion om gruvbrytning är det värt att hålla i minnet att återvinningsspåret blir allt viktigare. En betydande del av gruvbrytningen skulle kunna ersättas med återvinning, inte minst när det gäller sådana metaller som används i modern elektronik. Stor kraft läggs ner på att prospektera och bryta metaller ur jordskorpan, medan vi låter dem som vi kanske redan har i handen, i mobiltelefonen, gå förlorade, trots att halterna kan vara lika höga i en deponi som i en gruva.

Hittills har dock gruvindustrin gynnats, på återvinningens bekostnad, hävdar en forskare vid Linköpings Universitet, Nils Johansson. Medan återvinningsföretag kan tvingas betala deponiavgift på rester som behöver deponeras efter att metaller tagits till vara så slipper gruvor deponiskatt. Gruvsektorn har även lägre koldioxidskatt och energiskatt än återvinningssektorn, och gruvrelaterad forskning får betydligt mer stöd än forskning kring återvinning. Plus att gruvindustrin får hjälp med att hitta mineraler.

Det samlade värdet på hur mycket detta gynnar gruvindustrin är 30 miljarder per år, har Nils Johansson, doktorand på Avdelningen för industriell miljöteknik vid Linköpings Universitet räknat ut.

Artikel i Resources Policy, 25 april 2014.

Skatteutjämningsystemet

Varje diskussion om återföring av vattenkraftsmedel till kommuner eller regioner landar ofelbart i skatteutjämningsystemet. Det är där som skevheter ska rättas till, menar de som säger nej till att ge vattenkraftskommuner och -regioner något tillbaka på annat sätt.

Men stämmer detta verkligen?

Det uttalade målet med skatteutjämningsystemet är i korthet att skapa likvärdiga förutsättningar för välfärden i alla kommuner. Att systemet åstadkommer detta kan i och för sig ifrågasättas, då kommunalskatterna kan variera med flera kronor mellan rik storstadsförort och genomsnittlig inlandskommun, men låt oss anta att så är fallet. Då kan man även fråga sig om det inte finns annat som också behöver rättas till och utjämnas. Det sägs till exempel inget i skatteutjämningsystemet om att kompensera för de nackdelar som vattenkraftutbyggnaden leder till för de bygder där kraftverken finns, i form av försämrade förutsättningar för egen utveckling.

Skatteutjämnningen jobbar via två huvudspår: inkomstutjämnning och kostnadsutjämnning.

Inkomstutjämnningen avser att ge ett någorlunda likvärdigt skatteunderlag i alla kommuner och landsting. Staten jämnar ut kommunernas och landstingens inkomster, genom att fylla på skatteunderlaget upp till en viss garanterad nivå (115 procent av rikets medelskatekraft). Ett landsting (Stockholms) och fjorton kommuner har en högre medelskatekraft än så, och får betala en avgift i stället.

Men systemet jämnar inte ut helt; de rikaste kommunerna har det fortfarande bättre förspänt än övriga. I den senaste översynen av skatteutjämningsystemet lyckades dessutom de tolv rikaste kommunerna i Stockholms landsting få med sig alliansregeringen i sitt krav om extra fördelaktiga villkor. Deras avgift till systemet sänktes med motiveringen att detta skulle ge dem mera drivkraft för tillväxt. Sänkningen motsvarade en statlig kostnad på ca en miljard kronor, åtgärden har därför kommit att kallas ”bonusmiljarden”.

Kostnadsutjämnningen går ut på att korrigera för skillnader kommunerna emellan när det gäller ett antal faktorer som påverkar kommunernas kostnader. Först och främst handlar det om de fem stora verksamhetsområdena förskola, grundskola, gymnasieskola, individ- och familjeomsorg samt äldreomsorg. Dessutom utjämnas det för kostnader för kollektivtrafik, andel barn och ungdomar med utländsk bakgrund, hastiga befolkningsförändringar, bebyggelsestruktur och löneläge.

Utgår bara från befintlig befolkning

Man kan säga att båda spåren i skatteutjämnningen på olika sätt utgår från den befintliga befolkningen. Syftet är att de människor som finns i kommunen ska ges likvärdiga förutsättningar med andra kommuners medborgare vad gäller den kommunala servicen.

Men att till exempel en utbyggnad av vattenkraften ger sämre livsförutsättningar i bygden kompenseras inte. Eller att utbyggda forsar försämrar för turismen, att jordbruket drabbas när marker däms över, att renskötseln får problem när isarna blir mer oberäknliga, att bygdens attraktivitet påverkas negativt rent generellt vid stora ingrepp i naturen, osv.

Genom att skatteutjämningsystemet i så hög grad utgår från den befintliga befolkningen och dess sammansättning finns ingen trygg bas för kommunen då den

drabbas av nedåtgående befolkningskurva – en nedåttrend som ju kan förstärkas av vattenkraftutbyggnadens konsekvenser. Man kan säga att utjämningssystemets två huvudspår ger en hygglig välfärd under färden neråt, men de får inte nerförsbacken att plana ut.

Det finns dock inom skatteutjämningen en mindre ”byggsten” som inte handlar om att utjämna mellan medborgare via välfärdssystemen: *strukturbidraget*, som ges till kommuner med särskilt svagt befolkningsunderlag. Det infördes på 90-talet, när utjämningssystemet gjordes om, för att kompensera vissa utsatta kommuner som annars hade fått en väldigt kraftig försämring. Det har ifrågasatts, men finns fortfarande kvar. I strukturbidraget ingår bland annat gamla regionalpolitiska stödpengar – en del som nu ska krympas.

Försämringar över tid

Av historien ser vi att kommuner och regioner tidigare fått ett betydligt större skattemässigt utbyte av vattenkraften, men att dessa nyttoeffekter bit för bit skalats av.

- Utbyggnadsperioden gav stor ekonomisk aktivitet och avsevärda skatteintäkter, med all den arbetskraft som då behövdes. Man visste att den intensiva utbyggnadsperioden var övergående, men en del permanenta jobb skapades ju också, för drift och service. Med tiden har dock dessa lokala jobb blivit allt färre, på grund av rationaliseringar och teknikutveckling.

- Fastighetsskatten var en viktig inkomstkälla för kommunerna, men togs ifrån dem på 80-talet, för att sedan införas som en statlig skatt.

Och det saknas – som FSV skrev i sitt diskussionsmaterial till stämman 2013 – *”ett uthålligt och förutsägbart finansiellt instrument för utveckling och tillväxt för de områden som idag har en negativ ekonomisk utveckling”*.

Att skatteutjämningssystemet betraktas som den allenaordande rättviseskiparen illustreras av vad som hände när den statliga fastighetsskatten på bostäder gjordes om till en kommunal fastighetsavgift. Den reformen innebar ju att kommunerna fick en ny intäktskälla. Men då skar staten ner sitt bidrag till skatteutjämningssystemet i motsvarande mån. Skulle samma sak ske om kommuner/regioner fick del av fastighetsskatten på energianläggningar?

Något i den stilen verkar föresväva näringsutskottet, att döma av hur utskottet brukar besvara riksdagsmotioner om återbäring. Svaret kan lyda så här: *”Statliga inkomster som genereras från ett geografiskt område eller från en produktionsanläggning och är baserade på naturresurser ska inte kopplas till statliga utgifter i samma område. I så fall måste korrigeringar göras via ett nytt kommunalt utjämningssystem eller via andra statliga budgetposter. Detta skulle resultera i en svår genomtränglig statlig budgethantering.”*

Norge kan hantera både utjämning och skatt

I Norge verkar man i alla fall bemästra komplikationerna. Där görs också en viss avräkning i skatteutjämningssystemet, men inte mer än ca 20 procent av det man annars skulle få ut lokalt från vattenkraften. (Norska kommuner och fylken där det produceras vattenkraft får dela på 6,5 miljarder norska kronor i fastighetsskatt. Efter avräkning mot skatteutjämningssystemet blir det ca 5,2 miljarder norska kronor kvar, vilket motsvarar 4,3 norska öre per producerad kilowattimme.)

Och i Sverige sker ju hela tiden en rad förändringar i skattesystemet, som innebär ekonomisk omfördelning mellan individer och grupper. Förmögenhets- och arvs-

skatt har tagits bort, skatteavdrag har införts för dem som jobbar, rutbidrag har införts osv. Kan man då inte även ändra fördelningen mellan kommuner och regioner genom att göra fastighetsskatten kommunal/regional?

Det skulle också vara intressant att bredda diskussionen om begreppen rättvisa och "likvärdiga förutsättningar", som ju är utjämningsystemets ledstjärna. Vad är egentligen rättvisa när det gäller olika landsdelars ekonomiska villkor? Finns det en risk att skatteutjämningsystemet blir en bromskloss, som hindrar införandet av andra åtgärder, när man vill rätta till grundläggande skevheter i fördelningen av resurser? Är det inte en rättvisefråga också att varje del av landet får chans att utvecklas i positiv riktning – att politiska och ekonomiska redskap tas fram för att nå det målet? Till exempel så som man gör i Norge, med en aktiv och effektiv distriktspolitik, kombinerad med kommunal fastighetsskatt och återbäring på vattenkraften.

Skogen

En fjärde naturresurs som starkt bidrar till hela nationens ekonomi och välbefinnande, och som till stor del finns i samma geografiska regioner som de tre övriga i denna rapport, är skogen. Problematiken kring skogen har på flera sätt en annan karaktär, och är värd sin egen fördjupande rapport. Men det finns även väsentliga likheter med de naturresurser som behandlas i denna skrift – framför allt genom att man i bägge fallen ser hur lagstiftningen ekonomiskt kommit att missgynna de bygder där skogen finns.

Särskilt uppenbart är detta där skogen ägs av stora bolag eller utbor, eftersom kommunerna då går miste om skatteinkomster. Bolagen skattar där deras huvudkontor finns, utboägarna betalar skatt i de kommuner där de är skrivna, för intäkter de har från sina skogsinnehav. Fastighetsskatten för jordbruksfastigheter gick tidigare till kommunen, men är numera statlig. Rent tekniskt bör det vara en enkel åtgärd att ändra på detta.

Hela Sverige ska leva är en av de aktörer som krävt en grundlig översyn av dessa frågor, med sikte på att skogens värden – precis som övriga naturresurser – i högre grad ska komma bygderna till del.

En sak som också bör komma fram och belysas i detta sammanhang är lokalbefolkningens inflytande över hur skogsmarken i deras bygder hanteras. Att stor-skogsbruket utan hänsyn kan göra kalhyggen in på byarna förstör livsmiljön för dem som bor där och minskar dramatiskt bygdens attraktivitet.

Fakta

- Elproduktion från vattenkraft ett normalår är 66 Twh.
- Drygt 90 % av detta kommer från skogslänen, som därmed står för 46 % av den totala elproduktionen.
- Bygdemedlen, som ska ersätta berörda bygder och kommuner för intrång, uppgår till 120 miljoner kr. Nivån bygger på gamla domar från en tid då miljön inte värderades på samma sätt som idag. Detta motsvarar 0,18 öre /kWh.
- Taxeringsvärdet på samtliga vattenkraftverk är ca 193 miljarder kronor, enligt uppgift från Skatteverket (maj 2015). Skattesatsen är 2,8 %, vilket gör att den årliga fastighetsskatten är ungefär 5,4 miljarder kronor.
- Från vart och ett av de fyra nordligaste länen hämtar staten hem från 1 till 1,4 miljarder kronor per år i fastighetsskatt på vattenkraftverken.
- Om hälften av fastighetsskatten på vattenkraftverk fick stanna kvar i kommuner/regioner skulle det motsvara ca 9 öre/kWh.
- Näringsutskottets yttrande till riksdagen över motioner som dessa har de senaste åren formulerats enligt följande: "Statliga inkomster som genereras från ett geografiskt område eller från en produktionsanläggning och är baserade på naturresurser ska inte kopplas till statliga utgifter i samma område. I så fall måste korrigeringar göras via ett nytt kommunalt utjämningssystem eller via andra statliga budgetposter. Detta skulle resultera i en svår genomtränglig statlig budgethantering".
- Elkunder i följande län och kommuner betalar 12,5 öre lägre energiskatt (inkl moms): Malung-Sälen, Mora, Orsa och Älvdalen i Dalarna; Ljusdal i Gävleborgs län; samtliga kommuner i Jämtlands län, Norrbottens län och Västernorrlands län; Torsby i Värmlands län samt Sollefteå, Ånge och Örnköldsvik i Västernorrlands län. (Källa: vattenfall.se)

Hela Sverige ska leva www.helasverige.se

Föreningen Sveriges Vattenkraftkommuner www.fsv.nu

Inlandskommunerna Ekonomisk Förening www.ief.se

Ersättning från exploatering av naturresurser

De bygder som tillhandahåller naturresurser till övriga landet ska få ersättning för de intrång och olägenheter detta innebär. Det handlar om gruvor som gör oåterkalleliga ingrepp i naturen, älvar som regleras för vattenkraft där ekosystemen förstörs, vindparker som påverkar landskapsbilden samt om skogen som kalhuggs och begränsar möjligheten till exempelvis turism.

Den allt mer storskaliga exploateringen av naturresurserna ger allt mindre i fråga om jobb och pengar till lokalsamhället och minskar bygdernas attraktivitet. En kolonial struktur etableras med ökat fjärrstyrt inflytande och ägande. Det krävs storskalighet för att effektivt nyttja vissa resurser, men det ska ändå ske på ett långsiktigt hållbart sätt. Våra naturresurser ska brukas så att de bidrar till ett hållbart samhälle, med lokalt inflytande, lokal ersättning och så långt möjligt lokalt ägande.

Sverige har en extremt låg mineralavgift internationellt sett, 0,2 procent av produktionsvärdet. Trots en strikt miljölagstiftning som medför merkostnader för exploatörerna, är de sammantagna kostnaderna låga. En mineralavgift på 10 procent ger rimlig ersättning till i första hand de berörda bygderna.

Det är orimligt att bygder och kommuner som Jokkmokk och Ragunda, som levererar en betydande del av vår el från vattenkraften, ska ha bland de högsta kommunalskatterna i Sverige och ändå ständigt tvingas dra ner på servicen till medborgarna. En rättmätig del av vattenkraftens värden ska stanna i berörda bygder, kommuner och regioner och bidra till utveckling. Ett sätt är att fastighetsskatten på vattenkraftsanläggningar, cirka 6 miljarder kronor år 2014, överförs från staten till berörda områden.

Vindkraften byggs nu ut i snabb takt, tyvärr utan lagstadgad ersättning till berörda bygder. Vi förespråkar en modell där de så kallade bygdepengarna satts till minst 0,5 procent av bruttointäkten från vindkraftsproduktionen på enskild mark och 1 procent på bolagsmark. Modellen stöds av många av vindkraftens intressenter, men följs alltför sällan av exploatörerna... Lagstiftning krävs!

Avkastningen från skogen är av något annorlunda karaktär än de övriga naturresurserna. En stor del av skogen ägs av stora bolag och utbor, som ger lite tillbaka till skogsbygderna. Hur mer av skogens värde ska komma berörda bygder till godo måste ses över.

Den politiska viljan att tillförsäkra landsbygden en rättmätig ersättning från exploateringen av naturresurserna saknas. Skatteutjämningen används ofta som motargument och som compensation. Vi ser det inte så att det ena utesluter det andra. I det ena fallet är det en ersättning för intrång i den lokala miljön och i det andra ett system för att ge landets medborgare en likvärdig service.

Vår uppmaning till politiken

- Mineralavgiften ska vara 10 procent av produktionsvärdet från gruvdriften och komma berörda bygder till godo.
- Fastighetsskatten/-avgiften från vattenkraften ska gå till berörda kommuner och regioner, det vill säga i år cirka 6 miljarder.
- Bygdepengar från vindkraften lagstadgas på minst 0,5 procent på privat mark och minst 1 procent på bolagsmark.
- Fastighetsskatten/-avgiften från vindkraften ska gå till berörd kommun.
- Utforma beskattningen av stora skogsbolag så att mer av skogens värde kommer skogsbygderna till godo.

Förslag till åtgärder för utveckling av lokalt anpassad samförvaltning av naturresurser

En sammanställning av förslag som framkom under konferensen Lokal förvaltning av naturresurser i riksdagen den 20 maj 2015

Arbetsgrupp bestående av: Terese Bengard och Ylva Lundkvist Fridh (red.) - Hela Sverige ska leva, Staffan Bond – Inlandskommunerna, Håkan Tunón och Marie Kvarnström - Centrum för biologisk mångfald, Kristian Olofsson - Transtrands sockenförening, Leo Persson - Särna-Idre Sockenförening, Thomas Norrby - Sveriges lantbruksuniversitet, Laila Rehnfeldt – Sametinget och Jan Wärnbäck – Världsnaturfonden WWF

Innehåll: Arbetsgruppens inledning. Definition av begreppet lokal naturresursförvaltning. Sammanställning av förslag till utveckling av lokalt anpassad samförvaltning av naturresurser. De 10 punkterna från 2005 - med kommentarer från 2015.

Innehåll

Arbetsgruppens inledning: ”Ett inspel till förnyade insatser för samförvaltning”	2
Definition: Lokal naturresursförvaltning	4
Förslag till åtgärder för utveckling av lokalt anpassad samförvaltning av naturresurser.....	5
De tio punkterna från 2005 – med kommentarer från 2015	9

Arbetsgruppens inledning: ”Ett inspel till förnyade insatser för samförvaltning”

Idén till denna endagskonferens kom sig av att det var precis tio år sedan en konferens om lokal förvaltning hölls i riksdagen. Initiativet kom då från lokala utvecklingsgrupper som var med i Hela Sverige ska leva projekt Hållbara bygder. Den dåvarande miljöministern Lena Sommestad presenterade ett ambitiöst tiopunktsprogram för att främja lokal förvaltning; tio konkreta insatser i syfte att demokratisera naturvården och naturresursförvaltningen. Ett år senare redovisade miljödepartementet vad som åstadkommits så långt på ett föreningsmöte med Hela Sverige ska leva och några punkter kunde bockas av. Därefter har ingen motsvarande redovisning skett.

De organisationer som arrangerade årets konferens delade en känsla av att det förvisso hade hänt en hel del, men att utvecklingen mer eller mindre hade stannat av och att frågan om lokal förvaltning politiskt hade kallnat. Det kanske delvis går att förklara med att frågan om lokal förvaltning hamnat på flera myndigheters bord och därmed kan den naturligtvis även ha hamnat mellan olika stolar. Lokal förvaltning av naturresurser är inte bara en biologisk fråga för naturvården att skydda, eller inte skydda landområden eller arter. Det handlar i ännu högre grad om landsbygdspolitik, demokrati och hållbar utveckling! Detta framgick också av regeringens hållning när den på årets konferens representerades av såväl civilminister Ardalan Shekarabi som statssekreteraren Gunvor G. Ericson vid Miljö- och energidepartementet. Dessa frågor är också lika aktuella för Miljö- och energidepartementet, Näringsdepartementet och Finansdepartementet för att bara nämna några, vilket också medför att det är en mångfald av statliga verk som berörs av dem.

Nu har det alltså gått tio år och vad har hänt med den riktningssändring av naturresurspolitiken som lyftes fram 2005? Under årets konferens gav Peter Westman, som vid den förra konferensen arbetade på Miljödepartementet (numera på Världsnaturfonden), en bild av att det faktiskt har hänt rätt mycket. Det är helt riktigt att många initiativ utvecklades och slog ut i blom, om än med en eller annan barnsjukdom på vägen. Vi har hört om till exempel Kosterhavets nationalpark, Östra Vätternbranterna och den nya förvaltningsorganisationen för Världsarvet Laponia. Så visst finns det goda exempel, men samtidigt har andra lokala initiativ idag gått i graven när eldsjälarna har brunnit ut. Många av de exempel som lyfts fram var sådana som hade vind i seglen redan i samband med tiopunktsprogrammets lansering. Men hur många nya goda exempel har kommit till under den senaste femårsperioden? Och har vi några nya goda exempel på lokal förvaltning som är i sin linda? Hur är egentligen det politiska klimatet för lokal förvaltning idag? Finns det förutsättningar för några nya goda exempel eller ska vi fortsätta att framhålla de vi redan har, det vill säga något halvdussin eller kanske ett dussin områden?

Under konferensen fick deltagarna bland annat höra om den internationella utvecklingen på området och av Johan Bodegårds föredrag framgick att mycket har hänt internationellt som dock inte har inkluderats i svensk naturvårds- eller landsbygdspolitik. Hans Peter Hansen, SLU, och Anna Zachrisson, Umeå universitet, gav forskarnas bild av dragkampen mellan politikerns idé om decentralisering och myndigheternas vilja att själva behålla rådanderätten. Hans Peter beskrev hur vissa tjänstemän på olika myndigheter lyckades obstruera insatser baserade på parlamentariska beslut. Anna visade på hur Norge lyckats implementera en typ av lokal förvaltning i betydligt högre utsträckning än Sverige. De lokala exempel som medverkade på konferensen gav sina olika bilder och illustrerade de problem som forskarna lyft fram. Den röda tråden var att lokal förvaltning sällan är enkelt och friktionsfritt, men ändå

värt att kämpa vidare för. Dokumentation i form av film och reportage från konferensen hittas på hemsidan: helasverige.se/kansli/vad-vi-goer/vaara-evenemang/lokal-foervaltning/

Det tiopunktsprogram som Sommestad presenterade inspirerade arrangörerna till årets konferens att låta workshopdeltagarna gemensamt lyfta fram vilka tio åtgärds punkter man ville se i ett förnyat åtgärdsprogram 2015 för utveckling av lokalt anpassad samförvaltning av naturresurser. De olika diskussionerna och föreläsningarna inspirerade till ett stort antal idéer kring förbättrad samförvaltning som undertecknande arbetsgrupp har sammanställt i tio kategorier. Den sammanställning som följer är således inte ett systematiskt eller genomarbetat program som det från 2005 och det har inte heller kommit till på regeringskansliet utan är sprunget ur gräsrotternas bedömningar och behov. Det är de önskningar på åtgärder som lyftes fram under plenarsessionen, diskuterades under workshoparna, framfördes i en utvärderingsenkät och sedan grupperades och sorterades av delar av arrangörsgruppen. De bör därför ses som ett inspel att utveckla, konkretisera och genomföra av politiker, regering och myndigheter i syfte att stärka det lokala inflytandet över naturresursförvaltningen och säkerställa en levande landsbygd i hela landet. Dessa tio åtgärds punkter utgör härmed vårt gemensamma förslag och underlag som utgångspunkt för att formulera en ny politik för utveckling av lokalt anpassad samförvaltning av naturresurser.

När många berörs finns dock risk att ingen tar på sig ledartröjan. Det krävs att någon kliver fram och tar ansvar för att de frågor som väckts till liv genom konferensen arbetas vidare med och ger avtryck i förvaltningsarbetet. Från arrangörshåll menar vi att detta fortsatta ansvar behöver ligga på departementsnivå. Vi vill härmed fråga om Miljö- och energidepartementet kan ta detta ansvar i nära dialog med Näringsdepartementet och Finansdepartementet?

Vi som arrangerade 2015 års konferens om lokal förvaltning av naturresurser kommer att fortsätta vårt arbete. Vi ser oss som parter i ett fortsatt samarbete för att stödja och medverka i arbetet med utveckling av lokalt anpassad samförvaltning av naturresurser i hela vårt avlånga land. Vi överlämnar härmed denna sammanställning som underlag till ett förnyat åtgärdsprogram 2015.

Arbetsgruppen bestående av:

Terese Bengard och Ylva Lundkvist Fridh, Hela Sverige ska leva

Staffan Bond, Inlandskommunerna

Håkan Tunón och Marie Kvarnström, Centrum för biologisk mångfald

Kristian Olofsson, Transtrands sockenförening

Leo Persson, Särna-Idre Sockenförening

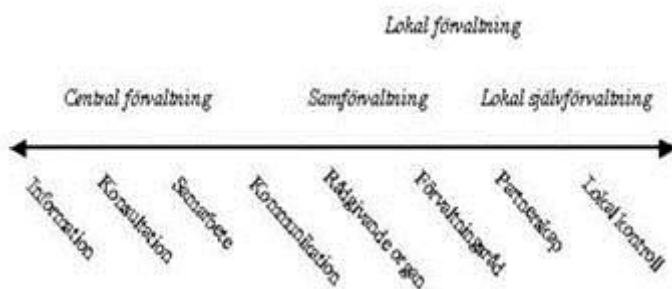
Thomas Norrby, Sveriges lantbruksuniversitet

Laila Rehnfeldt, Sametinget

Jan Wärnbäck, Världsnaturfonden WWF

Definition: Lokal naturresursförvaltning

Enligt Sandström och Tivell (2005) har begreppet lokal naturresursförvaltning olika betydelser för olika personer och i olika sammanhang. Lokal förvaltning ställs ofta i motsatsförhållande till central förvaltning, som då åsyftar den myndighet eller grupp som är överordnad det lokala. Vad som menas med ordet lokal förvaltning är således en förvaltning som genomförs närmare de lokala medborgarna. Det kan beroende på sammanhang och från vilka perspektiv som utgås ifrån vara en kommun och i andra fall en bygdeförening eller en sameby o.s.v. Begreppet lokal förvaltning har med tiden också kommit att bli ett samlingsnamn som både innefattar lokal självförvaltning och samförvaltning. Samförvaltning eller gemensam förvaltning är en förvaltningsform där man har ett delat eller en gemensam bestämmanderätt över en naturresurs. Detta sker genom överenskommelser mellan parter, där t.ex. statliga myndigheter överlåter delar av sitt förvaltningsuppdrag till lokala grupper, organisationer eller stiftelser, där man sinsemellan kommer överens mellan olika intressegrupper och myndigheter hur inflytande och olika förvaltningsuppgifter skall fördelas. Följande illustration presenteras av Sandström och Tivell (2005) över olika begrepp och olika grad av lokalt respektive centralt inflytande över förvaltningen:

Ovanstående modell är emellertid förenklad och kan leda tankarna till att det bara finns en dimension, eller linje, utefter vilken man skall finna en lämplig förvaltningslösning. Verkligheten är emellertid mer komplex. Det handlar inte bara om vem som har rätt att utöva inflytande, utan också om roller, funktioner och beslutsnivåer som inte fångas i ovanstående modell. Aktörer på olika nivåer, från lokala till centrala myndigheter, har olika uppgifter och roller och fattar olika beslut. Komplexiteten ökar ytterligare, eftersom det dessutom kan finnas överlappande förvaltningssystem som verkar inom ett och samma geografiska område, t.ex. renskötsel förvaltning i kombination med privat äganderätt och andra förvaltningsarrangemang, såsom viltvårdsområden mm.

Förslag till åtgärder för utveckling av lokalt anpassad samförvaltning av naturresurser

En sammanställning av förslag som framkom under konferensen Lokal förvaltning av naturresurser i riksdagen den 20 maj 2015

1. Bevara den biologiska mångfalden och kulturarvet genom att kombinera brukande och skydd

Att bevara och främja biologisk mångfald är inte enbart en naturvårdsfråga utan anses vara en av våra viktigare samhällsfrågor. De biologiska resurserna är faktiskt en förutsättning för vår överlevnad och vårt välbefinnande. Den biologiska mångfald som finns i Sverige har till stor del skapats eller formats genom brukandet av naturresurserna. Att införa skydd som hindrar fortsatt brukande kan riskera att få motsatt effekt och istället förstöra det befintliga landskapet och dess värden. Därför bör naturbruket spela en tydlig roll och erkännas i samband med att viss natur bedöms som särskilt värd att bevara. För att bevarande och brukande ska vara möjligt behövs ett stöd till och erkännande av renskötare, fäbodbrukare, fjällbönder, skärgårdsbönder, småskaliga fiskare, med flera utövare av traditionellt naturbruk. EU:s nuvarande landsbygdsstöd favoriserar det storskaliga, konventionella jordbruket medan det småskaliga får stå tillbaka.

I Sverige är det idag staten som måste vara markägare i alla nationalparker. Detta innebär att staten exproprierar mark vid bildandet av en nationalpark. Detta är inte fallet i alla länder. Utred olika former av ägande och förvaltande av skyddad mark och vilka former som skulle bidra till bättre förutsättningar att bevara den biologiska mångfalden genom hållbart brukande.

2. En samlad politik och regelverk som främjar en god naturresursförvaltning

Lokalt bruk och lokal förvaltning av naturresurser på platsen där man bor kan bidra till att bevara och öka den biologiska mångfalden och att bevara ekosystemtjänster. Brukandet är per definition lokalt, det behövs människor i hela Sverige som bevarar och brukar vår natur. Men bruket måste också ge den ekonomiska avkastning som behövs för att människor ska kunna försörja sig på den plats som ska förvaltas. Därför behövs ett helhetsgrepp på politik och regelverk som främjar samverkan mellan olika myndigheter och lokalsamhället. Exempel på regelverk som idag hämmar detta är livsmedelslagstiftningen, lagen om offentlig upphandling och skattereglerna för småskaligt naturresursbruk. De EU-stöd som ges riktade till landsbygden upplevs ofta som administrativt svårhanterliga och detta behöver förenklas. Det viktiga arbetet med lokal förvaltning av naturresurser försvåras om samhällsservice, såsom skola, telefoni, bredband och hälsovård, inte finns i närområdet. För att uppnå hållbar naturresursförvaltning krävs alltså en översyn av samtliga politikområden och dessas samlade effekter på landsbygden.

3. Utveckla förvaltningsformer för grön infrastruktur

Under det senaste decenniet har behovet av en bättre planering av landskapet och dess resurser benämnts med olika termer, såsom ekosystemansatsen, regionala landskapsstrategier och nu senast grön infrastruktur. Flera av dessa fokuserar bland annat på att decentralisera förvaltningen av naturresurser till det lokala. Att arbeta utifrån ett landskapsperspektiv, ett geografiskt perspektiv, kräver ett fördjupat tvärsektoriellt arbete och borttagande av så kallade ”stuprör”. Efter att Elinor Ostrom tilldelades Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne 2009 var lokal förvaltning ett modeord. De senaste åren har vokabulären skiftat till att handla mer om ”grön infrastruktur”. Grön infrastruktur definieras

som ”Strukturer i landskapet och brukande av desamma som säkerställer en långsiktig överlevnad av livsmiljöer och arter, genom att spridningsmöjligheter säkerställs och på så sätt vidmakthålls ekosystemens förmåga att leverera viktiga ekosystemtjänster”. Ostroms slutsatser kring den lokala samhällsnivåns avgörande roll för en hållbar naturresursförvaltning är lika relevant, oavsett om vi talar om lokalt anpassad samförvaltning, landskapsperspektiv eller grön infrastruktur. Insikterna om lokal delaktighet och tillvaratagande av lokal och traditionell kunskap måste därför integreras i myndigheters pågående arbete för grön infrastruktur.

4. Utveckla Folk- och naturkonferenserna

För att stödja en fortsatt utveckling av lokala samförvaltningslösningar behövs resurser till plattformar för kunskapsspridning, dialog och nätverkande. Kontinuerliga möten mellan det lokala och mellan det lokala och politiker behövs för att föra en allsidig dialog om politikens påverkan på möjligheterna att nyttja och förvalta lokala naturresurser långsiktigt. I 2005-års tiopunktsprogram presenterade Miljödepartementet visionen att Folk och naturkonferenserna delvis kan fylla denna funktion. De har dock utvecklats till mer av en intern angelägenhet för centrala och regionala myndigheter än en plattform för dialog mellan det lokala och centrala/nationella. Såväl de lokala som personer inom myndighetssfären behöver lära sig mer om hur lokala lösningar kan utformas. Framtida Folk och naturkonferenser skulle bättre kunna erbjuda en plattform för dialog och kunskapsutbyte mellan centrala, regionala och lokala perspektiv och behov så att en starkare samförvaltning kan uppnås.

5. Ett permanent nav för lokal och traditionell kunskap behövs

I det ursprungliga tiopunktsprogrammet framhölls behovet av inrättandet av ett nationellt program för lokal och traditionell kunskap i syfte att främja lokalt bruk av biologiska naturresurser. Centrum för biologisk mångfald (vid SLU och Uppsala universitet) fick i uppdrag från regeringen att under perioden 2006–2012 driva Naptek. Därefter har Naturvårdsverket tagit över värdskapet, vilket har gjort att den långsiktiga programverksamheten har ersatts av avgränsade projekt. Sametinget har samarbetat med Naptek med att tillvarata samernas traditionella kunskaper och anser att det fungerat bra. Sametinget ser att ett fortsatt samarbete är viktigt även i framtiden, men att huvudansvaret för de samiska traditionella kunskaperna ska ligga inom Sametingets befintliga organisation.

Många lokala aktörer efterfrågar idag den funktion som Naptek tidigare hade. Internationellt sett har frågan om att tillvarata andra kunskapssystem också aktualiserats inom ramen för IPBES (Intergovernmental Science-Policy Platform for Biological Diversity and Ecosystem Services, en motsvarighet till FN:s klimatpanel, fast för de biologiska naturresurserna). Det behövs ett fortsatt arbete för att integrera olika slags kunskap, perspektiv och värderingar i förvaltningsstrukturen. En funktion som stödjer lokala aktörer och deras kunskap, men även dessas samspel med de regionala och nationella myndigheterna, och som verkar för bibehållande och spridande av lokal och traditionell kunskap, behöver ett långsiktigt uppdrag. Funktioner som stöd till samverkan mellan myndigheter och lokala aktörer, nätverkande, utbildningar, konferenser, kunskapsöversikter och utvärderingar föreslås samlas under detta nav. Projektifiering istället för driftstöd av långsiktigt viktiga funktioner skapar osäkerhet och diskontinuitet.

6. Förtydliga uppdraget till länsstyrelserna att understödja decentraliserad förvaltning, dialog och maktindelning

Ett lokalt ägarskap av förvaltningen leder, enligt många internationella studier, till en bättre förvaltning av naturresurserna. Tidigare försök att decentralisera naturresursförvaltningen har

delvis misslyckats på grund av institutionellt motstånd. Därför behövs tydligare direktiv och regelverk, ökad kunskap samt ökad finansiering från regeringen till länsstyrelserna och lokala aktörer för att möjliggöra dialog så att naturresursförvaltningen kan decentraliseras. I den processen måste förtydligas vad lokalt anpassad samförvaltning kan innebära. Vad bör förvaltas, av vem och hur? Detta kan hindra konflikter och missförstånd samt bidra till enklare processer. En sådan decentralisering knyter an till såväl ekosystemansatsen som EU:s subsidiaritetsprincip och kräver en tydlighet från statsmakten. Detta kan också koppla an till det nationella programmet för lokal och kommunal naturvård och liknande projektstöd.

7. Kompetensutveckling för samförvaltning av naturresurser

I det program som presenterades 2005 lades stor vikt vid att stärka kompetensen hos länsstyrelserna, något som så småningom utformades som ett program kallat Dialog för naturvård. Hans Peter Hansens forskning vid SLU har visat att satsningen på Dialog för naturvård inte gav önskad effekt, bland annat på grund av ett motstånd från myndighetsnivå att ge utrymme för att implementera kunskapen. Utbildningen i Dialog för naturvård gav dock en viktig grund för att nå framgång, och en fortsatt hög ambition på kompetensutveckling för länsstyrelserna är nödvändig. Det är viktigt att detta program får en fortsättning.

I Ekosystemansatsen fastställs bland annat att den centrala nivån har ett ansvar för att också den lokala nivån får möjlighet att stärka sin kompetens. Samtidigt lyftes under årets konferens att det är svårt för den lokala nivån att kliva fram och ta ansvar utan att först ha fått kunskap om vad lokal förvaltning innebär. Efter den förra konferensen har ett antal lokala initiativ tagits och det har efterfrågats resurser för kompetensutveckling kring bland annat Ekosystemansatsen och Konventionen om Biologisk mångfald. Det är viktigt att sådana initiativ för lokal kompetensutveckling och kunskapsimplementering kan ges resurser att genomföras och förutsättningar att växa. Därför föreslås också en ny satsning på utbildning och kompetensutveckling särskilt riktad till den lokala nivåns företrädare. Utifrån tidigare erfarenheter är det också viktigt att rollen och ansvaret för sådan resurstilldelning till den lokala nivån ges till en oberoende part utan egna särintressen i sammanhanget.

8. Utvärdera och forska för förbättrad samförvaltning

Genomgången av de 10 punkterna från 2005 visade att vissa punkter genomförts, andra behöver man fortfarande arbeta med. Det efterfrågades en ordentlig oberoende vetenskaplig utredning kring effekterna av regeringens arbete för ökad lokal förvaltning i syfte att dra lärdom för framtida arbete. Utifrån detta bör sedan en åtgärdsplan utarbetas på lång och kort sikt. Ett identifierat behov var att det behövs mer forskning för att utveckla modeller för lokal samförvaltning (se exempelvis Anna Zachrissons forskning vid Umeå universitet), anpassade för olika förutsättningar. I Norge har man valt en modell för att implementera lokal förvaltning i hela landet. I Sverige har det istället utvecklats olika modeller på olika håll, sporadiskt. Laponiatjuottjudus är ett bra exempel på hur man ur ett samiskt perspektiv kan förvalta samers kulturmiljö, världsarvet Lapponia. Förvaltningen sker i samverkan mellan samebyar, länsstyrelsen, Naturvårdsverket och kommuner. Erfarenheterna från Lapponia har stort värde för utveckling av hållbara förvaltningsmodeller i hela landet. Utifrån gjorda erfarenheter bör det utvecklas flera modeller för lokal samförvaltning, anpassade för olika förutsättningar, för implementering i hela Sverige.

9. Se samförvaltning som en del av klimatomställningen och hållbar utveckling

Den förra riksdagskonferensen om lokal förvaltning hölls alltså 2005 delvis på initiativ av lokala grupper inom Hela Sverige ska leva-projektet Hållbara bygder. År 2007 fick frågan om klimatförändringarna sitt stora genomslag. Sedan dess har frågan om klimatet vuxit fram som

en av de viktigaste frågorna för samhället. Arbetet pågår på många nivåer. Hållbara bygder har utvecklats till Omställning Sverige, en gräsrotsrörelse som växer fram på det lokala planet för att ställa om till ett hållbart samhälle. Det sker genom ökad lokal livsmedelsförsörjning, utbyggnad av samägd, förnyelsebar energi, informationsarbete om de samhällsutmaningar och möjliga lösningar som den globala uppvärmningen innebär, med mera. Dessa initiativ skapar lokala lösningar för hållbar förvaltning av naturresurser så som sol, vind och jordbruksmark. Med rätt stöd kan omställningsrörelsen väsentligt bidra till Sveriges arbete för minskad klimatpåverkan. En politik för klimatomställning skulle exempelvis kunna omfatta ett nationellt program för lokal matproduktion (för att stödja utvecklingen av småskalig matförädling, naturbete, växthus värmda med spillvärme, med mera), rätt till nettodebitering av hemproducerad förnyelsebar energi efter tysk modell och att inte beskatta solenergi.

10. Särskilda utvecklingsområden inom lokal resursförvaltning, samverkan och lokala investeringar

Vindkraft, vattenkraft, gruvnäring och skogsbruk är några exempel på områden som bör analyseras i syfte att utveckla nationella riktlinjer för optimerad resursförvaltning, ökade lokala investeringar och ökad ekonomisk ersättning till lokalbefolkningen. Det kan handla om lokal/kommunal beskattningsrätt, återföring av naturresursavgifter, kommunal vetorätt och förbättrade möjligheter för lokal samverkan och lokalt deläggande. Detta skulle kunna innebära utveckling av incitament och regelverk för fördjupad demokrati, ökat engagemang och ansvarstagande, bättre naturvård, bättre resursnyttjande, bättre tillvaratagande av mervärden samt allmänt förbättrade möjligheter för landsbygdsutveckling.

Besparingsskogarna och Allmänningsskogarna är positiva krafter för lokal utveckling på flera platser i Sverige. Det kan finnas anledning att utvärdera denna samverkansmodell för att dra nytta av erfarenheter och lära mera om möjligheterna med denna form för lokalt förankrad hållbar förvaltning av naturresurser.

Även förvaltningen av marksamfälligheter, med den tillhörande samfällighetslagstiftningen, som samverkansform bör analyseras och utvärderas utifrån perspektiven att skapa positiva incitament, hållbar förvaltning av naturresurser, lokala mervärden, lokal samverkan och lokal utveckling. Det bör övervägas en anpassning av samfällighetslagstiftningen och även där införa möjligheten att återföra resurser till allmännyttiga ändamål.

De tio punkterna från 2005 – med kommentarer från 2015

1. Ekosystemansatsen skall genomsyra vår naturresursförvaltning

Ekosystemansatsen har sitt ursprung i FN:s Konvention om biologisk mångfald och består av tolv principer. Den första framhåller den samhälleliga vikten av biologisk mångfald, den andra att beslut ska fattas på lägsta lämpliga nivå, den tredje att brukar man eller förvaltar ett ekosystem så ska man analysera verksamhetens påverkan på de kringliggande ekosystemen, och så fortsätter det. Den elfte principen påpekar att man måste väga in alla sorters kunskap i ekosystemansatsen, även traditionell kunskap, innovationer och sedvänjor hos urfolk och lokala samhällen.

Naturvårdsverket menar att ekosystemansatsen numera genomsyrar deras arbete.

Arrangörerna av 2015 års konferens menar att vi ännu har långt kvar till ett samhälle där besluten genomsyras av ekosystemansatsen. Det gäller även Naturvårdsverkets arbete. En tydlig indikation på bristen på tillämpning av ekosystemansatsen i det svenska samhället är att man bedömer att fjorton av Sveriges sexton miljömål inte kan nås till 2020.

2. Ett nationellt program för lokal och traditionell kunskap skall inrättas under 2006

Under perioden 2006–2012 hade Centrum för biologisk mångfald ett flerårigt uppdrag att driva ett nationellt program, Naptek, med syfte att bidra till att kartlägga, bibehålla, sprida och initiera forskning rörande folklig kunskap relaterad till naturresurser och därmed också Sveriges uppfyllande av internationella åtaganden. Till det nationella programmet var också ett brett programråd kopplat vilket skapade ett möte mellan myndigheter, ideella organisationer och lokala aktörer.

Idag får Centrum för biologisk mångfald begränsade uppdrag inom ämnesområdet och kan inte längre utgöra en stödjande funktion för lokala aktörer, så i praktiken finns inte det nationella programmet kvar.

3. Ett utbildningsprogram om dialog, lokal delaktighet och lokal förvaltning ska genomföras, anpassat för de myndigheter som arbetar med naturvård och naturresursförvaltning

På uppdrag av Miljödepartementet utvecklades utbildningsprogrammet *Dialog för naturvården - Kompetensutveckling i dialog, lokal delaktighet och förvaltning samt konfliktlösning inom naturvård och naturresursförvaltning*. Ett underliggande syfte var att genomföra tankegångarna från en samlad naturvårdspolitik (regeringens skrivelse 2001/02:173) och Sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57) där ökad lokal delaktighet var ett viktigt mål. Det var också ett led i att genomföra Konventionen för biologisk mångfald och ekosystemansatsen som en arbetsform för att utveckla delaktigheten och den lokala förvaltningen av naturresurser.

Omkring sexhundra tjänstemän på olika myndigheter deltog i genomförandet av programmets kompetenshöjande insatser för dialog, lokal delaktighet och lokal förvaltning. Programdelen rörande integrerad konfliktthantering tillsammans med berörda grupper genomfördes aldrig. Lokala grupper som under flera år sökt möjligheten att genomföra motsvarande kompetensutveckling i syfte att skaffa sig kunskaper och färdigheter för att medverka i en konstruktiv dialog har aldrig beretts möjlighet för detta. Programmet lades ner vid årsskiftet 2011/2012 och har utvärderats av, bland andra, Hans Peter Hansen vid SLU. En del av resultaten från denna utvärdering framgår av dokumentation från hans redovisning vid

konferensen om Lokal förvaltning av naturresurser 150520. Kärnan i Hansen budskap var att kunskaperna inte implementerats på grund av motstånd från myndighetsnivån.

4. De berörda myndigheterna rapporterar till regeringen om hur arbetsformer utvecklas för att stimulera lokal dialog och förankring

I regleringsbrevet gav regeringen myndigheterna uppgift att redovisa vilka insatser man hade gjort i syfte att utveckla arbetsformerna.

I dagens regleringsbrev kvarstår inte längre dessa krav. Eftersom regleringsbrevet styr verksamheten riskerar därmed frågan om delaktighet i naturresursförvaltningen att hamna i skymundan.

5. En sammanhållen diskussion med berörda departement om hur regeringen kan bidra till att stärka lokal dialog, deltagande och förvaltning av naturresurser

Det var Sommestads avsikt att ta initiativ till en mer sammanhållen diskussion mellan berörda departement för att utveckla en bredare samsyn om hur arbetet med lokal dialog, deltagande och förvaltning skulle kunna genomföras.

Vi känner inte till om detta genomfördes, men vi ser ett tydligt behov av att inrätta en interdepartemental arbetsgrupp kring dessa frågor. Vi skulle då gärna också se en utvärdering av Sommestads 10-punktsprogram genomfört i regeringskansliets regi.

6. Driva frågor om traditionell lokal kunskap, lokalt deltagande och lokal förvaltning i relevanta internationella fora

Sverige har varit och är fortsättningsvis en aktiv part i förhandlingarna i exempelvis FN:s Konvention om biologisk mångfald samt förespråkade att lokal och traditionell kunskap ska vara en viktig del i de analyser som kommer att göras inom ramen för IPBES

(Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, en motsvarighet till FN:s klimatpanel fast för biologisk mångfald och ekosystemtjänster). Vad gäller FN:s Konvention om biologisk mångfald har målen vad gäller vad som bör uppnås uppdaterats i och med de så kallade Aichi biologisk mångfalds-målen, där mål 18 handlar om att bevara lokal och traditionell kunskap och hållbart sedvanebruk före år 2020.

7. ”Folk och Naturkonferenser” – en plattform för dialog och diskussion

Regeringskansliet har sedan 1999 genomfört en serie Folk och Naturkonferenser. Syftet har varit att hämta in idéer, synpunkter och uppslag från kreativa initiativtagare, entreprenörer, myndigheter, eldsjälar, forskare och föreningar. På så sätt får regeringen uppslag från lokala företrädare för att utveckla politiken inom naturvård, lokal och regional utveckling och förvaltning av naturresurser. Olika teman har behandlats, såsom Friluftsliv, biologisk mångfald, Ekosystemtjänster mm.

Vi uppfattar att konferenserna inte gett utrymme för det lokala perspektivet, och föreslår att det förstärks i kommande konferenser, oavsett tema.

8. Den lokala dimensionen på vattenarbetet skall utvecklas inom ramen för det svenska arbetet med att genomföra EU:s ramdirektiv på området

I samband med inrättandet av de fem Vattenmyndigheterna inrättades också lokala/regionala vattenråd på avrinningsområdesnivån. I direktivet var det lokala perspektivet tydligt och det fanns högt ställda förväntningar på dessas funktion. Vattenrådets funktion och det lokals engagemang i arbetet är avhängigt dess uppdrag och mandat. Arbetet med vattenråden har fungerat olika bra i olika delar av landet. En oberoende utvärdering behövs för en utveckling

och förstärkning av vattenråden, inte minst med syfte att fördjupa det lokala engagemanget och deltagandet.

9. Det nationella programmet för lokal och kommunal naturvård

Regeringen utvecklade ett program för kommunal och lokal naturvård, som fram till idag har bidragit till över 2 000 projekt.

Dessa resurser behövs, där man i projektform kan göra konkreta naturvårdande insatser, men det är också viktigt att gå från projekt till mer permanenta uppdrag.

10. Regionala landskapsstrategier

Ett hållbart brukande av naturresurserna bör ske med ett landskapsperspektiv, konstaterade Lena Sommestad. Detta perspektiv innebär att hela landskapet bör beaktas vid planering och nyttjande. Initiativet med regionala landskapsstrategier utgår bland annat från ekosystemansatsen. Syftet är att integrera och effektivisera åtgärder för ett hållbart nyttjande av naturresurserna. En grundläggande princip skulle vara att lokala aktörer engageras i såväl arbetet med att ta fram strategierna som i den kontinuerliga uppföljningen.

Arbetet med landskapsstrategier har inte blivit någon framgång, möjligen kan man hävda att arbetet med grön infrastruktur delvis inspirerats av landskapsstrategiarbetet. Den lokala delaktigheten har så vitt vi kan bedöma hittills inte varit så framträdande i detta arbete.

Från: OK Funk Post Till kommunen
Skickat: Monday, November 16, 2015 9:45 AM
Till: Camilla Staberg
Ämne: VB: Dalabanans Intressenter - protokoll från styrelsemötet den 9 oktober 2015
Bifogade filer: Styrelseprotokoll20151009.pdf; Agneta Frejd Trafikverket 20151009.pdf; Trafikverket L Herrman Inriktningsplaneringen.pdf; Regional analys och målbild.pdf

Med vänliga hälsningar
Orsa kommun
Kommunkansliet
Tfn. 0250-55 21 00 (växel)
E-post. orsa.kommun@orsa.se

Från: Ingalill.Eriksson@fbregionen.se
Skickat: den 11 november 2015 13:41
Till: OK Funk Post Till kommunen
Ämne: Dalabanans Intressenter - protokoll från styrelsemötet den 9 oktober 2015
Till Dalabanans Intressenters styrelse, ordinarie medlemmar, suppleanter och tjänstemän samt regioner, länsplaneupprättare och regionala kollektivtrafikmyndigheter. Brevet sändes även till kommunernas diarium.

Översänder protokollet från styrelsemötet den 9 oktober 2015.

Bifogar bilagor:
Protokoll
Bilagor Trafikverket
Bilaga angående Regionalekonomisk analys och målbildsarbete (delades ut på mötet i Sala).

Med vänlig hälsning
Dalabanans projektkansli
ingalill.eriksson@fbregionen.se
0243-24 80 52

2015-10-09

Protokoll från styrelsemöte med Intresseföreningen Dalabanans Intressenter

Tid: Fredagen den 9 oktober, kl 10.00-12.00

Plats: Sala kommun, Stora Torget, Sala

Närvarande:

Styrelse

Lars Isacsson
Ronny Beyer
Irene Homman
Marie Wilén
Carina Schön
Åke Knutz
Anders Rosell
Annette Riesbeck
Carola Gunnarsson
Per-Olov Rapp
Abbe Ronsten
Anette Eriksson

Avesta kommun
Borlänge kommun
Gagnefs kommun
Heby kommun
Heby kommun
Mora kommun
Orsa kommun
Rättviks kommun
Sala kommun
Sala kommun
Säters kommun
Älvdalens kommun

Ej närvarande styrelse:

Jonny Gahnshag
Mikael Rosén
Gun Drugge
Anne-Lie Stenberg
Lars-Erik Jansson
Johan Lundqvist
Stefan Hanna

Falu kommun
Falu kommun
Hedemora kommun
Leksands kommun
Leksands kommun
Uppsala kommun
Uppsala kommun

Tjänstemannagrupp:

Kjell Friman
Per Grundström
Anders Ågren
Mats Aronsson
Albin Frandsen
Anders Johansson

Borlänge kommun
Falu kommun
Heby kommun
Hedemora kommun
Mora kommun
Sala kommun

Ingalill Eriksson
Magnus Landström
Prao elev

Dalabanans Intressenter, projektkansli
Dalabanans Intressenter, projektkansli
Avesta kommun

Adjungerande:

Kent Söderlund
Håkan Jansson
Robert Nordevi
Johan Örjes
Johan Wadman

Region Dalarna
Region Dalarna
Regionförbundet Uppsala län
Upplands kollektivtrafikmyndighet
UL Kollektivtrafikförvaltning

Trafikverket:

Lotten Herrman
Agneta Frejd

Carola Gunnarsson, Sala kommun hälsade styrelsen välkomna till mötet i Sala och lämnade över till ordföranden Abbe Ronsten.

§1. Mötets öppnande

Mötet öppnades av ordförande Abbe Ronsten och deltagarna presenterade sig.

§2. Val av justeringsman

Marie Wilén, Heby kommun valdes att jämte ordföranden justera protokollet.

§3. Godkännande av dagordning

Dagordning för mötet godkändes.

§4. Föregående protokoll

Inget att tillägga angående föregående protokoll. Protokollet läggs till handlingarna.

§5. Trafikverket angående nationella planeringsprocessen 2018-2029, statusen på objekten utmed Dalabanan

Lotten Herrman, Trafikverket Region Öst redogjorde för det uppdrag Trafikverket fått om att ta fram ett s.k. inriktningsunderlag. Uppdraget gavs till Trafikverket den 21 maj 2015 och skall redovisas till Regeringskansliet senast den 30 november 2015. Därefter kommer underlaget att remissas fram till den 29 februari 2016.

Inriktningsunderlaget ligger till grund för arbetet med en ny infrastrukturproposition, som i sin tur ligger till grund för ett uppdrag om att upprätta ett förslag till ny Nationell plan för transportsystemet 2018-2029. Viktiga ingångsparametrar för arbetet är bl.a. de transportpolitiska målen, slutsatserna i Kapacitetsutredningen och nu gällande Nationell plan för transportsystemet 2014-2025 samt ansatsen om att låta det trafikslagsövergripande perspektivet präglade arbetet.

Trafikverkets bilder med utgångspunkter, regeringens mål, omfattning, övergripande frågor, underhåll, utlovade investeringar och miljö, se bifogad bilaga.

I samband med Trafikverkets dragning kring inriktningsplaneringen lyftes bland annat frågan om hur den fortsatta urbaniseringen hanteras av Trafikverket och hur man med hjälp av mål- eller den nuvarande prognosstyrda planeringen skulle kunna ge upphov till tämligen olika förslag och lösningar för att utveckla transportsystemet, vilka Dalabananans Intressenter reflekterat över i sina tidigare remissyttranden över både Kapacitetsutredningen och nuvarande Nationella plan för transportsystemet.

Flera andra frågor och reflektioner, bl.a. om hur Trafikverket arbetar för att skapa en bättre bild av underhållsbehoven och hur samordningen mellan underhållsåtgärder/-behov, reinvestering och investering sker. Den senare utifrån det faktum att beslutade investeringar för att möjliggöra kortare restid utmed sträckan Sala-Uppsala utgått som en följd av att Trafikverket konstaterat att spåret är i så pass dåligt skick att det måste bytas ut innan hastigheten kan höjas, och att detta spårbyte i nuläget är planerat till tidigast år 2026. Mötet konstaterade att det är angeläget att skapa en dialog med de delar av Trafikverket som ansvarar för planeringen av spårbyten då dessa tycks vara ett hinder eller t.o.m. ett konkret hot för fortsatt utveckling av kollektivtrafiken och den pågående och potentiella utvidgningen av arbetsmarknadsregionerna utmed stråket.

Agneta Frejd, Trafikverket Region Mitt informerar om planerade och pågående åtgärder utmed eller med koppling till Dalabanan där bl.a. kan nämnas att

- Spårbyte Avesta/Krylbo-Hedemora senarelagts till 2019
- Spårbyte Sala-Uppsala och Sala-Avesta/Krylbo är planerat till (tidigast) 2026
- Att åtgärder av större och strukturgeande karaktär norr om Borlänge saknas

Därutöver nämndes bl.a. att den Trafikeringsstudie för sträckan Borlänge-Uppsala som aviserades redan vid föreningens styrelsemöte i november 2014 ännu inte var färdigställd.

Agneta Frejd, informerade också om "Samordnad planering" och lärdomar från samordnad planering ett pilotprojekt utifrån det nya planeringssystemet för järnvägen mellan Gävle och Sundsvall som belyser vikten av samordnad planering gällande alla kommuner utmed banan.

Se även Trafikverkets bilder i bifogad bilaga

§6. Regionalekonomisk analys Dalabanan

Vid mötet delades ett kort underlag med förslag om att tillsammans med berörda länstransportplaneupprättare utmed stråket, d.v.s. Region Dalarna, Länsstyrelsen Västmanlands län och Regionförbundet Uppsala län att ta fram ett förfrågningsunderlag för upphandling av en s.k. regionalekonomisk analys. Den regionalekonomiska analysen ska bl.a. identifiera och beskriva vilka effekter en utveckling av Dalabanan kan få i ett lokalt, regionalt och nationellt perspektiv. Utgångspunkten eller modellen för denna skall vara de underlag av motsvarande karaktär som tagits fram inom ramen för Sverigeförhandlingen.

Ambitionen är att medlemskommunerna utmed Dalabanan involveras i detta och ges en aktiv roll genom att de, utifrån en gemensam modell som tas fram i uppdraget, studerar hur den faktiska och potentiella samhällsutvecklingen ser ut i respektive kommunerna längs Dalabanan.

Carola Gunnarsson poängterade under denna punkt att denna typ av analys inte bara är till nytta i arbetet för att utveckla Dalabanan utan kommer även kunna vara ett viktigt underlag i de enskilda kommunernas arbete för att t.ex. attrahera företag, investerare och exploatörer till kommunerna.

Under diskussionen påpekades att analysen även kommer att kunna fungera som ett viktigt underlag i arbetet med att upprätta länstransportplaner för perioden 2018-2029 samt att det ger en styrka i rapporten som sådan, och att det därför finns en poäng att Region Dalarna, Länsstyrelsen Västmanlands län och Regionförbundet Uppsala län finansierar en del i detta arbete.

Efter diskussion kring förslaget är styrelsen enig om att genomföra analysen enligt förslaget ovan.

Beslut: Projektledaren får i uppdrag att i samråd med berörda länstransportplaneupprättare gå vidare och ta fram ett förfrågningsunderlag och upphandla det stöd som krävs för genomförandet av förslaget et ovan.

§7. Målbildsarbete "Dalabanan 2035"

Flera aktörer har konstaterat att Dalabananans funktion och roll förändrats över tiden. Den inom- och interregionala kollektivtrafiken har t.ex. utvecklats fått en starkare betydelse för den pågående utvidgningen och integreringen av arbetsmarknadsregionen samtidigt som den traditionella långväga trafiken mellan Dalarna-Sala-Uppsala-Arlanda-Stockholm också har en fortsatt stark betydelse.

De förstudier som är genomförda och som utgör grund för Trafikverkets nuvarande planering har många år på nacken och överensstämmer sannolikt inte till fullo med nuvarande förhållanden, tankar och framtidsvisioner för såväl trafik som stads- och regionutveckling utmed stråket.

För att Trafikverket, regioner och kommuner ska ha ett adekvat underlag för sin planering både i ett kortare och i ett längre perspektiv föreslås att Dalabananans Intressenter i samråd

AR mm

med Region Dalarna, Regionförbundet Uppsala län och länsstyrelsen i Västmanlands län samt med Trafikverkets regionala företrädare, startar ett målbildsarbete för Dalabanans och dess förlängning mot Arlanda och Stockholm. Målbildarbetet skulle med fördel kunna följa den struktur som använts inom ramen för en bättre satts där man

1. *Identifierat vilken samhällsutveckling som eftersträvas utmed järnvägsstråket, orternas roll och samspel och vad som är realistiskt att tro samt vilka möjligheter som skapas av detta*
2. *Identifierat vilken kollektivtrafik som krävs för att erhålla den önskade utvecklingen av orter och regioner*
3. *Identifierat vilken infrastruktur som krävs för att få till den önskade utvecklingen av kollektivtrafiken och därmed också utvecklingen av samhället*

Ledningsgruppen diskuterade förslaget enligt ovan.

Ledningsgruppen beslutade att godkänna förslaget om att föreningen tar ett initiativ till och bjuder in till diskussioner om och genomför ett gemensamt målbildsarbete.

§8. Information från Regionerna

Kent Söderlund, Infrastrukturstrateg Region Dalarna nämnde att man ännu inte kommit igång med ett konkret arbete runt en eventuell regional systemanalys för Dalarna eller lagt grunden för en revidering av länstransportplanen. Dalabanans Intressenters arbete generellt och den regionalekonomiska analysen ses dock som en viktig input för Region Dalarnas fortsatta arbete inom området.

Robert Nordevi, Regionförbundet Uppsala län informerade om revidering av nuvarande systemanalys. Ser över vilka behov som finns fram till 2030. Tittar även på Sverigeförhandlingen – (I samband med denna punkt uttrycktes farhågor om att utbyggnaden av höghastighetsjärnväg, inte minst om samtalen om medfinansieringen inte faller ut helt, riskerar att tränga undan och ta utrymme från andra angelägna investeringar i befintligt transportsystem)

§9. Föreningsfrågor

Inga föreningsfrågor vid dagens styrelsemöte.

§10. Mötestider 2015

Dag	Tid	Plats
Fredagen den 27 november	Kl 10.00 – 12.00	Leksand

Mötestider 2016. Förslag på mötestider 2016 presenteras vid styrelsemötet den 27 november.

§11. Övriga frågor

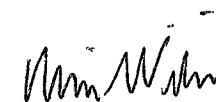
Inga övriga frågor.

Abbe Ronsten
Ordförande

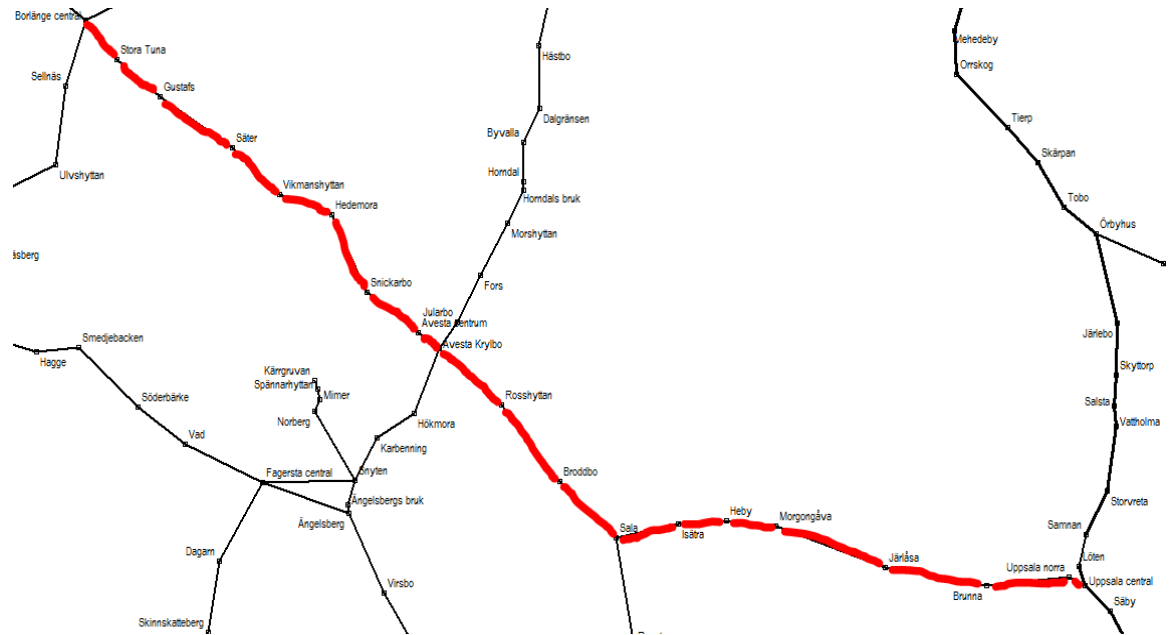

Ingahill Eriksson
Sekreterare

Marie Wilén
Justeringsman

**Dalabanan
20151009
Agneta Frejd
Planerare
Region Mitt Gävle**

TRAFIKVERKET

Planerade/pågående åtgärder

2014-2017 Produktion avvattningsåtgärder Av Ky-Borlänge

2015 Bomanläggning G:a Ludvikav i Rågåkers by

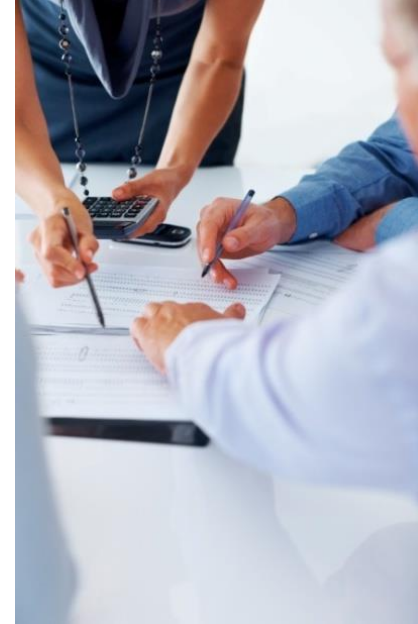
2019 Spårbyte Avesta Krylbo-Hedemora

2026 Spårbyte Sala – Uppsala, Sala-Avesta Krylbo

2016 Plankorsningar i Uppsala, St Persgatan, Olofsgatan

2014-2017 Gamla Uppsala dubbelspår

2016 Trimningsåtgärder Ostkustbanan Stockholm -Uppsala

Trafiksäkerhet, stängsling 2015-2016

- Säter-Gustafs, 13 km,
- Borlänge – Repbäcken, 9 km,
- Snickarbo-Hedemora, 14 km,
- Morgongåva, plankorsning
- Gamla Uppsala
- Bergslagsbanan, Falun-Hinsnoret, 12 km

Resecentrum

- Säter, åtgärdsvalsstudie
- Stationsinventering, Dalabanan, OKB
- Sala, åtgärdsvalsstudie

Bergslagsbanan:

- Falun, invigt 28 aug 2015
- Hofors, tillgänglighetsåtgärder mellanplattform 2014, ny plattform 2015

Åtgärdsvalsstudier

- Logistiklösningar Nord Västra Dalarna, omfattar kommunerna Malung-Sälen, Mora, Vansbro, Älvdalen – samlad bild av transportbehovet
- Resecentrum Säter
- Tågstopp Vänge
- Järnvägen genom Sala
 - Utredning 4 st plattformslägen inkl. GC-tunnel med anslutning till plattform
 - Utredning stängning plankorsning Norrängsgatan/Väsbygatan
 - Utredning Planskildkorsning Väsbygatan/Saladammsvägen
- Åvs Knivsta, slopning plankorsning Knivstavägen

Funktionsutredningar

- Trimningsåtgärder Ostkustbanan Stockholm -Uppsala, Övergripande utredning
- Sala driftplats, utformning och GC-tunnel samt trimningsåtgärder
- Planskildhet Börjegatan och Ringgatan i Uppsala
- Mötesspår Heby
- Borlänge bg, att se över möjligheterna att öka hastigheten för genomgående tåg, byte vxl i norra änden av spår 1 och 2
- Kapacitetsförbättringar Borlänge-Repbäcken

Funktionsutredningar, Bergslagsbanan

- Gävle-Storvik hastighetshöjande åtgärder, 2014
- Storvik-Falun, hastighetshöjande åtgärder, 2015-2016
- Samtidighet för korta tåg i Ornäs ESIK, 2015

Namngivet objekt, NP 2014-2025

planerad byggstart 2020

- **Godsstråket Storvik-Frövi, kapacitet etapp 1+2 samt Sandviken-Kungsgården, mötesstation 697 mnkr**

innehåll:

Godsstråket genom Bergslagen

Partiellt dubbelspår Avesta Krylbo-Dalslund

Ny mötesstation Ombening

Trimningsåtgärder Avesta Krylbo bangård

Mellanblock Avesta Krylbo-Frövi

Bergslagsbanan ev byggstart 2017

Ny mötesstation Sandviken-Kungsgården

ds-spår från Avesta Krylbo-Dalslund ger goda effekter på Dalabanan

Åtgärder i NP som ger kapacitetshöjande effekt med vissa restidsförkortningar på Dalabanan

Plats	Åtgärd	Ca kostnad mnkr	Kommentar
Godsstråket genom Bergslagen			
Avesta Krylbo-Dalslund	Partiellt dubbelspår, Trimningsåtgärder AvKy bg	534	Tidsvinst 1 min för person- godstrafik på Dalabanan
Dalabanan			
Uppsala-Sala	Hastighethöjande åtgärder omfattas av optimering av befintligt spårläge samt signalåtgärder, bygghandling klar	30	Tidsvinst 1,5 min
Rosshyttan	ESIK	8	Kapacitetshöjande åtgärder, ökad robusthet och punktlighet
Snickarbo	Samtidig infart 750 m	30	
Hedemora	Samtidig infart 750 m	30	
Hedemora	3-spår, byggs på längden, påbörjan på ett partiellt dubbelspår söderut	70	
Vikmanshyttan	ESIK godstågmöten undviks pga lutningsförhållanden norrut	8	
Säter	Samtidig infart 750 m, kombineras med resecentrum	30	
Gustafs	Samtidig infart 750 m	40	
Stora Tuna	Skyddsväxlar, bygghandling klar	10	ökad hastighet tidsvinst 20 sek
Totalt Uppsala - Borlänge		256	

Trafikeringsstudie Borlänge-Uppsala

- Trafiksimulering, punktligheten.
- Ytterligare åtgärder krävs för att nå uppsatta mål.
- Har målbilden (förutsättningarna) som tidigare varit utgångspunkt för åtgärderna på Dalabanan ändrats?
- Nya trafikeringsupplägg,
- Nya förslag på resandeuppehåll - korta restider och fler uppehåll kräver fler åtgärder
- Framtida fordon?

Möjliga framtida trafikeringsscenarier

- Ett tåg varannan timme (dagens trafikering)
- Ett tåg i timmen utan restidsförkortning
- Ett tåg i timmen med restidsförkortning Sala – Borlänge (ca 8 min)
- Ett tåg i timmen med restidsförkortning Uppsala – Sala (ca 4 min)

- Ett tåg i timmen med förtätning till halvtimmestrafik morgon/eftermiddag

→ **Vilken infrastruktur krävs för de olika scenarierna?**

Samordnad planering Gävle- Sundsvall

TRAFIKVERKET

Samordnad planering

Vad

Att ta fram ett samordnat planeringsunderlag för byggande av dubbelspår på den 22 mil långa sträckan Gävle-Sundsvall med syfte att dubbelspåret ska tas in som objekt i nationella plan

Vem

Trafikverket, Region Gävleborg och Gävles, Söderhamns, Hudiksvalls, Nordanstigs och Sundsvalls kommuner samt Länsstyrelserna i Gävleborg och Västernorrland.

Hur

Samordnad planering är ett pilotprojekt utifrån det nya planeringssystemet för transportinfrastruktur som trädde i kraft 1 jan 2013. Projektet har drivits som ett samverkanprocess mellan de olika parterna.

När

2011-2014. (Samordnad planering 2 startade sedan 2014).

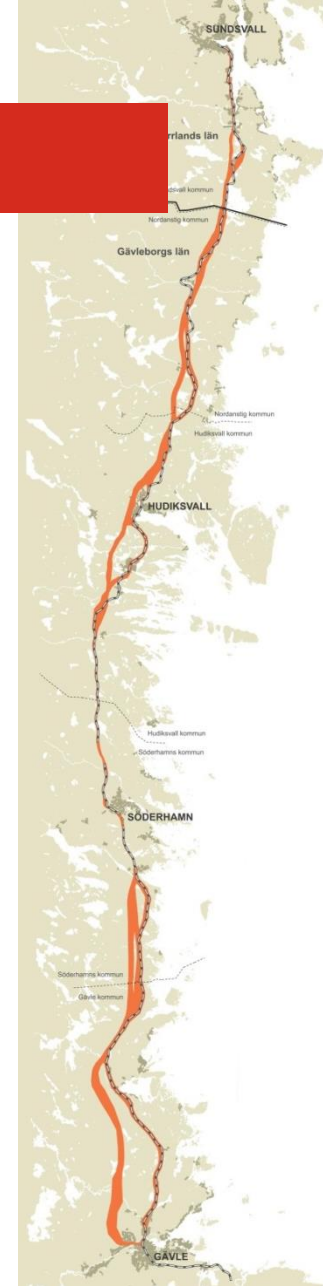
Nya Planläggningsprocessen- Hörnstenar

- En sammanhållen planeringsprocess i stället för tre skeden
- Bredare planeringsprocess samverkan mellan PBL, väg- och banlag
- Processen ska leda till beslut om att starta väg och eller järnvägsplan
- Trafikverket och Region Gävleborg har huvudansvar för att samordning och säkra förutsättningarna för samverkan sker mellan alla parter

Samordnad Planering Gävle-Sundsvall

- Underlag, genomförd FS enligt lagen om byggande
- Parter
Region Gävleborg, fem kommuner utmed banan, Länsstyrelsen i Gävleborg och Västernorrland, Landstingen i Gävleborg och Västernorrland samt Trafikverket Region Mitt
- Tydlig och gemensam målbild
- Tydliggöra respektive parts roll i utredningen
- Gemensam tidplan
- Respektive kommun uppdaterar sina fördjupade översiktsplaner /ÖP
- Trafikverket och Regionen samordnar och följer upp
- Löpande avstämningar med Länsstyrelserna och expertkompetens för att säkerställa att processen följer gällande lagstiftning

Resultat Samordnad planering 1

Huvudrapport med bilagor

Lärdomsfolder

Summering av vinsterna i samordnad planering

- Förstudiens korridor smalnades av på vissa ställen, korridorer har flyttats och tagits bort
 - Ny spårdragning från Gävle C
 - Reviderat korridoralternativ genom Hudiksvalls kommun
- Hittat väl fungerande bytespunkter och stationslägen
- Ökad effektivitet i planeringsarbetet och lokal förankring
- Visat regional vilja och handlingskraft på nationell nivå genom att samordna och samverka
- Samsyn och delaktighet även i grannkommunens planering
- Samverkan mellan olika lagstiftningar
 - Genom att anta 5 samtidigt kommunala FÖP/ÖP (PBL) skapas lokal förankring
- Fortsatt regional samverkan genom "Samordnad planering 2" och Den attraktiva regionen

Summering av lärdomarna från deltagarna i samordnad planering till någon som ska starta liknande projekt

1. Involvera Era politiker från början, det gör att det går snabbare framåt och blir en stabilare förankring.
2. Var öppen och transparent, det skapar tillit och kritiska vänner. Insyn i varandras knäckfrågor ger alla ett bättre helhetsperspektiv.
3. Involvera flera kompetenser från de medverkande organisationerna, det förbättrar förankringen och engagemanget.
4. Ta hänsyn till att man har olika förutsättningar gällande ansvar, drivkrafter, resurser etc.
5. Kommunikation är A och O, kommunicera även om det inte finns något att förmedla

SP2 Syfte och mål

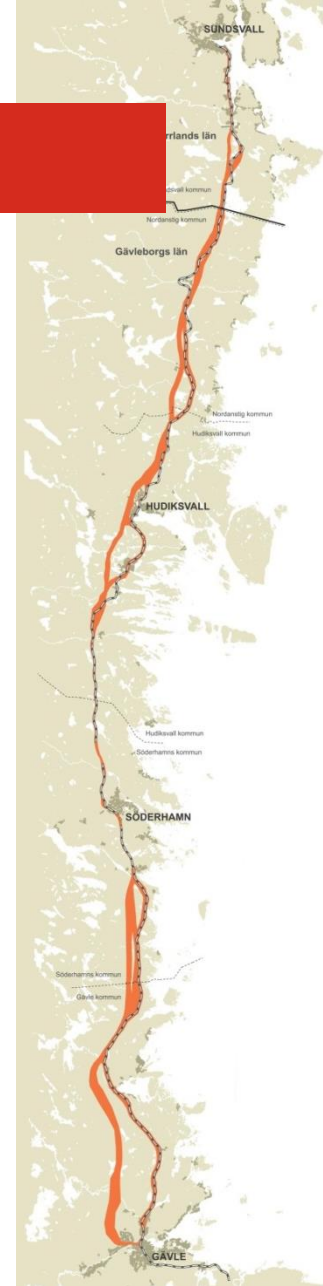
Syfte: Att färdigställa skedet "Utarbeta lokaliseringsalternativ och påbörjad MKB"

Mål: En sammanhängande korridor från Gävle-Njurunda med en gemensam prioriterad utbyggnadsordning

I projektet ska vi förutom att ta fram ett beslutsunderlag även precisera gränserna för de olika etapperna.

Arbetsnamn, "Besluts- PM"

Klart beslutsunderlag årsskiftet 2016/2017

Målbilder

Successiv utveckling av underlag för prioritering av åtgärder på Dalabanan

- **Trafiksystems- och kapacitetsanalys för Dalabanan (2009)**
 - Olika åtgärdsförslag beroende på ambitionsnivå för restid och turtäthet
 - Timmestrafik, restidsminskning ca 10 min och 20 % ökad godstrafik
- **Förstudier 2011, Uppsala – Sala, Sala-Borlänge**
- **PM Etappbedömningar Dalabanan utifrån förstudiens resultat 2011**
 - Kapacitetshöjande åtgärder prioriteras framför hastighetshöjande åtgärder på grund av större samhällsekonomisk nytta
- **Kompletterande utredningar, kapacitetsutredningar mm**

Målbild på Dalabanan

- God turtäthet - 60-minuterstrafik med långväga persontåg Uppsala-Borlänge (entimmestrafik)
- Förkortad restid - Uppsala-Borlänge 89 min
- Kapacitetsförbättringar som ger plats på spåret med ytterligare 20 % godstrafik

Förutsättningar

- Bygger på ett trafikupplägg där tågen Stockholm-Borlänge körs i **styv tidtabell med ett tåg i timmen** av Reginatyp (X55/SJ3000 eller motsvarande) i vardera riktning, **där tågmötena flyttas från skogen** (Uppsala Norra, Snickarbo, och Stora Tuna) till de ställen där de ändå gör uppehåll, dvs Uppsala, Sala, Hedemora och Borlänge.
- Restiden kan därmed kortas eftersom tågen endast behöver stanna där de gör uppehåll.
- **Viktigt att komma ihåg! Det finns inga garantier för hur framtida trafikering kommer att se ut, det är en avreglerad järnvägsmarknad och det är fritt fram för alla operatörer att söka de tåglägen man önskar**

Förutsättningar för att nå målen

För att klara trafikupplägget krävs följande:

- Uppsala-Sala, Sala-Hedemora samt Hedemora-Borlänge kan köras på under 30 minuter.
- Restiden kan kortas från ca 1h 40 min till ca 1h 29 min Uppsala-Borlänge

Möjliga framtida trafikeringsscenarier

- Ett tåg varannan timme (dagens trafikering)
- Ett tåg i timmen utan restidsförkortning
- Ett tåg i timmen med restidsförkortning Sala – Borlänge (ca 8 min)
- Ett tåg i timmen med restidsförkortning Uppsala – Sala (ca 4 min)

- Ett tåg i timmen med förtätning till halvtimmestrafik morgon/eftermiddag

→ **Vilken infrastruktur krävs för de olika scenarierna?**

Åtgärder för ett tåg varannan timme

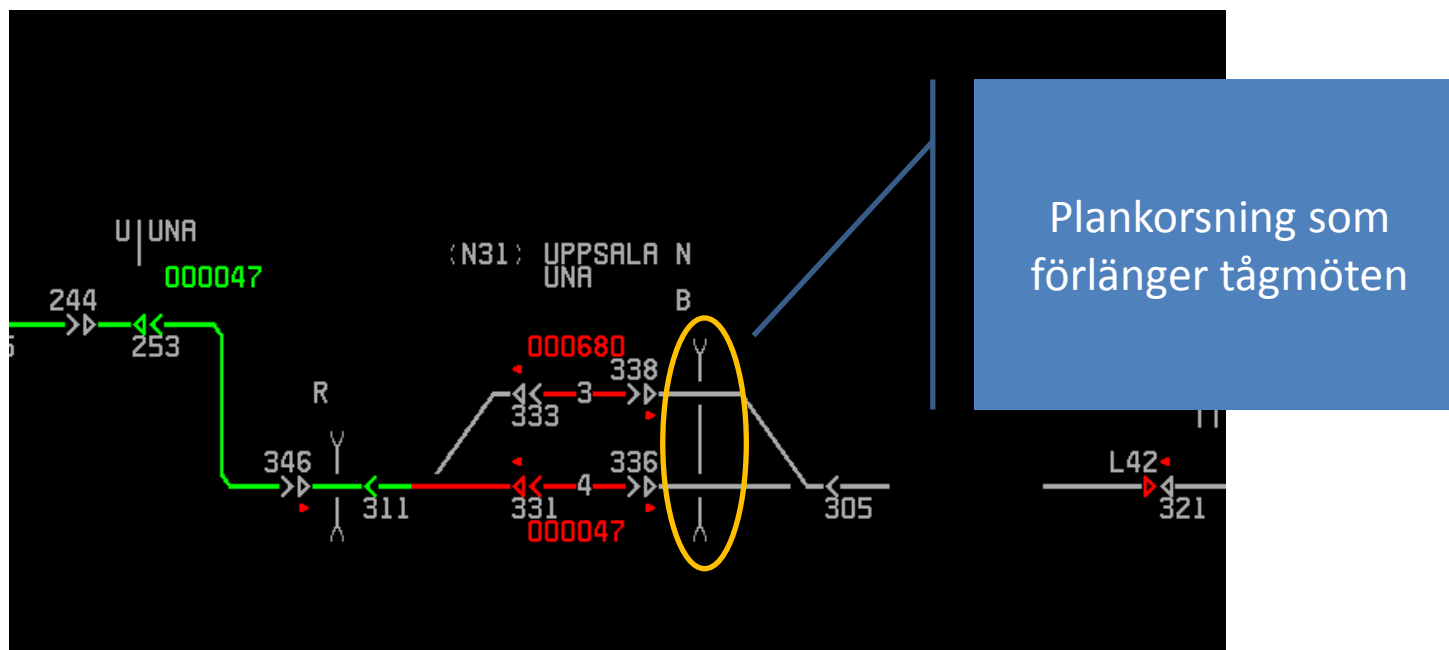
- Inga infrastrukturåtgärder krävs Uppsala – Sala – Borlänge
 - Hastighetshöjning genom Avesta Krylbo (40-80 km/h) önskvärd för ökad punktlighet
- Restidsförkortning (ca 8 min) är möjlig under följande förutsättningar:
- Trafikering med snabbtåg (X55)
 - Tidtabellen anpassas så att tågen möts i Sala och Borlänge där de har resandeutbyte

Åtgärder för timmestrafik utan restidsförkortning

- Fortsatt tågmöte i “skogen” (Uppsala Norra, Sala, Snickarbo och Stora Tuna)
- Hastighetshöjning längs befintligt spår Uppsala – Sala nödvändig för att möjliggöra timmestrafik
 - Ger ca 1,5 min i kortad gångtid även för regionaltågstrafiken Uppsala – Sala
- Restid ungefär som idag
- Ingen “tågknut” Borlänge uppnås
 - Tågen ankommer försent för anslutning mot Falun/Mora/Ludvika

Plankorsning Uppsala Norra, Börjegatan

- Bommarna går upp mellan tågen vid tågmöte, vilket gör att tågmöte tar ca 60-70 s längre tid
- Vid timmestrafik hamnar tågmötena i Uppsala Norra – därför önskvärt att denna åtgärdas för ökad punktlighet

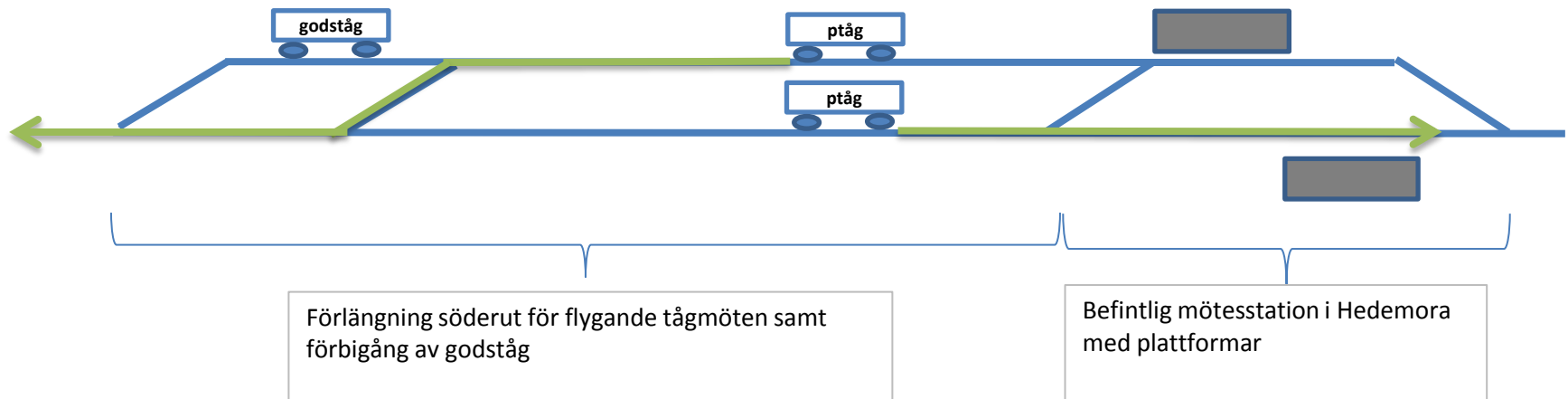

Åtgärder för timmestrafik med restidsförkortning Sala - Borlänge

- Hastighetshöjning Sala – Hedemora och/eller Hedemora partiellt dubbelspår (ca 400-500 Mkr)
 - Hastighetshöjning genom Avesta Krylbo (40-80 km/h)
 - Samordnas med partiellt dubbelspår Avesta Krylbo – Dalslund
 - Ytterligare ett plattformsspår i Borlänge
 - Möjliggör “tågknut” Borlänge med anslutning mot Falun/Mora/Ludvika
- ger ca 8 min restidsförkortning
- OBS! Restidsförkortning gäller vid timmestrafik, möjlig att få till redan idag vid varannantimmemestrafik

Hedemora partiellt dubbelspår

- Möjliggör önskat trafikupplägg för persontågen med tågmöten söder om Hedemora och i Sala under förutsättning att hastigheten höjs genom Krylbo
- Kortad restid med ca 8 min vid timmestrafik enligt antaget upplägg
- Kapacitetshöjande effekt genom trespårsfunktion och flygande tågmöten

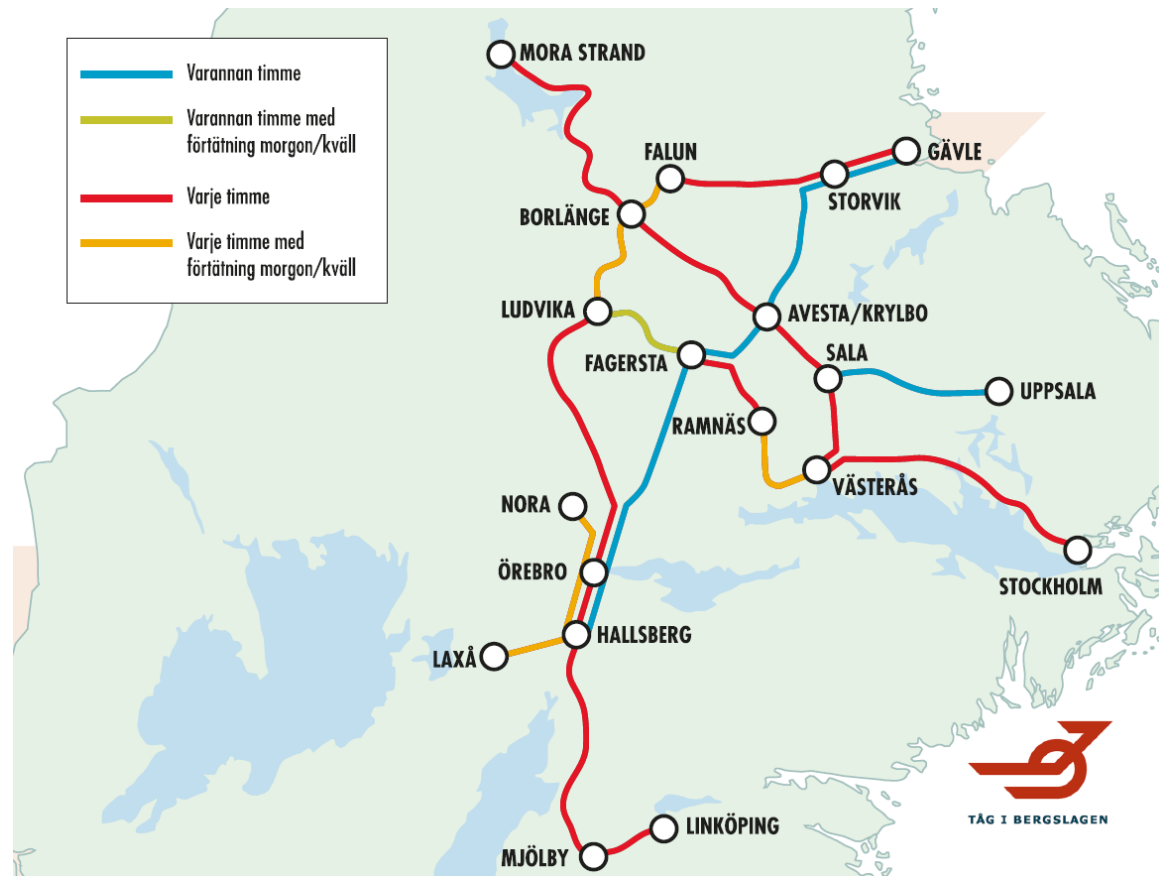

Åtgärder för timmestrafik med restidsförkortning Uppsala – Sala

- Kurvrätningar Uppsala – Sala (ca 100-250 Mkr) beroende på omfattning
 - Samordningsvinster finns med spårbytet
 - Fördjupad utredning krävs kring behoven
- ger ca 4 min restidsförkortning (totalt 12 min inkl Sala – Borlänge)

Tåg i Bergslagens framtida strategi kan ge ändrade förutsättningar

- Tåg i Bergslagen planerar ett tåg i timmen Borlänge – Stockholm
- En möjlighet är att koppla ihop trafiken med UL-trafiken Uppsala – Sala
- Måste finnas kapacitet för flera aktörer
 - Kan bli aktuellt med halvtimmestrafik i högtrafik

Åtgärder för ett tåg i timmen med förtätning till halvtimmestrafik morgon/eftermiddag

- Två trespårsstationer behövs för att även få fram godstrafiken
 - Ytterligare utredning krävs kring exakta åtgärder

TACK FÖR MIG

Idé till fortsatt utbyggnadsstrategi för att uppnå målet kring restidsförkortning på Dalabanan

Plats	Åtgärd	Ca kostnad mkr	Kommentarer
Hedemora	Partiellt dubbelspår och eller kurvrätning för att säkerställa att vi får en god punktlighet	410	Tidsvinst 8 min.
Heby	Ny mötesstation (högst prioriterad av de 4)	67	God punktlighet, ökad kapacitet
Avesta centrum	Ny station, längsta stationssträcka Snickarbo-Avesta Krylbo	90	God punktlighet, ökad kapacitet
Säter-Borlänge	Byte av kontaktledning, höja hastigheten till 200 km/h	25	1 min
Uppsala Norra,	Planskild plankorsning, tågmöte tar ca 1-2 min längre tid än vid övriga stationer		Robusthet, punktlighet
Borlänge bg	Ytterligare plattformsläge		
Sala bg	Trimningsåtgärder, 10-övervakning spår 1, fjärde plattformsläge		

Krävs ytterligare utredningsbehov kring fortsatt utbyggnadsstrategi.

Underlag till inriktning för plan 2018-2029

TRAFIKVERKET

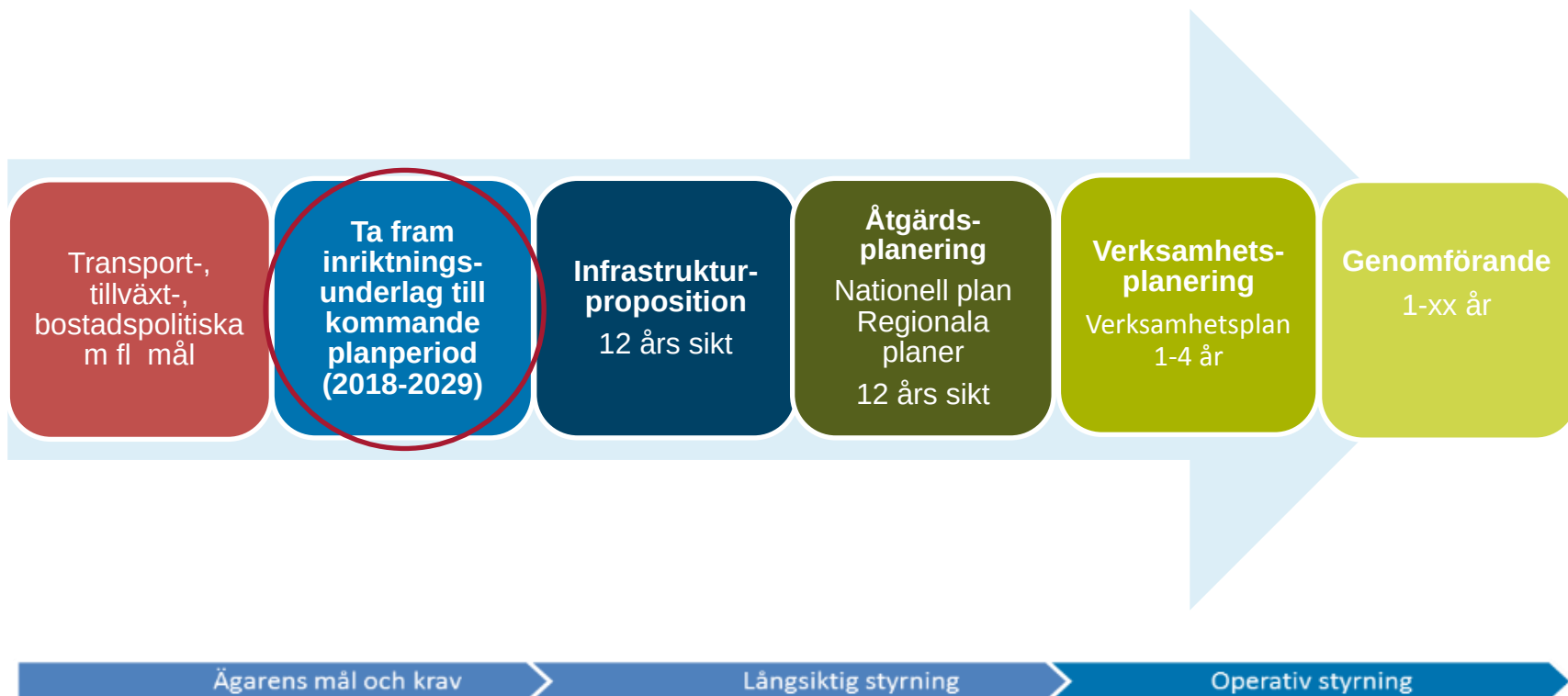

Nationell plan 2014-2025

- Infrastrukturproposition och direktiv
- De transportpolitiska målen
- Nationell plan 2010-2021
- Kapacitetsutredningen
- Trafikslagsövergripande

Från ägarens mål till genomförande

Inriktningsunderlag för planperiod 2018-2029

- Trafikverket fick direktiv att ta fram inriktningsunderlag för planperioden 2018-2029 den 21 maj.
- Överlämning senast 30 november 2015.
 - Deluppdrag om regionala systemanalyser
31 augusti 2015.
- Trafikverket skickar ut underlaget på remiss med svar till Regeringskansliet senast 29 februari 2016.

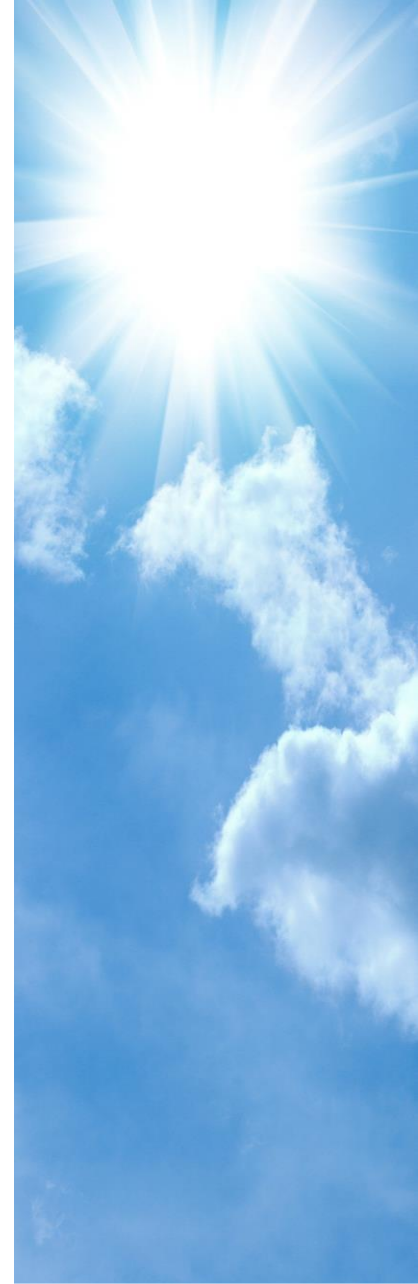
Utgångspunkter

- Transportpolitiska målen
- Jämbördiga funktions- och hänsynsmål
- Trafikslagsövergripande förhållningssätt
- Fyrstegsprincipen
- **Riksdagens vision 2050**
Sverige ska inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser

Regeringens mål

- Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU år 2020
- 250 000 nya bostäder ska byggas till 2020
- Miljöpåverkan från transportsektorn ska minskas

Inriktningsunderlaget ska omfatta tre analyser

- Hur inriktningen för transportinfrastrukturen bör se ut om trafiken utvecklas enligt Trafikverkets prognos utifrån **hittills beslutad politik**.
- Hur inriktningen för transportinfrastrukturen bör se ut om trafiken utvecklas enligt Trafikverkets prognos med **hittills beslutade och aviserade åtgärder**.
- Hur inriktningen för transportinfrastrukturen bör se ut om trafiken utvecklas enligt Trafikverkets prognos med antagande om **ytterligare styrmedel och åtgärder för att kostnadseffektivt minska transportsystemets utsläpp av växthusgaser**.

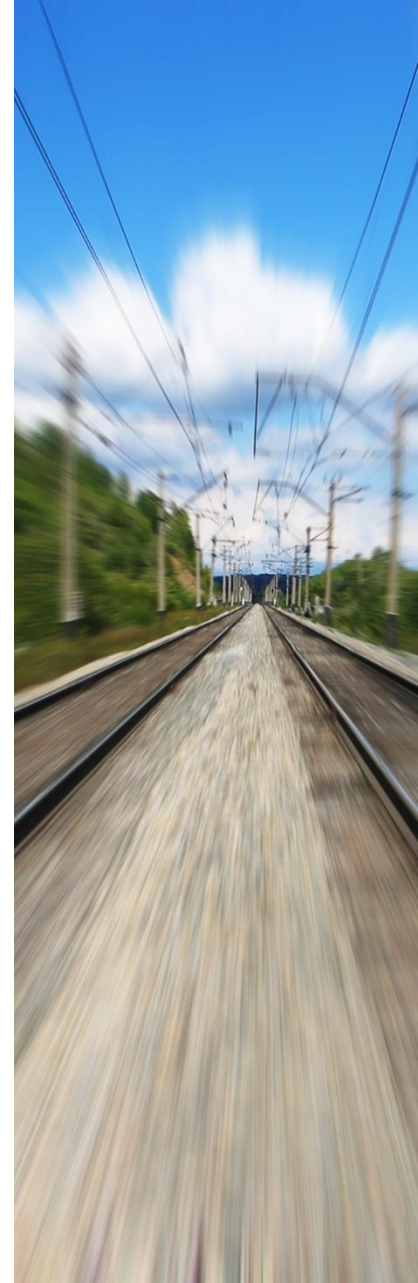
Att beakta - övergripande inriktning

- Att möta en urbaniserad värld – både i stad och på landsbygd
- Att åstadkomma ett robustare system
- Att möta en snabb och föränderlig värld – ny teknik mm
- Att minska klimatutsläppen

De stora frågorna

- Drift och underhåll
- Stora utlovade järnvägsinvesteringar
- Stora anspråk på ytterligare investeringar
- Minska utsläppen av växthusgaser
- Hur den tekniska utvecklingen kan påverka

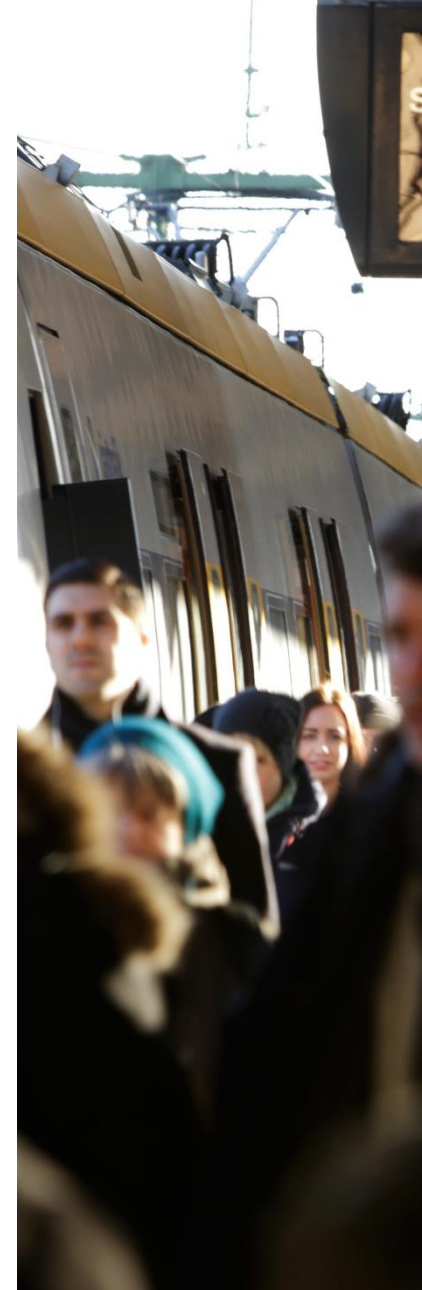
Underhåll i två ambitionsnivåer

- Vilken ekonomisk ram som krävs för att vidmakthålla transportsystemets *funktionalitet på dagens nivå*.
- Hur mycket ramen skulle behöva utökas för att räcka till att även *avhjälpa eventuell eftersläpning* på ett kostnadseffektivt sätt. På 6, 12 respektive 18 års sikt

Underhåll

- Stora kostnadsökningar för att upprätthålla "dagens funktionalitet" jämfört med nuvarande anslagsnivåer.
- Att bygga bort det eftersläpande underhållet innebär ytterligare stora kostnader.
- Att ligga kvar på dagens anslagsnivå innebär successiv försämring jämfört med dagens funktionalitet.

Stora utlovade investeringar

- Nya stambanor och Norrbotniabanan.
- När ska dom vara klara?
- Inom ramen för angivna ramnivåer?
- Förväntningar på omfattande följdinvesteringar i anslutning till nya stationer.

Stora anspråk på ytterligare investeringar

- Stora anspråk på järnvägsinvesteringar i hela landet – både för gods och persontransporter
- Sjöfartsinvesteringar – farleder och slussar
- Väginvesteringar för ökad säkerhet

Hur den tekniska utvecklingen kan påverka

- Klimatanpassningen av trafikslagen och framför allt vägfordonen får stor betydelse för trafikslagets roll i det framtida transportsystemet.
- Stor potential för personbilar att nå nollutsläpp.
- Automatiska bilar (mer eller mindre) medför möjlighet till effektivare kapacitetsutnyttjande.
- Vad ska vi tro om framtida behov av (konventionell) kollektivtrafik och infrastruktur för vägtrafik?

Underlag för diskussion kring "Regionalekonomisk analys Dalabanan"

Trafikverket har som en del i arbetet med att ta fram underlag för Sverigeförhandlingen engagerat Högskolan i Jönköping och WSP att genomföra regionalekonomiska analyser. Analyserna visar vilka potentialer som kan uppstå på regional och lokal nivå fram till 2030 som en effekt av den nya höghastighetsjärnvägen mellan Stockholm och Göteborg samt Stockholm och Malmö.

Med utgångspunkt i analyserna ska de kommuner och regioner som omfattas av Sverige-förhandlingen göra en egen bedömning av höghastighetsjärnvägens nyttor. Bedömningen ska dels göras beträffande vilka ambitioner som finns i jämförelse med Trafikverkets beräkningar, dels vilka ambitioner/mål som finns fram till 2035 som är det mål-år Sverigeförhandlingen arbetar med.

De underlag som kommunerna/regionerna tar fram syftar bland annat till att:

- visa kommunens/regionens förslag till åtaganden som ska återfinnas i kommande avtal.
- Fungera som ett underlag för kommunens/regionens arbete med att påverka samhällsutvecklingen och att visa inom vilka av de redovisade områden som man kommer att agera/vidta åtgärder.
- Utgöra underlag för kommande förhandlingar om medfinansiering samt beräkningar om värdeåterföring.
- Visa på den nationella-, regionala- och lokala nyttan av en stor infrastruktursatsning.

Dalabanans Intressenter bör, gärna tillsammans med Region Dalarna, Regionförbundet Uppsala län och länsstyrelsen i Västmanlands län, fram ett underlag som beskriver nyttan av en kraftig utveckling av Dalabanan i samma termer som man talar om i Sverigeförhandlingen.

Kommunerna utmed Dalabanan bör involveras i detta och få en aktiv roll genom att de, utifrån en gemensam modell som tas fram i uppdraget, studerar hur den faktiska och potentiella samhällsutvecklingen ser ut i respektive kommunerna längs Dalabanan.

Underlag för diskussion kring "Målbild Dalabanan 2035"

De förstudier som är genomförda och som utgör grund för Trafikverkets nuvarande planering har många år på nacken och överensstämmer sannolikt inte till fullo med nuvarande förhållanden, tankar och framtidsvisioner för såväl trafik som stads- och regionutveckling utmed stråket.

För att Trafikverket, regioner och kommuner ska ha ett adekvat underlag för sin planering både i ett kortare och i ett längre perspektiv föreslås att Dalabanans Intressenter i samråd med Region Dalarna, Regionförbundet Uppsala län och länsstyrelsen i Västmanlands län samt med Trafikverkets regionala företrädare, startar ett målbildsarbete för Dalabanan och dess förlängning mot Arlanda och Stockholm. Målbildarbetet skulle med fördel kunna följa den struktur som använts inom ramen för en bättre sitta där man

1. Identifierat vilken samhällsutveckling som eftersträvas utmed järnvägsstråket, orternas roll och samspel och vad som är realistiskt att tro samt vilka möjligheter som skapas av detta
2. Identifierat vilken kollektivtrafik som krävs för att erhålla den önskade utvecklingen av orter och regioner
3. Identifierat vilken infrastruktur som krävs för att få till den önskade utvecklingen av kollektivtrafiken och därmed också utvecklingen av samhället

Stiftelsen Den Nya Velfärden
KONKURRENSKOMMISSIONEN
Box 5625;114 86 STOCKHOLM; tel: 08-545 03 810; fax: 08-611 35 62

Vårt ärendenr: KKO 15-026

Orsa kommun
Box 23
794 21 ORSA

Stockholm den: 16 november 2015

Som framgår av bilagda informationsblad har Stiftelsen Den Nya Velfärden inrättat en expertgrupp för att uppmärksamma konkurrensbegränsande åtgärder från offentliga organs sida.

Bifogade preliminära promemoria med en beskrivning av vad kommissionen hittills uppfattat har upprättats i ett ärende som berör Orsa kommun.

Innan saken slutligt bedöms erbjuds Ni möjlighet att yttra Er över vad som framkommit i ärendet.

För att kunna beaktas vid den slutliga bedömningen måste eventuellt yttrande vara kommissionen tillhanda senast den 7 december 2015.

Konkurrenskommissionen

enligt uppdrag

Pär Cronhult

Bilagor: Informationsblad om Konkurrenskommissionen.
Promemoria KKO 15-026.

PM 1 2015-11-16 PRELIMINÄR BEDÖMNING

Fråga om snedvridning av konkurrensen genom direkttilldelning i strid mot bestämmelserna om offentlig upphandling (otillåten direkttilldelning/in-house-undantag).

En kommun har beslutat att sluta avtal direkt, och utan föregående annonserad upphandling, om köp av marknadsföringstjänster för i vart fall c:a 10 miljoner kronor från ett bolag som kommunen äger tillsammans med huvudsakligen privata intressenter.

Orsa kommun (Kommunen) avser enligt beslut av kommunstyrelsen den 9 november 2015 (Ks § 98/15)¹ att köpa tjänster direkt från ett av Kommunen delägt bolag, Visit Dalarna AB (nedan VisitDalarna).² Enligt ett upprättat förslag till avtal mellan Kommunen och VisitDalarna (nedan Grundavtalet)³ ska bolaget mot ersättning tillhandahålla tjänster för turistinformation och marknadsföring m.m. under i vart fall en sexårsperiod, fr.o.m. den 1 januari 2016 t.o.m. den 31 december 2021 med automatisk förlängning i perioder om 3 år åt gången.⁴

Kommunens behov av aktuella tjänster har sedan tidigare tillgodosetts av Siljan Turism AB⁵, till vilken Kommunen betalat i snitt c:a 1,7 miljoner kronor per år.⁶ Av kommunstyrelsens beslutsunderlag (nedan Underlaget)⁷ framgår att syftet med VisitDalarna är att samordna Kommunens behov av turistbyråverksamhet med andra kommuners (nedan Delägarkommunerna)⁸ motsvarande behov i ett länsgemensamt aktiebolag.

Enligt ett till Underlaget bilagt förslag till aktieägaravtal för VisitDalarna (nedan Aktieägaravtalet)⁹ ska Kommunen äga 3 procent av VisitDalarnas aktier. Delägarkommunernas gemensamma aktieinnehav i bolaget ska uppgå till 39 procent, fördelat på 13 kommuner.⁸ Till resterande del, motsvarande 61 procent, ska bolaget ägas av Visit Dalarna Ekonomisk Intresse Förening (nedan Föreningen) vilken huvudsakligen består av privata företag med intressen i den lokala besöksnäringen.

VisitDalarnas bolagsstyrelse ska enligt det underlag som godkänts av kommunstyrelsen bestå av minst fem och högst elva ledamöter, varav Delägarkommunerna gemensamt ska nominera tre leda-

¹ Kommunstyrelsen beslutade vid sammanträdet den 9 november 2015 (Ks § 98/15) bl.a. att godkänna förslag till justerat aktieägaravtal och bolagsordning samt teckna Kommunen för 60 aktier à 1.000 kronor i VisitDalarna. Kommunstyrelsen beslutade även att Kommunen ställer sig bakom ett förslaget till justerat grundavtal med bolaget, samt att avtalet med VisitDalarna ska ersätta Kommunens tidigare avtal med Siljan Turism AB.

² Visit Dalarna AB, med organisationsnummer 556788-2609, bildades den 31 oktober 2009 och registrerades av Bolagsverket den 2 september samma år. Nuvarande firma registrerades den 23 september 2009. Tidigare firma har varit Aktiebolaget Grundstenen 126577. Gällande bolagsordning registrerades den 16 februari 2011, enligt vilken bolaget har till föremål för sin verksamhet att "utveckla turism- och besöksnäring i Dalarna samt därmed förenlig verksamhet". Bolaget ska efter nu föreslagna ändringar ha till föremål för sin verksamhet att vara "...den ledande turismorganisationen i Skandinavien". Med Dalarnas vision och strategi och det syftet med som grund, så har ett antal mål för verksamheten tagits fram. Nya Visit Dalarna ska: - säkerställa att besöksnäringen får de bästa förutsättningar att fortsätta växa och utvecklas - utvecklas till den absolut bästa och mest framgångsrika formen för hur vi ska jobba tillsammans för att öka turismen i Dalarna - vara den samordnande och ledande kraften för att uppnå de övergripande målsättningarna i år Vision och Strategi för besöksnäringen i Dalarna".

³ Bilaga 3 till "Beslutsunderlag Nya Visit Dalarna!" med förslag till "GRUNDAVTAL".

⁴ Se § 4, "Avtalstid" i Grundavtalet, enligt vilken avtalsförhållandet automatiskt förlängs med tre år åt gången vid utebliven uppsägning sex månader i förväg.

⁵ Siljan Turism AB, med organisationsnummer 556294-2697, bildades den 16 september 1986 och registrerades av Patent- och registreringsverket (numera Bolagsverket) den 9 mars 1987. Nuvarande firma registrerades samtidigt. Gällande bolagsordning registrerades den 16 juni 2005, enligt vilken bolaget har till föremål för sin verksamhet att "... genom information, marknadsföring och produktutveckling medverka till en för näringslivet och offentlig sektor lönsam utveckling inom besöksnäringen". Bolaget ägs av Leksands, Mora, Orsa respektive Rättviks kommuner kommun med vardera (direkt eller indirekt) 8 procent av bolagets aktier. Kommunerna kontrollerar således gemensamt 32 procent av bolagets aktier (3.216 aktier à 100 kronor). Till resterande 68 procent ägs bolaget av Siljan Turism ekonomisk förening (716456-9431) med 10 051 aktier à 100 kronor. Den ekonomiska föreningen består huvudsakligen av privata företag med intressen i den lokala besöksnäringen som medlemmar/delägare.

⁶ Totalt belopp enligt leverantörsreskontra uppgår till 5.014.368 kronor under perioden den 1 januari 2013 t.o.m. 30 oktober 2015.

⁷ Se Kommunens "Beslutsunderlag Nya Visit Dalarna!", daterat den 7 oktober 2015".

⁸ Delägarkommunerna är Avesta, Borlänge, Falun, Gagnef, Hedemora, Leksand, Ludvika, Mora, Orsa, Rättvik Smedjebacken, Säter och Vansbro respektive kommuner.

⁹ Bilaga 1 till Underlaget med förslag till "AKTIEÄGARAVTAL FÖR VISIT DALARNA AB ORG. NR 556788-2609".

möter och Föreningen tre ledamöter (varav styrelsens ordförande). Ytterligare en ledamot ska nomineras av landstinget Region Dalarna och fyra ledamöter "utifrån styrelsens och bolagets behov av extern kompetens".¹⁰

Vidare följer av Aktieägaravtalet en förlusttäckningsgaranti, innebärande att i den mån VisitDalarna behöver tillskott av kapital för att täcka ett underskott i verksamheten förutsätts ägarna bidra till underskottstäckningen i proportion till sitt respektive aktieinnehav.¹¹

Enligt det till Underlaget bilagda förslaget till Grundavtal ska VisitDalarna, inom ramen för sitt uppdrag, "sälja respektive delägarkommun som besöksmål till turister och besökare". Bolaget ska vidare "verka för ett ökat samarbete mellan logiföretag, restauranger, transportföretag, lokaluthyrare, aktivitetsbolag, sevärdheter och besöksmål m fl. samt utveckla lokala verksamhetsplaner för respektive kommuns utveckling inom besöksnäringen. Verksamheten ska drivas utifrån ett kundperspektiv till nytta för ägarna samt därefter för övriga företag, myndigheter och organisationer i kommunerna".¹² För dessa tjänster ska enligt ett till Grundavtalet upprättat beräkningsunderlag¹³ Kommunen betala en årlig grundersättning till VisitDalarna på 1,726 miljoner kronor.¹⁴

Totalt enligt Underlaget¹⁵ förutsätts Delägarkommunerna att tillsammans betala 33 miljoner kronor per år i löpande ersättningar till VisitDalarna,¹⁶ varav 16 miljoner kronor hänför sig till den rena turistbyråverksamheten och 17 miljoner kronor till bolagets s.k. overheadkostnader.¹⁷ Därutöver beräknas lokala företag med intressen i besöksnäringen köpa tjänster eller på annat sätt bidra till finansieringen av VisitDalarna med uppskattningsvis 17 miljoner kronor per år.¹⁸ Vid en sålunda uppskattad årsomsättning på c:a 48 miljoner kronor¹⁹ kommer c:a 69 procent av VisitDalarnas intäkter därmed hänföra sig till tilldelningar som har beslutats av Delägarkommunerna.

Kommunens planerade köp av tjänster från VisitDalarna har inte föregåtts av någon annonserad offentlig upphandling. Grundavtalets s.k. kontraktsvärde kan med utgångspunkt i ovan redovisad grundersättning från Kommunen beräknas till i vart fall 143.834 kronor i månaden eller c:a 6,9 miljoner kronor beräknat som ett 48 månaderskontrakt enligt beräkningsbestämmelserna för offentlig upphandling. Totalt under den fasta avtalstiden uppgår Grundavtalets värde till c:a 10,3 miljoner kronor.²⁰ Angivna beloppsvärden är exklusive lagstadgad mervärdesskatt (moms).

¹⁰ Se punkten 7, "Styrelse" i Aktieägaravtalet samt § 6 i Bilaga 2 till "Beslutsunderlag Nya Visit Dalarna!" med förslag till "BOLAGSORDNING FÖR VISIT DALARNA AB ORG. NR 556788-2609".

¹¹ Se punkten 14 andra stycket, "Finansiering" i Aktieägaravtalet.

¹² Se "Bolagets roll", § 2 Grundavtalet.

¹³ Se Bilaga 4 till Underlaget med förslag till "Underlag för ekonomiska beslut för respektive kommun avse deläggande i Visit Dalarna AB enligt bifogade bolagsordning, aktieägaravtal och grundavtal".

¹⁴ Se § 3, "Ersättning" i Grundavtalet samt ovan angivna Bilaga 4. Ersättningsbeloppet 1,726 miljoner avser 2016.

¹⁵ Se avsnittet "Finans, ekonomi och avtal", underrubriken "Bolagets finansiering", s. 18-19 i Underlaget.

¹⁶ Enligt ovan angivna Bilaga 4 till Underlaget beräknas Delägarkommunernas samlade betalningar till VisitDalarna dock uppgå till 28.676.446 kronor per år.

¹⁷ Detta anges motsvara c:a 53 procent av bolagets gemensamma kostnader för central personal och gemensamma funktioner.

¹⁸ Detta anges motsvara c:a 47 procent av bolagets gemensamma kostnader. Finansieringen ska ske genom exempelvis betalning av provisioner på den försäljning av logi, biljetter, aktiviteter mm som verksamheten genererar samt genom deltagande i de marknadskampanjer som bolaget och näringen gemensamt utvecklar och genomför.

¹⁹ Hittills under perioden 2012-2014 har enligt tillgängliga årsredovisningshandlingar VisitDalarna omsatt i genomsnitt (36.007+35.773+38.619 Mkr /3 ≈) 36,8 miljoner kronor. 2015 års omsättning är ännu inte känd.

²⁰ Angiven beräkning har gjorts utifrån ovan redovisat ersättningsbelopp på 1,726 miljoner kronor per år, vilket motsvarar (1,726 Mkr /12 mån.=) 143.833 kronor per månad eller (143.833 kronor x 48 mån.=) 6,904 Mkr räknat som ett 48-månaderskontrakt. Beräknat för avse hela den sexåriga kontraktstiden (utan förlängning) uppgår dock värdet till (1,726 Mkr x 6 år=) 10,365 Mkr. Angivna belopp exklusive moms.

Gällande rätt

Med offentlig upphandling avses förfarandet fram till och med tilldelningen av bland annat ett *offentligt tjänstekontrakt* med ekonomiska villkor som har slutits mellan en eller flera ekonomiska aktörer och en eller flera upphandlande myndigheter och som avser tillhandahållande av bl.a. tjänster. Karakteristiskt för ett offentligt tjänstekontrakt är således att leverantören mot ersättning ska åta sig att utföra tjänster för den upphandlande myndighetens räkning.

Upphandling av offentliga tjänstekontrakt regleras i lagen (2007:1091) om offentlig upphandling – LOU. Lagen har kommit till som en följd av bl.a. kraven på etableringsfrihet och fri rörlighet av varor och tjänster enligt (numera) artiklarna 18, 49 och 56 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) samt det s.k. klassiska upphandlingsdirektivet (2004/18/EG).²¹

Kommunala myndigheter och kommunala beslutande församlingar utgör enligt legaldefinitionen i 2 kap. 19 § LOU sådana s.k. upphandlande myndigheter som obligatoriskt har att iakttä lagens bestämmelser. Företag som tillhandahåller aktuella tjänster utgör ”leverantörer” som ska lämnas möjlighet att delta med anbud eller intresseanmälan att lämna anbud (s.k. anbudsansökan).

Den närmare bestämningen av ett kontrakt utgår från ett gemensamt klassifikationssystem för varor, tjänster och byggtreprenadarbeten inom de europeiska gemenskaperna som heter *Common Procurement Vocabulary* eller CPV.²² Ett kontrakt som avser bland annat marknadsföring kan vid tillämpning av CPV-systemet hänföras till antingen varor avseende informations- och marknadsföringsprodukter (CPV 39294100-0) eller A-tjänster för marknadsföring (CPV 79342000-3), kategori 11 enligt bilagan 2 till LOU.

Om det samlade kontraktsvärdet av ett sådant varu- eller A-tjänstekontrakt som ska upphandlas överstiger tröskelvärdet 1.806.427 kronor²³ ska upphandlingen handläggas i enlighet med de på EU-direktiv grundade bestämmelserna i 1-14 kap. LOU.

Vid tröskelvärdesberäkningen ska enligt 3 kap. 3 § LOU det s.k. kontraktsvärdet uppskattas till det totala belopp som ska betalas enligt kontraktet. Avser upphandlingen tjänster där något totalpris inte anges ska enligt 3 kap. 12 § LOU värdet av kontraktet dock uppskattas till det totala värdet av tjänsterna under kontraktets löptid, om denna är högst 48 månader och av månadsvärdet multiplicerat med talet 48, om löptiden är längre eller om kontraktet löper på obestämd tid. Förekommande options- och förlängningsklausuler ska beaktas som om de utnyttjats.

Syftet med reglerna om offentlig upphandling är att bland annat säkerställa den lagliga efterlevnaden av EUF-fördragets bestämmelser om etableringsfrihet och rörlighet mellan medlemsstaterna. Det har därför i 1 kap. 9 § LOU införts ett antal unionsrättsligt grundade principer som oavsett upphandlingsförfarande ska iakttas vid offentlig upphandling. Däribland principerna om *likabehandling och ickediskriminering* samt *öppenhet (transparens)*, innebärande att alla leverantörer ska behandlas lika och ges möjlighet till sådan insyn att de i konkurrens med andra leverantörer kan lämna anbud på lika villkor.²⁴ Bestämmelserna har utformats i syfte att bl.a. försvåra möjligheterna att vid offentlig anskaffning gynna eller missgynna vissa leverantörer på ett obehörigt och därmed konkurrenssnedvridande sätt.

Bestämmelserna i LOU och det bakomliggande klassiska upphandlingsdirektivet är generellt tillämpliga på alla åtgärder som vidtas av en upphandlande myndighet i syfte att tilldela ett kontrakt

²¹ Europeiska rådets och parlamentets direktiv (2004/18/EG) av den 31 mars 2004 om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggtreprenader, varor och tjänster.

²² CPV, Common Procurement Vocabulary, har fastställts som ett gemensamt klassifikationssystem inom de europeiska gemenskaperna (EU-kommissionen, GD XV/B/4). CPV klassificerar ca 6.000 varor och tjänster i ett åttaställigt kodsysteem. Tanken är att systemet ska ersätta de olika nationella klassifikationerna vid handeln inom såväl som mellan medlemsstaterna. – se 1 kap. 2 § femte stycket och 2 kap. 5 § LOU samt Europeiska parlamentets och rådets förordning (EG) nr 2195/2002 av den 5 november 2002 om en gemensam terminologi vid offentlig upphandling (CPV), numera i delvis ändrad lydelse sedan 2008.

²³ Gällande tröskelvärde 2015 för kommunal upphandling av varor och A-tjänster inom den s.k. klassiska sektorn – se regeringens tillkännagivande (2014:5) om tröskelvärden vid offentlig upphandling.

²⁴ De grundläggande principer som åsyftas följer numera av avdelning IV i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt – FEUF – tidigare EG-fördragets art. 28–30 och 43–55 EG.

eller ramavtal avseende bl.a. varor eller A-tjänster.²⁵ Enligt 2 kap. 10 a § LOU får dock undantagsvis den upphandlande myndigheten genom s.k. *in-house-undantag* sluta avtal direkt med en fristående juridisk person som myndigheten själv är ägare eller delägare av, utan i övrigt genom iakttagande av lagens bestämmelser.

Möjlighet till sådant undantag föreligger dock enbart om följande två förutsättningar samtidigt är uppfyllda, nämligen:

- (1) att den upphandlande myndigheten utövar en kontroll över den juridiska personen eller den gemensamma nämnden som motsvarar den som myndigheten utövar över sin egen förvaltning, och
- (2) att den juridiska personen eller den gemensamma nämnden bedriver huvuddelen av sin verksamhet tillsammans med den eller de myndigheter som kontrollerar den.²⁶

Avseende det s.k. kontrollkriteriet enligt punkten 1 (ovan) påpekas särskilt i anslutande lagförarbeten²⁷ att om det även finns privat ägande i den fristående enheten, om än i minoritetsställning, är det enligt EU-domstolens praxis²⁸ uteslutet att kravet på kontroll kan anses uppfyllt.

I målet *Stadt Halle* (C-26/03) uttalade EU-domstolen bl.a. följande. "[N]är en upphandlande myndighet avser att ingå ett avtal med ekonomiska villkor avseende [A-tjänster över tröskelvärdet] med ett bolag som i förhållande till myndigheten är en fristående juridisk person och ägs av myndigheten tillsammans med ett eller flera privata företag, skall de förfaranden för offentlig upphandling som föreskrivs i nämnda direktiv alltid tillämpas".²⁹

I anslutande svensk rättspraxis har bl.a. Kammarrätten i Göteborg funnit att kontrollkriteriet inte kunde anses uppfyllt i fråga om en kommuns köp av marknadsföringstjänster från ett av kommunen delägt bolag som med en tredjedel ägdes av en ideell förening av huvudsakligen privata intressen i den lokala turistnäringen. Kammarrätten beslutade därför att ogiltigförklara kommunens avtal med bolaget.³⁰ Trots att kommunen sedermera förvärvat samtliga aktier i bolaget har i ett senare avgörande av förvaltningsrätt kontrollkriteriet fortfarande inte ansetts uppfyllt, eftersom kommunen samtidigt avtalat bort sin rätt att utse bolagsstyrelsens majoritet.³¹

När det sedan gäller det s.k. verksamhetskriteriet enligt punkten 2 ovan har detta tidigare ansetts uppfyllt om den fristående juridiska personens externa försäljning till andra än ägarna enbart är av marginell karaktär.³² Därmed har i unionsrättslig såväl som svensk nationell praxis³³ avsetts en extern försäljning som motsvarar en total andel på 10 procent men inte på 20 procent. I det nya upphandlingsdirektivet (2014/24/EU) har verksamhetskriteriet fixerats till att den externa verksamheten ska vara mindre än 20 procent för att *in-house-undantag* ska kunna komma ifråga.³⁴

Regelverket i LOU behöver vidare, jml. 1 kap. 7 § LOU, inte tillämpas vid upphandling av tjänster från en annan upphandlande myndighet som på grund av lag eller annan författning har ensamrätt (s.k. rättsligt monopol) på att utföra tjänsten. Den omständigheten att en upphandlande myndig-

²⁵ Se 1 kap. 2 § jämförd med 2 kap. 13 § LOU.

²⁶ 2 kap. 10 a § LOU i lydelse efter den 1 januari 2013 (se ändringsförfattningen 2012:392).

²⁷ Se prop. 2011/12:106, s. 21 samt SOU 2011:43, s. 89.

²⁸ Se utöver EU-domstolens nedan redovisade avgörande i *Stadt Halle* (C-26/03) även avgörandena i *Mödling* (C-29/04) EU:C:2005:670, p. 46; *Auroux* (C-220/05) EU:C:2007:31, p. 64; *Coditel Brabant* (C-324/07) EU:C:2008:621, p. 30 och *SEA* (C-573/07) EU:C:2009:532, p. 46 – se även EU-domstolens dom i *Coname* (C-231/03) EU:C:2005:487, p. 26 jämförd med *Acoseit* (C-196/08) EU:C:2009:628, pp. 53–62.

²⁹ EU-domstolens dom i *Stadt Halle* (C-26/03) EU:C:2005:5, p. 52.

³⁰ Se Kammarrätten i Göteborgs dom av den 19 december 2014 i målen 3564–3565-14. Avgörandet har vunnit laga kraft.

³¹ Se Förvaltningsrätten i Göteborgs dom av den 7 april 2015 i målen 1728-15 samt 1735-15; jfr även förvaltningsrättens dom av den 26 juni 2015 i målen 5319-15 och 5321-15. Avgörandena har vunnit laga kraft.

³² Se EU-domstolens dom i *Carbotermo* (C-340/04) EU:C:2006:308. Av domen framgår att den fristående juridiska personen ska bedriva huvuddelen av sin verksamhet tillsammans med den myndighet (eller de myndigheter) som innehar (kontrollerar) den, och att all annan verksamhet får endast vara av marginell karaktär (p. 63). I bedömningen av om så är fallet ska alla omständigheter beaktas, dvs. såväl kvalitativa som kvantitativa (p. 64).

³³ Se bl.a. EU-domstolens dom av den 19 april 2007 i *Asemfo vs. Tragsa* (C-295/05) EU:C:2007:227, p. 55. Se även Kammarrätten i Stockholms dom av den 8 november 2011 i mål nr 7089-10 samt Europeiska kommissionens motiverade yttrande till Sverige av den 28 oktober 2010 i klagomålsärendet CHAP 2009/4080.

³⁴ Se art. 12.1 i det nya upphandlingsdirektiv för den klassiska sektorn (2014/24/EU) som antogs av Europeiska rådet och parlamentet den 26 februari 2014. Direktivet träder i s.k. direkt effekt per den 1 februari 2016.

het tror sig veta att enbart en viss leverantör rent faktiskt kan komma ifråga för leverans av aktuella tjänster (s.k. faktisk ensamsituation) medför dock inte undantag från huvudregeln att en annonserad upphandling ändå ska genomföras.³⁵

Om något undantag från LOU inte kan göras tillämpligt ska upphandling genomföras enligt lagens bestämmelser. I sådant fall ska enligt huvudregeln i 1 kap. 9 § LOU den upphandlande myndigheten genomföra upphandling på ett likvärdigt och icke-diskriminerande samt öppet (transparent) sätt. Vidare ska principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Syftet med LOU jämte de bakomliggande fördrags- och direktivbestämmelserna är att säkra att offentlig upphandling sker genom en effektiv konkurrens samt att leverantörer och deras ansökningar och anbud behandlas på ett likvärdigt och förutsebart sätt. Reglerna är utformade bl.a. i syfte att försvåra möjligheterna att vid offentlig anskaffning gynna eller missgynna vissa leverantörer på ett obehörigt och därmed konkurrenssnedvridande sätt. Bestämmelserna medför också att skattebetalarna på sikt skyddas mot onödigt höga kostnader samt att korruption motverkas.

Som regel föreligger det en obligatorisk skyldighet för upphandlande myndigheter att upprätta skriftliga förfrågningsunderlag samt, enligt 7 kap. 1 § LOU, offentliggöra sina upphandlingar genom annons. Ett meddelande om upphandlingen ska jml. 2 § upphandlingsförordningen (2011:1040) skickas till Europeiska kommissionen för publicering i Europeiska unionens officiella tidning och i databasen TED.

Enligt 4 kap. 5 § och 7-8 §§ LOU föreligger det vid varu- eller A-tjänsteupphandling över tröskelvärdet undantag från denna skyldighet vid bland annat följande förutsättningar.

- om det vid ett annonserat, öppet, selektivt eller förenklat förfarande inte har lämnats några anbudsansökningar eller inte lämnats några anbud eller några lämpliga anbud, och de ursprungliga villkoren för kontraktet inte har ändrats väsentligt, eller
- om det är absolut nödvändigt att tilldela kontraktet, men *synnerlig brådska*, orsakad av omständigheter som inte kunnat förutses av den upphandlande myndigheten gör det omöjligt att hålla tidsfristerna vid öppet, selektivt eller förhandlat förfarande med föregående annonsering, eller
- det som ska upphandlas av tekniska eller konstnärliga skäl eller på grund av ensamrätt kan levereras av endast en viss leverantör.
- det gäller en tilläggsbeställning eller ett utbyte av tidigare upphandlade varor eller tjänster, och ett byte av leverantör skulle oproportionellt svårt.

Undantaget från annonseringskravet på grund av *synnerlig brådska* avser extraordinära situationer. För att undantag överhuvudtaget ska kunna komma ifråga måste det framstå som absolut nödvändigt att tilldela kontraktet. Enligt praxis krävs det att det rör sig om en brådiskande anskaffning av varor eller tjänster av stor samhällsekonomisk betydelse eller av viktig medicinsk art.³⁶ Det ska även framstå som uppenbart att kontrakt omedelbart måste komma till stånd för att det inte annars ska uppstå mycket allvarliga konsekvenser för människors hälsa.³⁷

De omständigheter som kan rättfärdiga *synnerlig brådska* måste vidare bero på yttre förhållanden, dvs. förhållanden som ligger utanför det område som den upphandlande myndigheten har kunnat förutse eller påverka. *Egenförvållad brådska* hos den upphandlande myndigheten som kan ha uppkommit till följd av exempelvis bristande planering grundar exempelvis inte möjlighet till undantag, utan i kravet på oförutsebarhet ligger att förhållandena närmast ska ha *karaktären av force majeure*.³⁸ Härutöver måste den aktuella tidsnöden vara

³⁵ Se EU-domstolens dom av den 10 april 2003 i de förenade målen *Bockhorn Braunschweig* (C-20/01 och C-28/01) EU:C:2003:220 och i det efterföljande målet *kommissionen mot Tyskland* (C 503/04) EU:C:2007:432.

³⁶ Se Kammarrätten i Göteborgs dom av den 28 oktober 2011 i mål nr 7469--7472-11.

³⁷ I rättspraxis har exempelvis uteblivna livsmedelsleveranser till skolor, förskolor och servicehus ansetts vara av brådiskade natur - se Kammarrätten i Göteborgs dom av den 29 februari 2012 i mål nr. 1446--1452-12. I lagförarbetena anges även att möjlighet till extra förmånliga köp på auktion samt särskilt personrelaterade behov av hälso- och sjukvårdstjänster kan anses medföra synnerliga skäl - se prop. 2001/02:142, s. 99 samt prop. 2006/07:128, s. 429; jfr. även Konkurrensverkets beslut av den 26 maj 2010 i ärende nr. 430/2009.

³⁸ Se bl.a. Kammarrätten i Sundsvalls dom av den 26 augusti 2015 i mål 3209-14.

sådan att det inte har varit möjligt att hålla tidsfristerna vid annonserat förfarande, vilka vid upphandling av A-tjänster uppgår som högst till mellan 40 och 52 dagar.³⁹

Enligt den s.k. *försiktighetsprincipen* i EU-domstolens fasta rättspraxis⁴⁰ ska vidare möjligheten till undantag från de regler som avser att säkerställa effektiviteten av de rättigheter som inom området för offentlig upphandling ges enligt unionsrätten tolkas restriktivt.⁴¹ Det ankommer också på den som avser att åberopa ett undantag att bevisa att de särskilda omständigheter som motiverar undantaget faktiskt föreligger.⁴²

Om en upphandlande myndighet har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i LOU kan en skadelidande leverantör ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att upphandlingen ska rättas eller att den ska göras om.⁴³ Om avtal redan har slutits kan rätten på talan av leverantör besluta att detta är ogiltigt.⁴⁴

Preliminär bedömning

Konkurrenskommissionen är en oberoende expertgrupp som uppmärksammar och motverkar fall där offentliga organ genom överträdelse av lag, genom subventioner eller genom att blanda samman myndighetsutövning med annan verksamhet snedvrider konkurrensen.

Kommunen är såsom upphandlande myndighet skyldig att iaktta bestämmelserna i LOU. Såvitt framkommit avser Kommunen att under en period av i vart fall sex år köpa A-tjänster för turistinformation och marknadsföring m.m. direkt från VisitDalarna. Kommunens grundersättning till bolaget beräknas uppgå till i vart fall 6,9 miljoner kronor under en fyraårsperiod. Eftersom det aktuella kontraktsvärdet därigenom överstiger gällande tröskelvärde för offentlig upphandling ska upphandlingslagens direktivstyrda bestämmelser tillämpas på förfarandet.

Av utredningen framgår att aktiemajoriteten i VisitDalarna ska ägas av en ekonomisk förening av huvudsakligen privata intressen. Sålunda förekommande inslag av privat ägande i VisitDalarna medför att det s.k. *kontrollkriteriet* för s.k. in-house-undantag enligt 2 kap. 10 a § LOU inte är uppfyllt. Vidare framgår att endast c:a 69 procent av VisitDalarnas planerade omsättning hänför sig till betalningar från Delägarkommunerna. Även om ägandeförhållandena i VisitDalarna skulle ändras så att Delägarkommunerna äger samtliga aktier och tillsätter bolagets styrelse skulle i vart fall det s.k. verksamhetsrekvisitets krav på mer än 80 procents ägarrelaterad omsättning därigenom ändå inte anses uppfyllt. Såsom förutsättningarna för VisitDalarnas ägarstruktur och verksamhet har utformats föreligger det sålunda inte någon grund för Kommunen att genom s.k. *in-house-undantag* enligt 2 kap. 10 a § LOU köpa tjänster direkt från bolaget.

Fråga uppkommer därefter om något annat i lagen förekommande undantag medger grund för Kommunen att köpa aktuella tjänster direkt från Visit Dalarna. Det aktuella behovet av turistbyråttjänster m.m. kan knappast anses ha en sådan stor samhällsekonomisk betydelse eller viktig art att undantag på grund av *synnerlig brådskande* överhuvudtaget skulle kunna komma ifråga.

Någon sådan tidsnöd som har gjort det omöjligt att genomföra ett annonserat upphandlingsförfarande har vidare inte förelegat utan Kommunen har haft god tid på sig att planera och genomföra en annonserad upphandling. Eventuellt förekommande brådskande måste vidare anses självförvållad av Kommunen. Inte heller något annat undantag från LOU eller från skyldigheten att annonsera upphandlingen kan göras tillämpliga i det aktuella fallet.

³⁹ Se 8 kap. 2 § jämförd med 4-8 §§ LOU.

⁴⁰ Från senare rättspraxis se EU-domstolens dom i *kommissionen mot Italien* (C-157/06) EU:C:2008:530, p. 23.

⁴¹ Avseende kravet på restriktiv tolkning, se EU-domstolens avgöranden i *kommissionen mot Spanien* (C-71/92) EU:C:1993:890, *Kommissionen mot Spanien II* (C-328/92) EU:C:1994:178 och *Kommissionen mot Italien II* (C-57/94) EU:C:1995:150.

⁴² Avseende bevisbördans placering, se EU-domstolens avgöranden i *Kommissionen mot Italien* (C-199/85), *Kommissionen mot Spanien II* (C-328/92) EU:C:1994:178 och *Kommissionen mot Italien II* (C-57/94) EU:C:1995:150. Från senare praxis, se även domstolens avgöranden i de förenade målen *Bockhorn-Braunschweig* (C-20/01 och C-28/01) EU:C:2003:220 och *Stadt Halle* (C-26/03) EU:C:2005:5, p. 46.

⁴³ Se 16 kap. 4-6 § LOU.

⁴⁴ Se 16 kap. 13 § LOU.

En annonserad upphandling skulle sålunda ha genomförts i enlighet med lagens huvudregel. Kommunens nu aktuella förfarande, att kringgå denna upphandlingsskyldighet och istället köpa aktuella tjänster direkt från VisitDalarna strider således mot LOU och de upphandlingsrättsliga direktiven på ett sätt som är ägnat att snedvrider förutsättningarna för konkurrensen. Förfarandet innebär även att de privata intressenter som genom Föreningen äger huvuddelen av VisitDalarna kan komma att gynnas på ett otillbörligt sätt. Det finns därmed anledning att kritisera Kommunen.

Konkurrenskommissionen

Varje år köper staten, kommunerna och landstingen varor och tjänster för över 500 miljarder kronor, allt från papperskorgar till färd- och renhållningstjänster.

Upphandlingarna går inte alltid rätt till. Ibland beror det på okunskap - inköpare gör misstag eller kan helt enkelt inte sitt jobb. Ibland beror det på bekantskap - man vill ge kontrakt till någon man gillar. Effekten blir att konkurrensen snedvrids. Företaget med bästa anbud tecknar inte kontraktet. Det blir dyrt, både för det enskilda företaget och för skattebetalarna.

För att utreda och uppmärksamma snedvridning av konkurrensen inrättade Den Nya Valfärden 1994 Konkurrenskommissionen. Det är en oberoende expertgrupp som består av jurister med olika inriktning. Sedan starten har Konkurrenskommissionen utrett och publicerat över 500 ärenden.

Kommissionen granskar myndigheter och offentliga bolag som misstänks snedvrida konkurrensen med skattemedel, genom otillåtna subventioner eller genom lagöverträdelse. Konkurrenskommissionen föreslår flera ändringar i lagstiftningen, bland annat

bör kommunalt domstolstrots motverkas genom sanktioner i lag och de kommunala bolagens beslut ska gå att överklaga.

Den Nya Valfärdens och Konkurrenskommissionens framgångsrika kamp mot kommunernas ovilja att följa upphandlingslagarna resulterade under 2008 i att en viktig seger vanns.

Efter fem års kamp i domstolar fick vi till slut Regeringsrätten (det så kallade SYSAV-målet) att tvinga kommunerna att upphandla i mycket större utsträckning än kommunerna själva vill. Enligt en konsultrapport har vi med denna seger besparat skattebetalarna omkring 9 miljarder kronor om året och medfört nya marknader på över 50 miljarder kronor om året för privata företag.

Den som anmäler ett ärende till kommissionen får givetvis vara anonym. Konkurrenskommissionen tar inte betalt för sina utredningar. Våra utredningar används ofta som underlag i rättsliga processer och de får ofta uppmärksamhet i media.

Inger Ridderstrand-Linderoth
Ordförande, Konkurrenskommissionen

den
nya
valfärden

I Konkurrenskommissionen ingår:

Inger Ridderstrand-Linderoth (ordförande) tidigare stadsjurist i Stockholms stad.
Per Eklund, tidigare hovrättsråd samt statsstödsexpert.
Patrik Engellau, ordförande Den Nya Valfärden
Erik Nerep, professor i handelsrätt, expert på konkurrensrätt
Lennart Palm, tidigare VD för Näringslivets regelnämnd
Per-Arne Sundbom, tidigare Konkurrensråd

Föredragande i Konkurrenskommissionen är chefjurist **Pär Cronhult**

Tveksamma affärer

Exempel på ärenden som har utretts av Konkurrenskommissionen

Karlshamns kommuns olagliga bryggupphandling

Inköp som understiger en värdegräns på drygt 284 000 kronor får direktupphandlas. Detta betyder att upphandlande myndigheter inte behöver annonsera upphandlingen när värdet av kontraktet understiger tröskelvärdet. Att dela upp en upphandling i flera delar för att varje upphandling för sig ska understiga tröskelvärdet är dock olagligt. Men Karlshamns kommun gjorde just detta när de i mars 2013 påbörjade upphandlingen av en 57 meter lång båtbygga. Värdet av bryggan översteg tröskelvärdet, men genom att upphandla Y-bommarna för sig och bryggan för sig hamnade respektive inköp under tröskelvärdet och kunde direktupphandlas. Genom att bryta mot lagen och direktupphandla försökte kommunen att snedvridera förutsättningarna för berörda leverantörer av båtbyggor att kunna tillvara ta sin lagstadgade rätt till konkurrens på lika villkor. Konkurrenskommissionen utredde ärendet och kritiserade kommunens otillåtna direktupphandlingar. Även Förvaltningsrätten i Växjö har i dom funnit att kommunen gjort sig skyldig till otillåtna direktupphandlingar, och förordnat att upphandlingen ska göras om.

Stockholms läns landstings avtal om färdtjänst strider mot upphandlingsreglerna

När Stockholms läns landsting under 2008 upphandlade färdtjänst med rullstolstaxi tecknades femåriga ramavtal med leverantörerna. I början på 2013 beslutade landstinget om en tvåårig förlängning. Konkurrenskommissionens utredning visar att den ursprungliga avtalsperioden och den beslutade förlängningen strider mot upphandlingsreglerna. Landstingets första fel var att teckna ett femårigt avtal när huvudregeln anger ett förbud mot att ingå avtal längre än fyra år. Eftersom detta innebär att avtalet är lagstridigt så går det inte heller att förlänga. Utöver detta bröt Landstinget även mot avtalets förlängningsklausul, som angav att ett förnyat avtal skulle tecknas senast nio månader innan avtalstidens slut. Förlängningen av avtalet kan likställas med otillåtna direktupphandlingar. Dessa skulle kunna ha prövats i domstol utifrån upphandlingslagen, med troligt resultat att avtalen då ogiltigförklaras. Landstinget riskerar även att få betala uppemot 10 miljoner kronor i upphandlingsskadeavgift för lagöverträdelserna.

Helsingborgs hamn köper IT-tjänster i strid med upphandlingsreglerna

Helsingborgs hamn AB har sedan 2000 köpt IT-tjänster från bolaget Inport, för i genomsnitt 2,6 miljoner kronor per år. År 2010 köpte hamnbolaget aktiemajoriteten i Inport, som även bedriver en omfattande extern säljverksamhet och då konkurrerar med privata bolag. Att hamnen äger Inport förändrar dock inte kravet på konkurrensutsatta upphandlingar. Köp mellan koncernbolag utan föregående upphandling medges endast vid vissa speciella förutsättningar som inte föreligger i detta fall. Konkurrenskommissionens granskning visar därför att det handlar om otillåten direktupphandling som snedvrider konkurrensen och medfört höga kostnader för IT-tjänster.

Fastighetsägare på Järva diskriminerar nystartade bolag

Föreningen fastighetsägare i Järva består huvudsakligen av kommunala fastighetsägare på Järvafältet i Stockholm. När föreningen skulle upphandla fastighetsskötsel sattes hårda krav. Endast företag som hade en årsredovisning registrerad hos ett kreditratingföretag och en omsättning på 10 miljoner kronor det senaste verksamhetsåret skulle kvalificera sig för att lämna anbud. Föreningen utgick enbart utifrån UC-kontroller och gav inte leverantörerna några direktiv för hur de på annat sätt kunde styrka sin ekonomiska kapacitet. Nystartade bolag saknar av naturliga skäl en årsredovisning registrerad hos ett kreditratingföretag. Men Högsta förvaltningsdomstolen slog redan år 2005 fast att detta inte är ett skäl att diskriminera nystartade företag i offentliga upphandlingar. Enligt upphandlingslagen måste nystartade företag likabehandlas och den upphandlande myndigheten får inte godtyckligt förkasta anbud baserat på enbart UC:s uppgifter. Enligt rättspraxis måste en individuell bedömning ske. Konkurrenskommissionen riktade av detta skäl kritik mot hur upphandlingen hade handlagts.

Vill du anmäla ett ärende?

Du får vara anonym och det är kostnadsfritt

08-545 038 10

Konkurrenskommissionen, Box 5625, 114 86 Stockholm
Telefon: 08-545 038 10, Fax: 08-611 35 62
E-post: kko@dnv.se Hemsida www.dnv.se